

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY TUSZYN

**ZAŁĄCZNIK NR 1 DO UCHWAŁY NR VIII / 38 / 11
RADY MIEJSKIEJ W TUSZYNIE Z DNIA 24.02.2011 R.
W SPRAWIE UCHWALENIA STUDIUM
UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY TUSZYN**

Biuro Rozwoju Przestrzennego w Łodzi

M. Reterski i wspólnicy-spółka jawna

Gdańska 112, p. 53 90-508 Łódź
tel/fax (42) 636 8725
0 501 129 154
brpwlozdi@op.pl
NIP. 725-187-09-08

NAZWA OPRACOWANIA:
**ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY TUSZYN**

ZLECENIODAWCA:
GMINA TUSZYN

ZESPÓŁ AUTORSKI:

główny projektant zespołu	mgr Marian Reterski - upr. urb. Nr 1279/92
autorzy planu	
zagospodarowanie przestrzenne	mgr inż. arch. Xymena Marcinkowska mgr inż. arch. Robert Warsza - upr. urb. Nr WA 391
ochrona środowiska	mgr inż. Monika Pasternak – Wiśniewska
uzbrojenie terenu	inż. Ewa Bolińska mgr inż. Elżbieta Kurzypska
współpraca	mgr. inż. Anna Nalewajczyk mgr. inż. Dagmara Meksa tech. Anna Potocka

LUTY 2011

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE

- I. CEL SPORZĄDZENIA „ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY TUSZYN”.
- II. ROLA I ZADANIA STUDIUM.
- III. ZAKRES STUDIUM.
- IV. WYKORZYSTANE MATERIAŁY.

CZĘŚĆ A. STAN ISTNIEJĄCY I UWARUNKOWANIA ROZWOJU

- A.I. MIEJSCE ORAZ ROLA MIASTA I GMINY TUSZYN W STRUKTURACH PONADLOKALNYCH.
- A.II. UWARUNKOWANIA I ZADANIA WYNIKAJĄCE Z OPRACOWAŃ PLANISTYCZNYCH DOTYCZĄCYCH MIASTA I GMINY TUSZYN.
  - A.II.I. UWARUNKOWANIA, ZADANIA I CELE PONADLOKALNE DLA REALIZACJI POLITYKI PRZESTRZENNEJ W MIEŚCIE I GMINIE TUSZYN WYNIKAJĄCE Z PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO.
  - A.II.II. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA TUSZYN ORAZ PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY TUSZYN.
- A.III. STAN ZAGOSPODAROWANIA MIASTA I GMINY TUSZYN.
  - A.III.I. DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE I ZAGOSPODAROWANIE GMINY.
    - A.III.I.I. Infrastruktura społeczna.
    - A.III.I.II. Zasoby mieszkaniowe.
    - A.III.I.III. Gospodarka.
  - A.III.II. STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGI JEGO OCHRONY.
  - A.III.III. STAN ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO, W TYM STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU ORAZ TERENY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH.
    - A.III.III.I. Położenie.
    - A.III.III.II. Rzeźba.
    - A.III.III.III. Budowa geologiczna, warunki gruntowo – wodne.
    - A.III.III.IV. Gleby.
    - A.III.III.V. Wody powierzchniowe.
    - A.III.III.VI. Wody podziemne.
    - A.III.III.VII. Warunki geologiczno – inżynierskie.
    - A.III.III.VIII. Warunki klimatyczne.
    - A.III.III.IX. Szata roślinna.
    - A.III.III.X. Rolnictwo i leśnictwo.
    - A.III.III.XI. Obszary i obiekty prawnie chronione.
    - A.III.III.XII. Obszary przewidziane do ochrony.
    - A.III.III.XIII. Warunki sanitarne i zagrożenia antropogeniczne.
  - A.III.IV. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.
    - A.III.IV.I. Rys historyczny.
    - A.III.IV.II. Zakres ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków.

- A.III.IV.III. Obiekty wpisane do rejestru zabytków.
- A.III.IV.IV. Obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków.
- A.III.IV.V. Strefy ochrony układu urbanistyczno - architektonicznego.
- A.III.IV.VI. Obiekty i stanowiska archeologiczne.
- A.III.IV.VII. Dobra kultury współczesnej.
- A.III.V. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA.
  - A.III.V.I. Sytuacja demograficzna.
  - A.III.V.II. Bezrobocie.
  - A.III.V.III. Opieka medyczna.
- A.III.VI. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA.
- A.III.VII. STAN PRAWNY GRUNTÓW.
- A.III.VIII. OBSZARY WYSTĘPOWANIA NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH.
- A.III.IX. UDOKUMENTOWANE ZŁOŻA KOPALIN ORAZ TERENY I OBSZARY GÓRNICZE.
- A.III.X. STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI.
  - A.III.X.I. Sieć drogowa.
  - A.III.X.II. Pasażerska komunikacja autobusowa PKS.
  - A.III.X.III. Analiza powiązań funkcjonalnych układu komunikacyjnego.
- A.III.XI. STAN SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPIEŃ UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO – ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI.
  - A.III.XI.I. Zaopatrzenie w wodę.
  - A.III.XI.II. Odprowadzenie ścieków.
  - A.III.XI.III. Odprowadzenie wód opadowych.
  - A.III.XI.IV. Ciepłownictwo.
  - A.III.XI.V. Gazownictwo.
  - A.III.XI.VI. Elektroenergetyka.
  - A.III.XI.VII. Telekomunikacja.
  - A.III.XI.VIII. Gospodarka odpadami.
- A.IV. SYNTEZA UWARUNKOWAŃ I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU MIASTA I GMINY TUSZYN.

CZĘŚĆ B. POLITYKA PRZESTRZENNA I KIERUNKI ROZWOJU

- B.I. KIERUNKI ROZWOJU ORAZ ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ MIASTA I GMINY TUSZYN ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW.
  - B.I.I. Cele i zadania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania.
  - B.I.II. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej wynikające z analizy wniosków złożonych do zmiany studium.
  - B.I.III. Główne cele i kierunki rozwoju gminy i miasta Tuszyn.
- B.II. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA I UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY.
- B.III. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK.
  - B.III.I. USTALENIA WYNIKAJĄCE Z UWARUNKOWAŃ FIZJOGRAFICZNYCH I PRZYRODNICZYCH.
  - B.III.II. USTALENIA WYNIKAJĄCE Z UWARUNKOWAŃ SANITARNYCH.

- B.III.III.** USTALENIA WYNIKAJĄCE Z UWARUNKOWAŃ EKOLOGICZNYCH I OCHRONY PRAWNEJ.
- B.IV.** OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.
  - B.IV.I.** Zasady ochrony obiektów wpisanych do rejestru zabytków.
  - B.IV.II.** Zasady ochrony obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków.
  - B.IV.III.** Zasady ochrony obiektów znajdujących się w strefach ochrony układu urbanistyczno - architektonicznego.
  - B.IV.IV.** Zasady ochrony obiektów i stanowisk archeologicznych.
- B.V.** KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI.
  - B.V.I.** Układ drogowy.
  - B.V.II.** Pasażerska komunikacja zbiorowa.
  - B.V.III.** Ścieżki rowerowe.
- B.VI.** KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.
  - B.VI.I.** Zaopatrzenie w wodę.
  - B.VI.II.** Odprowadzenie ścieków.
  - B.VI.III.** Odprowadzenie wód opadowych.
  - B.VI.IV.** Elektroenergetyka.
  - B.VI.V.** Gazownictwo.
  - B.VI.VI.** Ciepłownictwo.
  - B.VI.VII.** Wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych.
  - B.VI.VIII.** Telekomunikacja.
  - B.VI.IX.** Gospodarka odpadami.
- B.VII.** OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM.
- B.VIII.** OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM.
- B.IX.** OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNYCH.
- B.X.** OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.
- B.XI.** OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE.
- B.XII.** KIERUNKI KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.
- B.XIII.** OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH.
- B.XIV.** OBIEKTY LUB ODSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY.
- B.XV.** OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ.
- B.XVI.** OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI.
- B.XVII.** GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH.
- B.XVIII.** INNE OBSZARY PROBLEMOWE.
- B.XIX.** UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH W STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY TUSZYN.
- B.XX.** SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY TUSZYN.

WPROWADZENIE

I. CEL SPORZĄDZENIA „ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY TUSZYN”.

Obowiązujące dotychczas Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Tuszyn, uchwalone uchwałą Nr XXXIV/235/2001 z dnia 31 sierpnia 2001 r. Rady Miejskiej w Tuszynie, sporządzone zostało na podstawie przepisów ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 7 lipca 1994 r. (Dz. U. Nr 89, poz. 415).

Po sporządzeniu studium przystąpiono do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miasta Tuszyn w skali 1 : 5 000 oraz gminy Tuszyn w skali 1 : 10 000. Plany te podobnie jak studium sporządzono na podstawie przepisów ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 7 lipca 1994 r.

Oba plany zostały uchwalone przez Radę Miejską w Tuszynie w dniu 18 czerwca 2004. Plan zagospodarowania przestrzennego miasta Tuszyn - uchwałą nr XVIII/115/04, a plan zagospodarowania przestrzennego gminy Tuszyn - uchwałą nr XVIII/116/04. Następnie plany opublikowane zostały w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego nr 235 z dnia 18 sierpnia 2004 poz. 2096 i 2097.

W dniu 27 marca 2003 roku została wprowadzona w życie nowa ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717). Ustawa ta zmieniła wymogi w zakresie sporządzania studium i planów miejscowych zarówno pod względem formalno – prawnym jak i merytorycznym oraz nałożyła obowiązek zgodności uchwalanych planów miejscowych z ustaleniami studium.

Pod wpływem zgłaszanych przez mieszkańców gminy i inwestorów wniosków dotyczących lokalizacji na terenie gminy nowych przedsięwzięć oraz z racji zdezaktualizowania się części ustaleń zawartych w obowiązujących planach miejscowych, wystąpiła potrzeba ich zmiany, a tym samym niezbędne stało się stworzenie nowego studium.

W celu zmiany obowiązującego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Tuszyn, Rada Miejska w Tuszynie w dniu 29 sierpnia 2007 r. podjęła uchwałę nr X/53/07 w sprawie: przystąpienia do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Tuszyn uchwalonego przez Radę Miejską w Tuszynie Uchwałą Nr XXXIV/235/2001 z dnia 31 sierpnia 2001 r.

II. ROLA I ZADANIA STUDIUM.

Podstawowym celem studium jest sformułowanie lokalnej polityki przestrzennej gminy wpisanej w politykę przestrzenną państwa. Studium powinno określić najkorzystniejsze kierunki przekształceń przestrzennych gminy uwzględniając uwarunkowania ekonomiczno – społeczne, mając na uwadze poprawę życia mieszkańców, potrzeby interesu publicznego, ochronę środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz wymogi ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju.

Przez działania związane z kształtowaniem ładu przestrzennego należy rozumieć takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno - gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno – estetyczne.

Przez zrównoważony rozwój należy rozumieć zachowanie równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych w zderzeniu z rozwojem społeczno – gospodarczym. W gminie Tuszyn oznacza to zachowanie i ochronę terenów cennych przyrodniczo, zakaz zabudowy terenów otwartych, lasów, dolin rzecznych i terenów przyleśnych. Celem tych działań jest pozostawienie przyszłym pokoleniom jak najlepszych warunków do życia.

Studium wskazuje również obszary, dla których konieczne jest sporządzenie planów miejscowych oraz ustala zasady ich realizacji. Wprawdzie studium nie jest aktem prawa

miejscowego, ale ustalenia w nim zawarte są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Oznacza to, że plany miejscowe muszą być zgodne z ustaleniami studium, na podstawie którego są sporządzane.

Studium sporządza się dla obszaru w granicach administracyjnych gminy.

III. ZAKRES STUDIUM.

Zgodnie z wymogami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. (Dz. U. Nr 80, poz. 717) niniejsze opracowanie składa się z:

- części określającej uwarunkowania rozwoju przedstawionej w formie tekstowej i graficznej (CZĘŚĆ A),
- części określającej kierunki zagospodarowania przestrzennego przedstawionej w formie tekstowej i graficznej (CZĘŚĆ B).

Pierwszą fazą prac nad studium była analiza stanu istniejącego i uwarunkowań rozwoju, na podstawie której określono wnioski i wytyczne do sformułowania drugiej części - kierunków zagospodarowania przestrzennego i polityki przestrzennej.

W CZĘŚCI A zwrócono uwagę na atuty i wady zagospodarowania gminy, przeanalizowano jej funkcjonowanie, wewnętrzne uwarunkowania społeczno – gospodarcze, dotychczasowe tendencje rozwojowe. Przeprowadzono analizę zachodzących procesów urbanizacyjnych, stanu zagospodarowania i użytkowania terenu, stanu i walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego, stanu infrastruktury technicznej i komunikacyjnej. Uwzględniono przewidywane zmiany i tendencje kształtowania polityki przestrzennej na szczeblu wojewódzkim i centralnym oraz zależności wynikające z położenia gminy w regionie i jej związków zewnętrznych (społecznych, gospodarczych, przyrodniczych, komunikacyjnych, itp.).

Drugą fazą prac nad studium było określenie kierunków zagospodarowania przestrzennego i polityki przestrzennej gminy, sposobu postępowania w sprawach przeznaczenia terenów na określone cele oraz ustalenie zasad ich zagospodarowania i zabudowy.

W CZĘŚCI B wyznaczono obszary predysponowane do rozwoju i intensyfikacji procesów urbanizacyjnych, strategiczne obszary koncentracji przedsięwzięć inwestycyjnych, kierunki rozwoju infrastruktury technicznej i komunikacji, kierunki kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, obszary chronione przed zabudową. Określono zasady ochrony środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego. Wyznaczono obszary, dla których konieczne jest sporządzenie planów miejscowych.

IV. WYKORZYSTANE MATERIAŁY.

Przy opracowywaniu niniejszego „Studium...” wykorzystano materiały z następujących źródeł:

- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego,
- Plan zagospodarowania przestrzennego miasta Tuszyn uchwalony uchwałą nr XVIII/115/04 z dnia 18 czerwca 2004 r. Rady Miejskiej w Tuszynie,
- Plan zagospodarowania przestrzennego gminy Tuszyn uchwalony uchwałą nr XVIII/116/04 z dnia 18 czerwca 2004 r. Rady Miejskiej w Tuszynie,
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Tuszyn, uchwalone uchwałą Nr XXXIV/235/2001 z dnia 31 sierpnia 2001 r. Rady Miejskiej w Tuszynie,
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Tuszyn na lata 2008-2013 uchwalony uchwałą Nr XX/101/08 Rady Miejskiej w Tuszynie,
- Opracowanie ekofizjograficzne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Tuszyn,
- Bank Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego,
- Program małej retencji dla województwa łódzkiego,

- Rejestr obszarów górniczych Państwowego Instytutu Geologicznego,
- gminna ewidencja zabytków gminy Tuszyń.

CZĘŚĆ A

STAN ISTNIEJĄCY

I UWARUNKOWANIA ROZWOJU

A.I. MIEJSCE ORAZ ROLA MIASTA I GMINY TUSZYN W STRUKTURACH PONADLOKALNYCH.

Gmina Tuszyn na tle powiatu i województwa.

Miasto i gmina Tuszyn położone są w środkowej części województwa łódzkiego, w powiecie łódzkim - wschodnim, na południe od miasta Łodzi. Gmina Tuszyn wchodzi w skład Łódzkiej Aglomeracji Miejskiej, stanowiąc dla niej fragment południowego pasma rozwojowego.

Gmina Tuszyn ma powierzchnię 130 km² i zamieszkuje ten teren 11 639 osób. Obszar miejsko - wiejski gminy Tuszyn zajmuje drugie miejsce wśród gmin powiatu łódzkiego wschodniego pod względem ogólnej powierzchni oraz liczby ludności.

Miasto i gmina położone są pomiędzy dwoma dużymi miastami: Łodzią - odległą o 22 km, oraz Piotrkowem Trybunalskim - byłym miastem wojewódzkim odległym o 25 km. Gmina Tuszyn graniczy z następującymi gminami: Dłutów, Czarnocin, Grabica, Moszczenica, Brójce, Rzgów i Pabianice.

O centralnym położeniu Tuszyzna w stosunku do innych większych ośrodków miejskich tego regionu świadczą odległości do najbliższego miasta Pabianice 17 km, Bełchatowa 31 km, Tomaszowa Mazowieckiego 36 km.

Tuszyn na tle powiatu łódzkiego wschodniego i województwa łódzkiego.

Obszar	Powierzchnia	Liczba gmin	Ludność	Gęstość zaludnienia
Tuszyn Miasto	23 km ²	-	7228	316 os/km ²
Tuszyn M. i G.	130 km ²	1	11635	90 os/km ²
Pow. Łódz.- Wsch.	499 km ²	7	62800	126 os/km ²
Woj. Łódzkie	18219 km ²	177	2607380	143 os/km ²

Gmina Tuszyn składa się z trzech dzielnic miejskich: Tuszyn Stare Miasto, Tuszyn – Las i Tuszyn Szpital oraz z 20 sołectw.

Wykaz sołectw w gminie Tuszyn

Lp.	Sołectwo	Powierzchnia	Liczba ludności
1.	Bądryń	1,5 km ²	60
2.	Dylew	2,6 km ²	89
3.	Garbów	3,5 km ²	210
4.	Głuchów	6,4 km ²	279
5.	Górki Duże	5,6 km ²	192
6.	Górki Małe	4,7 km ²	259
7.	Jutroszew	5,9 km ²	248
8.	Kruszów	4,9 km ²	412
9.	Mąkoszyn	3,5 km ²	191
10.	Modlica	6,9 km ²	322
11.	Rydzynki	10,4 km ²	151
12.	Syski	4,7 km ²	162
13.	Szczukwin	12,7 km ²	330
14.	Tuszynek Majoracki	4,9 km ²	453
15.	Wodzin Majoracki	2,9 km ²	134
16.	Wodzin Prywatny	4,9 km ²	117
17.	Wodzinek	3,6 km ²	194
18.	Wola Kazubowa	3,7 km ²	134
19.	Zofiówka	2,6 km ²	142
20.	Żeromin	10,5 km ²	328
RAZEM		106,3 km ²	4407

Rejon Tuszyzna wykazuje szeroką skalę związków funkcjonalnych, głównie z łódzką aglomeracją miejską. Gmina należy do Związku Gmin Regionu Łódzkiego. Współpracuje z gminą Rzgów w zakresie promocji reklamy, rozwoju targowisk. Jest gminą o wysokim poziomie aktywności gospodarczej, gdzie na szczególne wyróżnienie zasługują dwa targowiska o znaczeniu ponadregionalnym, znajdujące się w Tuszynie i Głuchowie. Zespół bazarów Tuszyn - Rzgów zaliczony jest do jednego z 10 największych miejsc targowych w Polsce i w Europie. Funkcja targowiskowa ma zasięg ponadlokalny, tj. regionalny, a nawet krajowy. Targowiska tuszyńskie oddziałują bezpośrednio na cały obszar łódzko - piotrkowski, dlatego niezbędne jest dla dalszego rozwoju nawiązanie współpracy z władzami Łodzi i Piotrkowa Trybunalskiego. Targowiska te są miejscem sprzedaży wyrobów (głównie odzieżowych) produkowanych w całym regionie łódzkim.

Pod względem liczby ludności gmina Tuszyn zajmuje trzecie miejsce w powiecie.

Charakteryzuje się bardzo wysokim wskaźnikiem urbanizacji (udział ludności miejskiej) zbliżonym do wskaźnika charakteryzującego województwo łódzkie, najniższym wskaźnikiem feminizacji w powiecie oraz najniższym przyrostem naturalnym.

Pod względem liczby działających podmiotów gospodarczych Tuszyn zajmuje trzecie miejsce w powiecie. Obiekty służby zdrowia, głównie Specjalistyczny Szpital Gruźlicy, Chorób Płuc i Rehabilitacji, dawały około 50% zatrudnienia dla lekarzy i pielęgniarek całego powiatu łódzkiego wschodniego. Są to miejsca pracy przede wszystkim dla mieszkańców Łodzi.

Najważniejszą drogą w układzie komunikacyjnym jest: droga krajowa o znaczeniu międzynarodowym nr 1 relacji Gdańsk - Piotrków Trybunalski - Katowice - Cieszyn (granica państwa). Szereg dróg powiatowych i gminnych tworzy dobre połączenia komunikacyjne z sąsiednimi miejscowościami. Gmina nie posiada połączeń kolejowych, dlatego drogi mają priorytetowe znaczenie dla komunikacji.

Szczególne znaczenie w połączeniach komunikacyjnych o skali międzynarodowej posiadać będzie projektowana autostrada A -1 przebiegająca we wschodniej części gminy Tuszyn w kierunku północ – południe, stanowiąca fragment Transeuropejskiej Autostrady Północ – Południe. Obecnie na terenie gminy w rejonie wsi Głuchów znajduje się węzeł łączący końcowy odcinek południowej części autostrady A-1 z drogą krajową nr 1. Duże znaczenie odgrywać będzie również projektowana droga ekspresowa S-8 relacji Wrocław – Łódź oraz postulowana droga ekspresowa S-74 będąca przedłużeniem S-8 na wschód od autostrady A-1 w kierunku Tomaszowa Maz., Kielc, Rzeszowa, które przebiegają na granicy gminy Tuszyn i Rzgów.

Pod względem geologicznym gmina Tuszyn leży w południowo wschodniej części Niecki Łódzkiej, w widłach małych rzek Dobrzyńki i Wolbórki, na pograniczu dorzecza Warty i Pilicy. Przez teren miasta i gminy Tuszyn przebiega dział wodny I rzędu pomiędzy zlewniami głównych rzek Polski - Wisły i Odry. W zachodniej i południowej części gminy należącej do zlewni Odry znajdują się tereny źródłowe rzek: Dobrzyńki, Dłutówki, Małej Widawki i Grabki, będących dopływami rzeki Neru i Grabi, poprzez które prowadzą one wody do rzeki Warty. W północnej i zachodniej części gminy należącej do zlewni rz. Wisły mają swoje źródła rzeki: Wolbórka i Moszczanka, będące dopływami rz. Pilicy. Wszystkie większe i mniejsze doliny tych rzek gminnych, połączone są poprzez rzeki regionalne Wartę i Pilicę z największymi rzekami kraju – Wisłą i Odrą. W ten sposób doliny rzek gminy pełnią funkcje korytarzy ekologicznych o znaczeniu lokalnym, stanowiących uzupełnienie systemu międzyregionalnych korytarzy ekologicznych włączonych do ekologicznego systemu krajowego Wisły i Odry, mających według koncepcji ECONET znaczenie międzynarodowe.

W północno-zachodniej, północnej oraz północno-wschodniej części gminy przewiduje się utworzenie Tuszyńsko – Dłutowsko - Grabiańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, stanowiącego fragment regionalnego systemu ekologicznego, będącego uzupełnieniem systemu ekologicznego krajowej sieci ekologicznej ECONET – POLSKA.

W północnej części gminy znajdują się dwa rezerваты przyrody: Rezerwat przyrody Wolbórka i Rezerwat przyrody Molenda.

A.II. UWARUNKOWANIA I ZADANIA WYNIKAJĄCE Z OPRACOWAŃ PLANISTYCZNYCH DOTYCZĄCYCH MIASTA I GMINY TUSZYN.

A.II.I. UWARUNKOWANIA, ZADANIA I CELE PONADLOKALNE DLA REALIZACJI POLITYKI PRZESTRZENNEJ W MIEŚCIE I GMINIE TUSZYN WYNIKAJĄCE Z PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO.

Do najważniejszych uwarunkowań oraz kierunków działań przestrzennych gminy należą m. in. zadania wynikające z planów i programów wyższego rzędu.

Opracowaniem, którego ustalenia są uwzględnione w zmianie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowanie przestrzennego gminy Tuszyn jest Plan zagospodarowania przestrzennego Województwa Łódzkiego (Uchwała Nr XLV/524/2002 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 9 lipca 2002 roku). Jest to opracowanie z zakresu zagospodarowania przestrzennego sporządzone przez samorząd województwa łódzkiego pełniące rolę koordynacyjną między planowaniem krajowym a planowaniem miejscowym, określające zasady organizacji struktury przestrzennej z uwzględnieniem zewnętrznych i wewnętrznych uwarunkowań społeczno – gospodarczych i funkcjonalno – przestrzennych.

Do najważniejszych uwarunkowań i zadań wynikających z Planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Łódzkiego należą:

1. położenie w obszarze metropolitalnym Łódzkiej Aglomeracji Miejskiej w podstrefie rolnej - rozwój rolnictwa specjalistycznego, ogrodnictwa, sadownictwa oraz aktywizacja gospodarcza w zakresie przetwórstwa rolnego i obsługi rolnictwa,
2. obszar potencjalnych koncentracji procesów rozwojowych wynikających z bliskiego sąsiedztwa Łodzi, istniejącego centrum handlowego oraz przebiegających szlaków komunikacyjnych,
3. położenie na trasie ważnych szlaków komunikacyjnych: istniejąca droga krajowa Nr 1- droga główna ruchu przyspieszonego relacji Gdańsk - Toruń - Łódź - Głuchów i Nr 91 Głuchów - Piotrków Trybunalski, projektowana autostrada A-1 relacji Gdańsk - Katowice, projektowana droga ekspresowa S-8 relacji Wrocław - Łódź oraz postulowana droga ekspresowa S-74 będąca przedłużeniem S-8 na wschód od autostrady A-1 w kierunku Tomaszowa Maz., Kielc, Rzeszowa,
4. funkcjonowanie centrum handlowego i targowiskowego w rejonie Rzgowa (sąsiednia gm. Rzgów) - Tuszyń - Głuchowa (gm. Tuszyn),
5. działalność służby zdrowia dla mieszkańców województwa - Specjalistyczny Szpital Gruźlicy, Chorób Płuc i Rehabilitacji,
6. zabudowa letniskowo - rekreacyjna dla mieszkańców aglomeracji łódzkiej zlokalizowana na północy gminy - głównie w obrębie wsi Zofiówka i Rydzynki - ośrodek turystyki weekendowej,
7. przebiegające przez teren gminy magistralne uzbrojenie o znaczeniu ponadlokalnym: linie energetyczne przesyłowa 400 kV oraz 220 kV, magistrala wodociągowa o średnicy 1600 mm zaopatrująca w wodę mieszkańców Łodzi w ramach Wodociągu Sulejów - Łódź ze Zbiornika Sulejowskiego na rzece Pilicy, magistrala gazowa wysokiego ciśnienia o średnicy 400 mm relacji Piotrków Trybunalski - Łódź,
8. lesistość powyżej średniej wojewódzkiej (20 - 30 %) - tworzenie bazy turystycznej w sąsiedztwie obszarów leśnych,
9. budowa projektowanych zbiorników retencyjnych „Rydzynki” i „Młynek” wg „Programu małej retencji dla województwa łódzkiego”,
10. istnienie złóż surowców mineralnych,
11. ochrona terenów najbardziej wartościowych przyrodniczo - projektowany Tuszyńsko - Dłutowsko - Grabiański Obszar Chronionego Krajobrazu oraz istniejące rezerваты przyrody: Rezerwat przyrody Wolbórka i Rezerwat przyrody Molenda,
12. ochrona terenów najbardziej wartościowych kulturowo - historyczny układ przestrzenny miasta Tuszyn objęty strefą ochrony konserwatorskiej - przewidziany

do rewaloryzacji.

Obecnie trwają prace nad aktualizacją Planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Łódzkiego. Z projektu opracowania wynikają nowe postulaty do miany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowanie przestrzennego gminy Tuszyn, które zostały wprowadzone do tekstu i na rysunku studium.

A.II.II. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA TUSZYN ORAZ PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY TUSZYN.

	DZIENNIK URZĘDOWY WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO
Łódź, dnia 18 sierpnia 2004 r.	
Nr 235	
TREŚĆ: Poz. :	
UCHWAŁY RADY MIEJSKIEJ W TUSZYNIE:	
2096 - nr XVIII/115/04 z dnia 18 czerwca 2004 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta Tuszyn.....	17327
2097 - nr XVIII/116/04 z dnia 18 czerwca 2004 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Tuszyn.....	17370

Plan zagospodarowania przestrzennego Miasta Tuszyn zatwierdzony został uchwałą nr XVIII/115/04 Rady Miejskiej z dnia 18.06.2004, Plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Tuszy - uchwałą nr XVIII/116/04 Rady Miejskiej z dnia 18.06.2004. Oba sporządzone zostały na mocy Ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 7 lipca 1994 r. (Dz. U. Nr 89, poz. 415).Swymi granicami obejmują teren całego miasta i gminy, w ich administracyjnych granicach.

Plan zagospodarowania przestrzennego Województwa Łódzkiego, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, strategia rozwoju gminy, są dokumentami wiążącymi dla wyznaczenia kierunków zapisanych w studium.

Do opracowania został przeniesiony z obowiązujących planów miejscowych: generalny układ drogowy (drogi krajowe, powiatowe, gminne) oraz przeznaczenie terenów (z drobnymi korektami dostosowanie funkcji do faktycznego przeznaczenia wynikającego z użytkowania zapisanego w rejestrze gruntów lub wizji lokalnej).

A.III. STAN ZAGOSPODAROWANIA MIASTA I GMINY TUSZYN.

A.III.I. DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE I ZAGOSPODAROWANIE GMINY.

A.III.I.I. Infrastruktura społeczna.

Stan i zakres wyposażenia w obiekty infrastruktury społecznej uzależniony jest od zaludnienia, położenia w strukturach osadniczych, a głównie pełnionej funkcji przez daną jednostkę osadniczą. Podstawowym zadaniem infrastruktury społecznej jest obsługa i zaspokajanie potrzeb lokalnych społeczeństwa, dlatego ośrodki wiejskie wyposażone są głównie w usługi elementarne służące codziennym potrzebom ludności.

Ośrodek gminny, a także ośrodki wspomagające, oprócz usług elementarnych wyposażone są w obiekty związane z pełnioną funkcją administracyjną. Usługi wyższego rzędu pełnią najbliższe ośrodki ponadlokalne - powiatowe, wojewódzkie. Miasto Tuszyn, pełniące funkcję ośrodka gminnego wyposażone jest w podstawowe obiekty administracyjno – gospodarczo - społeczne związane z ośrodkiem gminnym. Ponadto na terenie gminy Tuszyn zlokalizowane są obiekty o znaczeniu ponadlokalnym.

Opieka medyczna.

Największymi placówkami opieki zdrowotnej działającymi na terenie gminy Tuszyn są Wojewódzki Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej – Centrum Leczenia Chorób Płuc i Rehabilitacji w Łodzi (szpital w Tuszyńku), dla którego organem prowadzącym jest Urząd Marszałkowski w Łodzi oraz Samorządowa Przychodnia Zdrowia w Tuszynie (organ założycielski Rada Miejska w Tuszynie). W Szpitalu w Tuszynie zatrudnionych jest na dzień 30.06.2007 38 lekarzy, w tym specjalistów z dziedziny: anestezjologi – 4, chorób wewnętrznych - 8, chorób płuc – 12, chirurgii klatki piersiowej - 3, chirurgii ogólnej – 1, urologii – 4, rehabilitacji – 5, radiologii – 1.

W pozostałych placówkach medycznych: Samorządowej Przychodni Zdrowia w Tuszynie, punkcie lekarskim w Górkach Dużych i punkcie lekarskim w Głuchowie zatrudnionych jest 23 lekarzy, w tym: 1 ortopeda – traumatolog, 3 chirurgów, 1 neurolog, 3 ginekologów – położników, 1 psychiatrę, 1 psychologa, 1 lekarz rehabilitacji med., 2 pediatrów, 1 lekarz med. rodzinnej, 2 internistów, 1 lekarz med. (bez specjalizacji), 4 stomatologów, 1 laryngolog i 1 okulista.

Oprócz ww. podmiotów na terenie gminy Tuszyn działają również:

1. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "MEDAN", w skład, którego wchodzi poradnia dermatologiczna, poradnia otolaryngologiczna, poradnia ginekologiczno-położnicza, poradnia neurologiczna, poradnia okulistyczna, poradnia ortodontyczna, poradnia chirurgii urazowo-ortopedycznej, poradnia stomatologiczna, pracownia diagnostyki obrazowej, poradnia neurologiczna oraz gabinet medycyny pracy. Zakład ten zatrudnia 14 lekarzy.
2. Klinika psychiatryczna INVENTIVA, w której leczy się takie schorzenia jak depresje, uzależnienia, psychozy, nerwice oraz dokonuje się odtrucie alkoholowych, narkotykowych i spowodowanych lekami. Klinika dysponuje 30 miejscami o bardzo wysokim standardzie.
3. Szpital S-1 w Tuszynie, w skład, którego wchodzi trzy oddziały: oddział wewnętrzny, oddział rehabilitacji neurologicznej oraz zakład opiekuńczo – leczniczy. Szpital dysponuje 120 miejscami.

Edukacja.

Na terenie gminy Tuszyn funkcjonują:

1. 2 przedszkola, oba znajdują się w Tuszynie,
2. 6 szkół podstawowych: dwie w Tuszynie, dwie w Górkach Dużych, w tym jedna specjalna, jedna w Kruszowie i jedna w Wodzinie Prywatnym,
3. 4 gimnazja: dwa w Tuszynie i dwa w Górkach Dużych, w tym jedno specjalne,
4. 1 liceum ogólnokształcące (Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych) w Tuszynie.

Specjalna szkoła podstawowa dla dzieci upośledzonych w stopniu lekkim, przyjmuje dzieci również z gmin sąsiednich. Nie istnieją już natomiast 3 - klasowe punkty filialne w Syskach i Głuchowie.

Liczba uczniów w szkołach prowadzonych przez Gminę Tuszyn w latach szkolnych 1998/1999 – 2006/2007.

Rok szkolny	Liczba uczniów
1998/1999	1371
1999/2000	1337
2000/2001	1364
2001/2002	1481
2002/2003	1435
2003/2004	1440
2004/2005	1416
2005/2006	1357
2006/2007	1282

Dane: Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Tuszyn na lata 2008-2013.

Spadająca liczba uczniów w przeciągu ostatnich dwóch lat jest spowodowana głównie czynnikiem demograficznym.

Wyposażenie gminy Tuszyn, a głównie miasta, w obiekty infrastruktury społecznej ocenić można jako zadowalające. Brak lub niedostateczny stan niektórych usług nie jest odczuwalny wobec niedalekiej odległości do Łodzi i łatwej dostępności do ośrodka o znaczeniu i wyposażeniu ponadregionalnym.

Działalność kulturalna.

Działalność kulturalną w gminie Tuszyn prowadzi Miejski Ośrodek Kultury, Sportu i Turystyki w Tuszynie z oddziałem filialny w Tuszynie - Lesie. Ośrodek zajmuje się działalnością kulturalną. Prowadzi koła zainteresowań dla dzieci i młodzieży, są to głównie: koło informatyczne, koło taneczne, koło plastyczne, koło muzyczne, koło teatralne, orkiestra dęta. Do zadań ośrodka należy także przygotowywanie imprez okolicznościowych i plenerowych, które odbywają się w Tuszynie.

Ponadto na terenie dzielnicy Tuszyn Szpital i terenach sołectwa Kruszowa, Głuchowa, Wodzinka, Modlicy, Woli Kazubowej działają świetlice wiejskie.

Biblioteki.

Na terenie gminy Tuszyn działają: miejska biblioteka publiczna, posiadająca filię w Tuszynie-Lesie, pięć punktów bibliotecznych mieszczących się w świetlicach, będących filiami Miejskiego Ośrodka Kultury Sportu i Turystyki w Tuszynie, w Wodzinku, Głuchowie, Kruszowie, Jutroszewie oraz w Tuszynie przy ul. Szpitalnej. Punkty te otrzymują książki z biblioteki publicznej w Tuszynie.

Księgozbiór biblioteki miejskiej liczy 30.594 voluminów. Biblioteka nie posiada komputerowego systemu katalogowego, który umożliwiłoby sprawniejszą obsługę czytelników. Biblioteka w filii miejskiej biblioteki publicznej w Tuszynie – Lesie posiada księgozbiór, który liczy 7000 voluminów. Biblioteka ta przystosowana jest do pracy z czytelnikiem niepełnosprawnym i posiada swoją czytelnię internetową.

Organizacje pozarządowe oraz placówki OSP.

Na terenie gminy Tuszyn działają 22 organizacje pozarządowe, w tym 12 placówek Ochotniczej Straży Pożarnej, zlokalizowanych w Tuszynie, Tuszynie-Lesie, Mąkoszynie, Wodzinku, Kruszowie, Szczukwinie, Syskach, Głuchowie, Górkach Dużych, Jutroszewie, Modlicy i Woli Kazubowej.

Organizacje pozarządowe:

1. ZHP Chorągiew Łódzka Komenda Hufca Tuszyn,
2. Uczniowski Międzyszkolny Klub Sportowy "Tuszyn",
3. Miejski Klub Sportowy 2000 Tuszyn,

4. Stowarzyszenie Regionalne "WOLBÓRKA" w Tuszynie,
5. Stowarzyszenie "KROKUS" Abstynencki Klub Wzajemnej Pomocy,
6. Uczniowski Ludowy Klub Sportowy przy Szkole Podstawowej i Gimnazjum w Wodzinie Prywatnym,
7. Stowarzyszenie Sportowe "HETMAN",
8. Ludowy Klub Szachowy "SZACH-MAT",
9. Stowarzyszenie "Wszyscy Razem Ku Przyszłości" - "In Corpore Pro Futuro",
10. Polski Związek Wędkarski,
11. Jagiellonia Oldboye,
12. Ludowy Uczniowski Międzyszkolny Klub Sportowy „TUSZYN”,
13. Klub Sportowy „FENIX TEAM” Tuszyn Strong Man,
14. Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów.

Baza sportowa.

Obiekty sportowe na terenie gminy Tuszyn:

1. Kryta Pływalnia „OCEANIK” w Tuszynie,
2. Miejska Hala Widowiskowo - Sportowa w Tuszynie,
3. Miejski Stadion w Tuszynie – Lesie,
4. Boisko do gier wielkich przy Szkole Podstawowej w Wodzinie Prywatnym,
5. Boisko do gry w siatkówkę przy Szkole Podstawowej w Górkach Dużych,
6. Boisko do gry w piłkę nożną przy Szkole Podstawowej w Górkach Dużych,
7. Boisko do gier wielkich przy Szkole Podstawowej w Kruszowie,
8. Boisko uniwersalne przy Gimnazjum Nr 2 w Tuszynie - Lesie,
9. Boisko uniwersalne, placyk rekreacyjny, tor tyżworolkowy, górka saneczkowa przy „Bazie Sportowej” przy osiedlu mieszkaniowym „WYSOKA”,
10. Kort do tenisa ziemnego przy Gimnazjum Nr 2 w Tuszynie – Lesie,
11. Sala gimnastyczna przy Szkole Podstawowej w Wodzinie Prywatnym,
12. Sala gimnastyczna przy Gimnazjum Nr 1 w Tuszynie,
13. Sala gimnastyczna przy Gimnazjum Nr 2 w Tuszynie – Lesie.

Kryta Pływalnia „OCEANIK” to nowoczesny obiekt sportowo-rekreacyjny. Oddany został do użytku w maju 2004 roku. Wyposażony jest w pełnowymiarowy basen sportowy z sześcioma torami, basen rekreacyjny oraz brodzik. Ponadto pływalnia dysponuje takimi atrakcjami wodnymi jak dwie niecki jakkuzi oraz zjeżdżalnia wodna o długości 64 m. Obiekt wyposażony jest również w zespół odnowy biologicznej, w skład którego wchodzi dwie sauny suche (fińskie), łaźnia parowa (rzymska) oraz dwa zespoły solariów.

Miejska Hala Widowiskowo - Sportowa w Tuszynie została oddana do użytku 20.02.2002 r. Z obiektu korzystają uczniowie gimnazjum oraz uczniowie Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w ramach wychowania fizycznego. Ponadto odbywają się zajęcia dla uczniów powyżej III klasy szkoły podstawowej. W hali organizowanych są również imprezy sportowe, zawody itp.

Miejski Stadion w Tuszynie – Lesie posiada pełnowymiarowe boisko do piłki nożnej, do którego w 1994 roku dobudowano korty tenisowe. W 2007 r. na stadionie zostało zainstalowane oświetlenie i nagłośnienie, co umożliwiło rozgrywanie meczów i organizowanie różnego rodzaju imprez masowy w godzinach wieczornych.

Poziom bezpieczeństwa.

Na straży porządku publicznego i bezpieczeństwa mieszkańców w gminie Tuszyn stoi Policja i Straż Miejska.

Komisariat Policji w Tuszynie swoim terenem działania obejmuje rejon trzech gmin (około 26 tys. mieszkańców), są to gmina Tuszyn - 11 635 tys., gmina Rzgów - 8 713 tys., gmina Brójce - 5 417 tys. Teren obsługiwany przez komisariat w Tuszynie podzielony jest na 7 rejonów, z których każdy obsługiwany jest przez wyznaczonego dzielnicowego z Zespołu

Dzielnicy Komisariatu Policji w Tuszynie lub policji w Rzgowie, zgodnie z przydziałem. Służby te są podstawowym ogniwem policji w kontakcie ze społeczeństwem.

W 1991 roku powołana została do działania Straż Miejska w Tuszynie, a jej głównym zadaniem jest realizacja zadań w zakresie ochrony porządku publicznego wynikających z ustaw oraz aktów prawa miejscowego.

Turystyka i rekreacja.

Gmina Tuszyn mimo dominującej funkcji rolniczej posiada warunki środowiska przyrodniczego sprzyjające rozwojowi funkcji rekreacyjno - wypoczynkowej. Główne walory tej gminy to lasy i rzeźba terenu, klimat oraz bliskie sąsiedztwo Łodzi i łatwa dostępność komunikacyjna.

Tradycyjnymi miejscowościami rekreacji, są głównie wsie Rydzynki i Zofiówka, gdzie powstały zwarte zespoły indywidualnego budownictwa letniskowego. Rejon ten charakteryzuje się występowaniem głównie działek rekreacyjnych, przede wszystkim mieszkańców Łodzi. Bardzo duża koncentracja działek rekreacyjnych w tym rejonie, przesądza o przyszłej funkcji tych terenów. Jednak obszar ten wymaga wyposażenia w infrastrukturę techniczną, co przy występowaniu gęstej zabudowy i wąskich dróg nie jest zadaniem łatwym, ale koniecznym dla ograniczenia dokonującej się tu degradacji środowiska naturalnego.

Baza noclegowa znajdująca się w gminie Tuszyn to sieć moteli i zajazdów posiadających miejsca noclegowe. Obiekty noclegowe można podzielić na trzy grupy wg miejsca ich lokalizacji:

1. obiekty znajdujące się przy drodze krajowej nr 1, przyjmujące głównie turystów przejeżdżających przez Tuszyn,
2. obiekty znajdujące się w okolicy targowisk w Tuszynie czy Głuchowie, których klienci to głównie handlowcy robiący zakupy na bazarach,
3. obiekty znajdujące się z dala od bazarów i drogi krajowej, np.: Rancho w Dolinie, czy Ośrodek Sportowo Rekreacyjny „Młynek”.

Baza noclegowa obejmuje 16 obiektów całorocznych, jeden sezonowy, posiadających łącznie 500 miejsc noclegowych.

Baza gastronomiczna Tuszyńska tworzy prawie pięćdziesiąt lokali. Podobnie jak i w przypadku bazy noclegowej, tak i tu zauważa się wyraźny podział ze względu na lokalizację.

Trasy turystyczne - przez teren gminy Tuszyn biegnie część czerwonego szlaku turystycznego okalającego okolice Łodzi. Na szlakach można wyróżnić trasy o różnej długości i różnym stopniu trudności, oznakowane na czerwono lub czarno.

31 maja 2007 roku, dzięki współpracy, dyrekcji, nauczycieli, uczniów Gimnazju Nr 1 w Tuszynie, a także przy wydatnej pomocy Urzędu Miasta w Tuszynie, powstał szlak rowerowy – ścieżka rowerowa im. Józefa Domowicza. Ścieżka ta biegnie przez miejscowości Tuszyn, Garbów, Górki Małe, Wole Kazubową, Dylew, Budzyń, Zofiówkę i Rydzynki.

W opracowywanej aktualizacji Planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Łódzkiego zaproponowano wyznaczenie nowych szlaków turystycznych: Łódzkiego Szlaku Konnego oraz szlaków samochodowych „Dworów i pałaców” i „Wielu Kultur”. Przebieg szlaków pokazany jest na rysunku studium w części B.

A.III.I.II. Zasoby mieszkaniowe.

Sytuację mieszkaniową ludności oraz następujące zmiany w budownictwie mieszkaniowym charakteryzują niżej przedstawione wielkości (tabela).

Z przeprowadzonej analizy wynika, że przyrost ogólnych zasobów mieszkaniowych był zróżnicowany. Największe tempo przyrostu zanotowano na początku minionego 10-lecia oraz na początku tego wieku. W latach 1990-93 oraz 2002-2004 roczny przyrost mieszkań wynosił ok. 30. Najmniejszy przyrost mieszkań był w latach 1993-1996 - około 7 rocznie. W ostatnich latach sytuacja na rynku mieszkaniowym ustabilizowała się na poziomie około 20

nowych mieszkań rocznie.

Rok	Obszar	Zasoby mieszkaniowe			Pow. użyt. w m ² /1 osobę	Osób na 1 mieszkanie	Osób na 1 izbę
		mieszkania	izby	pow. użyt. w tyś. m ²			
1990	gmina	3864	11713	218,6	18,6	3,03	0,99
	miasto	2541	7436	133,5	18,7	2,80	1,00
	wieś	1323	4277	85,1	19,3	3,34	0,99
1993	gmina	3956	12051	226,6	19,5	2,93	0,96
	miasto	2618	7706	139,6	19,3	2,76	0,93
	wieś	1338	4345	87,0	20,0	3,26	1,00
1996	gmina	3977	12170	230,1	19,9	2,91	0,95
	miasto	2635	7808	142,5	19,6	2,77	0,93
	wieś	1342	4362	87,6	20,6	3,18	0,98
1998	gmina	4019	12348	236,9	20,5	2,87	0,94
2002	gmina	3748	13860	291,9	25,2	3,09	0,84
	miasto	2465	8891	179,7	24,9	2,93	0,81
	wieś	1283	4969	112,2	25,7	3,41	0,88
2003	gmina	4172	15536	334,5	28,8	2,78	0,75
	miasto	2694	9832	204,7	28,3	2,68	0,74
	wieś	1478	5704	129,9	29,6	2,94	0,77
2004	gmina	4205	15723	340,3	29,2	2,77	0,74
	miasto	2714	9949	208,3	28,9	2,65	0,72
	wieś	1491	5774	132,0	29,6	2,98	0,77
2005	gmina	4218	15792	342,3	29,3	2,77	0,74
	miasto	2723	9998	209,8	29,1	2,64	0,72
	wieś	1495	5794	132,5	29,5	3,00	0,77
2006	gmina	4240	15923	346,2	29,7	2,75	0,73
	miasto	2733	10056	211,5	29,5	2,63	0,71
	wieś	1507	5867	134,7	29,9	2,99	0,77

Dane: Strategia lokalnego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Tuszyn w kontekście rozwoju obszaru łódzko-piotrkowskiego, 1995 r.; Ważniejsze dane o miastach i gminach woj. piotrkowskiego w 1996 r., woj. łódzkie w 1998 r.; GUS Departament Badań Demograficznych, Bank Danych Regionalnych.

Rosnące zasoby mieszkaniowe przy malejącej liczbie mieszkańców wpływają na korzystne wskaźniki charakteryzujące warunki mieszkaniowe przedstawione w wielkości zagęszczenia mieszkań. Liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie i 1 izbę co roku się obniża, przy czym znacznie korzystniejsza jest ona w mieście niż na terenach wiejskich. W 2006 r. wskaźniki te w gminie Tuszyn były nieznacznie wyższe niż w powiecie łódzkim wschodnim. Natomiast liczba m² powierzchni użytkowej mieszkania przypadająca na 1 osobę systematycznie rośnie, co świadczy o budowie nowych mieszkań o dużej powierzchni użytkowej. W tym wskaźniku widać istotną, lecz stale się zmniejszającą, różnicę w budownictwie w mieście Tuszynie i na terenach wiejskich.

Tempo budownictwa mieszkaniowego obrazują informacje Urzędu Gminy o liczbie mieszkań oddanych do użytku w ciągu ostatnich lat w mieście i gminie Tuszyn.

Mieszkania według daty oddania do użytku.

Mieszkania w budynkach wybudowanych w latach	Liczba mieszkań
przed 1918	104
1918 – 1944	843
1945 – 1970	1098
1971 – 1978	445
1979 – 1988	730
1989 – 2002	468
w tym w latach 2001 – 2002	59
będących w budowie	45
nie ustalono	15

Dane: Narodowy Spis Powszechny 2002, Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Tuszyn na lata 2008-2013.

Rok oddania	Liczba mieszkań		Liczba izb		Pow. użytk. w m ²	
	miasto	gmina	miasto	gmina	miasto	gmina
1995	2	1	16	5	249	117
1996	2	-	6	-	247	-
1997	8	2	46	11	1800	289
1998	19	4	99	10	3312	259
1999	12	6	66	30	2028	916
2000	12	11	57	62	1937	1890
2001	16	13	91	67	2231	2094
2002	26	17	141	87	4345	2613
2003	60	34	329	180	10618	5381
2004	26	17	146	96	4558	2858
2005	11	7	59	36	1792	924
2006	14	15	81	91	2263	3087
2007	24	18	130	99	3744	2370
Razem	232	145	1267	774	39124	22798

Z przeprowadzonej analizy wynika, że:

1. w ciągu ostatnich lat obserwowany był przyrost liczby mieszkań zarówno w mieście, jak i na wsi,
2. szczególny wzrost budownictwa mieszkalnego zanotowano w latach 2002-2004; od trzech lat przyrost znacznie się zmniejszył, ale nadal jest wysoki,
3. rozwój budownictwa mieszkaniowego na terenie miasta był średnio około dwukrotnie wyższy na terenie miasta, ale w ostatnich latach proporcje te wyrównują się,
4. nowo budowane mieszkania w mieście charakteryzowały się korzystniejszą strukturą i były większe pod względem ogólnej powierzchni użytkowej i liczby izb, lecz w ostatnich latach pojawiła się tendencja do powiększania mieszkań wiejskich.

O ruchu budowlanym świadczą również wydane decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu (na obiekty kubaturowe).

Rok	Miasto	Gmina	Razem
1997	62	88	150
1998	94	116	210
1999	75	122	197
Razem	231	326	557
w%	41,5	58,5	100,0

Z powyższych danych wynika, że w ostatnich latach zainteresowanie budownictwem było znaczne, szczególnie na terenach wiejskich.

Ogólne zasoby mieszkaniowe w gminie Tuszyn w 2006 r. stanowiły 19% zasobów powiatu łódzkiego wschodniego. Gmina Tuszyn zajmuje 3 miejsce pod względem liczby mieszkań wśród gmin całego powiatu.

Ponad 64% mieszkań znajduje się w mieście, gdzie dominuje zabudowa jednorodzinna. Wśród budownictwa mieszkaniowego na wsi przeważa zabudowa zagrodowa. Występuje tu również zabudowa letniskowa, głównie w takich miejscowościach jak Zofiówka i Rydzynki.

Struktura własności lokali mieszkaniowych na terenie gminy Tuszyn na rok 2006.

Mieszkania stanowiące własność:	Liczba mieszkań	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w m ²
Osób fizycznych	3269	93,9
Spółdzielni mieszkaniowych	218	52,6
Gminy (komunalne)	581	35,9
Zakładów Pracy	169	39,5
Pozostałych podmiotów	3	76
Ogółem	4240	81,7

Dane: Narodowy Spis Powszechny 2002, Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Tuszyn na lata 2008-2013, Bank Danych Regionalnych.

Według informacji Urzędu Gminy w Tuszynie około 77% zasobów mieszkaniowych stanowi budownictwo prywatne, natomiast zasoby komunalne stanowią około 14%, a spółdzielcze około 5%.

Budownictwo komunalne i spółdzielcze występuje głównie w mieście. Tylko kilka budynków komunalnych o 27 mieszkaniach znajduje się na terenach wiejskich.

Tabela nr 38: Liczba rodzin oczekujących na lokale mieszkaniowe:

Wyszczególnienie	Miasto	Gmina	Razem
1999	20	1	21
2000	21	2	23
2001	6	-	6
2002	8	3	11
2003	10	2	12
2004	17	1	18
2005	11	4	15
2006	10	2	12
2007	11	7	18

Dane: Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Tuszynie, Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Tuszyn na lata 2008-2013.

A.III.I.III. Gospodarka.

Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze regon na terenie gminy Tuszyń.

Rok	Ogółem	Sektor		Z ogółem					
		publiczny	prywatny	spółki handlowe		spółki cywilne	spółdzielnie	fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
				razem	w tym z udziałem kapitału zagranicznego				
1994	855	22	833						
1996	2581								
1998	1270	19	1251						
2003	1351	25	1326	45	21	115	3	25	1123
2004	1342	24	1318	50	26	117	3	25	1107
2005	1356	24	1332	57	30	113	3	25	1118
2006	1340	25	1315	60	32	116	3	27	1091

Dane: Urząd Statystyczny w Łodzi.

Pod względem liczby działających podmiotów gospodarki narodowej miejsko - wiejska gmina Tuszyń zajmuje w 2006 r. drugie miejsce wśród gmin powiatu łódzkiego wschodniego, stanowiąc 27,7% ogólnie funkcjonujących podmiotów w powiecie. 98,1% działających podmiotów należy do sektora prywatnego.

W stosunku do 1994 r. nastąpił znaczący przyrost w tej dziedzinie, powstają przede wszystkim podmioty należące do osób fizycznych. W ostatnich latach obserwuje się również systematyczny przyrost spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego.

Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze regon w latach 1999 – 2006.

Wyszczególnienie	1999 rok	2000 rok	2001 rok	2002 rok	2003 rok	2004 rok	2005 rok	2006 rok
Producenci odzieży	185	182	200	180	166	162	158	176
Dziewiarstwo	26	25	27	24	24	24	24	22
Usługi budowlane	95	94	104	101	102	100	102	154
Usługi transportowe	42	43	62	51	46	42	44	47
Handel	476	465	496	478	454	451	447	461
Mechanika (naprawy)	44	44	38	40	40	40	40	41
Restauracje (gastronomie)	49	58	63	55	56	57	57	58
Rolniczo-spożywcze	23	21	31	31	32	32	32	34
Ochrona zdrowia	9	8	14	13	13	12	14	16
Pozostałe działalności	173	181	208	187	195	178	184	123
Ogółem	1122	1121	1243	1160	1128	1098	1102	1132

Dane: dane własne gminy, Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Tuszyn na lata 2008-2013.

Według stanu na dzień 31.12.2007 roku w gminie Tuszyn działało 1142 podmiotów gospodarczych, z czego ok. 273 na terenach wiejskich. Z liczby tej około 42,5 % podmiotów należało do branży handlowej, 39,9% obejmowało działalność usługową, a około 17,5 % należało do produkcji i rzemiosła.

Tak jednorodna struktura działalności gospodarczej świadczy o dominującej roli handlu w życiu gospodarczym tej gminy, a przede wszystkim handlu targowiskowego.

Rola handlu targowiskowego.

Rozkwit handlu targowiskowego wiąże się z okresem transformacji systemowej w gospodarce, rozpoczętej w 1989 r. Początek lat dziewięćdziesiątych był szczególnie korzystnym okresem rozwoju handlu targowiskowego w Polsce. Otwarcie granic sprzyjało napływowi dużej ilości tanich towarów, często niskiej jakości, a także pozwalało klientom zagranicznym dokonywać na polskich bazarach zakupów bardzo atrakcyjnych cenowo. Największe tego typu ośrodki handlu w Polsce jakim są targowiska położone w okolicach Łodzi (w Tuszynie i Rzgowie) pełnią obecnie rolę głównego źródła zaopatrzenia dla hurtowników krajowych i pochodzących z za wschodniej granicy kraju.

Targowiska znajdujące się w gminie Tuszyn składają się z zespołu kilku targowisk położonych w Tuszynie i w Głuchowie o następującej strukturze:

1. Targowisko Gminne - zajmujące 3,4 ha, na których stworzono ok. 1.000 miejsc handlowych (wykorzystanych obecnie w 42%)
2. Targowiska prywatne – zajmujące 16,2 ha, na których stworzono ok. 5.200 miejsc handlowych.

Z gospodarczego punktu widzenia targowiska pełnią rolę tzw. krótkiego kanału dystrybucji, czyli omijającego kolejne jej ogniwa. Dlatego w większości handlujący to producenci oraz w mniejszym stopniu bezpośredni importerzy. Ze względu na zmiany tak w gospodarce Polski jak i poza jej granicami, ich liczba systematycznie się zmniejsza na rzecz firm będących pierwszym pośrednikiem i pełniących funkcję większych lub mniejszych hurtowni. Obniżenie kosztów osiągane jest poprzez zlokalizowanie dużej liczby sprzedawców i kupujących w jednym miejscu. Ta forma handlu jest atrakcyjna przede wszystkim dla małych i średnich przedsiębiorstw, jednak i duże firmy coraz częściej z niej korzystają traktując ją jako dodatkowy, uzupełniający punkt sprzedaży.

Od kilku lat notowany jest systematyczny spadek obrotów na targowiskach. Złożyło się na to kilka czynników:

1. rozwój hipermarketów,
2. zmniejszenie się handlu przygranicznego,
3. ciągłe zmniejszanie się liczby klientów z za wschodniej granicy,
4. ekspansja konkurencyjnych centrów handlowych.

Analizując sytuację na targowiskach, nie tylko położonych w gminie Tuszyn, widać wyraźnie tendencję prowadzącą do zaniku tej formy sprzedaży. Zmiany w gospodarce Polski, coraz silniejsza konkurencja, wejście obcego silnego kapitału, a przez to zmiany w stylu prowadzenia handlu pociągają za sobą konieczność ponoszenia większych nakładów finansowych, szerszego spojrzenia, innowacji itd. Funkcje te przejmują duże hurtownie czy firmy, których zadaniem jest tworzenie kontaktów handlowych między producentem i jego odbiorcą. Na targowiskach w przyszłości może pozostać coraz więcej małych firm, które nie zapewnią właścicielom tych targowisk dochodów wystarczających na inwestycje. Opisany proces nie jest gwałtowny i będzie się toczył w czasie.

Należałoby więc, wykorzystać istniejące zasoby w postaci działających jeszcze przedsiębiorców i na tej bazie zapoczątkować nowoczesną, zgodną z wymogami czasu, inwestycję lub poszukać strategicznego inwestora zewnętrznego.

A.III.II. STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGI JEGO OCHRONY.

Głównym elementem krajobrazotwórczym w gminie Tuszyn jest lekko falista wysoczyzna morenowa, będąca elementem Wysoczyzny Bełchatowskiej, położona średnio na wysokości 180-250 m n.p.m. Urozmaicona jest rzędem pagórków osiagających kulminację w rejonie Górek Dużych (284 m n.p.m.) i Szczukwina. Są to piaszczyste, kopulaste pagórki o wysokościach względnych 10 - 20 m oraz spadkach 5 -10 % i powyżej. Wiele z tych pagórków, zwłaszcza tych stanowiących kulminacje terenu zostało zniszczonych poprzez eksploatację złóż surowców mineralnych, co przyczyniło się do zubożenia wartości krajobrazowej terenu.

Poza pagórkami morenowymi i kemowymi powierzchnię gminy urozmaicają liczne formy eoliczne, występujące w północnej części gminy, wykształcone w postaci pagórków lub wałów wydmych. Formy wydmy z reguły porastają lasy, co również jest elementem wzbogacającym krajobraz.

Urozmaicenie wprowadzają również doliny cieków, miejscami głęboko wcięte, o stromych stokach. Najwyraźniejszym tego przykładem jest dolina Grabki, w mniejszym stopniu Dobrzyńki.

Spotyka się również na powierzchni wysoczyzn niewielkie zagłębienia bezodpływowe typu „oczek” lub słabo zarysowane rozległe wklęsłe obniżenia. Taki charakter ma znajdująca się w północnej części dolina Wolbórki, która dodatkowo u podstawy „Pagórków Pałczewskich” na terenie Żeromina tworzy podmokłe obniżenie z kompleksem stawów.

Zachodnia część gminy posiada znacznie bardziej urozmaiconą rzeźbę niż wschodnia.

W istniejącym zagospodarowaniu przestrzennym gminy dają się wyodrębnić następujące strefy:

1. miasto Tuszyn – zwarty, historyczny, niewielki organizm miejski,
2. dzielnica Tuszyn - Las – założona jako „miasto ogród”, miasto w lesie,
3. targowiska – w mieście Tuszyn i Głuchowie,
4. miejscowości letniskowo - wypoczynkowe w Zofiówce i Rydzynkach,
5. tereny usługowo - przemysłowe w Kruszowie i Głuchowie,
6. wsie i przysiółki,
7. tereny otwarte – rolne, leśne, doliny rzek itp.

Strefy te różnią się charakterem zagospodarowania wpływającym na stan i kształtowanie się ładu przestrzennego. Niektóre z nich: centralna część miasta Tuszyń, dzielnica Tuszyn – Las, tereny otwarte dają możliwość zrównoważonego rozwoju przestrzennego. Niemniej jednak większość obszaru gminy narażona jest na występowanie zjawisk negatywnych.

Do **elementów wpływających negatywnie na ład przestrzenny** w skali lokalnej zaliczyć należy:

1. niekontrolowane przenikanie się różnych stref zagospodarowania. Istniejące mieszane zainwestowanie nie niesie w sobie potencjału rozwojowego i jest wyrazem chaosu funkcjonalnego i estetycznego. Graniczące bezpośrednio tereny przemysłowe - letniskowe - mieszkaniowe - targowiskowe – eksploatacyjne – rolne i leśne wymagają specjalnego i kompleksowego traktowania w celu zapewnienia i ochrony ładu przestrzennego zarówno w ich wnętrzu jak i na styku ze sobą,
2. drogę krajową nr 1 jako elementem rozdzielający gminę na część wschodnią i zachodnią. Ze względu na kategorię, znaczenie i szerokość „rozcina” ona istniejące zainwestowanie (Tuszyn, Kruszów, Głuchów) na dwie części, stanowiąc przeszkodę w ich skomunikowaniu i jednorodnym rozwoju. Nieodwracalne szkody krajobrazowe, wyrządza nieskoordynowane sytuowanie wzdłuż głównego szlaku komunikacyjnego – drogi krajowej nr 1, obiektów służących działalności gospodarczej, w tym targowisk w Tuszyń i Głuchowie,

3. różnorodność architektury budynków, dowolność w kształtowaniu brył, wielkości, kolorystyki, materiałów okładzinowych, bez nawiązania do sąsiedztwa i lokalnych tradycji,
4. brak jednolitych linii zabudowy,
5. luki w zabudowie w zwartych pierzejach,
6. brak rewaloryzacji obiektów zabytkowych, doprowadzanie do ich zniszczenia, np. zespół dworski i park w Żerominie,
7. brak jednolitego charakteru elementów tworzących wystrój przestrzeni publicznych,
8. dowolność w sytuowaniu, rodzaju i wielkości szyldów i reklam,
9. chaotyczne wytyczanie zbyt dużej ilości indywidualnych dróg dojazdowych,
10. brak rekultywacji wyrobisk poeksploatacyjnych,
11. negatywnie wpływające na otwarty krajobraz dominanty wysokościowe – maszty antenowe i kominy, np. maszt telewizyjny w Górkach Dużych.

W celu **ochrony ładu przestrzennego** należy podjąć działania polegające na:

1. porządkowaniu na terenie Tuszyna i Tuszyn-Lasu struktury miejskiej, organizacji i krystalizowaniu systemu przestrzeni publicznych, zachowaniu charakteru, skali, sposobu zagospodarowania istniejącej zabudowy, zwłaszcza zabytkowej oraz uzupełnianiu i dogęszczaniu kwartałów,
2. budowie bądź przebudowie układów komunikacyjno - kompozycyjnych i rozbudowie sieci infrastruktury technicznej i społecznej w terenach zainwestowanych i przeznaczonych do inwestowania,
3. ochronie skali i rodzaju zabudowy oraz zwartości układów ruralistyczny wsi i przysiółków ,
4. ochronie terenów otwartych – rolnych, leśnych, dolin rzek itp. stanowiących o obecnym rolniczym (ekologicznym) charakterze gminy przed nieuzasadnioną presją zainwestowania; ograniczeniu rozpraszania zabudowy oraz obudowy dróg tranzytowych,
5. przestrzeganiu zasad ochrony historycznych układów urbanistycznych, obiektów i parków zabytkowych,
6. przestrzeganiu zasad ochrony obszarów znajdujących się w strefach chronionego krajobrazu,
7. eksponowaniu pozytywnych dominant przestrzennych i wysokościowych, jak np. kościoły, założenia dworskie, obiekty zabytkowe, parki podworskie, poprzez tworzenie stref ekspozycji, osi widokowych, neutralnego wizualnie tła,
8. maskowaniu negatywnych dominant poprzez zasłanianie, np. wysoką zielenią,
9. nawiązywaniu do regionalnych wzorów architektury, poprzez zastosowanie tradycyjnej skali zabudowy, form, kształtu dachu oraz materiałów wykończeniowych elewacji i pokryć dachu,
10. przeciwdziałaniu stosowaniu: substandardowych materiałów wykończeniowych (okładzin z tworzyw sztucznych typu siding i blachy trapezowej), agresywnych barw w elewacjach budynków, jak i pokryć dachowych, ogrodzeń wykonanych z prefabrykowanych elementów betonowych,
11. ustaleniu zasad lokalizacji i formy reklam,
12. ochronie zadrzewień śródpolnych i przydrożnych,
13. rekultywacji obszarów zdewastowanych, terenów poeksploatacyjnych,
14. zalesianiu terenów w sposób uatrakcyjniający krajobraz.

A.III.III. STAN ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO, W TYM STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU ORAZ TERENY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH.

A.III.III.I. Położenie.

Gmina Tuszyn położona jest w powiecie łódzkim – wschodnim na południe od miasta Łodzi, wchodząc w skład Łódzkiej Aglomeracji Miejskiej. Graniczy z siedmioma gminami: Dłutów, Czarnocin, Grabica, Moszczenica, Brójce, Rzgów i Pabianice.

A.III.III.II. Rzeźba.

Obszar gminy położony jest (zgodnie z klasyfikacją fizyczno-geograficzną J. Kondrackiego) na Wzniesieniu Południowomazowieckim, w mezoregionie Wysoczyzna Bełchatowska. Wysoczyzna Bełchatowska ma położenie wododziałowe między dorzecziami Warty i Pilicy. Osią wysoczyzny jest ukierunkowane z północy na południe pasmo ostańcowych wzgórz żwirowych, związanych z maksymalnym zasięgiem zlodowacenia warciańskiego. Przekraczają one wysokość 200 m (na południe od Tuszyńna 289 m, na wschód od Bełchatowa 276 m).

Najbardziej urozmaiconą rzeźbę ma zachodnia część gminy. Teren gminy stanowi lekko falista wysoczyzna morenowa urozmaicona piaszczystymi i kopulastymi pagórkami o spadkach przekraczających 5 % i wysokościach w przedziale 10-20 m, osiagających kulminacje w rejonie Górek Dużych i Szczukwina. Również urozmaicenie rzeźby stanowią formy eoliczne wykształcone w postaci pagórków lub wałów wydmy porastających lasy.

Wysoczyznę morenową rozcinają doliny główne: rzek Grabi, Dobrzyńki i Wolbórki oraz ich mniejszych dopływów. Doliny rzeczne są zróżnicowanie wcięte w powierzchnię wysoczyznową. Najsilniej wcięte są doliny Małej Widawki, Moszczanki, częściowo Dobrzyńki.

Formami zaznaczającymi się w rzeźbie terenu są spotykane na powierzchni wysoczyzn niewielkie zagłębienia bezodpływowe typu „oczek”, słabo zarysowane, rozległe, wklęsłe obniżenia, na ogół włączone w sieć odpływu powierzchniowego, których najlepszym przykładem jest dolina Wolbórki oraz wyrobiska poeksploatacyjne.

A.III.III.III. Budowa geologiczna, warunki gruntowo – wodne.

Gmina Tuszyn położona jest w południowo-wschodniej części niecki Mogileńsko – Łódzkiej należącej do większej jednostki zwanej Synklinorium Szczecińsko – Łódzko – Miechowskim zbudowanej z utworów kredowych przykrytych osadami trzeciorzędu (lokalnie) i czwartorzędu.

Powierzchnię Niecki Łódzkiej tworzą utwory węglanowe powstałe w górnej kredzie wykształcone w postaci wapieni, wapieni marglistych, margli. Strop utworów kredowych jest znacznie zróżnicowany, osiąga wartości od ok. 150 m n.p.m. w Żerominie do ok. 125 m n.p.m. w kierunku NW w Wielopolu. Stąd powierzchnia utworów kredowych obniża się w kierunku SW. W północnej części Tuszyńna rzędna stropu ma wartość ok. 80 m n.p.m., a dalej w kierunku SW w Trzcińcu wznosi się do rzędnej ok. 130 m n.p.m. Znaczne obniżenie powierzchni stropowej występuje także w kierunku SW od Żeromina, osiagając w Grabowie rzędna ok. 80 m n.p.m.

Na utworach kredy górnej lokalnie zalegają utwory trzeciorzędowe wykształcone w formie iłó, mułków i piasków kwarcowych. Strop osadów trzeciorzędowych występuje na głębokości od ok. 40 m do ok. 120 m. Największą miąższość ok. 40 m stwierdzono w zagłębieniu na zachód od Tuszyńna, a najmniejszą ok. 10 m w okolicach Wodzina.

Osady czwartorzędowe zlodowacenia środkowopolskiego wykształcone są w postaci

utworów piaszczysto-żwirowych, pyłów, łąw oraz glin. Zróźnicowanie miąższości utworów czwartorzędowych uzależnione jest od morfologii terenu oraz powierzchni stropowej kredy i wynosi od ok. 40 m do 120 m.

W dnach dolin i obniżeń zalegają utwory współczesne, holoceńskie: piaski, namuły organiczno-piaszczyste i utwory torfowe.

Brak jest regularności w wykształceniu warstw. Utwory piaszczyste największe miąższości osiągają w dolinie Wolbórki, gdzie miąższość utworów spoistych jest znacznie ograniczona. Piaski wypełniają często zagłębienia powierzchni stropowej utworów kredowych.

A.III.III.IV. Gleby.

Większość obszaru gminy pokrywają gleby brunatne wykształcone z glin oraz gleby biellicowe i pseudobiellicowe wykształcone z piasków oraz z glin spiaszczonych. Przeważają kompleksy rolniczej przydatności gleb – żytni słaby i najslabszy.

Największą wartością rolniczą z uwagi na właściwe stosunki wodne, strukturalność oraz zasobność w próchnicę i składniki pokarmowe mają gleby brunatne wytworzone z gliny zwałowej. Zaliczone są one do kompleksu pszenego dobrego i żytniego dobrego i do III klasy bonitacyjnej. Gleby te występują we wsiach: Kruszów, Szczukwin Gliniany, Mąkoszyn, Jutroszew, Żeromin, Kolonia Górki Małe i Sysków.

Drugą grupę pod względem wartości rolniczej stanowią gleby biellicowe i pseudobiellicowe, wytworzone z glin spiaszczonych. Przy właściwej technice i intensywnym nawożeniu mogą dać wysokie plony. Są to przeważnie gleby IV klasy bonitacyjnej. Występują na południe od Tuszyna i Żeromina oraz w okolicach Garbowa, Szczukwina, Wodzina Prywatnego i Majorackiego, Głuchowa i Górek Dużych.

Najslabszą wartością rolniczą mają gleby znajdujące się w zachodniej części gminy w pasie ciągnącym się od Rydzinek na północy po Wolę Kozubową i Dylew na południu, oraz na zachód i południe od Górek Dużych i na zachód od Szczukwina Piaskowego. Należą one do V i VI klasy bonitacyjnej.

W dolinach rzek i obniżeń terenowych występują użytki zielone kompleksu średniego, słabego i bardzo słabego, wykorzystywane jako łąki i pastwiska, na madach, glebach mułowo-torfowych, czarnych ziemiach, torfach i murszach o zróźnicowanej wartości rolniczej, głównie IV - VI klasy bonitacyjnej.

Gleby III klasy bonitacyjnej powinny być użytkowane rolniczo. Zgodnie z Ustawą z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity: Dz. U. z 2004 r. Nr 121, poz. 1266, z późn. zm.) oraz Ustawą z dnia 19 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2008 r. Nr 237, poz. 1657) gleby klas I - III w granicach administracyjnych gminy podlegają ochronie przed zmianą przeznaczenia na cele nierolnicze. W przypadku zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze stanowiących użytki rolne klas I – III, jeżeli ich zwarty obszar projektowany do takiego przeznaczenia przekracza 0,5 ha, konieczne jest uzyskanie zgody Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Pozostałe gleby na obszarze gmin (klas IV-VI oraz pochodzenia organicznego i torfowiska) oraz wszystkie gleby w granicach administracyjnych miast nie podlegają obowiązkowi uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze, wynikającej z ustaw, o których mowa wyżej.

A.III.III.V. Wody powierzchniowe.

Gmina posiada bogatą sieć rzeczną, są to jednak tylko źródłowe i górne odcinki cieków, o niewielkim przepływie, prowadzące małe ilości wody, dlatego ogólny zasób wód płynących nie jest duży.

Dział wodny I rzędu: Wisła - Odra przebiega południkowo mniej więcej na linii Poddębina - Szczukwin - Mąkoszyn.

Zachodnia i południowa część gminy należy do zlewni Odry i odwadniana jest przez

rzeki Dobrzynekę oraz dopływ Grabi. Natomiast północna i wschodnia część gminy należy do zlewni Wisły i jest odwadniana przez rzekę Wolbórkę.

Rzeka Dobrzyńska ma swoje źródła na wschód od wsi Kolonia Górki Małe. Do Dylewa rzeka utrzymuje kierunek północno-zachodni, a następnie skręca na północ, od Bądzynia rzeka zmienia kierunek na północno-zachodni i po około 3 km opuszcza gminę. Szerokość dna dolinnego waha się od 100 – 200 m.

Rzeka Dłutówka, która jest dopływem Grabi ma swoje źródła w rejonie Polskiej Woli. Na całym swoim odcinku rzeka płynie przez tereny rolne mało wyrazista doliną. Dopływami Grabi są również Mała Widawa, która bierze początek w rejonie Szczukwina i Koloni Syski, płynąc przez większość terenu głęboko wcięta doliną oraz Grabka, która ma swoje źródła w rejonie Sysek.

Nielicznie reprezentowane są w gminie wody stojące w postaci stawów. Do większych zbiorników można zaliczyć trzy kompleksy stawów rybnych znajdujące się na Wolbórcie i jej dopływach położone w północno-wschodniej części gminy.

Nieliczne są małe, naturalne oczka wodne, niewielkie sztuczne zbiorniki utworzone na ciekach wodnych oraz zbiorniki wodne występujące w wyrobiskach poeksploatacyjnych.

A.III.III.VI. Wody podziemne.

Gmina znajduje się w obrębie głównego zbiornika wód podziemnych (GZWP) wieku dolno kredowego w ośrodku porowym - nr 401 Niecka Łódzka.

Na terenie gminy występują trzy poziomy wodonośne: czwartorzędowy, trzeciorzędowy i kredy górnej.

Głównym poziomem użytkowym w obszarze opracowania jest piętro czwartorzędowe związane z piaszczysto - żwirowymi osadami plejstoceńskimi. Poziom czwartorzędowy charakteryzuje się występowaniem kilku warstw wodonośnych rozdzielonych utworami słaboprzepuszczalnymi. Zwierciadło wody może mieć charakter swobodny lub napięty stabilizujące się na rzędnych ok. 190-230 m n.p.m, w zależności od występowania warstw wodonośnych i rejonu gminy. Czwartorzędowy poziom wodonośny jest bardzo zasobny w wodę. Posiada zasoby eksploatacyjne ustalone w wysokościach dochodzących do 150 m³/h Udokumentowany został w miejscowościach: Tuszyn, Szczukwin, Modlica, Rydzynki oraz w Tuszynku. Ujmowany jest również do eksploatacji lokalnie, indywidualnymi studniami wierconymi.

Poziom trzeciorzędowy związany jest z osadami piaszczystymi. Poziom ten ma małe rozprzestrzenienie, ujmowany jest do eksploatacji otworami studziennymi na terenie ujęcia wodociągu w Tuszyn Lesie przy ul. 3-go Maja. Ujęcie posiada ustalone zasoby eksploatacyjne w wysokości 82 m³/h. Charakteryzuje się napiętym zwierciadłem wody kształtującym się na głębokości ok. 15 -10 m tj. na rzędnych ok. 195 -200 m n.p.m.

Wody kredy górnej występują w serii węglanowej. Charakteryzują się napiętym zwierciadłem wody stabilizującym się na głębokości od ok. 10,0 m p.p.t. we wschodniej części gminy do ok. 35,0 m w części zachodniej. Wody poziomu górnokredowego udokumentowane są na terenie: Tuszyna, Tuszynka, Żeromina i Górek Dużych. Ujęcia posiadają wody o ustalonych zasobach eksploatacyjnych w wysokości ok. 50,0 – 630,0 m³/h (Żeromin). Głębokość studni ujmujących poziom górnej kredy wynosi od 80 - 235m, przeciętnie 130 -160 m. Wody podziemne z tego poziomu nie są zanieczyszczone, a ich parametry chemiczne mieszczą się w przedziale tła pierwotnego. Mineralizacja wód jest niewielka, nie zawierają siarczanów, natomiast są lekko żelaziste.

Na terenie gminy przeważają obszary z wodą gruntową zalegającą głębiej niż 2 m p.p.t. Najniższy poziom wód gruntowych występuje w strefie koncentracji spływu wód powierzchniowych w obrębie den dolinnych rzek i cieków i kształtuje się w granicach od 0 do 1 m a w obszarach zboczowych w granicach 1 – 2 m. Największym obszarem występowania wód gruntowych poniżej 2 m jest północna część gminy - dolina Wolbórki. Natomiast tereny wysoczyzny charakteryzują się ciągłym i głębszym niż 4 m poziomem wód gruntowych. Na gruntach o trudnej przepuszczalności występujących blisko powierzchni ziemi, może występować płytki poziom wód gruntowych.

A.III.III.VII. Warunki geologiczno – inżynierskie.

Utwory powierzchniowe występują na terenie gminy głównie w postaci piasków różnoziarnistych, glin piaszczystych oraz pospółek i żwirów. W/w utwory, to grunty nośne, utrudnieniem dla zabudowy mogą być jedynie wody podskórne zalegające lokalnie na płycie występującym słabo przepuszczalnym gliniastym - podłożu lub wody śródglinowe w obrębie utworów gliniastych.

W dnach dolin i obniżeniach zalegają utwory współczesne, holoceńskie: piaski, namuły organiczno-piaszczyste i utwory torfowe. Osady te są nasycone wodą podziemną typu aluwialnego, o zwierciadle na głębokości 1 – 2 m pod powierzchnią, a często w warstwie do 1 m p.p.t.. Są to grunty słabonośne lub nienośne z płytko występującym poziomem wód gruntowych, okresowo podmokłe. Niewskazane dla zabudowy są także obszary zbudowane z sypkiego materiału eolicznego, zwłaszcza formy wydymowe, a także strome stoki dolinne.

Ze względu na obecność na powierzchni lub w niekiedy płytkim podłożu gruntów półprzepuszczalnych i nieprzepuszczalnych i wiążące się z tym niekorzystne stosunki wodne dla gospodarki rolnej (warunki naturalne objawiają się nadmiernym uwilgoceniem warstw gruntów przypowierzchniowych, lokalnie do okresowej stagnacji wód na powierzchni włącznie oraz miejscami występowaniem nieciągłych poziomów wód w soczewkach śródglinowych lub na wkładkach mułkowych, na różnych głębokościach), niezbędne było przeprowadzenie regulacji stosunków wodnych dla potrzeb rolniczego użytkowania gleb.

Konieczność odwodnień spowodowała, że niektóre obszary gminy zostały zmeliorowane siecią drenarską melioracji szczegółowej. Największe obszary zmeliorowane występują w rejonie wsi Żeromin, Górki Małe, Wola Kozubowa, Jutroszew, Kolonia Syski, Wodzinek, Garbów, Tuszynek Majoracki i Kruszów.

Założone podziemne systemy sieci drenarskich odprowadzające wody gruntowe do zbiorczych rowów melioracyjnych – tzw. kolektorów zbiorczych, są bardzo poważną przeszkodą dla budownictwa kubaturowego. Ich przerwanie dla potrzeb zabudowy może powodować potencjalnie nieustanne podsiąkanie i podtapianie fundamentów budynków. Generalnie wymagana jest ochrona sieci przed zniszczeniem. W przypadku konieczności zabudowy należy ograniczać kolizje poprzez właściwe przełożenie sieci lub bezkonfliktowe zaprojektowanie przyszłych inwestycji.

Wszelkie działania muszą być podejmowane w uzgodnieniu i pod nadzorem Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych.

Na terenie miasta i gminy Tuszyn nie występują obszary naturalnych zagrożeń geologicznych.

A.III.III.VIII. Warunki klimatyczne.

Warunki klimatyczne charakteryzują się średnioroczną temperaturą powietrza wynoszącą około 7,6 ° C. Najzimniejszym miesiącem jest styczeń – 3,6 ° C, a najcieplejszym lipiec 18,9 ° C. Przeważają wiatry z kierunków zachodnich oraz północno - i południowo - zachodnich.

Przeciętna długość okresu wegetacyjnego waha się w granicach 210 – 227 dni, a suma rocznych opadów wynosi ok. 600 mm.

Czas trwania pokrywy śnieżnej waha się od 50 do 60 dni. Notuje się od 30 – 50 dni mroźnych i od 100 – 118 dni z przymrozkami.

Warunki klimatu lokalnego na terenie gminy są zróżnicowane. Najkorzystniejsze warunki klimatyczno-zdrowotne występują w obrębie: terenów otwartych wysoczyzn - na obszarach o korzystnej ekspozycji południowej - dobre nasłonecznienie, dobre warunki termiczne, znaczne wyniesienie ponad dno doliny - dobre przewietrzanie terenu, dobre warunki wilgotnościowe, rzadkość występowania mgieł.

Średniokorzystne warunki występują na obszarze terenów wysoczyzny otoczonych lasami i terenów leśnych - utrudnione, niedostateczne przewietrzanie obszarów, słabe nasłonecznienie, często występujące mgły poranne, znaczna wilgotność.

Niekorzystne lub mało korzystne warunki topoklimatyczne posiadają: dna dolinne rzek, boczne dolinki i obniżenia w obrębie wysoczyzny oraz zagłębienia bezodpływowe. Są to strefy częstych inwersji termicznych (zalegania lub spływu chłodnych mas powietrza), złe warunki solarne i wilgotnościowe, częste mgły i przymrozki, obszary o charakterze korytarzy wentylacyjnych.

Największym obszarem o niekorzystnych warunkach klimatycznych są północne fragmenty gminy związane z doliną Wolbórki.

A.III.III.IX. Szata roślinna.

Najważniejszą grupą zbiorowisk pod względem walorów krajobrazowych, ekologicznych i przydatności gospodarczej stanowią lasy.

Łączna powierzchnia lasów i gruntów leśnych wynosi 3 090 ha, co daje średni stopień lesistości wynoszący ok. 24,7 % powierzchni gminy. Największymi skupiskami zieleni wysokiej w gminie są lasy państwowe występujące w obrębie trzech leśnictw: Leśnictwa Żeromin, Szczukwin i Molenda.

Skład siedliskowy porastających gminę drzewostanów stanowią przede wszystkim bory świeże i mieszane, w których dominującym gatunkiem jest sosna z domieszką brzozy, dębu, świerka, jodły i buka.

Najbardziej cennym przyrodniczo jest Las Tuszyński, a szczególnie olsy i łęgi występujące w źródłowym obszarze rzeki Wolbórki. Źródlika i maziste torfy porasta ols z turzycą długokłosową. Na kępach rosną olchy. Zagłębienia pomiędzy kępami są zajęte przez gatunki bagienne. Na kępach obok olch pojawia się brzoza omszona, a z krzewów rosną kruszyna, wierzby i jarzębina. Paprocie występują w runie. Poza olsami występują fragmenty lasów łąkowych. Poza łąkami występują dęby, lipy, klon i jawor.

Lasy na terenie gminy są lasami wielofunkcyjnymi. Obok funkcji gospodarczych wypełniają także funkcje dydaktyczne, rekreacyjno-turystyczne, ekologiczne i krajobrazowe. Uwzględniając powyższe można wyodrębnić trzy zasadnicze grupy lasu tj: rezerwy, lasy gospodarcze i lasy ochronne (lasosy wodochronne, lasy doświadczalne i badawcze).

Lasy prywatne zajmują największe powierzchnie we wsiach: Wodzin Majoracki, Jutroszew, Górki Duże, Wodzin, Modlica, Stanisławów. W pozostałych wsiach lasy te zajmują niewielkie powierzchnie i nie tworzą większych kompleksów.

Gospodarka leśna w lasach państwowych i prywatnych prowadzona jest na podstawie planów urzędzenia gospodarstw leśnych.

Drugim ważnym elementem szaty roślinnej gminy są parki podworskie, stanowiące enklawy zieleni wysokiej w otoczeniu otwartej przestrzeni rolniczej. Są to oazy dla świata fauny, pełnią bardzo ważną funkcję przyrodniczą i ekologiczną, są skupieniem różnorodnych gatunkowo i wiekowo, niejednokrotnie rzadkich drzew i innych roślin, na ogół z przewagą drzewostanów starszych. Stanowią małe węzły ekologiczne w systemie przyrodniczym gminy.

Pozostałą zieleń obszaru stanowią: szpalery przydrożne (ważne, jako swoiste korytarze ekologiczne), zieleń urządzona skupiona wokół obiektów usługowych (głównie szkół, kościołów, cmentarzy), zieleń sadów i ogrodów oraz przydomowa, a także niezwykle ważna zieleń łąkowa w dolinach oraz zieleń śródpolna. Dominują gatunki rodzime, wśród których można wymienić: jesiony, klony, lipy, robinie, kasztanowce, topole, olchy, brzozy, wierzby.

Cała zieleń, ze względu na jej przyrodniczą rolę w mało zadrzewionym krajobrazie gminy powinna podlegać ochronie przed wycinaniem, niszczeniem oraz zabiegom pielęgnacyjnym. Priorytetowo jednak należy traktować ochronę środowiska leśnego, które stwarza największe bezpieczeństwo ekologiczne oraz podnosi wartości krajobrazowe.

Wskazane jest, oprócz prac dolesieniowych, zadrzewianie terenu zielenią śródpolną (na miedzach) oraz wzdłuż górnych krawędzi dolin cieków i rzek, tworzenie pasów wiatrochronnych, szpalerów przy drogach polnych i ciągach komunikacyjnych (wzmacnianie istniejących szpalerów, zwłaszcza przy drogach o nasilonym ruchu – tworzenie pasów ochronnych przed uciążliwościami komunikacyjnymi), także utrwalanie roślinnością stoków o

dużym nachyleniu w celu ochrony przed procesami erozyjnymi.

A.III.III.X. Rolnictwo i leśnictwo.

Największą powierzchnię gminy zajmują użytki rolne - 68,75% powierzchni ogólnej. Wśród gruntów użytkowanych rolniczo największy areał stanowią grunty orne, które zajmują 80,1% powierzchni użytków rolnych. Trwałe użytki zielone obejmują 13,2% powierzchni użytków rolnych gminy, zaś sady 2,4%. Lasy i grunty leśne zajmują 24,9% ogólnej powierzchni gminy.

Ogólnie struktura użytkowania gruntów gminy Tuszyn podobna jest do sposobu użytkowania w całym powiecie łódzkim wschodnim.

Jakość gleb wg klas bonitacji w ha i %

Klasy bonitacji gleb	Powierzchnia w ha	Powierzchnia w %
III	1.371	16,1
IV	2.856	33,6
V	2.433	28,7
VI	1.763	20,8
VI z	67	0,8
Razem	8.490	100

Dane: Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Tuszyn na lata 2008-2013.

Warunki przyrodniczo - glebowe oraz uwarunkowania ekonomiczne określają profil produkcji roślinnej i zwierzęcej. Ze względu na niesprzyjające intensyfikacji produkcji rolniczej naturalne warunki przyrodniczo – klimatyczne, gorsze od przeciętnych w kraju obserwuje się ograniczanie rozmiarów produkcji rolnej.

Około 10 % użytków rolnych nie jest wykorzystywanych rolniczo (odłogi i ugory). W ogóle nie występują gleby I i II klasy bonitacji. Dominują gleby V i VI klasy bonitacyjnej, które stanowią 49,5% powierzchni użytków rolnych gminy.

W uprawie roślin dominują zboża i zajmują 76,5 % powierzchni zasiewów. Wciąż zaznacza się zmniejszenie uprawy ziemniaków, natomiast nieznacznie wzrastają uprawy kukurydzy na zielonkę. Uprawiają ją rolnicy specjalizujący się w hodowli bydła mlecznego.

Słabe gleby kompleksu żytniego słabego i żytniego bardzo słabego oraz okresowe niedobory wilgotności w glebie mają wpływ na plony głównych ziemiopłodów.

W produkcji zwierzęcej głównymi kierunkami jest chów trzody chlewnej i bydła. Pogłowie bydła wykazuje stałą tendencję spadkową, co wynika z niskiej opłacalności produkcji mleka i niskich cen żywca wołowego.

Lasy występują w znacznym rozproszeniu. Największe kompleksy na północny zachód i południowy wschód od Tuszyna oraz trzy kompleksy w okolicach Szczukwina. Na terenie gminy jest liczna grupa niewielkich, rozproszonych lasów prywatnych.

Lasy posiadają dość liczny, urozmaicony drzewostan (olsy, tęgi, olchy, brzozy, wierzby, jarzębiny, fragmenty lasów łąkowych, dęby, lipy, klony, jawory, jodły, świerki, buki). Na skutek długoletniej niewłaściwej gospodarki leśnej większość kompleksów leśnych, o mniejszej powierzchni, to monokultury sosnowe. Obecna polityka leśna kształtowana jest jako przebudowa drzewostanu z przywróceniem, w miarę możliwości, struktury lasu właściwej dla danego siedliska, jak również ochrona cennych fragmentów lasu, które uległy stosunkowo niewielkim przekształceniom z ochroną rezerwatową włącznie.

Różnymi formami ochrony objęte pozostałe fragmenty lasów państwowych między innymi w południowej części gminy zaliczone do kategorii lasów uszkodzonych przez przemysł, a np. lasy wokół Tuszyna spełniają funkcję lasów wodochronnych, w północnej części jako cenne fragmenty przyrody, w zachodniej części jako doświadczałne. W gorszej sytuacji są lasy prywatne, ponieważ nie podlegają żadnej ochronie.

Liczba gospodarstw według wielkości obszarowych.

Wielkość gosp. w ha	1999			2003		
	Ogółem	Miasto	Wieś	Ogółem	Miasto	Wieś
1-2	373	136	237	490	154	336
2-5	522	110	412	555	122	433
5-10	460	54	406	413	39	374
10-15	156	12	144	103	9	94
15-20	47	1	46	28	1	27
20-30	12	-	12	11	-	11
pow. 30	5	-	5	5	-	5
Razem	1575	313	1262	1605	325	1280

Dane: Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Tuszyn na lata 2008-2013.

W gminie Tuszyn w rolnictwie zasadniczą rolę spełniają rodzinne gospodarstwa indywidualne. Średnia wielkość gospodarstwa wynosi obecnie 4,97 ha użytków rolnych, podczas gdy w 1999 r. wynosiła 5,1 ha użytków rolnych. W okresie 5 lat zauważalny jest nieznaczny wzrost liczby gospodarstw rolnych, ale tylko wśród tych o najmniejszej powierzchni 1-2 ha – 31,3% oraz 2-5 ha – 6,3%. Natomiast w grupie gospodarstw powyżej 5 ha nastąpił znaczny spadek liczby gospodarstw. W 1999 r. gospodarstwa rolne do 5 ha stanowiły 56,8% ogółu gospodarstw rolnych w gminie, natomiast w 2003 r. już 65,1%. Gospodarstwa rolne w gminie ulegają dalszemu rozdrobnieniu, co jest zjawiskiem niekorzystnym.

Na terenie gminy są 4 gospodarstwa prowadzące uprawę roślin ozdobnych.

Głównym problemem rolnictwa w gminie jest jego rozdrobnienie i niedoinwestowanie. Wprowadzenie dopłat bezpośrednich do produkcji roślinnej oraz wzrost opłacalności hodowli bydła i trzody chlewnej powinien spowodować większe zainteresowanie rolników uprawą roli, przez co zmniejszy się areał gruntów odlogowanych i ugorowanych, które stanowią około 10% użytków rolnych.

A.III.III.XI. Obszary i obiekty prawnie chronione.

Rezerwat przyrody „Wolbórka” - utworzony na podstawie Zarządzenia nr 319 Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 19.11.1959 r - Monitor Polski nr 89 poz. 481 z 1959 roku dla zachowania fragmentów lasu naturalnego olszowego, źródeł rzeki Wolbórki oraz motyla szlaczkonía borówkowca – reliktu polodowcowego. Jest to rezerwat leśny, częściowy o powierzchni 35,25 ha.

Rezerwat przyrody „Molenda” - utworzony na podstawie Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 14.09.1959 r - Monitor Polski nr 87 poz. 466 z 1959 roku dla zachowania fragmentu pierwotnego lasu mieszanego z jodłą, bukiem i świerkiem w pobliżu granicy zasięgu. Jest to rezerwat leśny, częściowy o powierzchni 143,00 ha.

Pomniki przyrody:

1. Żeromin, park – 3 dęby szypułkowe (585 cm, 350 cm, 800 cm), 2 topole kanadyjskie (350 cm, 340 cm). Data utworzenia / podstawa prawna Zarządzenie Woj. Piotrkowskiego Nr 45/87 (Dz.U.Nr 17 z dn. 30.12.1987 r).
2. Kruszów, park - 4 dęby szypułkowe 330-400 cm, 3 lipy drobnolistne 320-400 cm, lipa drobnolistna – 4 pnie tworzące altankę 200-400 cm, jesion wyniosły 465 cm. Data utworzenia / podstawa prawna Zarządzenie Woj. Piotrkowskiego Nr 45/87 (Dz. U. Nr 17 z dn. 30.12.1987 r).
3. Leśnictwo Żeromin, oddz. 9 - dąb szypułkowy. Data utworzenia / podstawa prawna Zarządzenie Woj. Piotrkowskiego Nr 4/96 (Dz.U.Nr 21 z dn. 04.11.1996 r).

4. Leśnictwo Tuszyn, oddz. 67b – 3 buki pospolite.
5. Leśnictwo Tuszyn, oddz. 58 – dąb szypułkowy.

Parki zabytkowe:

1. Górkki Małe – nr dec. KL IV – 5340/37/76.
2. Kruszów – nr dec. KL IV – 5340/38/76.
3. Żeromin – nr dec. KL IV – 5340/39/76.

Na terenie gminy i miasta Tuszyn nie występują elementy systemu natura 2000 (europejskiej sieci ekologicznej).

A.III.III.XII. Obszary przewidziane do ochrony.

Występowanie cennych walorów przyrodniczych związanych z dolinami rzek: Grabi, Wolbórki i Dobrzynki ze szczególnym uwzględnieniem terenów źródliskowych Wolbórki oraz terenów leśnych o zróżnicowanych siedliskach występujących w otoczeniu dolin oraz terenów o szczególnych walorach krajobrazowych spowodowało zakwalifikowanie części gminy do ochrony prawnej jako „**Tuszyńsko – Dłutowsko - Grabiański**” **Obszar Chronionego Krajobrazu (OChK)**.

A.III.III.XIII. Warunki sanitarne i zagrożenia antropogeniczne.

1. Powietrze.

Na stan sanitarny obszaru rzutują niskie emitery okolicznych palenisk domowych oraz ewentualne emisje zanieczyszczeń z terenów sąsiednich. Generalnie warunki aerosanitarne na terenie są dobre.

Źródłem emisji zanieczyszczeń powietrza jest również nasilony ruch komunikacyjny, szczególnie na drodze krajowej nr 1, gdzie duży udział mają pojazdy ciężkie. W południowej części miasta w odległości 100 m od w/w drogi znajduje się stacja pomiarowa. Z przeprowadzonych pomiarów wynika iż, poziom zanieczyszczenia powietrza nie jest wysoki i nie występuje przekroczenie norm zanieczyszczeń.

2. Wody powierzchniowe.

Stan czystości rzek i cieków świadczy, że wpływają do nich zanieczyszczenia pochodzące z terenu nieskanalizowanych (wprowadzanie nieoczyszczonych ścieków). Wszystkie cieki na terenie opracowania są znacznie zanieczyszczone. Jednym z ważniejszych źródeł zanieczyszczenia jest szpital w Tuszynku odprowadzający w niedostateczny sposób oczyszczone ścieki do rzeki Dobrzynki.

Drugą grupą zanieczyszczeń deklasyfikujących rzeki są biogeny, które świadczą o zanieczyszczeniach obszarowych, typu rolniczego. Źródłami zanieczyszczeń są tu nawozy mineralne i organiczne stosowane do upraw oraz chemiczne środki ochrony roślin. Transport biogenów do wód powierzchniowych odbywa się różnymi drogami, m. in. w wyniku spływów powierzchniowych z wodami opadowymi oraz infiltracji do gruntu i migracji w wodach podziemnych.

3. Wody podziemne.

Monitoring wód podziemnych obejmuje na terenie gminy badania trzech ujęć:

- a. przy oczyszczalni ścieków w Tuszynie, ujęcie z poziomu czwartorzędowego;
- b. w punkcie pomiarowym w gospodarstwie rolnym w Żerominie, ujęcie z poziomu kredowego;
- c. w Szczukwinie z poziomu czwartorzędowego.

Z przeprowadzonych badań wynika iż są to wody o wysokiej jakości, o nieznacznym zanieczyszczeniu i naturalnym chemizmie (dla celów pitnych i gospodarczych wymagających jedynie prostego uzdatniania).

4. Warunki akustyczne.

Największymi źródłami hałasu w gminie są istniejące drogi a szczególnie droga krajowa nr 1 relacji Łódź – Piotrków Trybunalski. Jest to droga o bardzo dużym natężeniu ruchu. W obrębie pasa drogowego mogą wystąpić znaczne przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu.

5. Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi.

Na terenie gminy w miejscowości Kruszów znajduje się składowisko odpadów komunalnych. Składowisko podzielone jest na dwa pola składowe, przy czym jedno z nich zostało już zamknięte i zrehabilitowane. Drugie pole składowe o powierzchni 1,4 ha znajduje się w południowej części. Pojemność składowiska wynosi 80.000 m³. Składowisko eksploatowane będzie do roku 2012-2017. Składowanie odpadów odbywa się zgodnie z zatwierdzoną decyzją Starosty Łódzkiego Wschodniego z dnia 5.03.2003 r. znak RGRiOŚ.7644-3-13/skł.-i/2003 Instrukcją eksploatacji składowiska.

Głównymi źródłami wytwarzania odpadów komunalnych na terenie gminy są gospodarstwa domowe, szkoły, urzędy, banki, zakłady opieki zdrowotnej, zakłady produkcyjne i inne obiekty oraz ogólnodostępne tereny użyteczności publicznej (ulice, place, zieleńce itp.).

Na terenie gminy prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów „u źródła”. Zgromadzone w pojemnikach odpady odbierane są z terenów nieruchomości przez uprawnione firmy, posiadające stosowne zezwolenia wymagane prawem i wywożące je do unieszkodliwienia na składowisko.

6. Potencjalne obiekty uciążliwe.

Na terenie gminy nie występują obiekty emitujące szkodliwe lub uciążliwe zanieczyszczenia. Największym emitorem zanieczyszczeń jest kotłownia węglowa. Obiektem uciążliwym, który może stanowić zagrożenie dla środowiska jest składowisko odpadów w Kruszowie. Jego stopień oddziaływania na środowisko jest uzależniony od zabezpieczenia przed przenikaniem zanieczyszczeń do gruntu oraz od rodzaju składowanych odpadów.

7. Obowiązujące strefy sanitarne i strefy bezpieczeństwa.

Na obszarze gminy obowiązuje strefa ochrony sanitarnej 50 m - dla terenu zwodociągowanego od istniejących cmentarzy. Cmentarza rzymsko – katolickiego pw. Św. Krzysztofa przy ulicy 3-go maja w Tuszynie oraz cmentarza rzymsko – katolickiego pw. Św. Witalisa w Tuszynie.

Wyznacza się również strefy bezpieczeństwa od linii elektroenergetycznych 110 kV, 220KV, 400KV oraz od gazociągów DN 400 i DN 200, które wykluczają zabudowę mieszkaniową i inne funkcje chronione.

8. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska (NZŚ).

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska związane z eksploatacją dróg, a głównie drogi krajowej nr 1, mogą zaistnieć na skutek awarii lub wypadków z udziałem pojazdów przewożących substancje niebezpieczne. Powstałe w wyniku katastrof komunikacyjnych sytuacje awaryjne mogą powodować rozlanie się substancji niebezpiecznych np. zawierających węglowodory, stwarzających zagrożenie dla wód powierzchniowych i podziemnych. Na wielkość zagrożenia wpływają czynniki chemiczne min: stan fizyczny uwolnionej substancji, jej toksyczność a także czynniki lokalne związane z warunkami topograficznymi i meteorologicznymi, lokalizacją terenów zamieszkałych, wrażliwością poszczególnych komponentów środowiska, przygotowaniem do reagowania w sytuacji zagrożenia.

Na terenach obejmujących dolinę rzeki Wolbórki wg. RZGW Warszawa w miejscowościach Tuszyn, Modlica, Żeromin PGRyb występuje bezpośrednie zagrożenie powodzią. Okresowy wysoki poziom wody jest wynikiem szerszego procesu powodującego

wzrost przepływu wody. Dolina rz. Wolbórki w granicach opracowania nie jest obwałowana.

A.III.IV. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.

A.III.IV.I. Rys historyczny.

Teren Tuszyna w okresie pradziejowym był prawie niezasiedlony. Począwszy od najdawniejszych czasów, po okres wczesnego średniowiecza występują tylko nieliczne ślady osadnictwa. Na szczególną uwagę zasługuje grodzisko stożkowate z III okresu wczesnego średniowiecza na terenie miejscowości Górki Duże.

Od wczesnego średniowiecza następuje sukcesywny rozwój osadnictwa - teren obecnej gminy leży na terenie określanym umownie państwem, którego stolicę lokuje się w Łęczycy. Na mocy testamentu Bolesława Krzywoustego w łęczyckim rządziła księżna Salomea, a potem jej synowie Henryk Sandomierski i Kazimierz Sprawiedliwy. Około 1264 r. zostało wydzielone z Łęczyckiego Księstwo Sieradzkie. W XIV w. księstwa przekształciły się w województwa, a kasztelanie w powiaty. Województwo sieradzkie miało cztery powiaty: piotrkowski, radomszczański, sieradzki i szadkowski. Po drugim rozbiore Polski w miejsce województw powstają departamenty. Sieradzkie należało do departamentu kaliskiego. W 1845 r. utworzono gubernie. Całe przyszłe województwo łódzkie weszło w skład guberni warszawskiej. W 1867 r. powstaje nowa gubernia z siedzibą w Piotrkowie, która obejmowała powiaty: brzeziński, łaski, łódzki, piotrkowski i radomszczański. Po zajęciu Królestwa przez wojska niemieckie powstaje nowa gubernia – gubernia łódzka, w skład której wchodzi powiaty: brzeziński, łaski, łęczycki i łódzki. W 1919 r. z przedwojennych guberni piotrkowskiej i kaliskiej powstaje województwo łódzkie.

Teren obecnej gminy Tuszyn nie stanowił jednolitego administracyjnie terenu. Dopiero po II wojnie światowej powstaje gmina Tuszyn z siedzibą w Tuszynie.

Miasto Tuszyn.

Najstarsze wzmianki historyczne dotyczą miasta Tuszyna. Wieś Tuszyn była własnością monarszą i tylko przejściowo, w połowie XIII w., należała do dóbr biskupstwa włocławskiego. Najstarsza wzmianka pisana dotycząca Tuszyna pochodzi z 1223 r. Miejscowość leżała przy trakcie z Łęczycy do Piotrkowa. Już wtedy zapewne istniał tu dworzec książęcy, który występuje w opisie z pocz. XVI w. Przy dworcu pozakładano karczmy i młyny na licznie występujących tu strumieniach, a także wytworzyło się targowisko. Zapewne już w XIV w. powstała tu parafia z kościołem.

W 1416 r. Tuszyn otrzymał prawa miejskie z przywilejem odbywania targów we wtorki. Prawa miejskie nadał w Wiślicy, Władysław Jagiełło rycerzowi Dobkowi Kobyle „de Żary”. Nowych osadników zwolniono na mocy przywileju królewskiego od wszelkich ciężarów na lat szesnaście. Miasto lokowano na prawie magdeburskim, zapewniając mu niezawisłość wójta i mieszczan od jurysdykcji zwierzchniej władzy wojewody, kasztelana, czy starosty.

Tuszyn powstał jako miasto przeznaczone do celów handlowych, z nadanymi przywilejami lokacyjnym i handlowym, pozwalającymi na organizowanie targów i jarmarków. Tradycja łowów przetrwała przez następne dziesięciolecia - zjeżdżał do Tuszyna król Kazimierz Jagiellończyk przyjmowany przez ówczesnego starostę Sędziszka w 1463 r. i później w 1472 i 1492.

Wiek XV stał się dla Tuszyna początkiem wędrówki z rąk jednego właściciela do drugiego. Trwające blisko trzy stulecia zmiany właściciela nie miały wpływu na ustrój wewnętrzny miasta - zarząd nadal należał do wójtów. Na wynajmowanych łanach wójtowych pracowano dla folwarku królewskiego. Mieszczanie żyli z uprawy roli i hodowli. Część mieszkańców trudniła się rzemiosłem. Jeszcze w XVI w. okolice Tuszyna były lesiste, pełne bagien, zbiorników wodnych i strumieni, dlatego dobrze rozwinięty był przemysł drzewny, hodowla pszczoł i młynarstwo. Słynne były jarmarki na bydło. Od początku XVI w. w mieście była szkoła.

Prężny rozwój miasta został zahamowany przez najazd szwedzki w 1655 roku. Miasto

zostało ograbione i spalone. Przez następne stulecie Tuszyn walczył z kryzysowym zastojem - wyszedł z niego dopiero pod koniec XVII wieku wraz z napływem nowych osadników, głównie Żydów. Przeprowadzona w 1782 roku inwentaryzacja wykazała, że przy rynku i 9 ulicach stało 111 drewnianych, zamieszkałych domów, 8 pustych. 47 parcel było nie zabudowanych, miasto miało dwa kościoły. Liczba mieszkańców wynosiła 450. Trudnili się oni rolnictwem, rzemiosłem i handlem. Miasto zaliczano do jednego z większych, obok Piotrkowa i Wolborza.

Pełny renesans miasta przypada na początek wieku XIX, kiedy to odbywało się 12 jarmarków rocznie, na które zjeżdżali kupcy ze Śląska, Mazowsza i Wielkopolski. Powodowało to wzmogoną imigrację ludności rzemieślniczej, szczególnie pochodzenia niemieckiego. Ten szczytowy okres uprzemysłowienia miasta trwał w latach 1844-1848. W latach pięćdziesiątych nastąpiło załamanie ożywienia przemysłowego i początek silnej imigracji ludności do pobliskiej Łodzi.

W 1870 r. miasto traci prawa miejskie, ale mimo to rozwija się. W 1883 r. było tu 115 rzemieślników i przemysłowców. Mieszkańcy trudnili się rolnictwem. Rozwijało się również górnictwo oparte na dobrym lokalnym surowcu.

W 1924 r. Tuszyn odzyskuje prawa miejskie. Dzięki połączeniu tramwajowemu z Łodzią miejscowość stała się ośrodkiem kolonijnym i letniskowym. W 1928 r. powstaje sanatorium przeciwgruźlicze przeznaczone dla robotników łódzkich. Również w 1928 roku rozpoczęło działalność miasto - las. Sanatoria i prywatne domy letniskowe położone wśród naturalnego lasu sosnowego stanowiły przez cały okres międzywojenny zaplecze wypoczynkowe dla prężnie rozwijającej się Łodzi. Nazwano je Tuszyn - Las i włączono, jako dzielnicę, w granice miasta Tuszyn.

W 1939 r. miasto liczyło 4500 mieszkańców, w 1946 r. - 3096. Lata okupacji hitlerowskiej zmieniły strukturę demograficzną miasta – ludność pochodzenia żydowskiego wywieziona została do getta łódzkiego. Nowe podziały administracyjne po drugiej wojnie światowej, sprawiły, że stało się ono częścią składową województwa piotrkowskiego. Od 1999 r. miasto i gmina Tuszyn leżą w granicach województwa łódzkiego.

Gmina Tuszyn.

Najstarsze wzmianki dotyczą miejscowości Górki, Syski, Szczukwin i Żeromin. Górki - wiadomości historyczne rozpoczynają się rokiem 1389. Znajdowało się tu podobno zamczysko, po którym pozostał nasyp wysoki na 6 m otoczony fosą oraz resztki cegieł i węgla drzewnego. W 1511 r. notowane są Górki Małe i Górki Duże jako dobra ziemskie należące do rodu Ostrowskich herbu Drzymała. W końcu XVII w. powstał folwark Górki Małe. W XVIII w. często zmieniają właścicieli. Są w rękach Skórzewskich, Wężyków, Gawrońskich. Od ok. 1765 r. do lat 30 XIX w. pozostają w rękach Wągieńskich. W latach 30-tych XIX w. drogą spadku przechodzą na Hipolita Skalskiego, który zapewne wznosi górecki dworek. W 1827 r. Górki Małe liczyły 15 domów i 142 mieszkańców. Górki Duże 13 domów i 144 mieszkańców. Niewielki wówczas folwark stanowiący centrum dóbr miał 5 budynków murowanych i 11 drewnianych. W Górkach Dużych nie ma dworu. W końcu XIX w. przechodzi w ręce Benderów. Na początku XX w. dobra góreckie stanowią własność Ostrowskich herbu Grzymała, potem należą do Stanisława Makarewicza, a następnie Mieczysława Dmowicza. Międzywojenny kryzys w rolnictwie wymusił parcelację majątku i doprowadził dobra góreckie do upadku. W 1935 r. część majątku kupił na licytacji mechanik z Łodzi Henzel i osiadł tu z rodziną. Po roku 1949 majątek przejął GS. W dworze była szkoła, a potem świetlica. Od 1981 r. stanowi własność prywatną.

Syski - wieś należała do parafii Srocko i gminy Grabica. W 1552 r. wieś należy do ubogiej szlachty. Pod koniec XIX w. liczyła 40 domów i 351 mieszkańców.

Szczukwin - wieś i folwark przy źródłach rzeki Grabin (dopływ Grabówki). Pod koniec XIX w. liczyła 64 osady.

Żeromin - wieś i folwark w parafii Srocko, siedziba gminy. Miejscowość wymieniona przy okazji płacenia dziesięciny. Na początku XVI w. dziesięcinę z łana dawano na stół arcybiskupi oraz plebanowi w Srocku. W pierwszej poł. XVIII w. dobra żeromińskie znajdowały się w rękach Bykowskich z Byk a następnie Wincentego Domaniewskiego, który w 1822 r. sprzedał posiadłość Stanisławowi Krakowskiemu. Kolejnymi właścicielami byli Mazaraki, którzy posiadali dobra do końca II wojny światowej. W 1827 r. Żeromin liczył 28 domów i 225 mieszkańców. Pod koniec XIX w. wieś Żeromin wraz z Hutą Żeromińską miała 22 domy i 258 mieszkańców, folwark 6 domów. Po wojnie we dworze znajdowała się Wyższa Szkoła Gospodarstwa Wiejskiego, a od 1950 r. Klub Rolnika. Kilka lat temu dwór uległ pożarowi. W posiadłości, jako gość Mazarakich, przebywała Rodziewiczówna.

Na początku XIX w. występują miejscowości:

Gołygów - wieś i folwark liczące w 1827 r.: wieś 9 domów i 71 mieszkańców, folwark 5 budynków murowanych i 3 drewniane.

Jutroszew - kolonia włościańska i osada karczemna oraz folwark Jutroszewskie Niwy w gminie Grabica. W 1827 r. kolonia liczyła 42 domy i 340 mieszkańców, pod koniec XIX w. kolonia miała 52 domy i 426 mieszkańców, osada karczemna 1 dom, folwark 9 domów i 23 mieszkańców.

Kozubowa Wola - wieś i folwark w gminie Górki. Pod koniec XIX w. wieś liczyła 19 domów i 153 mieszkańców.

Kruszów al Kruszew - wieś, folwark, kolonia i osada leśna w gminie Żeromin. W 1827 miał 14 domów i 155 mieszkańców. Pod koniec XIX w. wieś liczyła 21 domów i 331 mieszkańców, folwark z osadą leśną 9 domów i 13 mieszkańców. Według Tow. Kredytowego Ziemiańskiego dobra Kruszów al Kruszewo składały się z folwarków Kruszów i Głuchów oraz wsi Kruszów, Garbów, Garbówek, Głuchów i Głuchówek. W 1912 r. został wzniesiony młyn oraz cegielnia. Między Kruszowem a Żerominem znajdowała się 3-kilometrowej długości kolejka wąskotorowa. Ostatnim właścicielem była dziedziczka P. Kopańska, która posiadała majątek do II wojny światowej. Po wojnie należał do POM. W pałacu były mieszkania pracowników zakładu. Obecnie dwór jest w rękach prywatnych.

Mąkoszyn - wieś i osada karczmarska w gminie Grabica. W 1827 r. wieś rządowa. Wchodziła w skład dóbr Grabica. Pod koniec XIX w. miała 31 domów i 216 mieszkańców, osada karczmarska 1 dom i 5 mieszkańców.

Modlica - kolonia nad rz. Wolbórką. W 1827 r. wieś rządowa licząca 48 domów i 354 mieszkańców, pod koniec XIX w. była wsią włościańską liczącą 55 domów i 525 mieszkańców.

Rydzyńki - wieś, osada leśna i osada młyńska nad rz. Górecką. W 1827 r. wieś posiadała 4 domy i 45 mieszkańców, folwark wchodził w skład majoratu Czamocin, resztę terenu zajmowały lasy rządowe. Pod koniec XIX w. wieś miała 16 domów i 113 mieszkańców, folwark i osada leśna 4 domy i 14 mieszkańców, osada młyńska 1 dom i 13 mieszkańców.

W końcu XIX w. występują: wieś poduchowna Bądzyń w gminie Górki, wsie Garbów, Garbówek i Głuchów w gminie Żeromin oraz Zofiówka - kolonia włościańska (31 domów i 226 mieszkańców) oraz osiedle karczmarskie z 1 domem i 5 mieszkańcami. Wchodziła do dóbr Dłutów.

A.III.IV.II. Zakres ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków.

Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Z dnia 17 września 2003 r. Nr 162, poz. 1568 wraz z póź. zmianami) ochroną obejmuje się:

1. obiekty ujęte w rejestrze zabytków i ich otoczenie,
2. obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków w tym budynki, parki i urządzenia,
3. strefy ochrony konserwatorskiej zabytkowych układów przestrzennych objęte wpisem do gminnej ewidencji zabytków,
4. strefy ochrony archeologicznej,
5. dobra kultury współczesnej.

Materiały, na podstawie których opracowano stan dziedzictwa kulturowego i zabytków dóbr kultury współczesnej składają się z danych:

1. Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Łodzi w części dotyczącej obiektów wpisanych do rejestru zabytków i stanowisk archeologicznych,
2. Gminnej ewidencji zabytków w części dotyczącej obiektów i stref ochrony układu urbanistyczno – architektonicznego.
3. Miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

A.III.IV.III. Obiekty wpisane do rejestru zabytków.

Lp.	Obiekt	Nr rejestru	Adres	Nr działki	Własność
I.	dwór (rekonstrukcja)	A/477 z 28.08.1967 r.	Górki Małe, ul. Dworska 18	209/6, obręb 6	prywatna
II.	park podworski	A/478 z 28.08.1967 r.	Górki Małe, ul. Dworska 18	209/6, obręb 6	prywatna
III.	dwór	A/479 z 28.08.1967 r.	Kruszów, ul. Wolborska 3/5	135/2, obręb 8	prywatna
IV.	park podworski	A/480 z 29.08.1967	Kruszów, ul. Wolborska 3/5	135/2, obręb 8	prywatna
V.	dwór	A/481 z 29.08.1967 r.	Żeromin, ul. Tuszyńska	4/32, 9, obręb 21	prywatna
VI.	park podworski	A/482 z 29.08.1967 r.	Żeromin, ul. Tuszyńska	4/32, 9, obręb 21	prywatna
VII.	obiekt archeologiczny - grodzisko	1043/WKZ Piotrków Tryb.	Górki Duże	147/1, obręb 5	prywatna

Miejsca lokalizacji obiektów wpisanych do rejestru zabytków, zgodnie z powyższą tabelą pokazano na rysunku studium, w części B. Liczba porządkowa z tabeli odpowiada cyfrze na rysunku.

A.III.IV.IV. Obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków.

MIASTO TUSZYN				
Lp.	Obiekt	Adres	Nr działki	Własność
1.	historyczny układ przestrzenny	Tuszyn	–	–
2.	historyczny układ przestrzenny	Tuszyn - Las	–	–
3.	dom	ul. 3 Maja 10	203, obr. 7	Pryw.

4.	dom	ul. 3 Maja 24	16/1, obr. 9	Gm.
5.	dom	ul. 3 Maja 31	53, 54, obr.8	Pryw.
6.	dom	ul. Batorego 4	219, obr. 9	Kom.
7.	dom	ul. Brzezińska 6	53, 54, obr. 14	Par./gm.
8.	dom	ul. Brzezińska 12	49/1, obr. 14	Pryw.
9.	dom	ul. Brzezińska 18	44, obr. 14	Pryw.
10.	dom	ul. Brzezińska 30	68, obr. 12	Pryw.
11.	dom	ul. Brzezińska 32	66, obr. 12	Pryw.
12.	dom	ul. Chłopickiego 8	238, obr. 7	Kom.
13.	dom	ul. Chmielna 6	323, obr. 11	Pryw.
14.	dom	ul. Chmielna 8	330, obr. 11	Pryw.
15.	dom	ul. Chojniak 17	15, obr. 12	Pryw.
16.	dom	ul. Chojniak 21	17, obr. 12	Pryw.
17.	dom	ul. Chojniak 23	18, obr. 12	Pryw.
18.	dom	ul. Chojniak 31	26, obr. 12	Pryw.
19.	dom	ul. Chojniak 37	29/1, obr. 12	Pryw.
20.	dom	ul. Domowicza 6	206, obr. 7	pryw.
21.	dom	ul. Domowicza 41	108, obr. 9	Kom.
22.	dom	ul. Jana Pawła II nr 109	88, obr. 7	Gm.
23.	dom	ul. Kopernika 2	35/4, obr. 8	Pryw.
24.	kościół p.w. św. Witalisa	ul. Łowicka 1	43, obr. 14	Wyzn.
25.	plebania	ul. Łowicka 2	43, obr. 14	Wyzn.
26.	budynki gosp.	ul. Łowicka 2	43, obr. 14	Wyzn.
27.	dom	ul. Łowicka 11	527, obr. 5	Pryw.
28.	dom	ul. Łowicka 12	34/1, obr. 14	Pryw.
29.	dom	ul. Łódzka 12	306/1, obr. 11	Pryw.
30.	dom	ul. Mickiewicza 4	148, obr. 7	Gm.
31.	dom	ul. Mickiewicza 19	159, obr. 7	Kom.
32.	dom	ul. Mickiewicza 26	49, obr. 7	Kom.
33.	dom	ul. Mickiewicza 39	64, obr. 7	Pryw.
34.	dom	ul. Mickiewicza 47	56, obr. 7	Kom.
35.	browar, warzelnia	ul. Parkowa 7	335/1, obr. 11	Gm.
36.	browar, lodownia	ul. Parkowa 7	335/1, obr. 11	Gm.
37.	browar, magazyn	ul. Parkowa 7	335/1, obr. 11	Gm.
38.	browar, stajnia	ul. Parkowa 7	335/1, obr. 11	Gm.
39.	magistrat	ul. Piotrkowska 2/4	91/2, obr. 14	Gm.
40.	dom	ul. Poddębina	13/3, obr. 8	Pryw.
41.	dom	ul. Poddębina	13/1, obr. 8	Pryw.
42.	dom	ul. Poddębina 2	83/1, obr. 7	Gm. spółdzielnia
43.	dom	ul. Poddębina 10	24, obr. 8	Pryw.
44.	dom	ul. Poddębina 10a	24, obr. 8	Pryw.

45.	cmentarz ewangelicki	ul. Poprzeczna	312, obr. 10	Wyzn.
46.	dom	ul. Prusa 10	32/3, obr. 8	Pryw.
47.	dom	ul. Prusa 12	31, obr. 8	Pryw.
48.	dom	ul. Prusa 21	18, obr. 7	Gm.
49.	dom	ul. Prusa 31	9/2, obr. 7	Pryw..
50.	„dom czynszowy”	pl. Reymonta 1	104, obr. 14	Kom.
51.	dom	ul. Rzgowska 10	522, obr. 5	Pryw.
52.	dom	ul. Rzgowska 24	511, obr. 5	Pryw.
53.	dom	ul. Sienkiewicza 12	260, obr. 7	Kom.
54.	dom	ul. Sienkiewicza 16	111/1, obr. 7	Kom.
55.	bud. gosp.	ul. Sienkiewicza 16	111/2, obr. 7	Kom.
56.	dom	ul. Sienkiewicza 31	42, obr. 7	Kom.
57.	dom	ul. Sienkiewicza 34	9/1, obr. 7	Kom.
58.	cmentarz rzym.-katolicki	ul. Ściegiennego 19	286, obr.10	Wyzn.
59.	szpital pawilon D	ul. Szpitalna 5	12/3, obr. 16	Państw.
60.	szpital pawilon E	ul. Szpitalna 5	12/3, obr. 16	Państw.
61.	szpital kotłownia	ul. Szpitalna 5	12/3, obr. 16	Państw.
62.	szpital kostnica	ul. Szpitalna 5	12/3, obr. 16	Państw.
63.	szpital wieża ciśnień	ul. Szpitalna 5	12/3, obr. 16	Państw.
64.	dom	ul. Tylna 18	464/2, obr. 5	Pryw.
65.	dom	ul. Tylna 46	429, obr. 5	Pryw.
66.	dom	ul. Tylna 68	252, obr. 11	Pryw.
67.	dom	ul. Zwierzyńskiego 2/4	340, obr. 11	Pryw.
68.	dom	ul. Zwierzyńskiego 12	336, obr. 11	Pryw.
69.	dom	ul. Zwierzyńskiego 14	333, obr. 11	Pryw.
70.	łaźnia miejska	ul. Źródłana 4	316/2, obr. 11	Pryw.
71.	dom	ul. Źródłana 23	364, obr. 11	Pryw.
72.	dom	ul. Żeromskiego 8	108, obr. 14	Pryw.
73.	dom	ul. Żeromskiego 12	110, obr. 14	Pryw.
74.	młyn	ul. Żeromskiego 16	184, obr. 14	Pryw.
75.	rzeźnia, rządcówka	ul. Żeromskiego 33	156/1, obr. 14	Pryw.

GMINA TUSZYN

Lp.	Obiekt	Adres	Nr działki	Własność
1.	Miejsce Pamięci Narodowej	Garbów – las	254, obr. 14	Lasy Państw.
2.	d. szkoła	Głuchów, ul. Długa 79	266/1, obr. 4	Gm.
3.	dom	Głuchów, ul. Długa 93	285/2, obr. 4	Pryw.
4.	dom	Głuchów, ul. Długa 109	312, obr. 4	Pryw.
5.	dom	Głuchów, ul. Długa 111	315, obr. 4	Pryw.
6.	młyn	Głuchów, ul. Podolińska 2	280/4, obr. 4	Pryw.
7.	kapliczka	Głuchów, ul. Długa/Trybunalska		

8.	historyczny układ przestrzenny	Górki Duże	–	–
9.	dom	Górki Duże, ul. Jutroszewska 22	153, obr. 5	Pryw.
10.	stodoła	Górki Duże, ul. Jutroszewska 22	153, obr. 5	Pryw.
11.	bud. gosp. I	Górki Duże, ul. Jutroszewska 22	153, obr. 5	Pryw.
12.	bud. gosp. II	Górki Duże, ul. Jutroszewska 22	153, obr. 5	Pryw.
13.	dwór	Górki Małe, ul. Dworska 18	209/6, obr. 6	Pryw.
14.	park	Górki Małe, ul. Dworska 18	209/6, obr. 6	Pryw.
15.	spichlerz	Górki Małe, ul. Dworska 20	209/5, obr. 6	Pryw.
16.	czworak	Górki Małe, ul. Dworska 20	210, obr. 6	Pryw.
17.	dom	Górki Małe, ul. Szczukwińska 27		Pryw.
18.	dom	Jutroszew nr 27	344, obr. 7	Pryw.
19.	dom	Jutroszew nr 37	339, obr. 7	Pryw.
20.	dom	Jutroszew nr 45	335, obr. 7	Pryw.
21.	dom	Jutroszew nr 75	319, obr. 7	Pryw.
22.	dom	Jutroszew nr 111	153, obr. 7	Pryw.
23.	dom	Jutroszew nr 131	147, obr. 7	Pryw.
24.	dom	Jutroszew nr 133	146, obr. 7	Pryw.
25.	dom	Jutroszew nr 135	144, obr. 7	Pryw.
26.	dom	Jutroszew nr 137	143, obr. 7	Pryw.
27.	bud. gosp.	Jutroszew nr 137	143, obr. 7	Pryw.
28.	czworak	Kruszów, ul. Wolborska 1	134/4, obr. 8	Kom.
29.	dwór	Kruszów, ul. Wolborska 3/5	135/2, obr. 8	Pryw.
30.	park	Kruszów, ul. Wolborska 3/5	135/2, obr. 8	Pryw.
31.	stajnie	Kruszów, ul. Wolborska 3/5	135/12, obr.8	Pryw.
32.	kuźnia, chlewnia	Kruszów, ul. Wolborska 3/5	135/12, obr.8	Pryw.
33.	wozownia, cielętnik	Kruszów, ul. Wolborska 3/5	135/12, obr.8	Pryw.
34.	wieża ciśnień, ślusarnia, stolarnia	Kruszów, ul. Wolborska 3/5	136/4, obr. 8	Pryw.
35.	obory	Kruszów, ul. Wolborska 3/5	136/4, obr. 8	Pryw.
36.	młyn	Kruszów, ul. Wolborska 3/5	136/4, obr. 8	Pryw.
37.	mleczarnia	Kruszów, ul. Wolborska 3/5	135/12, obr.8	Pryw.
38.	koniuszarnia	Kruszów, ul. Wolborska 3/5	135/12, obr.8	Pryw.
39.	stodoła	Kruszów, ul. Wolborska 3/5	136/4, obr. 8	Pryw.
40.	chlewnie	Kruszów, ul. Wolborska 3/5	136/4, obr. 8	Pryw.
41.	dom	Kruszów, ul. Centralna 4	116, obr. 8	Pryw.
42.	dom	Kruszów, ul. Centralna 7	130, obr. 8	Pryw.
43.	bud. gosp.	Kruszów, ul. Centralna 7	130, obr. 8	Pryw.
44.	bud. OSP	Kruszów, ul. Centralna	92/4, obr. 8	OSP
45.	młyn	Mąkoszyn, ul. Ludowa 8	149/1, obr. 9	Pryw.
46.	kapliczka	Mąkoszyn, ul. Wspólna	289, obr. 9	Pryw.

47.	dom	Modlica nr 31	466/2, obr. 10	Pryw.
48.	dom	Modlica nr 112	236, 237, obr. 10	Pryw.
49.	dom	Modlica nr 144	221, obr. 10	Pryw.
50.	dom	Modlica nr 188	189/5, obr.10	Pryw.
51.	dom	Modlica nr 232	169, obr. 10	Pryw.
52.	dom	Syski, ul. Grabicka 1	252, obr. 13	Pryw.
53.	kapliczka	Syski, ul. Grabicka/Porębska	237, obr. 13	Pryw.
54.	dom	Syski, ul. Porębska 13	231, obr. 13	Pryw.
55.	historyczny. układ przestrzenny	Szczukwin	–	–
56.	młyn	Szczukwin, ul. Gliniana 9	225, obr. 12	Pryw.
57.	dom	Szczukwin, ul. Gliniana 30	108, obr. 12	Pryw.
58.	dom	Szczukwin, ul. Gliniana 44	101, obr. 12	Pryw.
59.	dom	Szczukwin, ul. Gliniana 56	94/2, 95, obr. 12	Pryw.
60.	dom	Szczukwin, ul. Gliniana 98	73, obr. 12	Pryw.
61.	dom	Szczukwin, ul. Gliniana 116	60/2, obr. 12	Gm.
62.	dom	Szczukwin, ul. Gliniana 132	39, obr. 12	Pryw.
63.	dom	Tuszynek Majoracki, ul. Starościańska 4	45, obr. 14	Kom.
64.	dom	Tuszynek Majoracki, ul. Starościańska 20	55/9, obr. 14	Pryw.
65.	dom	Wodzin Prywatny, ul. Ludowa 86	172, obr. 17	Pryw.
66.	stodoła	Wodzin Prywatny, ul. Ludowa 86	172, obr. 17	Pryw.
67.	obora	Wodzin Prywatny, ul. Ludowa 86	172, obr. 17	Pryw.
68.	dom	Wodzin Prywatny, ul. Ludowa 84	173, obr. 17	Pryw.
69.	szkoła	Wodzin Prywatny, ul. Szkolna	216, obr. 17	Gm.
70.	dom	Wodzinek, ul. Srocka 21	221, obr. 15	Pryw.
71.	dom	Wodzinek, ul. Srocka 25	222, obr. 15	Pryw.
72.	budynek OSP	Wodzinek, ul. Srocka 15	217, obr. 15	OSP
73.	dom	Wola Kozubowa, ul. Górecka 23		Pryw.
74.	dom	Wola Kozubowa, ul. Górecka 38	118/2, obr. 18	
75.	stodoła	Wola Kozubowa, ul. Górecka 38	118/2, obr. 18	
76.	d. szkoła	Wola Kozubowa, ul. Górecka 80a	58/1, obr. 18	Pryw.
77.	kapliczka	Zofiówka, ul. Główna/ Stanisławowska		
78.	dom	Zofiówka, ul. Główna 45	115, obr. 19	Pryw.
79.	dom	Zofiówka, ul. Główna 67	104, obr. 19	Pryw.
80.	dom (willa Rzewskiego)	Zofiówka, ul. Główna	43/4, obr. 19	Pryw.
81.	bud. gosp.	Zofiówka, ul. Główna	43/4, obr. 19	Pryw.
82.	dom	Zofiówka, ul. Główna 98	25, obr. 19	Pryw.
83.	cmentarz ewang.- augsburski	Zofiówka, ul. Cmentarna	80, obr. 19	Wyzn.

84.	dom	Żeromin, ul. Kolonijna 1	122/1, obr.20	Państw.
85.	d. szkoła	Żeromin, ul. Patok 14	92, obr. 20	Gm.
86.	czworak I	Żeromin, ul. Stara Wieś 1	10/1, obr. 21	Pryw.
87.	czworak II	Żeromin, ul. Tuszyńska (d. nr 9)	8/12, obr. 21	Pryw.
88.	czworak III	Żeromin, ul. Tuszyńska (d. nr 10)	8/13, obr. 21	Pryw.
89.	dwór	Żeromin, ul. Tuszyńska	15/2, obr. 21	Pryw.
90.	park	Żeromin, ul. Tuszyńska	15/2, obr. 21	Pryw.
91.	gorzelnia	Żeromin, ul. Tuszyńska	4/33, obr. 21	Pryw.
92.	płatkarnia, przetwórnia ziemniaków	Żeromin, ul. Tuszyńska	4/33, obr. 21	Pryw.
93.	bud. zarządcy	Żeromin, ul. Tuszyńska	4/33, obr. 21	Pryw.
94.	kuźnia, wozownia podworska	Żeromin, ul. Tuszyńska	4/33, obr. 21	Pryw.
95.	budynki gospodarcze	Żeromin, ul. Tuszyńska	4/33, obr. 21	Pryw.
96.	obora i stajnia podworska	Żeromin, ul. Tuszyńska	4/33, obr. 21	Pryw.
97.	rządówka cegielni	Żeromin, ul. Żeromińska 15	17/8, obr. 21	Pryw.
98.	wyrobownia cegielni	Żeromin, ul. Żeromińska 17	17/5, obr. 21	Pryw.
99.	wiata cegielni	Żeromin, ul. Żeromińska 17	17/5, obr. 21	Pryw.
100.	Miejsce Pamięci Narodowej	Rezerwat „Molenda”		Lasy Państw.
101.	Miejsce Pamięci Narodowej	Rezerwat „Molenda”		Lasy Państw.
102.	Miejsce Pamięci Narodowej	Rezerwat „Molenda”		Lasy Państw.

Miejsca lokalizacji obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków, zgodnie z powyższą tabelą pokazano na rysunku studium, w części B. Liczba porządkowa z tabeli odpowiada cyfrze na rysunku.

A.III.IV.V. Strefy ochrony układu urbanistyczno - architektonicznego.

Strefami ochrony układu urbanistyczno - architektonicznego objęte zostały układy przestrzenne miasta Tuszyn i dzielnicy Tuszyn-Las oraz wsi Szczukwin i Górki Duże. Objęcie ochroną tych układów nastąpiło poprzez wpisanie ich do gminnej ewidencji zabytków. Granice stref pokazano na rysunku studium, w części B.

A.III.IV.VI. Obiekty i stanowiska archeologiczne.

Obiekty archeologiczne.

Na terenie gminy Tuszyn, we wsi Górki Duże znajduje się archeologiczny obiekt zabytkowy wpisany do rejestru (dec. z 10 czerwca 1969 r. KL.IV-680/10/69, nr rej. 1043/WKZ Piotrków Tryb.). Jest to grodzisko nizinne, stożkowate, z okresu wczesnośredniowiecznego o pow. ok. 2000 m². Grodzisko ma formę nasypu o wysokości ok. 6 m otoczonego fosą wypełnioną wodą. Przypuszczalnie znajdowało się tu zamczysko, o czym mogą świadczyć resztki cegieł i ułamki węgla brunatnego. Obiekt znajduje się na gruntach prywatnych. Obiekt pokazano na rysunku studium – część B.

Stanowiska archeologiczne.

MIASTO I GMINA TUSZYN				
Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości	Nr obszaru AZP/ Nr stanowiska na obszarze	Kultura	Chronologia
Bądryń	Bądryń 2	70-52/16	pradziejowa	epoka kamienia
			wcz. średniowiecza	III w.
			póź. średniowiecza	póź. średniowiecze
	Stanisławów 1	70-52/19	póź. średniowiecza	póź. średniowiecze
			polska	nowożytność
Dylew	Dylew 1	70-52/17	póź. średniowiecza	póź. średniowiecze
	Dylew 2	70-52/18	przeworska	późny laten – rzym.
	Dylew 3	70-52/33	póź. średniowiecza	póź. średniowiecze
	Dylew 5	70-52/35	średniowiecza	średniowiecze
	Dylew 6	70-52/36	póź. średniowiecza	póź. średniowiecze
	Dylew 7	70-52/37	polska	nowożytność
Garbów	Garbów 1	70-52/39	trzciniac	wcz. br.
			wcz. średniowiecza	wcz. średniowiecze
	Garbów 2	70-52/40	pradziejowa	?
			póź. średniowiecza	póź. średniowiecze
	Garbówek 1	70-52/41	średniowiecza	średniowiecze
polska			nowożytność	
Głuchów	Głuchów 1	70-53/36	pradziejowa	?
			polska	XVI-XVII w.
	Głuchów 2	70-53/37	pradziejowa	?
	-	70-53/59	-	-
	Gołygów 2	71-53/14	średniowiecza	XIV-XVI w.
	Gołygów 1	71-53/17	średniowiecza	XIV w.
	-	71-53/66	-	-
Górki Duże	Górki Duże 1	70-52/3	polska	wcz. średniowiecze
	Budy 1	70-52/30	średniowiecza	średniowiecze
	Polska Wola 1	70-52/31	polska	nowożytność XVI-XVII w.
	Górki Duże 2	70-52/32	średniowiecza	średniowiecze
	Dylew 4	70-52/34	póź. średniowiecza	póź. średniowiecze

Górki Małe	Górki Małe – Kolonia 1	70-52/38	polska	póź. średniowiecze - nowożytność
Jutroszew	Wacławów 1	71-52/7	póź. średniowiecza	póź. średniowiecze
	Jutroszew 1	71-52/11	póź. średniowiecza	póź. średniowiecze
Kruszów	Kruszów 2	70-53/5	staropolska	XV-XVI w.
	Kruszów 4	70-53/24	staropolska	XV-XVI w.
	Kruszów 6	70-53/33	polska	XVI-XVIII w.
	Kruszów 8	70-53/35	polska	XVI-XVIII w.
	Kruszów 9	70-53/51	staropolska	XIV-XV w.
			polska	XVI-XVIII w.
	Kruszów 10	70-53/55	staropolska	XII-XIV w.
Kruszów 11	70-53/57	pradziejowa	?	
Mąkoszyn	Mąkoszyn 8	72-53/1	wcz. średniowiecza	wcz. średniowiecze
			polska	nowożytność
	-	72-53/43	-	-
	-	72-53/44	-	-
	-	72-53/45	-	-
	-	72-53/46	-	-
Modlica	Modlica 1	69-52/2	staropolska	średniowiecze
			staropolska	XIV-XV w.
	Modlica 3	69-52/3	polska	XVI-XIX w.
	Modlica 2	69-53/9	polska	XVI-XVIII w.
	Rydzyński	69-52/7	polska	XVI-XIX w.
Rydzyński	Rydzyński 3	69-52/9	staropolska	XIV-XV w.
			polska	XVI-XIX w.
Rydzyński 1	70-52/48	pradziejowa	epoka kamienia	
Syski	Syski - Kol. 1	71-52/18	polska	póź. średniowiecze - nowożytność
	Syski - Kol. 2	71-52/19	polska	wcz. średniowiecze
	Syski - Kol. 3	71-52/20	wcz. średniowiecza	wcz. średniowiecze
Szczukwin	Górki Duże 3	71-52/3	pradziejowa	?
	Szczukwin Gliniany 1	71-52/4	polska	XV-poł. XVII w.
	Szczukwin Gliniany 2	71-52/5	pradziejowa	wcz. br.
	Szczukwin	71-52/6	polska	XV-XVII w.

	Piaskowy 1			
Tuszyn	Tuszyn – Młynek 1	69-52/4	polska	XVI-XIX w.
	Tuszyn – Młynek 2	69-52/5	polska	XVI-XIX w.
	Tuszyn – Las 2	69-52/6	staropolska	XII-XIII w.
			polska	XVI-XIX w.
	Tuszyn – Las 1	69-52/10	?	?
	Wielkopole 1	69-53/3	staropolska	XIV-XV w.
			polska	XVI-XVIII w.
	Wielkopole 2	69-53/4	polska	XV-XVII w.
	Tuszyn 1	70-52/1	wcz. średniowiecza	wcz. średniowiecze
	Tuszyn 2	70-52/2	polska	XVIII w.
	Tuszyn 3	70-52/4	polska	XV-XVII w.
	Tuszyn 4	70-52/5	polska	XV-XVII w.
	Tuszyn – Poduchowny 1	70-52/6	polska	XV-XVII w.
	Tuszyn – Poduchowny 2	70-52/7	polska	XV-XVII w.
	Tuszyn – Poduchowny 3	70-52/8	polska	XV-XVII w.
	Tuszyn – Trzciniac 1	70-52/9	pradziejowa	epoka kamienia
	Tuszyn – Niedas 1	70-52/10	póź. średniowiecza	póź. średniowiecze
	Tuszyn – Trzciniac 2	70-52/11	póź. średniowiecza	póź. średniowiecze
	Tuszyn – Trzciniac 3	70-52/12	pradziejowa	mezolit
	Tuszyn 5	70-52/13	polska	nowożytność
	Tuszyn 6	70-52/14	wcz. średniowiecza	wcz. średniowiecze
			polska	nowożytność
	Bądryń 1	70-52/15	polska	nowożytność
Tuszyn 7	70-52/47	pradziejowa	?	
		póź. średniowiecza	póź. średniowiecze	
Tuszyn - Szpital 1	70-52/49	pradziejowa	epoka kamienia	
Tuszynek Majoracki	Tuszynek Majoracki 1	70-52/42	polska	nowożytność

	Tuszynek Majoracki 2	70-52/43	pradziejowa	epoka kamienia
			póź. średniowiecza	póź. średniowiecze
	Tuszynek Majoracki 3	70-52/44	polska	XV-poł. XVII w.
	Tuszynek Majoracki 4	70-52/45	średniowiecza	średniowiecze
	Tuszynek Majoracki 5	70-52/46	średniowiecza	średniowiecze
polska			nowożytność	
Wodzinek	Wodzinek 2	71-53/16	pradziejowa	epoka kamienia
			polska	XVI-XVIII w.
	Mąkoszyn 7	71-53/52	polska	XVI-XVIII w.
	Wodzinek 8	71-53/56	średniowiecza	XIV-XV w.
	Wodzinek 7	71-53/57	łużycka	?
			średniowiecza	XIV-XV w.
	Wodzinek 5	71-53/58	polska	XVI-XVIII w.
	Wodzinek 4	71-53/59	polska	XVI-XVIII w.
	Wodzinek 6	71-53/61	pradziejowa	epoka kamienia
polska			XVI-XVIII w.	
Wodzinek 1	71-53/64	pradziejowa	epoka kamienia	
Wodzin Majoracki	Wodzin 8	71-53/5	średniowiecza	XIII-XIV w.
			polska	XVI-XVIII w.
	Wodzin 11	71-53/48	średniowiecza	XIV-XV w.
	Wodzin 10	71-53/49	polska	XVI-XVIII w.
	Wodzin 9	71-53/50	polska	XVI-XVIII w.
Mąkoszyn 1	71-53/51	polska	XV-XVIII w.	
Wodzin Prywatny	Wodzin 1	71-53/4	wcz. średniowiecza	X-XI w.
	Wodzin 6	71-53/6	średniowiecza	XIV-XV w.
			polska	XVI-XVIII w.
	Wodzin 7	71-53/7	średniowiecza	XIII-XIV w.
	Wodzin 5	71-53/8	średniowiecza	XIV-XV w.
	Wodzin 4	71-53/9	pradziejowa	?
			średniowiecza	XIV w.
			polska	XVI w.
Wodzin 3	71-53/10	wcz. średniowiecza	XI-XII w.	
		polska	XVI-XVIII w.	

	Józefów 1	71-53/11	średniowiecza	XIV-XV w.
			polska	XVI-XVIII w.
	Józefów 2	71-53/12	średniowiecza	XIII-XIV w.
	Gołygów 3	71-53/13	średniowiecza	XV w.
			polska	XVI-XVIII w.
	Wodzin 2	71-53/15	średniowiecza	XIV-XV w.
	Wodzin 12	71-53/65	pradziejowa	paleolit-neolit
Wola Kazubowa	Wola Kazubowa 1	70-52/25	póź. średniowiecza	póź. średniowiecze
	Wola Kazubowa 2	70-52/26	średniowiecza	średniowiecze
	Wola Kazubowa 3	70-52/27	średniowiecza	średniowiecze
Zofiówka	Zofiówka 1	69-52/8	staropolska	XIV-XV w.
			polska	XVI-XIX w.
Żeromin	Żeromin 4	70-53/28	polska	XVI-XVIII w.
	Żeromin 5	70-53/29	pradziejowa	?
			polska	XV-XVI w.
	Żeromin 6	70-53/30	polska	XVI-XVIII w.
	Żeromin 7	70-53/31	staropolska	XV-XVI w.
	Żeromin 8	70-53/32	polska	XVI-XVIII w.
-	70-53/58	-	-	
Żeromin PGR	Kruszów 1	70-53/4	staropolska	XIII-XIV w.
	Kruszów 3	70-53/6	staropolska	XV-XVI w.
	Żeromin 1	70-53/12	pradziejowa	epoka kamienia
			polska	XVI-XVIII w.
	Kruszów 5	70-53/25	polska	XVI-XVIII w.
	Żeromin 2	70-53/26	polska	XVI-XVIII w.
	Żeromin 3	70-53/27	staropolska	XV-XVI w.
polska			XVI-XVIII w.	

Miejsca lokalizacji stanowisk pokazano na rysunku studium – część B.

A.III.IV.VII. Dobra kultury współczesnej.

Przez dobra kultury współczesnej rozumie się budynki, obiekty i miejsca nie spełniające kryteriów zabytkowych lecz wyjątkowo ważne, wartościowe dla przestrzeni lub lokalnej społeczności. Gmina Tuszyn nie ma opracowanej listy dóbr kultury współczesnej.

A.III.V. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA.

A.III.V.I. Sytuacja demograficzna.

Jednym z podstawowych czynników warunkujących rozwój społeczno - gospodarczy miasta i gminy oraz charakteryzujących ich atrakcyjność są mieszkańcy. Trendy rozwoju ludnościowego stanowią najważniejszą przesłankę oceny szans i możliwości realizacji przyszłych programów rozwoju społeczno - gospodarczego, a także wskazują i określają przyszłe potrzeby gminy w zakresie m. in. nowych mieszkań, obiektów infrastruktury społecznej i technicznej, miejsc pracy, obiektów działalności gospodarczej itp. Liczbę ludności oraz zmiany w wielkości zaludnienia w gminie Tuszyn w ostatnich latach przedstawiają tabele.

Liczba ludności gminy Tuszyn w latach 1999-2006.

Wyszczególnienie	1999 r.	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.	2004 r.	2005 r.	2006 r.
woj. łódzkie	2 652 999	2 643 385	2 632 879	2 607 380	2 597 094	2 587 702	2 577 465	2 566 198
pow. łódzki wschodni	92 584	92 635	92 896	62 801	63 334	63 859	64 384	64 793
gmina Tuszyn	11 587	11 576	11 643	11 584	11 615	11 648	11 648	11 635
% w woj. łódzkim	0,43%	0,43%	0,44%	0,44%	0,44%	0,45%	0,45%	0,45%
% w pow. łódzkim wschodni m	12,51%	12,49%	12,53%	18,44%	18,33%	18,24%	18,09%	17,95%

Dane: Urząd Statystyczny w Łodzi, dane własne gminy, Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Tuszyn na lata 2008-2013.

Ogólna liczba ludności całej gminy Tuszyn wynosząca w 2006 r. 11 635 osób, stanowiła niemal 18% mieszkańców powiatu łódzkiego wschodniego oraz 0,45% ludności województwa łódzkiego. Pod względem liczby mieszkańców gmina ta zajmuje 2 miejsce wśród gmin powiatu.

Z ogólnej liczby mieszkańców gminy około 62% ludności mieszka w mieście Tuszynie, a 38% na terenach wiejskich tej gminy. Wysoki udział ludności zamieszkującej w mieście będący m. in. wskaźnikiem urbanizacji (w województwie łódzkim 64,6%) świadczy o dużym udziale gospodarki pozarynkowej.

Liczba ludności oraz zmiany w wielkości zaludnienia w gminie Tuszyn.

Rok	Obszar	Ludność		Mężczyźni	Kobiety	
		Ogółem	na 1 km ²		Ogółem	na 100 M
1995	gmina	11 608	90			
	miasto	7252	312			
	wieś	4356	41			
1996	gmina	11 571	90	5635	5936	105,3
	miasto	7297	317	3498	3799	108,6
	wieś	4274	40	2137	2137	100,0
1998	gmina	11 552	90	5626	5926	105,3
	miasto	7331	318	3503	3828	109,2
	wieś	4221	40	2123	2098	98,8

2000	gmina	11 576	90	5530	6046	109,3
	miasto	7151	309	3368	3783	112,3
	wieś	4425	42	2162	2263	104,7
2004	gmina	11 648	90	5632	6016	106,8
	miasto	7201	311	3409	3792	111,2
	wieś	4447	42	2223	2224	100,0
30.11.2007	gmina	11 649	90	5596	6053	108,1
	miasto	7143	309	3350	3793	113,2
	wieś	4506	43	2246	2260	100,6

Dane: Plan ogólny zagospodarowania przestrzennego -województwa piotrkowskiego w 1996 r., Województwo łódzkie w 1998 r., Urząd Miasta i Gminy w Tuszynie, Główny Urząd Statystyczny, Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Tuszyn na lata 2008-2013.

W latach 1995-1998 następował niewielki, kilkunastoosobowy roczny przyrost mieszkańców w mieście, natomiast na terenach wiejskich - kilkudziesięcioosobowy ubytek ludności, co przejawiało się ogólnym niewielkim spadkiem liczby mieszkańców całej gminy.

W ostatnim okresie zarysowały się znaczne zmiany w wielkości zaludnienia, a mianowicie odnotowano spadek liczby mieszkańców miasta oraz wyraźny wzrost liczby ludności wiejskiej, co przełożyło się na wzrost ogólnej liczby ludności.

Zakładana w obowiązujących planach zagospodarowania przestrzennego miasta Tuszyna oraz gminy Tuszyn prognoza ludności na 2000 r., przewidująca przyrost mieszkańców nie spełniła się, miasto nie osiągnęło zakładanej liczby 9000 osób, a gmina - 5000 mieszkańców.

Zmiany w wielkości zaludnienia znajdują odzwierciedlenie we wskaźniku gęstości zaludnienia, liczoną liczbą osób przypadającą na 1 km² terenu. Gęstość zaludnienia na terenach wiejskich utrzymuje się na tym samym poziomie, wynosząc średnio 42 osoby/km². Jest to wskaźnik znacznie niższy niż przeciętnie w gminach wiejskich powiatu - 62 osoby/km². Liczba ludności przypadająca na 1 km² w mieście Tuszynie wykazywała tendencje wzrostowe, osiągając w 1998 r. wskaźnik 318 osób/km². Wskaźnik ten ponad dwukrotnie przewyższał gęstość zaludnienia w gminach miejsko - wiejskich powiatu łódzkiego wschodniego, a niemal trzykrotnie średni wskaźnik zaludnienia w tym powiecie. Obecnie jednak wartość tego ilorazu wyraźnie spada.

Wskaźnik feminizacji charakteryzujący całą gminę Tuszyn – 108,1 kobiet/100 mężczyzn - zbliżony jest do takiego wskaźnika dla całego powiatu (108,5). Wielkości te natomiast różnie kształtują się w mieście i na wsi. W mieście wielkość wskaźnika feminizacji wynosi 113,2 i jego wartość jest zbliżona do tych wskaźników w pozostałych gminach miejsko - wiejskich powiatu (111,5). Natomiast na terenach wiejskich liczba kobiet jest wyraźnie mniejsza (106,6) i wykazuje tendencje spadkowe, tym samym ogółem na terenie gminy dochodzi do zrównoważenia proporcji obu płci. Wskaźnik feminizacji należy tu do najniższych wśród gmin wiejskich powiatu łódzkiego wschodniego. Wysoki wskaźnik kobiet w mieście z niewielką tendencją wzrostową oraz niski na wsi – z tendencją spadkową - nie należą do korzystniejszych prognoz demograficznych.

Przyrost naturalny.

Rok	Obszar	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny	
				Ogółem	Na 1000 osób
1996	gmina	126	161	-35	
	miasto	75	85	-10	-1,37
	wieś	51	76	-25	-5,77
1998	gmina	97	135	-38	-3,29
	miasto	54	77	-23	-3,16

	wieś	43	58	-15	-3,51
1999	gmina	117	154	-37	
	miasto	57	85	-28	
	wieś	60	69	-9	
2000	gmina	110	168	-58	
	miasto	62	102	-40	
	wieś	48	66	-18	
2001	gmina	94	135	-41	
	miasto	60	79	-19	
	wieś	34	56	-22	
2002	gmina	99	128	-29	-2,5
	miasto	58	80	-22	-3,1
	wieś	41	48	-7	-1,6
2003	gmina	113	129	-16	-1,4
	miasto	68	73	-5	-0,7
	wieś	45	56	-11	-2,5
2004	gmina	102	154	-52	-4,5
	miasto	69	95	-26	-3,6
	wieś	33	59	-26	-5,9
2005	gmina	91	153	-62	-5,3
	miasto	55	100	-45	-6,3
	wieś	36	53	-17	-3,8
2006	gmina	121	168	-47	-4,0
	miasto	68	96	-28	-3,9
	wieś	53	72	-19	-4,2

Dane: Ważniejsze dane o miastach i gminach woj. piotrkowskie, GUS Departament Badań Demograficznych, Bank Danych Regionalnych.

Ogólny przyrost naturalny jest jednym z najniższych w powiecie. Wyjątkowo wysoki wskaźnik zgonów na terenie gminy Tuszyn, należący do najwyższych w powiecie łódzkim wschodnim, decyduje o niekorzystnym ujemnym przyroście naturalnym. W analizowanym okresie także spadkowi uległa liczba urodzeń, co wpłynęło na utrzymujący się bardzo wysoki ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego.

Elementy przyrostu naturalnego (urodzenia i zgony) w różny sposób kształtują się w mieście i na wsi. Zdecydowanie wyższy spadek urodzeń notowany był w latach 1996-2003 w mieście, a spadek poziomu zgonów na wsi, co generalnie dawało korzystniejszy wskaźnik przyrostu na terenach wiejskich, a malejący w mieście.

Jednak w ostatnim okresie i w mieście, i na wsi rośnie w różnym tempie liczba urodzeń i zgonów, w związku z czym nie można wyciągnąć jednoznacznych wniosków dotyczących tendencji zmiany przyrostu naturalnego. Można jedynie stwierdzić, że jest on w całym rozpatrywanym okresie ujemny. Zjawisko to nie ma jednak negatywnego wpływu na liczbę ludności gminy ogółem, która z roku na rok wzrasta dzięki napływowi ludności imigracyjnej.

Migracje.

Rok	Obszar	Zameldowania	Wymeldowania	Saldo migracji	
				Ogółem	Na 1000 osób
1996	gmina	97	139	-42	+3,63
	miasto	54	83	-29	+3,99
	wieś	43	56	-13	+3,02
1998	gmina	153	148	+5	+0,43
	miasto	117	68	+49	+6,72
	wieś	36	80	-44	-10,38
1999	gmina	202	123	+79	+6,87
	miasto	128	66	+62	+8,69
	wieś	74	57	+17	+3,89
2000	gmina	170	110	+60	+5,22

	miasto	104	52	+52	+7,28
	wieś	66	58	+8	+1,84
2001	gmina	174	95	+79	+6,84
	miasto	105	61	+44	+6,14
	wieś	69	34	+35	+8,01
2002	gmina	180	127	+53	+4,58
	miasto	94	71	+23	+3,21
	wieś	86	56	+30	+6,83
2003	gmina	205	168	+37	+3,19
	miasto	136	98	+38	+5,27
	wieś	69	70	-1	-0,23
2004	gmina	211	131	+80	+6,89
	miasto	85	88	-3	-0,42
	wieś	126	43	+83	+18,69
2005	gmina	208	146	+62	+5,34
	miasto	117	95	+22	+3,08
	wieś	91	51	+40	+8,96
2006	gmina	185	135	+50	+4,30
	miasto	84	83	+1	+0,14
	wieś	101	52	+49	+10,91

Dane: Ważniejsze dane o miastach i gminach woj. piotrkowskie, GUS Departament Badań Demograficznych, Bank Danych Regionalnych.

Procesy migracyjne na terenie całej gminy wykazywały w analizowanym okresie wahanie z wyraźnymi różnicami w mieście i na wsi. Lata 1996 -1998 charakteryzuje tendencja do odpływu mieszkańców z gminy, szczególnie z terenów wiejskich, gdzie stale utrzymuje się ujemne saldo migracji. Pod koniec tego okresu zaczyna wzrastać liczba ludności przybywającej do miasta. Do roku 2003 utrzymuje się skłonność do napływu nowych mieszkańców gminy, początkowo w większej ilości do miasta, potem – w podobnych proporcjach także na tereny wiejskie. Po tym roku nastąpił gwałtowny wzrost zainteresowania zamieszkaniem na obszarach wiejskich i jednocześnie zmniejszenie liczby chętnych do mieszkania w mieście, przy jednak stale dodatnim saldzie migracji dla miasta.

Obecnie wskaźnik salda migracji utrzymuje się na wysokim poziomie, co jest korzystną prognozą demograficzną dla rozwoju ludnościowego miasta Tuszyna. W ruchu migracyjnym mieszkańców znacznie większą aktywność wykazują mieszkańcy miast.

Podsumowując, stwierdzić należy, że ujemny przyrost naturalny (zarówno w mieście, jak i na wsi), różnice w saldzie migracji w mieście i na wsi (duży przyrost w na wsi, mniejszy w mieście) sugerują niewielki wzrost lub stabilizację w ogólnej liczbie mieszkańców miejsko - wiejskiej gminy Tuszyn. Istotne różnice w procesach demograficznych widoczne między miastem a wsią wskazują na możliwość przyrostu liczby mieszkańców wsi i nieznaczny ubytek liczby ludności miejskiej.

Struktura wieku.

Wiek	Przedprodukcyjny				Produkcyjny				Poprodukcyjny			
	Ilość miesz-kańców	% ogó-łem	% mia-sto	% wieś	Ilość miesz-kańców	% ogó-łem	% mia-sto	% wieś	Ilość miesz-kańców	% ogó-łem	% mia-sto	% wieś

1998 r.	2 742	23,7			6 801	58,9			2 009	17,4		
1999 r.	2 747	23,8			6 792	59,0			1 981	17,2		
2000 r.	2 677	23,3			6 863	59,6			1 969	17,1		
2001 r.	2 612	22,6			6 990	60,4			1 974	17,1		
2002 r.	2 514	21,7	21,5	22,1	7 112	61,4	63,1	58,6	1 958	16,9	15,5	19,3
2003 r.	2 453	21,1	20,9	21,5	7 200	62,0	63,5	59,5	1 962	16,9	15,7	18,9
2004 r.	2 394	20,5	20,3	20,9	7 286	62,5	63,8	60,4	1 975	16,9	15,8	18,8
2005 r.	2 355	20,1	20,0	20,4	7 348	62,9	64,3	60,6	1 985	17,0	15,8	18,9
2006 r.	2 305	19,7	19,5	20,1	7 379	63,2	64,5	61,1	1 991	17,1	16,0	18,8
2007 r.	2 282	19,6	19,2	20,2	7 388	63,4	64,7	61,5	1 979	17,0	16,2	18,3

Dane: Ważniejsze dane o miastach i gminach woj. piotrkowskie, GUS Departament Badań Demograficznych, Bank Danych Regionalnych.

Zmiany w strukturze wieku mieszkańców wykazują od dziesięciu lat niezmiennie tendencje dla każdego przedziału wiekowego. Widać sukcesywne zmniejszanie się liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, analogiczny wzrost liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym oraz w miarę stabilną, podlegającą niewielkim wahaniom, liczbę mieszkańców w wieku poprodukcyjnym.

Charakterystyczne są różnice w strukturze wieku między mieszkańcami miasta i terenów wiejskich. Dla ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym zmiany przebiegają równolegle, z tym że teren gminy zamieszkuje stosunkowo więcej najmłodszych mieszkańców niż miasto. Natomiast odwrotnie przedstawia się sytuacja w przypadku mieszkańców w wieku produkcyjnym. W tym przedziale wiekowym znacząco większy udział ma ludność miejska.

Interesujące jest zjawisko wyrównywania odsetka mieszkańców w wieku poprodukcyjnym na terenie miasta i gminy. W 2002 roku liczebność najstarszej części populacji zamieszkującej wieś znacznie przekraczała liczebność odpowiedniej populacji w mieście. Do 2007 roku wskaźniki te sukcesywnie zbliżały się do siebie – zwiększał się odsetek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w mieście, a zmniejszał na wsi, co w sumie daje stabilny wskaźnik dla całej gminy. Zmiany te wynikają głównie z tendencji do osiedlania się nowych mieszkańców w wieku produkcyjnym na terenach wiejskich.

Należy stwierdzić, że struktura wieku mieszkańców gminy nie należy do korzystnych, co przejawia się w:

1. systematycznym spadku liczby dzieci i młodzieży w ciągu minionych lat. Od 1991 r. udział osób w wieku przedprodukcyjnym zmniejszył się o około 5,6%; wskaźnik ten w 2007 r. był minimalnie wyższy niż w całym powiecie łódzkim wschodnim,
2. niższym udziałem mieszkańców w wieku produkcyjnym niż średnio w powiecie,
3. wyższym wskaźnikiem ludności w wieku poprodukcyjnym, aniżeli w całym powiecie, chociaż należy zwrócić uwagę, że wartości tych wskaźników wyraźnie zbliżają się do siebie.

Niekorzystną sytuację potwierdza także wskaźnik obciążenia demograficznego wyrażony liczbą ludności w wieku nieprodukcyjnym, przypadający na 100 osób w wieku produkcyjnym. W 2007 r. wskaźnik ten w całej gminie wynosił 57,7 osób a średnio w powiecie – 54,6. Jeśli wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego jest efektem znacznego udziału dzieci i młodzieży, to zjawisko takie jest pozytywnym rokowaniem na przyszłość. Natomiast jeśli wysoka wartość tego wskaźnika jest konsekwencją znacznego udziału ludności w wieku starszym, co charakteryzuje gminę Tuszyń, to takie proporcje wskazują na rozpoczynający się proces starzenia mieszkańców.

Niekorzystna struktura wieku jest głównie efektem utrzymującego się ujemnego przyrostu naturalnego.

Z opracowania GUS „Prognoza ludności Polski według województw na lata 1999-2030” wynika, że do roku 2015 przewiduje się dla powiatu łódzkiego wschodniego:

1. znaczny spadek ludności w wieku przedprodukcyjnym,

2. niewielki wzrost mieszkańców w wieku produkcyjnym,
3. duży przyrost ludności w grupie wieku poprodukcyjnego.

Powyższe kierunki zmian niewątpliwie znajdą również potwierdzenie w prognozach demograficznych gminy Tuszyn, a konsekwencją tych zmian będzie, oprócz rynku pracy, m. in. znaczące zwiększenie potrzeb w zakresie służby zdrowia i opieki specjalnej (przyrost ludności starej), zmiany w zapotrzebowaniu i rozmieszczeniu placówek oświatowych itd.

Ogólnie stwierdzić należy, że sytuacja demograficzna gminy, podobnie jak całego woj. łódzkiego, jest niepokojąca i świadczy o niekorzystnej i pogarszającej się kondycji biologicznej ludności. W związku z powyższym w najbliższym okresie nie należy oczekiwać znacznego wzrostu zaludnienia. Głównym czynnikiem poprawiającym sytuację demograficzną na omawianym terenie będzie ludność napływająca z zewnątrz (korzystne saldo migracji).

Mieszkańcy gminy Tuszyn rozmieszczeni są w 40 miejscowościach należących do 20 sołectw. Rozmieszczenie ludności według sołectw oraz wielkość zmian jakie nastąpiły w ciągu ostatnich lat przedstawia załączona tabela.

Lp.	Miejscowość	1995 r.		30.06.2000 r.		31.04.2007 r.	
		Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
1.	Bądryń	59	1,4	52	1,2	60	1,4
2.	Dylew	94	2,2	96	2,2	89	2,0
3.	Garbów	187	4,3	195	4,5	210	4,8
4.	Głuchów	290	6,6	281	6,5	279	6,3
5.	Górki Duże	184	4,2	178	4,1	192	4,4
6.	Górki Małe	284	6,5	269	6,3	259	5,9
7.	Jutroszew	268	6,2	266	6,2	248	5,6
8.	Kruszów	439	10,1	410	9,5	412	9,3
9.	Mąkoszyn	180	4,1	183	4,3	191	4,3
10.	Modlica	295	6,8	292	6,8	322	7,3
11.	Rydzyński	134	3,7	132	3,1	151	3,4
12.	Syski	173	4,0	172	4,0	162	3,7
13.	Szczukwin	362	8,3	345	8,0	330	7,5
14.	Tuszynek Majoracki	366	8,4	407	9,5	453	10,3
15.	Wodzin Majoracki	141	3,2	132	3,1	134	3,0
16.	Wodzin Prywatny	131	3,0	120	2,8	117	2,7
17.	Wodzinek	201	4,6	207	4,8	194	4,4
18.	Wola Kazubowa	138	3,2	132	3,1	134	3,0
19.	Zofiówka	79	1,8	88	2,0	142	3,2
20.	Żeromin	351	8,1	347	8,1	328	7,5
	Razem	4356	100,0	4304	100,0	4407	100,0

Dane: Urząd Miasta w Tuszynie, dane własne gminy.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że:

1. rozmieszczenie mieszkańców na terenie gminy jest równomierne, o dość wyrównanym poziomie zaludnienia,
2. największe miejscowości znajdują się wzdłuż trasy komunikacyjnej Tuszyn - Piotrków Trybunalski,
3. liczba mieszkańców w decydującej większości sołectw utrzymuje się na jednakowym poziomie,
4. przeciętna zaludnienia sołectwa wynosi ok. 220 osób, przy następującym zróżnicowaniu:
  - a. 8 sołectw o liczbie mieszkańców powyżej średniego zaludnienia, gdzie kumuluje się 60% ogólnej liczby mieszkańców gminy (największe sołectwo to Tuszynek

- Majoracki - 453 osoby, Kruszów – 412 osób),
- b. 12 sołectw o liczbie mieszkańców poniżej średniej (najmniejsze sołectwo to Bądryń - 60 osób i Dylew - 89 osób);
5. największe zmiany w zaludnieniu następują w sołectwach największych - najwyższy przyrost ludności - Tuszynek Majoracki (+87 osób) i Zofiówka (+63 osoby), największy ubytek ludności - Szczukwin (-32 osoby) i Kruszów (-27 osób).

A.III.V.II. Bezrobocie.

Bezrobocie to bardzo poważne zjawisko społeczno-gospodarcze. Jego wielkość oraz rodzaj świadczą zarówno o sytuacji gospodarczej, jak i aktywności mieszkańców gminy. Według stanu na dzień 31.05.2007 r. liczna osób bezrobotnych z terenu gminy Tuszyn, zarejestrowanych w PUP Łódź-Wschód wynosiła 549 osób.

Bezrobotni w mieście i gminie Tuszyn do roku 2000.

Rok	Obszar	Zarejestrowanych ogółem	% ogółu ludności	W tym kobiety	W wieku produkcyjnym mobilnym 18-44 lata	Pozostający bez pracy pow. 12 miesięcy
1992	ogółem	716		298		320
	miasta	466		206		188
	wieś	250		92		132
1993	ogółem	816	7,0	310		303
	miasta	495	6,8	192		192
	wieś	321	7,3	118		111
1996	ogółem	569	4,9	252	424	234
	miasta	365	5,0	159	259	216
	wieś	204	4,8	93	165	18
2000	ogółem					
31.III		573	5,0	273		186
30.IX		625	5,4	305		237

Dane: Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Tuszyn, Ważniejsze dane o miastach i gminach woj. piotrkowskiego w 1996 r.. Powiatowy Urząd Pracy w Łodzi.

Z danych przedstawionych w załączonej tabeli wynika, że:

1. najwyższą liczbę bezrobotnych zarejestrowano w 1993 r., i wynosiła ona 7,0 % ogółu mieszkańców;
2. do 1996 r. następował spadek bezrobotnych zarejestrowanych;
3. szybkie tempo przyrostu bezrobotnych zarejestrowano w roku 2000; w ciągu 6 miesięcy tego roku tempo przyrostu bezrobotnych było większe niż zanotowano to w latach najwyższego zarejestrowanego bezrobocia w latach 1992-1993;
4. ponad 60 % wśród zarejestrowanych bezrobotnych stanowili mieszkańcy miasta;
5. około 75 % bezrobotnych to ludność w wieku mobilnym (18-24 lata), w tym na terenach wiejskich bezrobotni w tej grupie stanowili w 1996 r. ponad 80 %;
6. około 40 % bezrobotnych pozostawało bez pracy powyżej 12 miesięcy (w woj. łódzkim około 46 %); wśród tej grupy bezrobotnych do roku 2000 następował systematyczny spadek;
7. w ciągu 6 miesięcy 2000 r. odnotowano wysoki przyrost bezrobotnych pozostających dłużej niż 1 rok bez pracy;
8. duża liczba mieszkańców bezrobotnych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy, świadczy o występowaniu długotrwałego bezrobocia, dotyczy to przede wszystkim mieszkańców miasta, których udział w tej grupie z roku na rok rósł (59,0 %

w 1992 r. do 92,0 % w 1996 r.)

9. problem bezrobocia na terenie gminy był mniejszy niż w całym województwie łódzkim.

Stopa bezrobocia dla województwa łódzkiego i powiatu łódzkiego wschodniego 1999 - 2006r.

Wyszczególnienie	12.1999	12.2000	12.2001	12.2002	12.2003	12.2004	12.2005	12.2006
woj. łódzkie	14,3%	16,3%	18,1%	18,5%	18,5%	19,5%	17,9%	14,7 %
pow. łódzki wsch.	12,2%	15,9%	18,5%	19,2%	20,2%	22 %	20,1 %	17,2 %

Dane: Powiatowy Urząd Pracy Łódź, Urząd Statystyczny w Łodzi, Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Tuszyn na lata 2008-2013.

Liczba osób bezrobotnych w mieście i gminie Tuszyn.

Wyszczególnienie	Gmina Tuszyn	Miasto Tuszyn	Ogółem
12.1999	494		
12.2000	668		
12.2001	381	405	786
12.2002	220	656	876
12.2003	240	682	922
12.2004	239	699	938
12.2005	225	679	904
12.2006	167	538	705
12.2007	123	426	549

Dane: Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi, Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Tuszyn na lata 2008-2013.

Dynamika bezrobocia w Tuszynie w latach 2004-2006.

	2004		2005		2006	
	Napływ	Odływ	Napływ	Odływ	Napływ	Odływ
Miasto Tuszyn	489	465	493	517	412	547
Gmina Tuszyn	151	142	154	175	167	221
RAZEM	640	607	647	692	579	768

Dane: Powiatowy Urząd Pracy Łódź – Wschód, Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Tuszyn na lata 2008-2013.

Jak wynika z danych zawartych w powyższych tabelach, bezrobocie rosło do 2004 roku, kiedy osiągnęło poziom 8,1% (938 osób bez pracy). Od roku 2005 liczba osób bezrobotnych sukcesywnie zmniejsza się.

Liczba osób bezrobotnych z podziałem na kobiety i mężczyzn (stan na 31.05.2007 r.).

Wyszczególnienie	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
Gmina Tuszyn	123	67	56
Miasto Tuszyn	426	199	227
Razem	549	266	283

Dane: Powiatowy Urząd Pracy Łódź – Wschód, Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Tuszyn na lata 2008-2013.

Struktura bezrobotnych według płci, wieku, wykształcenia: Miasto i Gmina Tuszyn na dzień 31.12.2006.

Wiek	Miasto Tuszyn		Gmina Tuszyn		Miasto i Gmina Tuszyn	
	Ogółem	Kobiet	Ogółem	Kobiet	Ogółem	Kobiet
18-24	72	38	29	18	101	56
25-34	120	61	48	21	168	82

35-44	118	57	29	24	147	81
45-54	185	79	44	12	229	91
55-59	37	6	15	5	52	11
60-64	6	X	2	X	8	X
Wykształcenie						
wyższe	26	17	10	4	36	21
polic. i śr. zaw.	101	55	15	10	116	65
śr. ogólne	65	43	10	10	75	53
zasadnicze zaw.	119	45	56	22	175	67
gimnazjalne i poniżej	227	81	76	34	303	115
RAZEM	538	241	167	80	705	321

Dane: Powiatowy Urząd Pracy Łódź – Wschód, Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Tuszyn na lata 2008-2013.

Największe trudności na rynku pracy mają osoby w przedziale wiekowym 45-50 lat. Było ich według stanu na dzień 31.12.2006 r. 229 osób, z czego 91 to kobiety. Z powyższych danych wynika, że co czwarty bezrobotny gminy Tuszyn to osoba, która skończyła 45 rok życia. Niekorzystnym zjawiskiem jest również wysoki udział wśród bezrobotnych ludności młodej, najbardziej aktywnej zawodowo.

Powiatowy Urząd Pracy podejmuje aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu w celu przeciwdziałania i łagodzenia skutków tego zjawiska, takie jak organizacja szkoleń, staży, środków na podjęcie działalności, prac interwencyjnych oraz robót publicznych.

A.III.V.III. Opieka medyczna.

Największymi placówkami opieki zdrowotnej działającymi na terenie gminy Tuszyn są Wojewódzki Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej – Centrum Leczenia Chorób Płuc i Rehabilitacji w Łodzi (szpital w Tuszyńku), dla którego organem prowadzącym jest Urząd Marszałkowski w Łodzi oraz Samorządowa Przychodnia Zdrowia w Tuszyńcu, dla której organem założycielskim jest Rada Miejska w Tuszyńcu. W Szpitalu w Tuszyńcu zatrudnionych jest na dzień 30.06.2007 38 lekarzy, w tym specjalistów z dziedziny: anestezyjologii – 4, chorób wewnętrznych - 8, chorób płuc – 12, chirurgii klatki piersiowej - 3, chirurgii ogólnej – 1, urologii – 4, rehabilitacji – 5, radiologii – 1.

W pozostałych placówkach medycznych: Samorządowej Przychodni Zdrowia w Tuszyńcu, punkcie lekarskim w Górkach Dużych i punkcie lekarskim w Głuchowie zatrudnionych jest 23 lekarzy, w tym: 1 ortopeda – traumatolog, 3 chirurgów, 1 neurolog, 3 ginekologów – położników, 1 psychiatrę, 1 psycholog, 1 lekarz rehabilitacji med., 2 pediatrów, 1 lekarz med. rodzinnej, 2 internistów, 1 lekarz med. (bez specjalizacji), 4 stomatologów, 1 laryngolog i 1 okulista.

Oprócz ww. podmiotów na terenie gminy Tuszyn działają również:

1. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "MEDAN", w skład, którego wchodzi poradnia dermatologiczna, poradnia otolaryngologiczna, poradnia ginekologiczno-położnicza, poradnia neurologiczna, poradnia okulistyczna, poradnia ortodontyczna, poradnia chirurgii urazowo-ortopedycznej, poradnia stomatologiczna, pracownia diagnostyki obrazowej, poradnia neurologiczna oraz gabinet medycyny pracy. Zakład ten zatrudnia 14 lekarzy.
2. Klinika psychiatryczna INVENTIVA, w której leczy się takie schorzenia jak depresje, uzależnienia, psychozy, nerwice oraz dokonuje się odtrucie alkoholowych, narkotykowych i spowodowanych lekami. Klinika dysponuje 30 miejscami o bardzo wysokim standardzie.
3. Szpital S-1 w Tuszyńcu, w skład, którego wchodzi trzy oddziały: oddział wewnętrzny, oddział rehabilitacji neurologicznej oraz zakład opiekuńczo – leczniczy. Szpital dysponuje 120 miejscami.

A.III.VI. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA.

Problematykę tego zagadnienia regulują przepisy odrębne dotyczące m. in. obronności państwa, działań obrony cywilnej, sposobu uwzględniania w zagospodarowaniu przestrzennym potrzeb obronności i bezpieczeństwa państwa. Uwzględniając wymogi w/w ustaw i rozporządzeń, a także kierując się zaleceniami ustaw: o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, prawa budowlanego, prawa wodnego, prawa ochrony środowiska - w niniejszym „Studium...” zaleca się:

1. zachowanie drożności podstawowego układu komunikacyjnego, a w szczególności drogi krajowej Nr 1 poprzez ograniczenie zjazdów z niej do istniejących i projektowanych skrzyżowań oraz obsługę komunikacyjną terenów zabudowy położonych w jej sąsiedztwie układem komunikacji serwisowej i wewnętrznej włączanej do drogi Nr 1 w w/w skrzyżowaniach,
2. możliwość korzystania z istniejącej i projektowanej sieci zaopatrzenia w wodę w sytuacjach zagrożenia kryzysowego przy założeniu zasilania ujęć wody energią elektryczną z przewoźnych generatorów prądowców,
3. dostosowanie istniejącej i projektowanej sieci wodociągowej dla celów przeciwpożarowych (możliwość szybkiego i niezawodnego uruchamiania hydrantów naziemnych),
4. zapewnienie ochrony sanitarnej w strefach bezpośredniej ochrony ujęć wody z uwzględnieniem ich hermetyczności, osłony przed opadem promieniotwórczym oraz skażeniem chemicznym,
5. uwzględnienie możliwości wielostronnego zasilania w energię elektryczną z sieci oraz awaryjnego zaopatrzenia w wodę obiektów użyteczności publicznej,
6. wyposażanie nowych obiektów użyteczności publicznej, dużych obiektów przemysłowych w pomieszczenia odporne na zagruzowanie w sytuacjach szczególnych,
7. ograniczenie zabudowy obszarów dolin cieków wodnych wyłącznie do zachowania rozproszonych siedlisk zagrodowych z wyjątkiem urządzeń gospodarki wodnej i leśnej. Zakazy na tych terenach nie dotyczą zadań na rzecz obronności kraju, prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym - w ramach tych działań istnieje możliwość zapewnienia dojazdu do cieków przez pojazdy mechaniczne w celu poboru wody.
8. możliwość wykorzystania istniejących terenów zielonych (parki podworskie, boiska sportowe) w sytuacjach szczególnych na cele obronności,
9. możliwość wykorzystania terenów wolnych od zabudowy (tereny upraw rolnych) na cele ewakuacji mieszkańców oraz budowę doraźnych budowli ochronnych w przypadkach szczególnych zagrożeń,
10. zagrożenie mienia i zdrowia ludzi z uwagi na możliwość wystąpienia zdarzeń powodziowych. W studium na rysunku wyznaczono zasięg terenów potencjalnie narażony na stany powodziowe (RZ), który powinien być weryfikowany za pomocą specjalistycznych opracowań, które wskażą zasięg ewentualnego wylewu wód.

A.III.VII. STAN PRAWNY GRUNTÓW.

Gmina Tuszyn zajmuje powierzchnię 12985 ha. Pod względem powierzchni ogólnej należy do dwóch największych gmin powiatu łódzkiego wschodniego, zajmując 15% ogólnej powierzchni tego powiatu. 18% powierzchni gminy zajmuje miasto Tuszyn, a pozostała część należy do terenów wiejskich tej gminy. Miejsko - wiejski charakter gminy warunkuje zróżnicowany sposób użytkowania gruntów na tych terenach, co przedstawia załączona tabela.

Struktura użytkowania gruntów w gminie Tuszyn w ha.

wyszczególnienie	miasto	gmina	ogółem miasto i
------------------	--------	-------	-----------------

			gmina
razem użytki rolne	1425	7003	8928
grunty orne	958	6200	7158
sady	31	180	211
łąki trwałe	274	384	658
pastwiska trwałe	74	447	521
grunty zabudowane	83	257	340
rowy	5	35	40
razem lasy i grunty leśne	548	2686	3234
grunty zabudowane zurbanizowane	333	285	618
grunty pod wodami stojącymi	13	132	145
inne	6	47	53
pow. ogółem	2325	10660	12985

Dane: Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Tuszyn na lata 2008-2013.

W ogólnej strukturze użytkowania gruntów gminy Tuszyn przeważa własność prywatna. W tym zakresie występuje istotne zróżnicowanie na terenach wiejskich i miejskich, co szczegółowo przedstawiają załączone tabele opracowane na podstawie danych Urzędu Miasta w Tuszynie.

Struktura własności nieruchomości na terenie miasta Tuszyna.

Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha	Powierzchnia w %
Osoby fizyczne	1485	63,87
Skarb Państwa	607	26,11
Gmina Tuszyn	216	9,29
Kościóły i związki wyznaniowe	14	0,6
Inne	3	0,13
Razem	2325	100

Dane: Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Tuszyn na lata 2008-2013.

Struktura własności nieruchomości na terenie gminy Tuszyn.

Rodzaj własności	Powierzchnia w ha	Powierzchnia w %
Osoby fizyczne	7918	74,33
Skarb Państwa	2643	24,8
Gmina Tuszyn	55	0,52
Kościóły i związki wyznaniowe	1	0,01
Inne	36	0,34
Razem	10653	100

Dane: Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Tuszyn na lata 2008-2013.

Przeważająca ilość gruntów pozostaje w rękach osób prywatnych. Są to grunty osób fizycznych, które wchodzi w skład gospodarstw rolnych – 8561 ha oraz grunty osób fizycznych nie wchodzące w skład gospodarstw rolnych - 4417 ha. Ponad ¼ gruntów należy do Skarbu Państwa. Zdecydowana większość mienia komunalnego znajduje się na terenie

miasta – 216 ha, na terenach wiejskich tylko 55 ha.

A.III.VIII. OBSZARY WYSTĘPOWANIA NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH.

W gminie i mieści Tuszyn nie występują obszary naturalnych zagrożeń geologicznych.

A.III.IX. UDOKUMENTOWANE ZŁOŻA KOPALIN ORAZ TERENY I OBSZARY GÓRNICZE.

Udokumentowane złoża surowców mineralnych, należące do kopalin pospolitych, licznie występujących:

1. GARBÓW I – złoża kruszywa naturalnego – piasku, położone w miejscowości Garbów. Zasoby geologiczne zostały zatwierdzone decyzją nr RGRiOŚ 7510-1/99 z dnia 22.12.1999 r. Koncesja nr RGRiOŚ.7512/2-1/00 na eksploatację kopalin została wydana dnia 14.03.2000 roku. Złoża ma ustanowiony obszar i teren górniczy na mocy decyzji nr RGRiOŚ 7512/2-1/00 z dnia 14.03.2000 wydanej przez Starostę Łódzkiego Wschodniego. Kopalina wykorzystywana jest na potrzeby budownictwa ogólnego oraz drogowego.
2. WODZIN PRYWATNY I – złoża kruszywa naturalnego – piasku ze żwirem, położone w miejscowości Wodzin Prywatny. Zasoby geologiczne zostały zatwierdzone decyzją nr OS.VI-7514-16/97 z dnia 25.07.1997r. Koncesja nr OS.VI-7521-11/96/97 na eksploatację kopalin została wydana dnia 24.02.1997 roku. Złoża ma ustanowiony obszar i teren górniczy na mocy decyzji nr OS.VI-7521-11/96/97 z dnia 24.02.1997 wydanej przez Wojewodę Piotrkowskiego.
3. WODZIN PRYWATNY – złoża kruszywa naturalnego – piasku, położone w miejscowości Wodzin Prywatny. Zasoby geologiczne zostały zatwierdzone decyzją nr OS.VI-7514-1/97 z dnia 27.01.1997r. Koncesja nr OS.VI-7521-14/96/97 na eksploatację kopalin została wydana dnia 1.07.1996 roku. Złoża ma ustanowiony obszar i teren górniczy na mocy decyzji nr OS.VI-7521-14/95/96 z dnia 1.07.1996 r wydanej przez Wojewodę Piotrkowskiego. Kopalina wykorzystywana jest na potrzeby budownictwa ogólnego oraz drogowego.
4. WODZIN PRYWATNY II -złoża kruszywa naturalnego – piasku, położone w miejscowości Wodzin Prywatny. Zgodnie z zawiadomieniem o przyjęciu dokumentacji geologicznej znak: RGRiOŚ. 7513-5/09 z dnia 23.10.2009 r. wielkość zasobów geologicznych w/w złoża wg stanu na dzień 31 grudnia 2008 r. wynosi 352 931 ton. Koncesja nr RGRiOŚ 7512.II-07/09 na eksploatację kopalin została wydana dnia 09.12.2009 roku Złoża posiada ustanowiony obszar i terenu górniczy.
5. GÓRKI DUŻE – złoża kruszywa naturalnego – piasku ze żwirem, położone w miejscowości Górki Duże. Zasoby geologiczne zostały zatwierdzone decyzją nr OS.VI-7510-13/94 z dnia 22.08.1994r. Koncesja nr RGRiOŚ 7514/2-2/2/00 na eksploatację kopalin została wydana dnia 22.05.2000 roku. Złoża ma ustanowiony obszar i teren górniczy na mocy decyzji nr OS.VI-7514/2-2/2/00 z dnia 22.05.2000r wydanej przez Starostę Łódzkiego Wschodniego.
6. GÓRKI DUŻE II – złoża kruszywa naturalnego – piasku ze żwirem, położone w miejscowości Górki Duże. Zasoby geologiczne zostały zatwierdzone decyzją nr OS.VI-7510-13/95 z dnia 6. 10.1995r. Koncesja nr OS-VI-7521-34/94/96 na eksploatację kopalin została wydana dnia 1.07.1996 roku. Złoża ma ustanowiony obszar i teren górniczy na mocy decyzji nr OS.VI-7521-34/94/96 z dnia 1.07.1996 r wydanej przez Wojewodę Piotrkowskiego. Kopalina wykorzystywana jest na potrzeby budownictwa ogólnego oraz drogowego.
7. GÓRKI DUŻE III – złoża kruszywa naturalnego – piasku ze żwirem, położone w miejscowości Górki Duże. Zasoby geologiczne zostały zatwierdzone decyzją nr OS.VI-7510-11/96 z dnia 22. 07.1996r. Koncesja nr OS-VI-7521-9/96 na eksploatację kopalin została wydana dnia 29.11.1996 roku. Złoża ma ustanowiony

- obszar i teren górniczy na mocy decyzji nr OS.VI-7521-9/96 z dnia 29.11.1996 r wydanej przez Wojewodę Piotrkowskiego. Kopalina wykorzystywana jest na potrzeby budownictwa ogólnego oraz drogowego.
8. GÓRKI DUŻE V – złoża kruszywa naturalnego – piasku ze żwirem, położone w miejscowości Górki Duże. Zasoby geologiczne zostały zatwierdzone decyzją nr OS.VI-7510-5/98 z dnia 19.05.1998r. Koncesja nr OS-VI-7521-3/98 na eksploatację kopalni została wydana dnia 14.07.1998 roku. Złóża ma ustanowiony obszar i teren górniczy na mocy decyzji nr OS-VI-7521-3/98 z dnia 14.07.1998 r wydanej przez Wojewodę Piotrkowskiego. Kopalina wykorzystywana jest na potrzeby budownictwa ogólnego oraz drogowego.
  9. GÓRKI DUŻE VI – złoża kruszywa naturalnego – piasku, położone w miejscowości Górki Duże. Zasoby geologiczne zostały zatwierdzone decyzją nr RGR i OŚ. 7514-1/01 z dnia 14.02.2001r. Koncesja nr RGRiOŚ.7512/2-1/01 na eksploatację kopalni została wydana dnia 26.09.2001 roku. Złóża ma ustanowiony obszar i teren górniczy. Kopalina wykorzystywana jest na potrzeby budownictwa ogólnego oraz drogowego.
  10. GÓRKI DUŻE VII – złoża kruszywa naturalnego – piasku, położone w miejscowości Górki Duże. Zasoby geologiczne zostały zatwierdzone decyzją nr RGR i OŚ. 7514-3/01 z dnia 20.09.2001r. Koncesja nr RGRiOŚ.7512/2-3/01 na eksploatację kopalni została wydana dnia 5.12.2001 roku. Złóża ma ustanowiony obszar i teren górniczy. Kopalina wykorzystywana jest na potrzeby budownictwa ogólnego oraz drogowego.
  11. GÓRKI DUŻE IX – złoża kruszywa naturalnego – piasku, położone w miejscowości Górki Duże. Zasoby geologiczne zostały przyjęte decyzją nr RGR i OŚ. 7513-3/03 z dnia 19.08.2003r. Koncesja nr RGRiOŚ.7512.II-3/3/03/04 na eksploatację kopalni została wydana dnia 10.12.2004 roku. Złóża ma ustanowiony obszar i teren górniczy. Kopalina wykorzystywana jest na potrzeby budownictwa ogólnego oraz drogowego.
  12. GÓRKI DUŻE X – złoża kruszywa naturalnego – piasku, położone w miejscowości Górki Duże. Zasoby geologiczne zostały przyjęte decyzją nr RGR i OŚ. 7513-1/04 z dnia 16.02.2004 r. Koncesja nr RGRiOŚ.7512.II-1/05 na eksploatację kopalni została wydana dnia 02.03.2005 roku. Złóża ma ustanowiony obszar i teren górniczy. Kopalina wykorzystywana jest na potrzeby budownictwa ogólnego oraz drogowego.
  13. GÓRKI DUŻE XI – złoża kruszywa naturalnego – piasku ze żwirem, położone w miejscowości Górki Duże. Zasoby geologiczne zostały przyjęte decyzją nr RGR i OŚ. 7513-2/07 z dnia 30.03.2007 r. Koncesja nr RGRiOŚ.7512.II-02/07 na eksploatację kopalni została wydana dnia 07.05.2007 roku. Złóża ma ustanowiony obszar i teren górniczy. Kopalina wykorzystywana jest na potrzeby budownictwa ogólnego oraz drogowego.
  14. SZCZUKWIN I – złoża kruszywa naturalnego – piasku, położone w miejscowości Szczukwin. Zasoby geologiczne zostały przyjęte decyzją nr RGRiOŚ. 7513-06/05 z dnia 29.11.2005. Koncesja nr RGRiOŚ.7512II-4/05/06 na eksploatację kopalni została wydana dnia 14.02.2006 roku. Złóża ma ustanowiony obszar i teren górniczy.
  15. SZCZUKWIN II – złoża kruszywa naturalnego – piasku, położone w miejscowości Szczukwin. Zasoby geologiczne zostały przyjęte decyzją nr RGRiOŚ. 7513-07/05 z dnia 29.11.2005 r. Koncesja nr RGRiOŚ.7512 II-5/05/06 na eksploatację kopalni została wydana dnia 27.01.2006 roku. Złóża ma ustanowiony obszar i teren górniczy.
  16. SZCZUKWIN III – złoża kruszywa naturalnego – piasku, położone w miejscowości Szczukwin. Zasoby geologiczne zostały przyjęte zawiadomieniem nr RO.V-KK-7510-41/08 z dnia 7.01.2009r. Koncesja nr RGRiOŚ.7512 II-01/3/09 na eksploatację kopalni została wydana dnia 10.07.2009 roku. Złóża ma ustanowiony obszar i teren górniczy.
  17. SZCZUKWIN – złoża kruszywa naturalnego – piasku, położone w miejscowości Szczukwin. Zasoby geologiczne zostały przyjęte decyzją nr RGRiOŚ. 7513-4/05 z dnia 24.05.2005r. Koncesja nr RGRiOŚ.7512 II-3/05 na eksploatację kopalni została wydana dnia 13.09.2005 roku. Złóża ma ustanowiony obszar i teren górniczy.
  18. SZCZUKWIN GÓRKI MAŁE – złoża kruszywa naturalnego – piasku. Zasoby geologiczne zostały zatwierdzone decyzją nr OS-V-7514-21/92 z dnia 24.07.1992r.

- Koncesja nr OS-V-7521-8/91/92 na eksploatację kopalin została wydana dnia 03.08.1992 roku. Złoże ma ustanowiony obszar i teren górniczy.
19. SZCZUKWIN GÓRKI DUŻE – złoże kruszywa naturalnego – piasku. Zasoby geologiczne zostały zatwierdzone decyzją nr OS-VI-7521-6/94 z dnia 18.02.1994r. Koncesja nr OS-VI-7521-13/94 na eksploatację kopalin została wydana dnia 14.04.1994 roku. Złoże ma ustanowiony obszar i teren górniczy.
  20. WOLA KAZUBOWA – złoże kruszywa naturalnego – piasku, położone w miejscowości Wola Kazubowa. Zasoby geologiczne zostały przyjęte zawiadomieniem nr RGRiOŚ. 7513-4/09 z dnia 7.05.2009r. Koncesja nr RGRiOŚ.7512 II-05/09 na eksploatację kopalin została wydana dnia 11.09.2009 roku.. Złoże ma ustanowiony obszar i teren górniczy.
  21. GÓRKI DUŻE VIII – złoże kruszywa naturalnego – piasku, położone w miejscowości Górki Duże. Koncesja na eksploatację kopalin została wygaszona. Złoże ma zniesiony obszar i teren górniczy. Pozostałe zasoby w złożu na polu A zostały przyjęte dnia 17.12.09 decyzją RGRiOŚ 7513-08/09.
  22. GÓRKI MAŁE I – złoże kruszywa naturalnego piasku w miejscowości Górki Małe. Dokumentacja przedłożona do przyjęcia przez Starostę Łódzkiego Wschodniego.
  23. JUTROSZEW – złoże kruszywa naturalnego piasku ze żwirem, położone w miejscowości Jutroszew. Wielkość zasobów złoża wg. stanu udokumentowania na dzień 30.06.1993 r wynosi 14,445 tys ton. Złoże nie ma ustanowionego obszaru i terenu górniczego. Kopalina wykorzystywana jest na potrzeby budownictwa ogólnego i drogowego. Jest to złoże nieeksploatowane.
  24. KRUSZÓW – złoże – glina zwałowa surowiec ilasty ceramiki budowlanej, położone w miejscowości Kruszów. Zasoby geologiczne zostały zatwierdzone decyzją nr KZK/012//3/2583/72 z dnia 26.07.1972 r. Złoże nie ma ustanowionego obszaru i terenu górniczego. Wielkość zasobów złoża wg. stanu udokumentowania na dzień 31.12.2001 r wynosiła 75,0 tys m³. Złoże jest nieeksploatowane.
  25. GARBÓW – złoże kruszywa naturalnego – piasku, położone w miejscowości Garbów. Zasoby geologiczne zostały zatwierdzone decyzją nr OS.VI-7510-14/96 z dnia 30.09.1996 r. Koncesja na wydobywanie kopaliny została uchylona. Złoże nie ma ustanowionego obszaru i terenu górniczego. Wielkość zasobów złoża wg. stanu udokumentowania na dzień 31.12. 2001 r wynosiła 63,0 tys m³. Kopalina była wykorzystywana na potrzeby budownictwa i drogownictwa.
  26. GŁUCHÓW – złoże kruszywa naturalnego – piasku, położone w miejscowości Głuchów. Zasoby geologiczne zostały zatwierdzone decyzją nr RGRiOŚ7514-2/00 z dnia 6.06.2000 r. Wielkość zasobów złoża wg. stanu udokumentowania na dzień 31.12.2000 r wynosiła 96,0 tys m³. Złoże nieeksploatowane.
  27. GÓRKI MAŁE KOLONIA - złoże kruszywa naturalnego – piasku, położone w miejscowości Górki Małe Kolonia. Zasoby geologiczne zostały zatwierdzone decyzją nr RGRiOŚ 7514-3/00 z dnia 11.10.2000 r. Złoże nie ma ustanowionego obszaru i terenu górniczego. Kopalina może być wykorzystywana na potrzeby budownictwa i drogownictwa. Wielkość zasobów złoża wg. stanu udokumentowania na dzień 31.12.2000 r wynosiła 78,0 tys m³. Złoże nieeksploatowane.
  28. GÓRKI DUŻE I – złoże kruszywa naturalnego – piasku ze żwirem, położone w miejscowości Górki Duże. Zasoby geologiczne zostały zatwierdzone decyzją nr OS.VI-7510-18/94 z dnia 28.11.1994r. Wielkość zasobów złoża wg. stanu udokumentowania na dzień 31.12.2000 r wynosiła 18,0 tys m³. Złoże nieeksploatowane.
  29. GÓRKI DUŻE IV – złoże kruszywa naturalnego – piasku, położone w miejscowości Górki Duże. Zasoby geologiczne zostały zatwierdzone decyzją nr OS.VI-7510-18/96 z dnia 26.11.1996r. Koncesja nr OS-VI-7521-18/96/97 na eksploatację kopalin została wydana dnia 24.02.1997 roku. Obszar na który wydano koncesję wynosi 2 068,0 m². Koncesja na wydobywanie wygaszona. Złoże nieeksploatowane.
  30. SZCZUKWIN PIASKOWY – złoże kruszywa naturalnego – piasku ze żwirem, położone w miejscowości Szczukwin Piaskowy. Zasoby geologiczne zostały

zatwierdzone decyzja nr OS.VI-7510-5/94 z dnia 7.02.1994r. Koncesja nr OS.VI-7521/12/94 na eksploatację kopalni została wydana dnia 14.04.1994 roku. Złoże ma ustanowiony obszar i teren górniczy decyzją nr OS.VI-7521/12/94/95 z dnia 4.07.1995 r. Wielkość zasobów złoża wg. stanu udokumentowania na dzień 31.12.2001 r wynosiła 31,0 tys m³. Eksploatacja zaniechana.

31. WODZINEK – złoże kruszywa naturalnego – piasku, położone w miejscowości Wodzinek. Zasoby geologiczne zostały zatwierdzone decyzją nr GT.IV-8510/9/80 z dnia 3.10.1980r. Wielkość zasobów złoża wg. stanu udokumentowania na dzień 31.12.2001 r wynosiła 115,0 tys m³. Eksploatacja zaniechana.

Większa część gminy Tuszyn na mocy koncesji nr 54/98/Ł z dnia 8 lipca 1998 r wydanej przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa zmienionej decyzją Ministra Środowiska z dnia 13 grudnia 2005 r znak Dge-4770-21/8880/05/AP znajduje się w obszarze bloku koncesyjnego poszukiwania i rozpoznania złóż ropy naftowej i gazu ziemnego.

A.III.X. STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI.

Układ komunikacyjny stanowi szkielet układu przestrzennego każdego obszaru. Gęstość jego sieci, stan techniczny oraz układ i relacje stanowią o możliwościach rozwojowych obszaru. Natomiast dostępność sieci drogowej i jej powiązania wyznaczają wartość rozwojową terenu.

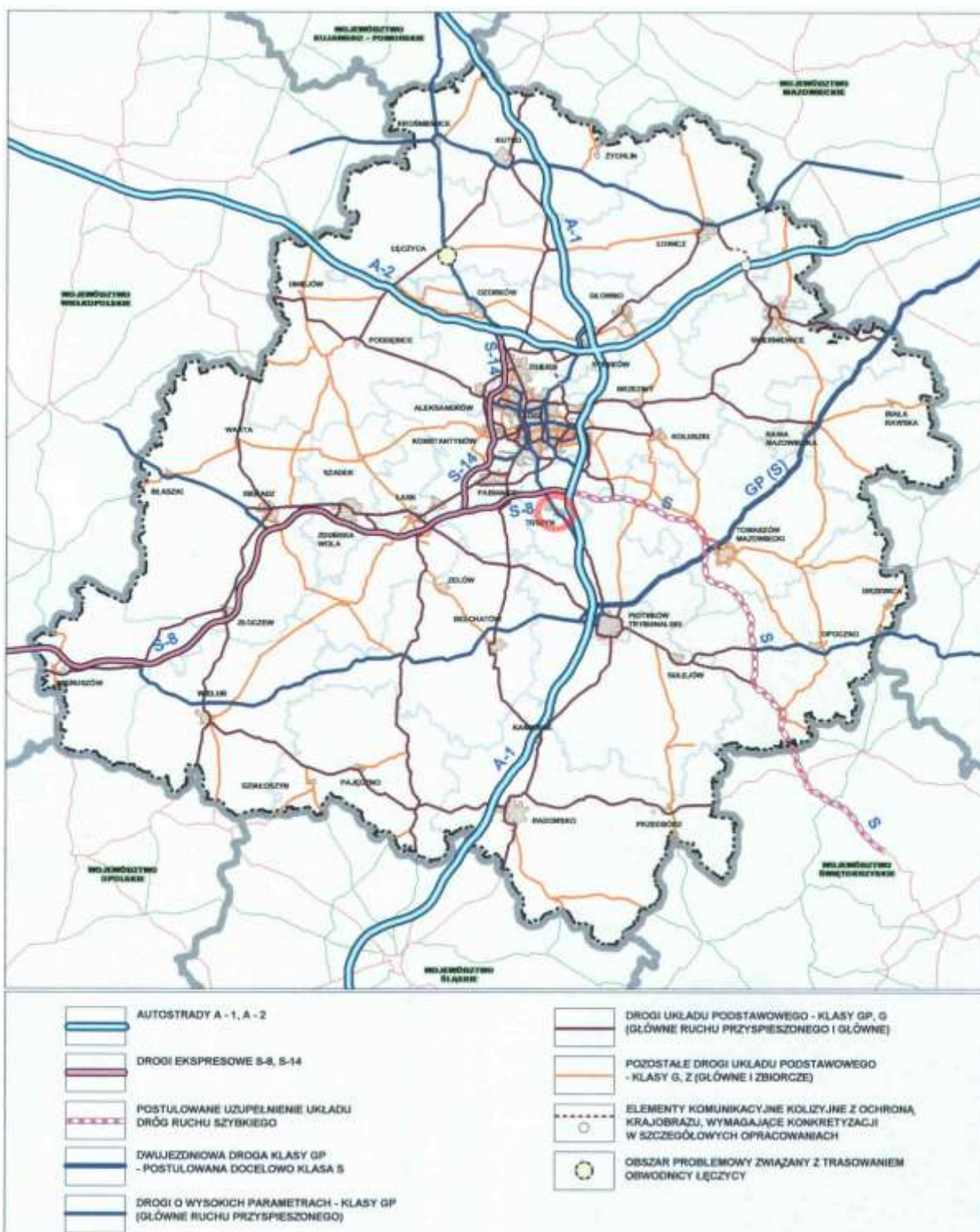
Analizę stanu i uwarunkowania rozwoju układu komunikacyjnego gminy Tuszyn opracowano na podstawie zebranych materiałów inwentaryzacyjnych i planistycznych, w oparciu o dane i wnioski uzyskane od zarządców dróg.

Rozwój gospodarczy gminy uwarunkowany jest, z jednej strony przebiegiem dróg zewnętrznych, a z drugiej strony układem dróg wewnętrznych, jego stanem technicznym, możliwościami przekształceń i rozbudowy.

Układ komunikacyjny, główny element obsługi komunikacyjnej podstawowych jednostek osadniczych i rejonów zagospodarowania gminy składa się z:

1. sieci drogowej,
2. pasażerskiej komunikacji autobusowej PKS.

Tuszyn na tle układu drogowego w woj. łódzkim.

Dane: Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Tuszyn na lata 2008-2013.

A.III.X.I. Sieć drogowa.

Układ drogowy tworzą drogi publiczne: krajowe, powiatowe i gminne. Ponadto na obszarze gminy występują drogi prywatne gospodarcze i obsługujące tereny zabudowy wiejskiej. Na obszarze gminy nie występują drogi wojewódzkie.

Drogi krajowe.

Przez obszar gminy i miasta przebiegają następujące drogi krajowe:

1. odcinek autostrady A -1 - od węzła „Tuszyn” - do południowej granicy gminy; jest to fragment istniejącego odcinka (17 km) autostrady A-1 Głuchów (węzeł „Tuszyn”) - Piotrków Trybunalski (węzeł „Bełchatów”) stanowiący z kolei fragment projektowanej autostrady północ - południe relacji Gdańsk - Łódź – Piotrków Trybunalski - Częstochowa - Katowice - Cieszyn – granica państwa. W granicach gminy Tuszyn przebiega 3,3 km tej autostrady,
2. droga krajowa Nr 1 relacji Gdańsk - Łódź - Głuchów (węzeł „Tuszyn”),
3. droga krajowa Nr 91 relacji Głuchów (węzeł „Tuszyn”) – Piotrków Trybunalski - Częstochowa – Katowice.

Najważniejszą rolę obecnie dla obsługi komunikacyjnej terenów miasta i gminy pełni droga krajowa Nr 1, która przebiegając w układzie północ - południe rozcina obszar miasta i gminy na dwie części. Droga ta posiada dwie jezdnie, po dwa pasy ruchu w każdym kierunku, o nośności w klasie do 100 kN/oś. Droga jest w trakcie przebudowy, zmodernizowany został północny odcinek od granicy gminy Tuszyn z gminą Rzgów do granicy miasta. Konieczna jest przebudowa kolejnego odcinka w kierunku południowym.

Droga krajowa Nr 91 stanowi kontynuację drogi Nr 1 do Piotrkowa Trybunalskiego za węzłem „Tuszyn” starym śladem przez Srock. Jest drogą jednojezdniową o dwu pasach ruchu, posiada nawierzchnię przystosowaną do nośności w klasie do 100 kN/oś.

Drogi powiatowe.

Drogi powiatowe zapewniają podstawowe powiązania miasta Tuszyń oraz gminy Tuszyń z sąsiednimi gminami. Na obszarze gminy funkcjonuje 16 dróg powiatowych o łącznej długości 71,2 km.

Wykaz dróg powiatowych.

L.p.	Nr drogi	Nazwa drogi	Długość (km)	Nawierzchnia - km			Uzbrojenie
				Twarda (km)	Gruntowa		
					Ulepszona (km)	Nieulepszona (km)	
1.	1512E	Dalków-Wola Kutowa-Zofiówka- Leszczyny Duże	11	6,6	-	4,4	droga z rowami, oświetlona w obsz. zabudowanym
2.	2902E	Tuszyn ul. Poddębina- ul. Kaczeńcowa- ul. Kępicza- ul. Brzezińska	9,84	6,54	-	3,3	brak oświetlenia
3.	2900E	Tuszyn ul. Zwierzyńskiego - ul. Żeromskiego- ul. Ogrodzonka- Czarnocin	5,48	5,48	-	-	droga poza obszarem zabudowanym z rowami
4.	2901E	Tuszyn ul. 3-go Maja	1,41	1,41	-	-	oświetlenie,
5.	2903E	Tuszyn ul. Narutowicza – ul. Karłowicza – ul. Słoneczna	1,09	1,09	-	-	oświetlona, ul. Karłowicza bez chodnika
6.	2904E	Tuszyn ul. Króla Wł. Jagielly – ul. Ks.Ściegiennego - Czyżemin	7,3	6,5	-	0,8	poza obszarem zabudowanym droga z rowami

7.	2905E	Tuszyn ul. Leśna	0,69	0,69	-	-	oświetlona z chodnikiem
8.	2907E	Tuszyn ul. Poprzeczna	0,7	0,6	-	0,1	droga z rowami, oświetlona
9.	2908E	Tuszyn ul. Łowicka – ul. Piotrkowska – ul. Wschodnia	1,21	1,21	-	-	oświetlona z chodnikiem
10.	2910E	Tuszyn ul. Rzgowska	0,82	0,82	-	-	oświetlona z chodnikiem
11	2928E	gm Pabianice – Zofiówka - Tuszyn	2,6	2,6	-	-	oświetlona,
12.	2929E	Tuszyn – Garbów – Szczukwin - Głuchów	8,4	7,8	0,6	-	oświetlona w części zabudowanej, rowy
13.	2930E	Głuchów - Lubanów	6,4	6,4	-	-	droga z rowami, oświetlony fragment
14.	2931E	Górki Duże – Rusociny	3,4	3,4	-	-	rowy, oświetlona przy terenie zabudowanym
15.	2932E	Mąkoszyn – Srocz – Podolin – do drogi 3313E	1,5	1,5	-	-	rowy, oświetlona
16.	3313E	Róża – Mierzączka Duża – Dłutów – Górki Duże – Kruszów – Kalska Wola	9,4	9,4	-	-	rowy oświetlona, w Kruszowie z chodnikiem
Razem			71,24	62,04	0,6	8,6	

Dane: Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Tuszyn na lata 2008-2013.

Drogi gminne.

Stanowią na obszarze gminy podstawową sieć zapewniającą bezpośrednią obsługę terenu, a także powiązanie do dróg wyższych klas, tj. dróg krajowych i powiatowych.

Na obszarze miasta znajduje się 79 dróg gminnych o długości 52,67 km. 33 odcinki dróg posiadają nawierzchnię utwardzoną (35 km), natomiast pozostałe mają nawierzchnię gruntową.

Wykaz dróg gminnych miejskich.

L.p.	Nazwa drogi	Nr drogi	Długość (km)	Nawierzchnia - km			Uzbrojenia
				Twarda (km)	Gruntowa		
					Ulepszona (km)	Nieulepszona (km)	
1.	Antonówka	106820E	0,489	-	0,328	0,161	gruntowa, bez chodników, bez oświetlenia
2.	S. Batorego	106803E	0,275	-	-	0,275	droga gruntowa, oświetlona
3.	Gen. J. Bema	106804E	0,211	-	-	0,211	droga gruntowa, oświetlona
4.	Blokowa	106805E	0,254	0,254	-	-	chodnik, oświetlona
5.	Brzozowa	106806E	0,171	-	0,171	-	droga gruntowa, oświetlona
6.	J. Chłopickiego	106831E	0,350	0,350	-	-	chodniki, oświetlona
7.	Chmielna	106807E	0,160	0,160	-	-	chodniki, oświetlona
8.	Chojniak	106808E	0,375	0,300	0,075	-	chodniki, oświetlona

9.	F. Chopina	106809E	0,525	-	-	0,525	gruntowa, nie oświetlona
10.	B. Chrobrego	106810E	0,275	-	0,120	0,155	droga gruntowa, oświetlona
11.	Cmentarna	106811E	0,558	0,250	0,308	-	oświetlona
12.	Domowicza	106854E	0,947	0,947	-	-	chodniki, oświetlona
13.	M. Dąbrowskiej	106812E	0,100	-	-	0,100	gruntowa, nie oświetlona
14.	Górecka	106814E	2,145	-	2,145	-	gruntowa z rowami, nieoświetlona
15.	K. Wielkiego	106817E	0,272	-	-	0,272	gruntowa, oświetlona
16.	R. Kocha	106819E	1,594	0,800	-	0,794	bez chodników, nie oświetlona
17.	M. Kopernika	106820E	0,564	-	0,239	0,325	gruntowa, częściowo oświetlona
18.	Krótką	106823E	0,232	-	0,232	-	gruntowa, oświetlona
19.	T. Kościuszki	106821E	0,160	-	0,160	-	gruntowa, oświetlona
20.	Kozietulskiego	106822E	0,080	-	-	0,80	gruntowa, oświetlona
21.	J. Lelewela	106824E	0,232	0,091	-	0,131	bez chodników, oświetlona
22.	Letniskowa	106825E	0,364	-	0,105	0,259	gruntowa, oświetlona
23.	Łąkowa	106827E	0,222	-	0,222	-	gruntowa, oświetlona
24.	Wł. Łokietka	106828E	0,274	-	0,210	0,064	gruntowa, oświetlona
25.	Łódzka	106829E	0,260	0,260	-	-	chodniki, oświetlona
26.	A. Mickiewicza	106831E	0,754	0,754	-	-	z rowami, oświetlona
27.	Młynkowa	106832E	2,553	2,053	0,500	-	z rowami, oświetlona, chodnik od zabudowy
28.	Modlicka	106833E	1,954	-	1,943	-	gruntowa, nie oświetlona
29.	Molenda	106868E	1,182	-	0,229	0,953	gruntowa, oświetlona
30.	Modrzewiowa	106834E	0,240	-	-	0,240	gruntowa, oświetlona
31.	St. Moniuszki	106868E	1,146	0,582	0,564	-	chodniki, w części bitum., oświetlona
32.	Niedas Leśny	106835E	1,818	-	1,068	0,750	gruntowa, nie oświetlona
33.	Niedas Polny	106836E	0,326	-	0,326	-	gruntowa, nie oświetlona
34.	Niedas Trzciniec	106837E	0,698	-	0,698	-	gruntowa, oświetlona
35.	Noworzgowska	106838E	0,499	0,499	-	-	oświetlona z chodnikami
36.	Ogrodowa	106839E	0,151	-	0,050	0,101	gruntowa oświetlona
37.	Ogrodzonka	106840E	1,850	-	1,534	0,316	gruntowa z rowami, nie oświetlona
38.	Osiedlowa	106841E	0,160	-	0,122	0,038	gruntowa, nie oświetlona
39.	Pabianicka	106843E	0,853	0,659	-	0,194	oświetlona, bez chodnika
40.	J. Paderewskiego	106844E	0,282	-	-	0,282	gruntowa, oświetlona
41.	Palestyńska	106845E	0,200	0,200	-	-	oświetlona, nawierzchnia z kostki
42.	Parkowa	106846E	0,219	0,219	-	-	oświetlona z chodnikami
43.	Piaskowa	106847E	0,546	0,546	-	-	oświetlona z chodnikami
44.	Piękna	106848E	0,300	-	-	0,300	gruntowa, oświetlona
45.	Polna	106849E	2,695	0,495	2,200	-	oświetlona z chodnikami
46.	Południowa	106850E	0,418	0,418	-	-	oświetlona z

							chodnikami
47.	J. Poniatowskiego	106851E	0,477	0,477	-	-	oświetlona z chodnikami
48.	B. Prusa	106812E	0,707	0,707	-	-	oświetlona z chodnikami
49.	Pszenna	106849E	0,886	-	-	0,886	gruntowa, nie oświetlona
50.	Pszczela	106852E	0,300	-	-	0,300	gruntowa, nie oświetlona
51.	K. Pułaskiego	106851E	0,859	0,359	0,500	-	oświetlona, chodniki na odcinku bitumicznym
52.	H. Sienkiewicza	106854E	0,750	0,750	-	-	oświetlona, chodnik do przedszkola
53.	P. Skargi	106855E	0,619	-	0,365	0,254	gruntowa, oświetlona
54.	J. Słowackiego	106857E	0,434	0,434	-	-	oświetlona, chodnik od dr nr 1 do ul. Wypiańskiego
55.	M.C. Skłodowskiej	106856E	0,387	-	0,387	-	gruntowa, oświetlona
56.	J. Sobieskiego	106858E	0,374	-	0,264	0,110	gruntowa, oświetlenia
57.	Sosnowa	106859E	0,416	-	0,416	-	gruntowa, oświetlona
58.	J. Sowińskiego	106860E	0,142	0,142	-	-	chodniki, oświetlona
59.	Sportowa	106861E	0,532	-	0,245	1,287	gruntowa, oświetlona
60.	Stodolniana	106862E	1,919	1,000	-	0,919	chodniki, oświetlona
61.	Strażacka	106863E	0,137	-	0,137	-	chodniki, oświetlona
62.	Strzelecka	106864E	1,022	-	-	1,022	gruntowa, nie oświetlona
63.	Szpitalna	106865E	1,793	0,602	-	-	chodniki, oświetlona
64.	K. Szymanowskiego	106866E	0,350	-	-	0,350	gruntowa, oświetlona
65.	Z. Starego	106867E	0,274	-	0,274	-	gruntowa, oświetlona
66.	Świętokrzyska	106868E	0,447	-	0,447	-	gruntowa, oświetlona
67.	Św. Antoniego	106802E	0,300	-	-	0,300	gruntowa, oświetlona
68.	Turystyczna	106869E	0,954	-	0,110	0,844	gruntowa, oświetlona
69.	Tylna	106870E	0,760	0,760	-	-	chodniki, oświetlona
70.	Tysiąclecia	106847E	0,542	0,542	-	-	chodniki, oświetlona
71.	Wąska	106871E	0,659	-	0,586	0,073	gruntowa, oświetlona
72.	Wczasowa	106872E	0,675	-	0,177	0,498	gruntowa, oświetlona częściowo
73.	Wielkopole	106873E	3,676	-	1,068	2,608	gruntowa, nie oświetlona
74.	Wysoka	106874E	0,393	0,393	-	-	chodniki, oświetlona
75.	S. Wypiańskiego	106875E	0,767	0,767	-	-	bez chodników, oświetlona
76.	Zielona	106876E	0,173	-	0,150	0,023	gruntowa, oświetlona
77.	Źródlana	106877E	0,433	0,433	-	-	chodniki, oświetlona
78.	Żwirki i Wigury	106878E	0,230	0,150	0,080	-	chodniki, oświetlona
79.	Żytia	106879E	0,567	-	0,150	0,417	gruntowa, nie oświetlona
Razem			52675	17 353	18 905	16 417	

Na obszarze gminy znajduje się 17 dróg gminnych o długości 38,8 km. 11 odcinków dróg posiada nawierzchnię utwardzoną (14,6 km), natomiast pozostałe mają nawierzchnię gruntową.

Wykaz dróg gminnych zamiejskich.

L.p.	Nr drogi	Nazwa drogi	Długość (km)	Nawierzchnia - km			Uzbrojenie
				Twarda	Gruntowa		
					Ulepszona (km)	Nieulepszona (km)	
1.	106408E	Kalinko – Modlica	1,583	0,758	0,825	-	gruntowa, nie oświetlona
2.	106601E	Kalinko - Modlica	1,477	1,477	-	-	gruntowa, nie oświetlona
3.	106602E	Romanów – Modlica	0,812	-	0,812	-	gruntowa, nie oświetlona
4.	106603E	Rydzynki – Tuszyn	1,942	-	1,942	-	gruntowa, nie oświetlona
5.	106604E	Żeromin - Kruszów	3,448	0,505	2,943	-	bez chodnika, odcinek bitumiczny oświetlony
6.	106605E	Rydzynki – Dylew	2,507	0,742	1,765	-	bez chodników, oświetlona częściowo
7.	110152E	Wola Kazubowa - Górki Małe	3,689	0,958	2,731	-	gruntowa, nie oświetlona
8.	110152E	Tuszyn - Górki Małe	1,360	-	1,360	-	gruntowa, nie oświetlona
9.	106606E	Garbów – Aleksandrówek	1,266	-	0,632	0,634	oświetlona bez chodników
10.	106607E	Głuchów – Czarnocin	2,265	-	0,195	2,070	gruntowa, nie oświetlona
11.	106608E	Górki Duże – Szczukwin	1,756	0,680	-	1,076	bez chodnika, nie oświetlona
12.	106609E	Szczukwin - Niwy Jutroszewskie	4,810	2,582	2,228	-	bez chodników, oświetlona częściowo
13.	106608E	Szczukwin – Wodzin Majoracki	5,230	1,865	3,365	-	bez chodnika, nie oświetlona
14.	106610E	Rusociny – Jutroszew	1,590	1,590	-	-	bez chodnika, oświetlona
15.	106608E	Wodzinek – Srock	1,670	1,670	-	-	bez chodnika, oświetlona
16.	106611E	Maleniec – Jutroszew	0,680	-	0,680	-	bez chodnika, nie oświetlona
17.	106612E	Dziwle – Mąkoszyn	2,716	1,778	-	0,938	bez chodnika
Razem			38,801	14,605	19,478	4,718	

Dane: Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Tuszyn na lata 2008-2013.

A.III.X.II. Pasażerska komunikacja autobusowa PKS.

Obsługę komunikacją gminy, w zakresie przewozów osób zapewnia Przedsiębiorstwo Państwowej Komunikacji Samochodowej oraz prywatni przewoźnicy (szczególnie na trasie dojazdu z Łodzi do Tuszyna i odwrotnie). Mieszkańcy większości wsi położonych na obszarze gminy, mają możliwość podróżowania komunikacją zbiorową autobusową PKS. Linie PKS-u przebiegają drogą krajową i niektórymi drogami powiatowymi.

A.III.X.III. Analiza powiązań funkcjonalnych układu komunikacyjnego.

Zewnętrzne powiązania komunikacyjne obszaru gminy zapewnia układ drogowy. Główne powiązania drogowe stanowią wyżej wymienione drogi krajowe i fragment autostrady A-1 oraz drogi powiatowe.

Z analizy układu drogowego można wnioskować, iż gmina posiada dogodne połączenie z siedzibą województwa i z siedzibą powiatu piotrkowskiego poprzez drogę krajową nr 1 - 91, natomiast słabe, pod względem parametrów, najkrótsze połączenia z gminą Dłutów i gminą Pabianice.

W zakresie powiązań wewnątrzgminnych sieć drogowa jest wystarczająco gęsta. Wszystkie wsie są obsłużone komunikacyjnie, mają połączenie z siedzibą gminy i ze sobą. Większość dróg wymaga przebudowy bądź modernizacji, szczególnie w zakresie szerokości jezdni i wzmocnienia nawierzchni. Dotyczy to zarówno dróg krajowych, powiatowych, a przede wszystkim dróg gminnych, które charakteryzują się często złym stanem technicznym. Wąskie korytarze komunikacyjne są problemem powszechnym, niemniej jednak stanowią pewne ograniczenie w połączeniach komunikacyjnych, szczególnie obecnie w dobie rozwoju motoryzacji i coraz większych gabarytów samochodów dostawczych czy też maszyn rolniczych. Dochodzi do tego jeszcze tendencja obustronnego obudowywania dróg i ulic wiejskich, zabudową zagrodową i mieszkaniową, w bliskiej odległości od jezdni, która jeszcze bardziej utrudnia warunki jazdy lub przewozu, stwarzając również niebezpieczeństwo wypadków.

W celu zahamowania tego procesu należy zadbać aby drogi nie były obustronnie obudowywane, tzn. należy odpowiednio pokierować ruchem budowlanym poprzez lokalizację nowej zabudowy w bezpiecznej odległości od dróg publicznych, szczególnie tych wyższych rangą.

A.III.XI. STAN SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPIEŃ UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO – ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI.

A.III.XI.I. Zaopatrzenie w wodę.

Podstawą zaopatrzenia gminy w wodę są wody podziemne występujące w wodonośnych utworach czwartorzędzi trzeciorzędzi i kredy górnej.

Na terenie gminy funkcjonuje 7 komunalnych ujęć wody, w skład których wchodzi 12 studni głębinowych wykonanych w miejscowościach: Tuszyn, Tuszyn Las, Nidas Polny, Górki Duże, Szczukwin, Rydzynki i Modlica.

Podstawowe parametry studni zestawiono w Tabeli Nr 1.

Lp	Nazwa ujęcia	Głębokość studni [m], wiek	Wydajność studni [m ³ /h]	Zasoby zatwierdzone w kat. B [m ³ /h]	Dopuszczalna wydajność ujęcia wg pozwolenia wodno - prawnego		Uwagi
					dobowa [m ³ /d]	roczna [m ³]	
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Tuszyn Wschodnia Studnia Nr 1 Studnia Nr 2	192,0 200,0 Kg	nieczynna 150,0	150,0	1005,0	366 825	
2	Tuszyn Las Studnia Nr 3 Studnia Nr 2	80,5 74,0 Trz	82,0 22,0	82,0	237,0	86 199	St. Nr 3 - awaryjna
3	Tuszyn Nidas Studnia Nr 1	121,0	64,5	64,5	76,0	27 580	

		Q					
4	Górki Duże Studnia Nr 1 Studnia Nr 2	180,0 60,0 Kg	90,0	90,0	846,0	308 790	St. Nr 2 - awaryjna
5	Szczukwin Studnia Nr 1	79,0 Q	60,0	60,0	223,0	81 432	
6	Rydzynki Studnia Nr 2 Studnia Nr 3	30,0 180,0 Q	32,0 83,0	83,0	350,0	127 750	
7	Modlica Studnia Nr 1 Studnia Nr 2	45,0 bd. Q	77,5 66,0	77,5	61,0	22 181	St. Nr 2 - nieczynna
	Razem			607,0	2798,0	1 020 757	

Użytkownikiem ujęć jest Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Tuszynie, z siedzibą przy ul. Brzezińskiej 86 a. Eksploatacja prowadzona jest na podstawie aktualnych pozwoleń wodno-prawnych.

Ponadto dla m. Tuszyna wykonane zostało ujęcie wody w Żerominie o ustalonych zasobach z poziomu Kredy górnej w wysokości 630 m³/h. Ujęcie nie zostało dotychczas zagospodarowane.

W roku 2007 wielkość poboru wody ze wszystkich ujęć wynosiła 517,7 tys. m³, co stanowiło wykorzystanie ok. 50% zasobów udostępnionych do eksploatacji. Wielkość średniego zużycia wody kształtowała się na poziomie Qd.śr = 1117 m³/d. Z sieci wodociągowej korzystało 8355 Mk, tj. ok. 73,3 % ogółu mieszkańców; daje to jednostkowy wskaźnik zużycia wody – ok. 130 l /d/ Mk korzystającego z sieci.

Mieszkańcy nie podłączeni do sieci wodociągowej korzystają z własnych ujęć przyzagrodowych. Również w oparciu o własne ujęcia zaopatrywany jest w wodę Specjalistyczny Szpital Gruzlicy, Chorób Płuc i Rehabilitacji w Tuszyn - Lesie o ustalonych zasobach Q – 132 m³/h i Kg -15,2 m³/h oraz gminna oczyszczalnia ścieków przy ul. Brzezińskiej o ustalonych zasobach Q – 9,1 m³/h .

Woda pobierana z ujęć zawiera ponadnormatywną zawartość związków żelaza i manganu i przed wprowadzeniem do sieci podlega uzdatnianiu, w większości na filtrach ciśnieniowych. Czysta woda gromadzona jest w zbiornikach retencyjnych, skąd pompami drugiego stopnia podawana jest do sieci. Tylko wodociągi Tuszyn Las, Tuszyn Niedas i Modlica zrealizowane są w układach jednostopniowych.

Sieć wodociągowa jest stosunkowo dobrze rozbudowana i obejmuje zasięgiem większość zabudowanych terenów. Sieć realizowana jest w układach pierścieniowych i rozgałęźnych (otwartych). W terenach położonych wysoko w stosunku do źródła zasilania (Zofiówka), gdzie zrealizowana została sieć rozgałęźna występują spadki ciśnień ograniczające mieszkańcom dostawę wody w czasie maksymalnych rozbiorów .

Długość sieci wodociągowej wybudowanej na terenie gminy wynosiła na koniec 2007 roku 167,4 km oraz 112,3 km. podłączeń do sieci (3712 szt). Sieć wykonana jest głównie z rur żeliwnych i z PCV, jej stan techniczny jest dobry. Wodociągi wykonane z rur azbestocementowych są sukcesywnie wymieniane na rury wodociągowe z PCV.

Przez tereny w północno-wschodniej części gminy przebiega trasa rurociągu przesyłowego Ø 1600 mm wody surowej z ujęcia w Bronisławowie do Zakładu Produkcji Wody „Kalinko”, zrealizowanego w ramach budowy wodociągu Sulejów – Łódź. Strefa ochronna dla wodociągu wynosi 15 m z każdej strony przewodu, licząc od skrajnej krawędzi. W pasach ochronnych obowiązuje zakaz lokalizowania budynków i innych naniesień trwałych bez zgody użytkownika rurociągu.

W ocenie stanu zaopatrzenia gminy w wodę za pozytywne uznać należy istnienie rezerw w istniejących źródłach poboru wody, co zabezpiecza rozwój miasta i gminy tak przestrzenny jak i ilościowy bez konieczności budowy nowych ujęć wody.

Mankamentami są:

1. brak studni rezerwowych (awaryjnych) na ujęciu przy ul. Wschodniej w Tuszynie i w Modlicy,
2. rozgałęźne (otwarte) układy sieci wodociągowej i brak odcinków spinających końcówki sieci,
3. brak połączeń systemowych między wodociągami, umożliwiającymi współpracę i wzajemną alimentację w sytuacjach awaryjnych.

Przyjmując dla gminy średni wskaźnik jednostkowego zużycia wody w ilości 150 l/Mk/d, kierunkowe zapotrzebowanie wody może osiągnąć wielkość $Q_{\text{sr.d}} = 1800 \text{ m}^3/\text{d}$. Jest to mniej niż zasoby wodne w eksploatowanych ujęciach, udokumentowane w kat. "B" w ilości 607 m^3/h i udostępnione do eksploatacji w ramach pozwoleń wodno-prawnych w ilości 2789 m^3/d .

Wykorzystanie istniejących na ujęciach rezerw wody będzie możliwe poprzez modernizację stacji wodociągowych w zakresie urządzeń do uzdatniania wody, zbiorników retencyjnych do gromadzenia wody i przechodzenie na dwustopniowy system podawania wody do sieci. Konieczna będzie budowa studni awaryjnych i znaczna rozbudowa sieci wodociągowej dla zwiększenia zasięgów obsługi. W układzie istniejącej sieci konieczna będzie realizacja odcinków spinających końcówki sieci i zamykanie pierścieni, co umożliwi dwukierunkowy dopływ wody i wyrównywanie ciśnienia w sieci.

A.III.XI.II. Odprowadzenie ścieków.

Tylko w Tuszynie istnieje zbiorcza sieć kanalizacji sanitarnej i oczyszczalnia ścieków, zlokalizowana przy ul. Brzezińskiej, w dolinie rzeki Wolbórki. Skanalizowane są tereny Starego Miasta oraz zabudowane tereny w północnej i wschodniej części miasta, położone po wschodniej stronie drogi krajowej. Z sieci kanalizacyjnej korzysta ok. 3 tys mieszkańców, tj. ok. 35 % mieszkańców miasta. Dopływają do niej również w nadmiernych ilościach wody infiltracyjne i deszczowe.

W 2005 roku rozpoczęta została budowa kanalizacji na terenie Tuszyna - Lasu. Sieć realizowana jest w systemie grawitacyjno-pompowym. Podstawowy układ tworzy sieć kanałów grawitacyjnych oraz 5 współpracujących z siecią przepompowni ścieków. Zrealizowany został I etap inwestycji, obejmujący ok. 3,3 km kanałów grawitacyjnych, 1,0 km kanałów tłocznych i 2 przepompownie ścieków. Z przepompowni głównej zlokalizowanej w rejonie ul. Świętokrzyskiej - Poprzecznej, ścieki kanałem tłocznym przesyłane są na wschodnią stronę al. Jana Pawła II, do odbiornika jakim jest istniejący kanał $\varnothing 0,40\text{m}$ w ul. Poprzecznej. Odbiornikiem docelowym jest oczyszczalnia ścieków przy ul. Brzezińskiej.

Łączna długość sieci kanalizacji sanitarnej w Tuszynie wg stanu na koniec 2007 roku wynosiła 20 km, oraz 10,6 km podłączeń do sieci (520 szt.).

Ścieki z układu miejskiej kanalizacji sanitarnej doprowadzane są kolektorem zbiorczym $\varnothing 600 \text{ mm}$ na teren oczyszczalni ścieków, do głównej przepompowni, skąd przesyłane są na urządzenia oczyszczające.

Oczyszczalnia ścieków jest oczyszczalnią mechaniczno-biologiczną, z usuwaniem zanieczyszczeń organicznych, nieorganicznych oraz azotu i fosforu w 2 reaktorach wielofunkcyjnych typu LANR II, zblokowanych z osadnikami wtórnymi. Po modernizacji i rozbudowie w 2004 roku posiada przepustowość $Q_{\text{dśr}} = 1785 \text{ m}^3/\text{d}$. Obecnie przyjmuje ok. 640 m^3/d ścieków, w tym odpływy wody deszczowej i infiltracyjnej oraz ścieki dowożone z szamb. Istniejąca, blisko 70% rezerwa w przepustowości oczyszczalni przewidywana jest na przyjęcie ścieków z miejscowości: Tuszyn Las, Tuszynek Majoracki, Modlica, Szczukwin, Głuchów, Garbów, Kruszów, Jutroszew i terenów targowych. Na terenie oczyszczalni wykonana została automatyczna stacja zlewczą ścieków dowożonych z terenów nieskanalizowanych, o przepustowości 6-8 samochodów na godzinę. W 2007 r. ścieki dowożone stanowiły ok. 17,5% ogółu ścieków.

Efekty pracy oczyszczalni są dobre, uzyskiwany jest stopień redukcji zanieczyszczeń określony pozwoleniem wodnoprawnym, tj: BZT₅ - 25mg O₂/l, zawiesina ogólna 35mg /l , azot ogólny 20mg/l i pozostałe wskaźniki – zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Oczyszczone ścieki odpływają rowem odpływowym, a następnie rowem miejskim do rzeki Wolbórki. W 2007 roku odprowadzone zostało do rzeki 233 tys. m³ oczyszczonych ścieków komunalnych.

Na terenie gminy istnieją również dwa lokalne układy kanalizacji zakończone oczyszczalniami ścieków: własną oczyszczalnię posiada Specjalistyczny Szpital Gruźlicy, Chorób Płuc i Rehabilitacji w Tuszyn - Lesie oraz osiedle mieszkaniowe w dawnym PGR w Żerominie. Obydwa obiekty wymagają modernizacji.

Na pozostałych terenach ścieki gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych, skąd są okresowo wywożone przez samochody asenizacyjne do punktu zlewnego ścieków na oczyszczalni w Tuszynie. W części gospodarstw wiejskich ścieki zagospodarowywane są we własnym zakresie, na terenach rolnych należących do właściciela, sporadycznie realizowane są przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Konieczność budowy sieciowych systemów kanalizacji zbiorczych na terenie miasta i gminy Tuszyn jest bezsporna, warunkuje poprawę standardów sanitarnych i powinna stanowić podstawowe uwarunkowanie dla dalszego rozwoju urbanizacji. Możliwości rozwoju sieci są - ze względu na parametry komunalnej oczyszczalni ścieków – znaczne. Z uwagi jednak na ogromne niedoinwestowanie systemu osiągnięcie zakładanego standardu będzie limitowane ekonomicznymi możliwościami budżetu gminy.

A.III.XI.III. Odprowadzanie wód opadowych.

Przez teren gminy przebiega dział wodny I rzędu między zlewniami Wisły i Odry i ma to decydujący wpływ na układ istniejącej sieci hydrograficznej, którą tworzą źródłowe odcinki rzek i cieków będących dopływami Neru i Pilicy.

W dorzeczu Odry, w zlewni rzeki Ner położona jest zachodnia i południowa część gminy. Jest odwadniana przez rzekę Dobrzyńkę i dopływy rzeki Grabi: Małą Widawkę i Grabkę.

Północna i wschodnia część gminy położona jest w całości w górnej, źródłowej części zlewni rzeki Wolbórki, prawego dopływu rz. Pilicy w dorzeczu Wisły. Rzeka Wolbórka bierze swój początek na pn. - zach. od Tuszyna, w lesie i płynie w kierunku wschodnim, a dalej na pd. - wsch. Przez Bądków i Wolbórz do Tomaszowa Maz, gdzie uchodzi do Pilicy.

Prawobrzeżne dopływy rz. Wolbórki (cieki bez nazwy i rowy melioracyjne), biorą swój początek w rejonie Tuszna-Lasu i Tuszyna Majorackiego, także w rejonie Żeromina, Kruszowa, Góry Kruszowskiej, Głuchowa i Wodzina. Wszystkie te dopływy są rzeczywistymi bądź też potencjalnymi odbiornikami ścieków opadowych z drogi krajowej Nr 1, z projektowanej autostrady oraz ze wszystkich terenów o uszczelnionej nawierzchni w rejonie istniejących i rozbudowywanych targowisk w Tuszynie i Głuchowie.

W programie nowych inwestycji komunikacyjnych i w terenach stref rozwoju przedsiębiorczości należy przewidywać stosowne urządzenia dla ochrony czystości wód powierzchniowych i ziemi.

Na terenie gminy znajduje się znaczna ilość niewielkich oczek i zbiorników wodnych. Największymi jest kompleks stawów rybnych na rzece Wolbórze i jej dopływie w okolicach Żeromina oraz w rejonie Młynka, mniejsze występują na cieku miejskim w Tuszynie i Tuszynku Majorackim.

Wody opadowe na obszarach wiejskich odprowadzane są powierzchniowo.

W obrębie miasta Tuszyna istnieje kilka ciągów kanalizacji deszczowej, które wprowadzane są do rzeki Wolbórki, bez oczyszczania. W zorganizowanym systemie, poprzez rowy odpływowe i drenaż, odwadniana są tereny w rejonie targowisk, położone w zlewni rowu R-20.

Równoległe z budową kanalizacji sanitarnej realizowane są główne ciągi kanałów deszczowych na terenie Tuszyna Lasu, wraz z urządzeniami służącymi do usuwania

zanieczyszczeń ze ścieków deszczowych (osadniki, separatory zanieczyszczeń ropopochodnych), przed ich wprowadzaniem do odbiornika (wód powierzchniowych i ziemi).

A.III.XI.IV. Ciepłownictwo.

Zaopatrzenie w ciepło jest realizowane z lokalnych kotłowni dla potrzeb budynków usługowych, użyteczności publicznej, przemysłowych oraz indywidualnych źródeł ciepła (m. in. ogrzewanie piecowe) wbudowanych u poszczególnych odbiorców w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej.

Źródła ciepła są opalane głównie paliwami stałymi (koks, węgiel), co jest źródłem emisji substancji szkodliwych dla środowiska naturalnego i człowieka.

Znaczące źródła ciepła w gminie to:

1. węglowa kotłownia osiedlowa ogrzewająca bloki mieszkalne w osiedlu „Wysoka” w Tuszynie. W kotłowni zainstalowane są dwa kotły wodne typu Rumia 2x530 i 2x600. Moc kotłowni wynosi 16J. Kotłownia posiada jeszcze rezerwy w dostarczaniu ciepła na cele grzewcze na poziomie ok 15% i przygotowaniu wody ciepłej na poziomie 5%,
2. kotłownia na biomasę dla potrzeb szpitala w Tuszynku. W kotłowni są zainstalowane dwa kotły wodne SU 550 Ra-B. Moc kotłowni wynosi 10kW. Ilość opału (brykiet drzewny) na sezon grzewczy kształtuje się na poziomie 1390.

Zminimalizowanie efektu „niskiej emisji” należy rozpatrywać w aspekcie modernizacji istniejących źródeł ciepła z jednoczesną podmiianą paliwa stałego na paliwo bezpieczne ekologicznie, t.j.:

1. paliwo tradycyjne zapewniające wysoki stopień czystości emisji spalin-gaz przewodowy, gaz płynny, olej opałowy niskosiarkowy, energia elektryczna i inne,
2. paliwo ze źródeł odnawialnych-energia słońca, wiatru, wody, biomasa, wody geotermalne i inne.

A.III.XI.V. Gazownictwo.

Przez środkową część gminy na kierunku południe-północ przebiegają dwa gazociągi wysokiego ciśnienia relacji Piotrków Trybunalski-Łódź. Po stronie wschodniej przebiega tranzytowy gazociąg o średnicy 400 mm, a po stronie zachodniej gazociąg o średnicy 200 mm. Gazociąg o średnicy 200 mm stanowi podstawowe źródło zasilania w gaz. Z gazociągu tego, poprzez stację redukcyjno-pomiarową I stopnia (SRP I^o), gaz dostarczany jest do odbiorów w gminie.

Stacja redukcyjna jest zlokalizowana na terenie Tuszyn-Las w rejonie ulic: Leśnej i Moniuszki i posiada wydajność 1500m³/h. Stacja jest powiązana gazociągiem stalowym średniego ciśnienia Ø150 z dwiema stacjami redukcyjno-pomiarowymi II stopnia zlokalizowanymi w Tuszynie-Lesie przy ul. Domowicza (300m³/h) i w Tuszynie przy ul. Żeromskiego (650m³/h).

Stacje te wraz z siecią przewodową tworzą system gazu niskiego ciśnienia, który obejmuje swoim zasięgiem Tuszyn-Las i Tuszyn.

Wydajność sieci niskiego ciśnienia jest ograniczona z jednej strony przepustowością stacji redukcyjnych, z drugiej strony średnicami gazociągów niskiego ciśnienia. Rezerwa gazu (10%) w sieci niskiego ciśnienia wynosi ok 100m³/h. Z systemu gazu średniego ciśnienia korzystają odbiorcy w Tuszynie Poduchownym, Tuszynie Starościański, Tuszynie Majorackim, Kruszowie i Garbowie. Na pozostałych terenach ewentualne zaopatrzenie w gaz realizowane jest w oparciu o gaz płynny.

Docelowo w gminie zakładany jest rozwój sieci gazowej średniego ciśnienia. Rozwój tej sieci jest związany z projektowaną obecnie zmianą źródła zasilania w gaz całej gminy. Zmiana źródła zasilania będzie polegała na budowie nowej stacji redukcyjno-pomiarowej I stopnia z jednoczesną likwidacją istniejącej stacji w Tuszynie-Lesie. Lokalizację nowej stacji projektuje się w Głuchowie przy ul. Podolińskiej, przy gazociągu wysokiego ciśnienia DN 400. Po wybudowaniu w/w stacji zakłada się wyprowadzenie z niej gazociągu średniego ciśnienia o średnicy 250 mm w kierunku Garbowa i powiązanie go z istniejącym w ulicy

Prostej (rejon ul. Szkolnej) gazociągu Ø225. Budowa tej stacji redukcyjnej umożliwi rozwój systemu gazu średniego ciśnienia w południowym obszarze gminy. Istniejący gazociąg wysokiego ciśnienia DN 200 zostanie wyłączony z pracy.

A.III.XI.VI. Elektroenergetyka.

Podstawowym źródłem zasilania w energię elektryczną odbiorców na terenie gminy Tuszyn jest stacja transformatorowo-rozdzielcza 110/15kV „Kalinko” w gminie Rzgów. Energia elektryczna dostarczana jest za pośrednictwem trzech linii magistralnych SN - 15kV:

1. Kalinko-Tuszyn (oczyszczalnia ścieków),
2. Kalinko-Tuszyn ZOR,
3. Kalinko-Tuszyn-Las.

Źródłami wspomagającymi w zasilaniu są stacje: 110/15kV „Łaznów” i 220/110/5kV „Piotrków Trybunalski”. Linie średniego napięcia 15kV powiązane z w/w stacjami, zasilają głównie południowych odbiorców w gminie.

Przesyłanie i dystrybucja energii elektrycznej na obszarze gminy odbywa się siecią rozdzielczą SN - 15kV, która pracuje w układzie linii magistralnych z odgałęzieniami do lokalnych stacji trafo 15/0,4/0,23 kV, usytuowanych w poszczególnych miejscowościach gminy. Ze stacji trafo energia elektryczna doprowadzana jest do poszczególnych odbiorców liniami rozdzielczymi niskiego napięcia 0,4/0,23 kV. Obiekty usługowe i przemysłowe posiadają stacje własne-abonenckie 15/0,4/0,23 kV. Prawie cała sieć średniego i niskiego napięcia wykonana jest napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi a sieć kablowa sn -15 kV i niskiego napięcia jest zrealizowana głównie w miejscowości Tuszyn. Stacje trafo na obszarze opracowania wykonane są jako wewnętrzne-parterowe, wewnętrzne-wieżowe bądź słupowe.

Operatorem całego układu sieci dystrybucyjnej jest ZE Łódź-Teren S.A. Z siedziba w Łodzi, działający na obszarze gminy za pośrednictwem swojej jednostki terenowej - RE Piotrków Trybunalski.

Istniejący system zasilający -15kV zaspokaja obecne i perspektywiczne potrzeby elektroenergetyczne przy założeniu umiarkowanego tempa rozwoju gminy i standardowych przerw w dostarczaniu energii.

Siec jest generalnie zmodernizowana. Dalsza modernizacja będzie polegała na dobudowie stacji trafo 15/0,4/0,23 kV, odcinków linii zasilających SN - 15kV oraz przebudowie sieci niskiego napięcia. Stan ten dotyczy przede wszystkim południowej części obszaru gminy t. j. wsi: Mąkoszyn, Syski, Szczukwin, Górki Małe, Górki Duże, Jutroszew, Dylew, Wodzin.

Uwarunkowaniem dla zagospodarowania terenów pod nowe budownictwo będzie konieczność budowy dodatkowej sieci SN - 15kV (linie i stacje) oraz sieci niskiego napięcia. W zakresie sieci średniego i niskiego napięcia zrealizowano w ostatnim czasie budowę nowej stacji trafo na Zofiówce oraz zakupiona została stacja abonencka w Zofiówce, która jest wykorzystana dla zasilania odbiorców z terenu ulic: Głównej, Leśnej i Rzeczej. Obecnie jest realizowana budowa stacji trafo w Woli Kozubowej.

Koncepcja rozwoju sieci elektroenergetycznej średniego i niskiego napięcia w gminie Tuszyn, w najbliższym czasie przewiduje modernizację sieci SN i nn oraz:

1. budowę stacji trafo 15/0,4 kN i linii niskiego napięcia we wsi Mąkoszyn,
2. budowę stacji trafo 15/0,4 kV i linii niskiego napięcia we wsi Wodzin.

W związku z dużym tempem realizacji planowanych inwestycji na terenie gminy, zwłaszcza w rejonie Kruszów-Głuchów, zakłada się budowę stacji elektroenergetycznej 110/15kV-GPZ „Tuszyn” z lokalizacją w Kruszowie przy istniejącym składowisku odpadów. Stacja powiązana byłaby dwutorową linią napowietrzną 110kV z GPZ „Kalinko” w gminie Rzgów.

Elektroenergetyczna sieć przesyłowa.

Przez teren gminy przebiegają dwie linie najwyższych napięć:

1. LN 2 x 400 kV relacji Rogowiec-Nościska-Płock
2. LN 220 kV relacji Rogowiec-Janów.

Linie te ze względów eksploatacyjnych i bezpieczeństwa ludzi wymagają określonych stref bezpieczeństwa stanowiących ograniczenia w zagospodarowaniu przestrzennym terenów:

1. dla LN 2 x 400 kV - 80m t.j. po 40 m od osi linii na stronę,
2. dla LN 220 kV - 50m t.j. po 25 m od osi linii na stronę.

Elektroenergetyczna sieć przesyłowa umożliwi współpracę systemu krajowego z systemem międzynarodowym.

A.III.XI.VII. Telekomunikacja.

W zakresie usług telekomunikacyjnych teren gminy jest obsługiwany przez TP S.A. Na terenie gminy funkcjonują dwie centrale telefoniczne cyfrowe zlokalizowane w Tuszynie-Lesie i Tuszynie oraz koncentrator wyniesiony - Szafa ONU - zlokalizowany w Rydzynkach. Centrale telefoniczne mają łączną pojemność 2290 NN i zajętość 90%. Szafa ONU w Rydzynkach obsługuje 210 abonentów. Centrale powiązane są między sobą światłowodami i światłowodem z łódzkim węzłem telekomunikacyjnym. Światłowód jest ułożony w pasie drogi krajowej Nr 1 i stanowi ważny trakt telekomunikacyjny dla obsługi łączności z południem kraju (Katowice) oraz dla łączności międzynarodowej.

Lokalną sieć telekomunikacyjną stanowią linie napowietrzne, kable doziemne i kable ułożone w kanalizacji telefonicznej. Sieć telekomunikacyjna przewodowa jest dobrze rozbudowana przede wszystkim w północno-środkowej części gminy z miejscowością Tuszyn włącznie. Wskaźnik gęstości telefonów kształtuje się na poziomie 20NN/100Mk.

Usługi telefonii stacjonarnej na obszarze gminy od 2000 r. świadczy także MINI Telecom (Pilicka Telefonía Sp. z o. o.). Usługi świadczone są w technologii radiowego dostępu abonentów (RDA). System działa w oparciu o maszt radiowy zlokalizowany w centrum miejscowości Tuszyn i obejmuje swym zasięgiem 142 abonentów w południowej części obszaru gminy.

Głównym uwarunkowaniem technicznym dla dalszego rozwoju usług telekomunikacyjnych jest dalsze zwiększenie pojemności urządzeń numerycznych i sieci przewodowej, zwłaszcza na terenach wiejskich objętych radiowym systemem abonenckim.

Radiolinia.

Przez wschodnie tereny gminy przebiega trasa linii radiowej (LR) pomiędzy wieżami przekaźnikowymi w Dąbrowie i Majkowie, z których przesyłane są sygnały radiowe, telewizyjne i telekomunikacyjne.

Trasa radiolinii powoduje pewne ograniczenia przestrzenne. Największe ograniczenie występuje w strefie bliskiej o szerokości 100 m t.j. $\pm 50m$ od prostej widoczności anten. Maksymalny pas ochronny wynosi 500 m. Strefę tę określa się ze względu na dopuszczalną wysokość nowej zabudowy w pasie ochronnym LR, która nie będzie miała wpływu na jakość emitowanych sygnałów.

Telefonia bezprzewodowa.

Operatorzy świadczący usługi telefonii komórkowej na terenie gminy Tuszyn to: PTK Centertel, Polska Telefonía Cyfrowa, POLKOMTEL S.A.

A.III.XI.VIII. Gospodarka odpadami.

Składowisko odpadów.

Gmina Tuszyn posiada własne składowisko odpadów komunalnych zlokalizowane w miejscowości Kruszów w odległości ok. 5 km od Tuszyna. Składowisko to zajmuje teren po

byłym wyrobisku piasku i żwiru, a eksploatowana obecnie część znajduje się w jego południowej części o powierzchni 1,4 ha. Składowisko składa się z dwóch pól składowych. Pole I eksploatowane było w latach 1980 – 1999 i zostało zrekultywowane.

W latach 1997 – 1998 przeprowadzona została modernizacja składowiska związana z budową II pola składowego. Do składowiska doprowadzona jest droga dojazdowa, a na samym składowisku znajduje się droga wewnętrzna, na której, przy wjeździe, usytuowany jest brodzik dezynfekcyjny. Do składowiska doprowadzona jest energia elektryczna. Ponadto składowisko posiada własne ujęcie wody (studnie głębinową). Cały teren ogrodzony jest dwumetrowym ogrodzeniem z płyt betonowych i otoczony lasem.

Pojemność II pola składowiska wynosi, zgodnie z projektem, 80.000 m³. Ilość deponowanych na składowisku odpadów określana jest szacunkowo na podstawie pojemności kontenerów i naczeł samochodowych. Przywożone odpady są luźne, silnie zawadnione i w wyniku mechanicznego zagęszczenia, odwodnienia oraz procesów chemicznego rozkładu ulegają silnej komprymacji.

Przewidywany okres eksploatacji składowiska szacuje się na 10 - 15 lat, tj. do roku 2012 – 2017.

Składowanie odpadów odbywa się zgodnie z zatwierdzoną Instrukcją eksploatacji składowiska – decyzja Starosty Łódzkiego Wschodniego z dnia 5.03.2003 r. znak RGRiOŚ.7644-3-13/skł.-i/2003.

Na składowisku odpadów prowadzona jest szczegółowa ewidencja dostarczanych odpadów, co pozwala na ustalenie ilości odpadów komunalnych produkowanych na terenie gminy Tuszyn. Odbiór i transport odpadów na terenie gminy odbywa się w sposób zorganizowany.

Składowisko wymaga dostosowania do wymogów ustawy o odpadach, polegającego na:

1. wykonania instalacji odgazowującej a także wyznaczenia miejsc poboru prób oraz substancji do dalszych badań monitoringowych dla gazu składowiskowego,
2. poddawanie gromadzonych odcieków oczyszczaniu w stopniu umożliwiającym ich przyjęcie na oczyszczalnię ścieków lub odprowadzenie do wód lub do ziemi,
3. wyznaczenie miejsc poboru prób oraz parametrów wskaźnikowych do dalszych badań monitoringowych dla wód odciekowych,
4. wyposażenie składowiska w wagę przeznaczoną do ważenia odpadów oraz spycharko – ugniataarkę i ładowarkę,
5. wyposażenie składowiska w urządzenia pomiarowe – repety geodezyjne do kontroli osiadania powierzchni składowiska.

Selektywna zbiórka odpadów.

Gmina Tuszyn wprowadziła od 2004 roku selektywną zbiórkę odpadów komunalnych metodą Bringsystem. Rozstawionych zostało początkowo 28 sztuk pojemników o pojemności 1,5 m³. Obecnie na terenie gminy rozmieszczonych zostało 58 pojemników kontenerowych z przeznaczeniem na:

1. plastik, w kolorze żółtym - 27 szt.,
2. szkło, w kolorze zielonym - 25 szt.,
3. papier, w kolorze niebieskim - 6 szt.,
4. odpady niebezpieczne – baterie.

Pojemniki służące wstępnej segregacji odpadów rozmieszczone są w pobliżu szkół, przy osiedlach mieszkaniowych, w centrum miasta i niektórych sołectwach. Pojemniki te są własnością gminy Tuszyn, a odbiorem odpadów z tych pojemników zajmuje się, na zlecenie gminy firma prowadząca działalność w tym zakresie wyłoniona w drodze przetargu. Koszt opróżniania pojemników ponosi gmina Tuszyn, a surowce umieszczone w pojemnikach stanowią własność firmy wywozowej, która przekazuje je do dalszego odzysku.

Odpady niebezpieczne.

Największym wytwórcą odpadów niebezpiecznych na terenie Gminy Tuszyń jest Specjalistyczny Szpital Gruźlicy, Chorób Płuc i Rehabilitacji w Tuszynie.

Źródłem powstawania odpadów niebezpiecznych są procesy przemysłowe, rolnictwo, a także część odpadów komunalnych.

Na terenie gminy Tuszyń nie ma większych przedsiębiorstw w wyniku działania, których powstają odpady niebezpieczne. W związku z czym, większość odpadów niebezpiecznych powstaje w rolnictwie (pozostałości ze środków ochrony roślin, nawozów) oraz w sektorze komunalnym. Stwarza to trudności przy sporządzaniu bilansu poszczególnych strumieni odpadów.

Założenia programu gospodarki odpadami.

Podstawowe cele do osiągnięcia w gospodarce odpadami na terenie gminy Tuszyń w okresie 2004 – 2008 zostały określone w dokumencie o nazwie „Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Tuszyń” przyjętym uchwałą Rady Miejskiej w Tuszynie o nr XVIII/118/04 dnia 18 czerwca 2004 roku:

1. utworzenie punktu zbiórki odpadów w rejonie składowiska odpadów w Kruszowie,
2. zgodnie z przyjętym przez Radę Ministrów „Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” konieczne jest opracowanie na terenie gminy Tuszyń ewidencji odpadów azbestowych i programu ich likwidacji; wymaga to określenia lokalizacji składowania odpadów azbestowych.

A.IV. SYNTEZA UWARUNKOWAŃ I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU MIASTA I GMINY TUSZYŃ.

Przeprowadzone na etapie analiz badania stanu istniejącego, stanu formalno-prawnego, zamierzeń inwestycyjnych oraz programów samorządowych pozwoliły sformułować listę najważniejszych uwarunkowań i możliwości rozwojowych gminy. Są nimi:

- 1) położenie w środkowej części województwa łódzkiego, w powiecie łódzkim – wschodnim,
- 2) położenie w obszarze metropolitalnym Łódzkiej Aglomeracji Miejskiej,
- 3) przynależność do Związku Gmin Regionu Łódzkiego,
- 4) położenie na szlaku komunikacyjnym o znaczeniu międzynarodowym:
  - a) istniejąca droga krajowa nr 1 i nr 91,
  - b) istniejący odcinek autostrady A – 1 od węzła „Tuszyń” na południe,
  - c) projektowany odcinek autostrady A – 1 od węzła „Tuszyń” na północ,
  - d) projektowana droga szybkiego ruchu S – 8 i postulowana S – 74.
- 5) funkcjonowanie targowiska w Tuszynie i Głuchowie o zasięgu ponadlokalnym - regionalnym, a nawet krajowym - miejsce sprzedaży wyrobów produkowanych w całym regionie łódzkim,
- 6) funkcjonowanie Specjalistycznego Szpitala Gruźlicy, Chorób Płuc i Rehabilitacji o znaczeniu ponadlokalnym,
- 7) ujemny przyrost naturalny - jeden z najniższych w powiecie,
- 8) wzrost liczby ludności wiejskiej i spadek liczby mieszkańców miasta w ostatnich latach,
- 9) dominująca rola handlu w życiu gospodarczym gminy, przede wszystkim handlu targowiskowego,
- 10) znaczący przyrost liczby podmiotów gospodarczych oraz systematyczny przyrost spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego,
- 11) ograniczanie rozmiarów produkcji rolnej, ze względu na nie sprzyjające intensyfikacji produkcji rolniczej naturalne warunki przyrodniczo – klimatyczne, gorsze od przeciętnych w kraju,
- 12) zróżnicowany sposób użytkowania gruntów wynikający z miejsko - wiejskiego

- charakteru gminy - przeważającą część terenów zajmują użytki rolne, drugą co do wielkości część zajmują lasy i grunty leśne, trzecią - tereny zurbanizowane.
- 13) występowanie złóż surowców mineralnych,
  - 14) ochrona terenów najbardziej wartościowych przyrodniczo - projektowany Tuszyno – Dłutowsko - Grabiański Obszar Chronionego Krajobrazu oraz istniejące rezerваты przyrody: rezerwat przyrody Wolbórka i rezerwat przyrody Molenda,
  - 15) ochrona terenów najbardziej wartościowych kulturowo - historyczny układ przestrzenny miasta Tuszyn, dzielnica Tuszyn-Las, a także wsie Górki Duże i Szczukwin objęte strefą ochrony układu urbanistyczno-architektonicznego oraz obiekty wpisane do rejestru zabytków i gminnej ewidencji zabytków, stanowiska archeologiczne ze strefami ochrony archeologicznej,
  - 16) występowanie magistralnego uzbrojenia i ograniczenia w użytkowaniu stref bezpieczeństwa od tych sieci – zakaz zabudowy stref budynkami mieszkalnymi,
  - 17) funkcjonowanie składowiska odpadów.

CZĘŚĆ B

POLITYKA PRZESTRZENNA I KIERUNKI ROZWOJU.

B.I. KIERUNKI ROZWOJU ORAZ ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ MIASTA I GMINY TUSZYN ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW.

B.I.I. Cele i zadania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania.

Podstawowym celem studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest określenie polityki przestrzennej i kierunków rozwoju gminy.

Studium to opracowanie o charakterze strategicznym, w którym gminę rozpatruje się wielorako od badania szans rozwojowych na tle regionu po wyznaczanie jednostek i obszarów o danych cechach zagospodarowania. Ma ono za zadanie stworzenie podstaw prawnych ram, wytycznych i koordynatów dla tworzonych planów miejscowych. Ustalenia w nim zawarte są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Studium powstaje w wyniku badania stanu formalno-prawnego, analizy dokumentów i opracowań pomocniczych, syntezy uwarunkowań oraz wniosków skonfrontowanych z aktualnymi potrzebami i możliwościami samorządu. Przyjęte w dokumencie rozwiązania są wyrazem polityki lokalnej z uwzględnieniem przesądzeń na szczeblu wojewódzkim i krajowym.

Studium przyjmuje ustalenia Planu Zagospodarowania Województwa Łódzkiego (Uchwała Nr XLV/524/2002 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 9 lipca 2002 roku), Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Tuszyn na lata 2008-2013 przyjętego uchwałą Rady Miejskiej w Tuszynie nr XX/101/08, Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Tuszyn – zatwierdzonego uchwałą Rady Miejskiej w Tuszynie nr XVIII/115/04, Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Tuszyn – zatwierdzonego uchwałą Rady Miejskiej w Tuszynie nr XVIII/116/04. Na podstawie tych dokumentów uwzględniono istniejące założenia oraz wytyczono nowe ponadlokalne i lokalne cele polityki przestrzennej.

Podstawowymi dokumentami determinującym kierunki zmian w strukturze przestrzennej, przeznaczeniu funkcjonalnym terenów oraz parametrach zagospodarowania i kształtowania zabudowy w gminie Tuszyn są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Tuszyn. Posłużyły one jako materiał wyjściowy i baza do zmiany obowiązującego studium (uchwalonego przez Radę Miejską w Tuszynie uchwałą Nr XXXIV/235/2001 z dnia 31 sierpnia 2001 r.). Wykorzystano je przy określaniu przeznaczenia terenów z uwzględnieniem zachodzących zmian, wniosków instytucji i mieszkańców oraz faktycznego użytkowania terenu.

Za podstawowy cel prac studialnych uznano krytyczne i racjonalne podejście do zachodzących procesów urbanizacji. Wyraża się ono w oszacowaniu stopnia wykorzystania wyznaczonych w planach rezerw budowlanych w stosunku do potrzeb i możliwości gminy, powstrzymaniu nadmiernego rozpraszania zabudowy, obudowy dróg tranzytowych, ochrony cennych przyrodniczo oraz historycznie obszarów i obiektów.

1. Istniejące rezerwy rozwojowe na tle sytuacji demograficznej.

Z prac przeprowadzonych na etapie inwentaryzacji, wynika, że w obowiązujących planach miejscowych spośród wyznaczonych około 2300 ha terenów budowlanych w mieście i gminie jedynie około 600 ha można uznać za zagospodarowane.

Obecne badania demograficzne na podstawie roczników statystycznych z lat 1995-2007 (dane z Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Tuszyn w latach 2008-2013 wg Głównego Urzędu Statystycznego) dowodzą, że liczba mieszkańców miasta i gminy pozostaje na stałym poziomie i oscyluje w granicach 11 650 mieszkańców. Dane związane z przyrostem naturalnym w latach 1996-2006 (Departament Badań Demograficznych, Bank Danych

Regionalnych - Ważniejsze dane o miastach i gminach woj. piotrkowskiego) ukazują corocznie niekorzystną proporcję urodzeń do zgonów (wahania od -16 w 2002 do - 62 w 2005). Jedynym elementem wpływającym na uzupełnianie ilości mieszkańców w gminie jest napływ ludności zewnętrznej, który w badanym okresie 1996-2006 niwelował zjawisko wymierania i wynosił - 42 w 1996 r. +80 w 2004 r. (Departament Badań Demograficznych, Bank Danych Regionalnych - Ważniejsze dane o miastach i gminach woj. piotrkowskiego).

Z powyższych informacji wynika, że nie można rozwoju gminy uzależniać jedynie od migracji populacji zewnętrznej, zwłaszcza, że podobne zjawiska demograficzne i urbanizacyjne zachodzą w większości gmin aglomeracji łódzkiej.

W świetle przytoczonych analiz, istniejąca rezerwa terenowa oszacowana na około 1700 ha jest ogromna i nie ma potrzeby jej rozszerzania. Dalsze powiększanie terenów inwestycyjnych doprowadzić może do niepokojących i niebezpiecznych skutków w postaci:

- trudności ekonomicznych samorządu lokalnego jako głównego inwestora budowy infrastruktury technicznej (wykup gruntów, budowa dróg, sieci infrastruktury, ich utrzymanie, budowa i utrzymywanie obiektów infrastruktury społecznej),
- chaosu przestrzennego w postaci braku zwartych układów osiedleńczych, wdzierania się pojedynczych siedlisk w otwarte przestrzenie przyrodnicze, rolne i leśne, a przez to niszczenie ich życiodajnej i gospodarczej funkcji.

2. Rozpraszanie zabudowy.

Niepokojącym zjawiskiem, jakie dotknęło również gminę Tuszyn jest rozproszenie zabudowy, wynikające z udostępnienia w obowiązujących planach miejscowych dużych rezerw pod zabudowę mieszkaniową. Dodatkowo proces ten nasila budowa siedlisk wiejskich w dużym oddaleniu od istniejących wynikająca z rolniczego charakteru gminy.

Stan ten pogłębiają działania władz gminy polegające na pozyskiwaniu mieszkańców (podatników) poprzez umożliwianie budowy w każdym miejscu. Jest to działanie krótkowzroczne. Kosztów budowy dróg i infrastruktury do oddalonych od istniejących zespołów zabudowy pojedynczych domostw nigdy nie uda się pokryć z wpływów z podatków lokalnych. Budowa 100 m drogi o szerokości 10 m z nawierzchnią i uzbrojeniem wg prognoz finansowych do planów miejscowych wykonywanych na terenie woj. łódzkiego w 2008 r. to około 390 000 zł, podczas gdy średni roczny podatek od nieruchomości dla domu jednorodzinnego w gminie Tuszyn zazwyczaj nie przekracza 300 zł. Tak więc inwestycja ma szansę zwrócić się po 1300 latach! Właściwszym działaniem będzie doinwestowanie istniejących układów urbanistycznych, które nadal posiadają duże rezerwy terenowe poprzez wyposażenie ich w utwardzone drogi i infrastrukturę techniczną.

W studium aby zapobiec procesowi rozpraszania zabudowy ograniczono się do przyjęcia dotychczas wytyczonych zasięgów terenów inwestycyjnych, bez powiększania ich. Drobne korekty nastąpiły jedynie w wyniku przyjęcia wniosków. Jednakże podczas ich rozstrzygania kierowano się zasadą, że przyjmowane są tylko te, które dotyczą działek bezpośrednio przylegających do terenów zabudowanych i dających możliwość zapewnienia dostępu do infrastruktury drogowej i technicznej. Odrzucano natomiast te wnioski, których przyjęcie prowadziłoby do dalszego rozpraszania zabudowy.

3. Obudowa dróg tranzytowych.

Dopuszczenie do obudowy dróg służących połączeniom międzygminnym, wojewódzkim i krajowym jest niezwykle niepokojącym zjawiskiem. Prowadzi do utraty parametrów drogi i pogorszeniu bezpieczeństwa ruchu, jak również zasadniczo obniża jakość życia mieszkańców. Przyczyną takiego stanu jest często błędne szukanie oszczędności poprzez wyznaczanie nowych terenów inwestycyjnych przy istniejących drogach tranzytowych. Zapomina się jednak, że drogi tego rodzaju nie posiadają wyposażenia koniecznego dla obsługi terenów budowlanych: zjazdów na każdą działkę budowlaną, chodników, uzbrojenia w sieci infrastruktury technicznej umożliwiającego podłączenie każdego budynku.

Obudowa dróg ma również negatywny wpływ na kształtowanie krajobrazu. Zjawisko to zaciera tradycyjny podział przestrzeni na obszary zurbanizowane i tereny otwarte, przecina

korytarze ekologiczne, szlaki migracji zwierząt, zakłócając ciągłość ekosystemów.

W przypadku inwestycji nie związanej z uprawą roli (zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna na terenach rolnych) obudowa dróg doprowadza do odcięcia właścicieli pól rolnych od dróg dojazdu i dalszej degradacji rolniczego charakteru gminy.

W niniejszym opracowaniu skupiono się na możliwości wykorzystania walorów gminy jakimi są: położenie w obszarze metropolitalnym miasta Łodzi w miejscu krzyżowania się ważnych szlaków komunikacyjnych: autostrady A-1, drogi krajowej Nr 1 i drogi ekspresowej S-8, istnienie ośrodka miejskiego (miasto Tuszyn), funkcjonowanie centrum handlowego o znaczeniu regionalnym w Tuszynie i Głuchowie, Specjalistycznego Szpitala Gruźlicy, Chorób Płuc i Rehabilitacji, wartościowego układu osiedleńczego Tuszyn-Las, ośrodków rekreacyjno-letniskowych w Zofiówce, Rydzynkach, zasobów przyrodniczych z dużą ilością terenów leśnych.

B.I.II. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej wynikające z analizy wniosków złożonych do zmiany studium.

Złożone przez mieszkańców wnioski do zmiany studium dotyczyły głównie przeznaczenia nowych terenów (rolnych i leśnych) pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną lub produkcyjno - usługową przy drodze krajowej Nr 1. Po dokonaniu waloryzacji wniosków, te które uznano za burzące ład przestrzenny i nieekonomiczne, zaopiniowano negatywnie. Argumentem za odrzuceniem wniosku były przytoczone wyżej negatywne skutki rozpraszania zabudowy, obudowy dróg i niszczenia przyrodniczych walorów przestrzeni.

W wyniku rozpatrzenia wniosków, w sposób ograniczony powiększono wyznaczone w obowiązującym planie miejscowym tereny budowlane, dostosowując ich zasięg do granic ewidencyjnych, poszerzając je o działki graniczące z terenami już zainwestowanymi, wypełniające luki w zabudowie lub o miejsca niezbędne do poprawnego funkcjonowania osiedla. Wszystkie wnioski o umożliwienie budowy pojedynczych siedlisk w głębi terenów otwartych bez dostępu do dróg zostały odrzucone.

B.I.III. Główne cele i kierunki rozwoju gminy i miasta Tuszyn.

Zawarte w studium ustalenia koncentrują się na trzech zasadniczych kierunkach działania:

Adaptacji - polegającej na przeniesieniu do studium praw do zabudowy z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Z racji ciągłości procesu planowania w świetle przepisów dotyczących praw nabytych, likwidacja już wyznaczonych przestrzeni inwestycyjnych jest niemożliwa bez prawnych i finansowych konsekwencji.

Rozwoju - polegającego na określeniu zasad realizacji inwestycji w obszarach budowlanych przy założeniu uzupełniania brakującej zabudowy i elementów infrastruktury technicznej i społecznej, poprawy jakości życia i estetyki przestrzeni. Podstawowy element rozwoju powinien dokonywać się poprzez poprawę jakości przestrzeni. Należy ograniczyć terytorialny rozwój obszarów zurbanizowanych, skupiając się na polepszeniu funkcjonowania już istniejących.

Ochrony - polegającej na powstrzymaniu presji urbanizacji na środowisko naturalne, zabezpieczeniu praw terenów rolnych, leśnych, dolin rzecznych, cieków wodnych jako podstawowego elementu krajobrazu gminy. Ochronie podlegają historyczne obiekty i układy przestrzenne.

W następstwie analiz przeprowadzonych podczas sporządzania zmiany studium

sformułowano główne założenie polityki przestrzennej gminy Tuszyn, jakim jest:

KONCENTRACJA ŚRODKÓW I DZIAŁAŃ W WYBRANYCH PRIORYTETOWYCH MIEJSCACH GMINY.

Za najważniejsze zadania polityki przestrzennej gminy należy uznać:

1. Na terenie **miasta Tuszyn** - podjęcie prac nad rewitalizacją centrum miasta przy uwzględnieniu współczesnych potrzeb mieszkańców i ochrony dóbr kultury. Opracowane plany powinny nie tylko określić parametry przekształcenia i sposób realizacji inwestycji prywatnych, odnowy przestrzeni publicznych ale i prowadzić do rozwiązywania problemów społecznych jak i służyć pozyskiwaniu środków finansowych.
2. Na terenie **dzielnicy Tuszyn - Las** - krystalizowanie układu przestrzennego poprzez organizację przestrzeni publicznych jako centrum życia społecznego, ochrona charakteru „miasta ogrodu” - miasta w lesie, przy zachowaniu dotychczasowego przeznaczenia, charakteru i skali nowej zabudowy.
3. Rozwój **miejsowości letniskowych Zofiówka i Rydzynki** jako głównych miejsc migracji i wypoczynku ludności spoza gminy. Z racji żywiołowego i nieskoordynowanego charakteru procesów budowlanych, dalszy rozwój powinien opierać się o szczegółowe plany wskazujące obsługę komunikacyjną i infrastrukturalną działek z uwzględnieniem wszystkich wymogów prawnych. Oceniając obecny stan zagospodarowania, uporządkowanie tych miejscowości wymagać będzie dużej determinacji (skomplikowana struktura własnościowa, wąskie, nieprzelotowe drogi). Prace należy wykonać niezwłocznie, póki stopień zainwestowania jest nieznaczny. Niepodjęcie działań grozi odcięciem gruntów położonych z dala od dróg od możliwości dojazdu i wykorzystania działek zgodnie ze swoim przeznaczeniem. Miejscowości te wymagają stworzenia i organizacji przestrzeni publicznych jako centrum życia społecznego.
4. Rozwój **funkcji usługowych i przemysłowych** przy autostradzie A-1 i drodze krajowej Nr 1 w **Kruszowie i Głuchowie** wymaga określenia sposobu obsługi komunikacyjnej, rozwiązania styków z terenami o funkcjach mieszkalnych oraz zasad podziału na mniejsze jednostki inwestycyjne.
5. Rozwój **funkcji targowo - handlowej** na terenie miasta Tuszyna i Głuchowa poprzez realizację obiektów, urządzeń i infrastruktury przewidzianej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Na terenach tych, oprócz realizacji zjazdów na drogę krajową Nr 1, konieczne jest ustalenie zasad podziału na mniejsze jednostki inwestycyjne, obsługi infrastrukturalnej, miejsc parkowania i zasad wzajemnego oddziaływania z terenami przyległymi.
6. Ochrona i restrukturyzacja **terenów rolnych** poprzez powstrzymanie presji nadmiernego inwestowania na terenach otwartych oraz ochronę cennych przyrodniczo kompleksów leśnych, rolnych, dolin rzek i cieków wodnych. Lepsze wykorzystanie gruntów rolnych może nastąpić poprzez wypracowanie na terenie gminy nowego profilu działalności rolnej.
7. **Adaptacja z uwzględnieniem zasad ochrony miejsc i obiektów zabytkowych**, w tym układu przestrzennego miasta Tuszyn dzielnicy Tuszyn-Las, wsi Szczukwin i Górki Duże, parków podworskich i obiektów objętych ochroną konserwatorską.

Powyżej wymienione cele rozwinięte i uściślone zostały w ustaleniach dla danych terenów i stref funkcjonalnych, zawartych w punkcie B.II.

B.II. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA I UŻYTKOWANIA

TERENÓW, W TYM TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY.

W wyniku przyjętych zasad rozwoju oraz zmian w strukturze przestrzennej miasta i gminy Tuszyn wyodrębniono układ funkcjonalno – przestrzenny, który podzielono na strefy:

1. **strefa mieszkalna,**
2. **strefa działalności gospodarczej,**
3. **strefa przyrodnicza oraz rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej,** uzupełnione o **komunikację i infrastrukturę techniczną.**

Dla każdej ze stref określono przeznaczenie, zakres działań i wskaźniki zagospodarowania, użytkowania i zabudowy, które stanowią wytyczne dla miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Wskazania zawarte w poniższych tabelach powinny zostać uszczegółowione i dopasowane do konkretnych jednostek planistycznych w planach miejscowych.

1. STREFA MIESZKALNA.

W tej strefie wydzielono następujące rodzaje przeznaczenia oznaczone symbolami:

- **M** – tereny budownictwa wiejskiego i podmiejskiego,
- **MŚ** – tereny budownictwa śródmiejskiego,
- **MW** – tereny mieszkalnictwa wielorodzinnego,
- **MN** – tereny mieszkalnictwa jednorodzinnego,
- **ML** – tereny mieszkalnictwa rekreacyjnego i jednorodzinnego.

USTALENIA DLA TERENÓW OZNACZONYCH SYMBOLAMI:	
M – TERENY BUDOWNICTWA WIEJSKIEGO I PODMIEJSKIEGO	
przeznaczenie	<ul style="list-style-type: none"> – zabudowa zagrodowa, – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, – usługi związane z zaspokojeniem podstawowych potrzeb mieszkańców, – usługi agroturystyki, – infrastruktura drogowa i techniczna,
lokalizacja przeznaczenia	<ul style="list-style-type: none"> – obszary wiejskie w granicach administracyjnych sołectw, – obszary podmiejskie w granicach administracyjnych miasta, poza centrum i dzielnicą Tuszyn-Las,
zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy	<ul style="list-style-type: none"> – zachowanie istniejących obiektów budowlanych z możliwością remontu i przebudowy oraz budowa nowych obiektów budowlanych, – minimalna wielkość wydzielanych działek budowlanych:<ul style="list-style-type: none"> • dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, usługowej i usługowo-mieszkaniowej – 800 m², • dla zabudowy zagrodowej - 2000 m², – maksymalna intensywność zabudowy działki budowlanej dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, usługowej i usługowo-mieszkaniowej – 0,6, – minimalna powierzchnia biologicznie czynna działki budowlanej:<ul style="list-style-type: none"> • dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – 60 %, • dla zabudowy usługowej i usługowo-mieszkaniowej – 40 %, – maksymalna wysokość budynków mieszkalnych i usługowych – 10 m - 2 kondygnacje nadziemne, – geometria dachów budynków mieszkalnych i usługowych - dachy dwuspadowe lub wielospadowe, – maksymalna wysokość ogrodzeń – 1,8 m, – zapewnienie miejsc parkingowych w granicach działki budowlanej w liczbie co najmniej:

	<ul style="list-style-type: none"> • 1 m. p. na 1 lokal mieszkalny, • 1 m. p. na 50 m² powierzchni lokalu użytkowego,
ochrona i kształtowanie ładu przestrzennego	<ul style="list-style-type: none"> – sytuowanie budynków na działkach wzdłuż dróg, wokół placów i pozostałych przestrzeni publicznych w taki sposób, aby tworzyły one uporządkowane ciągi – jednorodną linię zabudowy, – budynki zlokalizowane w danej jednostce planistycznej lub w danym obszarze, wyodrębnionym z przestrzeni, powinny tworzyć harmonijny, jednorodny układ urbanistyczny oraz nawiązywać do lokalnej tradycji budowlanej poprzez ustalenie cech charakterystyczne dla danej jednostki, takich jak: <ul style="list-style-type: none"> • proporcje wysokości ścian do wysokości dachu, • wysokość całkowita budynku, • kształt i rodzaj dachu, ilość połaci dachowych i kąt ich nachylenia, sposób usytuowania kalenicy dachu, • detale, kolorystyka i rodzaj materiałów wykończeniowych ścian i dachu, – ochrona walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • ochronę obiektów zabytkowych i stanowisk archeologicznych, • zachowanie i uzupełnianie zieleni na terenie działek, zadrzewień ulicznych i przydrożnych, zieleni łąkowej i nadwodnej, • stosowanie rozwiązań niepowodujących zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, gleb oraz wód powierzchniowych i podziemnych, poprzez, np. pozyskiwanie energii ze źródeł ekologicznych, podłączanie budynków do zbiorczej kanalizacji sanitarnej odprowadzającej ścieki do oczyszczalni oraz segregację i gromadzenie odpadów w urządzeniach do tego przystosowanych oraz wywóz na składowisko odpadów,
zakazy i nakazy	<ul style="list-style-type: none"> – zakaz realizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem inwestycji celu publicznego, zgodnie z przepisami odrębnymi, – obowiązek ochrony obszaru bezpośredniego zagrożenia powodzią, zgodnie z wymogami przepisów odrębnych z możliwością ograniczenia zasięgu wody 1% dla rzeki Wolbórki, poprzez realizację przedsięwzięć z zakresu ochrony przeciwpowodziowej, – obowiązek zgłoszenia przed budową obiektów o wysokości 50 m i większej (wież, kominów, masztów, słupów, itp.) do właściwego organu wojskowego, zgodnie z przepisami odrębnymi, – obowiązek zagospodarowania dróg i przestrzeni publicznych oraz obiektów budowlanych o charakterze ogólnodostępnym w sposób umożliwiający korzystanie osobom niepełnosprawnym, – na terenach znajdujących się w strefach bezpieczeństwa lub pasach technologicznych od sieci infrastruktury technicznej obowiązują ograniczenia w zagospodarowaniu terenu opisane w punkcie B.VI, – przy lokalizacji ogrodzeń wzdłuż publicznych wód powierzchniowych, obowiązek zachowania odległości umożliwiającej dostęp do tych wód, zgodnie z przepisami odrębnymi, – na terenach zmeliorowanych, obowiązek dokonania, przed realizacją obiektów budowlanych, odpowiednich zabezpieczeń lub przebudowy urządzeń melioracyjnych umożliwiających funkcjonowanie systemu na terenach sąsiednich, – na terenach sąsiadujących z lasami obowiązek sytuowania budynków w odległości ustalonej w przepisach odrębnych,

	<ul style="list-style-type: none"> – zakaz stosowania ogrodzeń z prefabrykatów betonowych.
MŚ – TERENY BUDOWNICTWA ŚRÓDMIEJSKIEGO	
przeznaczenie	<ul style="list-style-type: none"> – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, – zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna, – usługi, – infrastruktura drogowa i techniczna,
lokalizacja przeznaczenia	<ul style="list-style-type: none"> – obszar centrum miasta,
zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy	<ul style="list-style-type: none"> – zachowanie istniejących obiektów budowlanych z możliwością remontu i przebudowy oraz budowa nowych obiektów budowlanych, – minimalna powierzchnia biologicznie czynna działki budowlanej: 10% – wysokość budynków z dostosowaniem do wysokości istniejących budynków sąsiednich, ale nie więcej niż: 12 m - 3 kondygnacje nadziemne, – parametry, takie jak wielkość działek, intensywność zabudowy, geometria dachów, powinny zostać ustalone w programie rewitalizacji centrum miasta lub miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, z zachowaniem następujących zasad: <ul style="list-style-type: none"> • wielkość wydzielanych działek budowlanych dostosowana do historycznych podziałów własnościowych, • utrzymanie wysokiego współczynnika intensywności zabudowy, • ujednoczenie wysokości ogrodzeń, • zapewnienie miejsc parkingowych,
ochrona i kształtowanie ładu przestrzennego	<ul style="list-style-type: none"> – ochrona miejskiego, historycznego układu przestrzennego poprzez jego rewitalizację – sytuowanie budynków na działkach wzdłuż dróg, wokół placów i pozostałych przestrzeni publicznych w taki sposób, aby tworzyły one uporządkowane ciągi – jednorodną linię zabudowy, – w zwartej zabudowie pierzejowej, sytuowanie budynków mieszkalnych lub usługowych z zachowaniem jej pierzejowego charakteru, – budynki zlokalizowane w danej jednostce planistycznej lub w danym obszarze, wyodrębnionym z przestrzeni, powinny tworzyć harmonijny, jednorodny układ urbanistyczny oraz nawiązywać do lokalnej tradycji budowlanej poprzez ustalenie cech charakterystyczne dla danej jednostki, takich jak: <ul style="list-style-type: none"> • proporcje wysokości ścian do wysokości dachu, • wysokość całkowita budynku, • kształt i rodzaj dachu, ilość połączeń dachowych i kąt ich nachylenia, sposób usytuowania kalenicy dachu, • detale, kolorystyka i rodzaj materiałów wykończeniowych ścian i dachu, – ochrona walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • ochronę zabytkowego układu przestrzennego, • ochronę obiektów zabytkowych i stanowisk archeologicznych, • zachowanie i uzupełnianie zieleni na terenie działek oraz zadrzewień ulicznych, • stosowanie rozwiązań niepowodujących zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, gleb oraz wód powierzchniowych i podziemnych, poprzez, np. pozyskiwanie energii ze źródeł ekologicznych, podłączanie budynków do zbiorczej kanalizacji sanitarnej

	odprowadzającej ścieki do oczyszczalni oraz segregację i gromadzenie odpadów w urządzeniach do tego przystosowanych oraz wywóz na składowisko odpadów,
zakazy i nakazy	<ul style="list-style-type: none"> – zakaz realizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem inwestycji celu publicznego, zgodnie z przepisami odrębnymi, – obowiązek zgłoszenia przed budową obiektów o wysokości 50 m i większej (wież, kominów, masztów, słupów, itp.) do właściwego organu wojskowego, zgodnie z przepisami odrębnymi, – obowiązek zagospodarowania dróg i przestrzeni publicznych oraz obiektów budowlanych o charakterze ogólnodostępnym w sposób umożliwiający korzystanie osobom niepełnosprawnym, – na terenach znajdujących się w strefach bezpieczeństwa lub pasach technologicznych od sieci infrastruktury technicznej obowiązują ograniczenia w zagospodarowaniu terenu opisane w punkcie B.VI, – przy lokalizacji ogrodzeń wzdłuż publicznych wód powierzchniowych, obowiązek zachowania odległości umożliwiającej dostęp do tych wód, zgodnie z przepisami odrębnymi, – zakaz stosowania ogrodzeń z prefabrykatów betonowych.
MW – TERENY MIESZKALNICTWA WIELORODZINNEGO	
przeznaczenie	<ul style="list-style-type: none"> – zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna, – usługi, – infrastruktura drogowa i techniczna,
lokalizacja przeznaczenia	<ul style="list-style-type: none"> – tereny na obszarze miasta, w rejonie ulic Brzezińskiej, Tylnej, Polnej, ulic Noworzogowskiej i Wysokiej, przy ulicy Lelewela, Szpitalnej oraz między ulicami Mickiewicza i Sienkiewicza, – tereny we wsi Żeromin,
zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy	<ul style="list-style-type: none"> – zachowanie istniejących obiektów budowlanych z możliwością remontu i przebudowy oraz budowa nowych obiektów budowlanych, – parametry, takie jak wielkość działek, intensywność zabudowy, powinny zostać ustalone w programie rewitalizacji centrum miasta lub miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, – minimalna powierzchnia biologicznie czynna działki budowlanej dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i usługowej – 40 %, – wysokość budynków z dostosowaniem do wysokości istniejących budynków sąsiednich, ale nie więcej niż: <ul style="list-style-type: none"> • 16 m - 4 kondygnacje nadziemne, dla budynków mieszkalnych i mieszkalno-usługowych, • 10 m - 2 kondygnacje nadziemne, dla budynków usługowych, – geometria dachów budynków mieszkalnych i usługowych – dachy płaskie, dwuspadowe lub wielospadowe, – maksymalna wysokość ogrodzeń – 1,8 m, – zapewnienie miejsc parkingowych w liczbie co najmniej: <ul style="list-style-type: none"> • 1 m. p. na 1 lokal mieszkalny, • 1 m. p. na 50 m² powierzchni lokalu użytkowego,
ochrona i kształtowanie ładu przestrzennego	<ul style="list-style-type: none"> – sytuowanie budynków na działkach wzdłuż dróg, wokół placów i pozostałych przestrzeni publicznych w taki sposób, aby tworzyły one uporządkowane ciągi – jednorodną linię zabudowy, – budynki zlokalizowane w danej jednostce planistycznej lub w danym obszarze, wyodrębnionym z przestrzeni, powinny tworzyć harmonijny, jednorodny układ urbanistyczny oraz nawiązywać do lokalnej tradycji

	<p>budowlanej poprzez ustalenie cech charakterystyczne dla danej jednostki, takich jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • proporcje wysokości ścian do wysokości dachu, • wysokość całkowita budynku, • kształt i rodzaj dachu, ilość połaci dachowych i kąt ich nachylenia, sposób usytuowania kalenicy dachu, • detale, kolorystyka i rodzaj materiałów wykończeniowych ścian i dachu, <p>– ochrona walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ochronę obiektów zabytkowych i stanowisk archeologicznych, • zachowanie i uzupełnianie zieleni na terenie działek oraz zadrzewień ulicznych, • stosowanie rozwiązań niepowodujących zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, gleb oraz wód powierzchniowych i podziemnych, poprzez, np. pozyskiwanie energii ze źródeł ekologicznych, podłączanie budynków do zbiorczej kanalizacji sanitarnej odprowadzającej ścieki do oczyszczalni oraz segregację i gromadzenie odpadów w urządzeniach do tego przystosowanych oraz wywóz na składowisko odpadów,
zakazy i nakazy	<ul style="list-style-type: none"> – zakaz realizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem inwestycji celu publicznego, zgodnie z przepisami odrębnymi, – obowiązek zgłoszenia przed budową obiektów o wysokości 50 m i większej (wież, kominów, masztów, słupów, itp.) do właściwego organu wojaskowego, zgodnie z przepisami odrębnymi, – obowiązek zagospodarowania dróg i przestrzeni publicznych oraz obiektów budowlanych o charakterze ogólnodostępnym w sposób umożliwiający korzystanie osobom niepełnosprawnym, – na terenach znajdujących się w strefach bezpieczeństwa lub pasach technologicznych od sieci infrastruktury technicznej obowiązują ograniczenia w zagospodarowaniu terenu opisane w punkcie B.VI, – na terenach sąsiadujących z lasami obowiązek sytuowania budynków w odległości ustalonej w przepisach odrębnych, – zakaz stosowania ogrodzeń z prefabrykatów betonowych.
MN – TERENY MIESZKALNICTWA JEDNORODZINNEGO	
przeznaczenie	<ul style="list-style-type: none"> – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, – usługi związane z zaspokojeniem podstawowych potrzeb mieszkańców, – infrastruktura drogowa i techniczna,
lokalizacja przeznaczenia	<ul style="list-style-type: none"> – obszary miejskie wokół centrum oraz dzielnica Tuszyn-Las,
zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy	<ul style="list-style-type: none"> – zachowanie istniejących obiektów budowlanych z możliwością remontu i przebudowy oraz budowa nowych obiektów budowlanych, – minimalna wielkość wydzielanych działek budowlanych – 600 m², – maksymalna intensywność zabudowy działki budowlanej – 1, – minimalna powierzchnia biologicznie czynna działki budowlanej: <ul style="list-style-type: none"> • dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – 50 %, • dla zabudowy usługowej i usługowo-mieszkaniowej – 30 %, – maksymalna wysokość budynków mieszkalnych i usługowych – 12 m - 3 kondygnacje nadziemne, – geometria dachów budynków mieszkalnych i usługowych - dachy

	<p>dwuspadowe lub wielospadowe,</p> <ul style="list-style-type: none"> – maksymalna wysokość ogrodzeń – 1,8 m, – zapewnienie miejsc parkingowych w granicach działki budowlanej w liczbie co najmniej: <ul style="list-style-type: none"> • 1 m. p. na 1 lokal mieszkalny, • 1 m. p. na 50 m² powierzchni lokalu użytkowego.
<p>ochrona i kształtowanie ładu przestrzennego</p>	<ul style="list-style-type: none"> – sytuowanie budynków na działkach wzdłuż dróg, wokół placów i pozostałych przestrzeni publicznych w taki sposób, aby tworzyły one uporządkowane ciągi – jednorodną linię zabudowy, – budynki zlokalizowane w danej jednostce planistycznej lub w danym obszarze, wyodrębnionym z przestrzeni, powinny tworzyć harmonijny, jednorodny układ urbanistyczny oraz nawiązywać do lokalnej tradycji budowlanej poprzez ustalenie cech charakterystyczne dla danej jednostki, takich jak: <ul style="list-style-type: none"> • proporcje wysokości ścian do wysokości dachu, • wysokość całkowita budynku, • kształt i rodzaj dachu, ilość połaci dachowych i kąt ich nachylenia, sposób usytuowania kalenicy dachu, • detale, kolorystyka i rodzaj materiałów wykończeniowych ścian i dachu, – ochrona walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • ochronę obiektów zabytkowych i stanowisk archeologicznych, • zachowanie i uzupełnianie zieleni na terenie działek oraz zadrzewień ulicznych, • stosowanie rozwiązań niepowodujących zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, gleb oraz wód powierzchniowych i podziemnych, poprzez, np. pozyskiwanie energii ze źródeł ekologicznych, podłączanie budynków do zbiorczej kanalizacji sanitarnej odprowadzającej ścieki do oczyszczalni oraz segregację i gromadzenie odpadów w urządzeniach do tego przystosowanych oraz wywóz na składowisko odpadów,
<p>zakazy i nakazy</p>	<ul style="list-style-type: none"> – zakaz realizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem inwestycji celu publicznego, zgodnie z przepisami odrębnymi, – obowiązek zgłoszenia przed budową obiektów o wysokości 50 m i większej (wież, kominów, masztów, słupów, itp.) do właściwego organu wojskowego, zgodnie z przepisami odrębnymi, – obowiązek zagospodarowania dróg i przestrzeni publicznych oraz obiektów budowlanych o charakterze ogólnodostępnym w sposób umożliwiający korzystanie osobom niepełnosprawnym, – na terenach znajdujących się w strefach bezpieczeństwa lub pasach technologicznych od sieci infrastruktury technicznej obowiązują ograniczenia w zagospodarowaniu terenu opisane w punkcie B.VI, – przy lokalizacji ogrodzeń wzdłuż publicznych wód powierzchniowych, obowiązek zachowania odległości umożliwiającej dostęp do tych wód, zgodnie z przepisami odrębnymi, – na terenach zmeliorowanych, obowiązek dokonania, przed realizacją obiektów budowlanych, odpowiednich zabezpieczeń lub przebudowy urządzeń melioracyjnych umożliwiających funkcjonowanie systemu na terenach sąsiednich, – na terenach sąsiadujących z lasami obowiązek sytuowania budynków w odległości ustalonej w przepisach odrębnych,

	<ul style="list-style-type: none"> – zakaz stosowania ogrodzeń z prefabrykatów betonowych.
ML – TERENY MIESZKALNICTWA REKREACYJNEGO I JEDNORODZINNEGO	
przeznaczenie	<ul style="list-style-type: none"> – zabudowa rekreacyjna, – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, – usługi związane z zaspokojeniem podstawowych potrzeb mieszkańców, – usługi agroturystyki, – infrastruktura drogowa i techniczna,
lokalizacja przeznaczenia	<ul style="list-style-type: none"> – obszary w granicach sołectw Rydzynki, Zofiówka, Bądryń, Wola Kazubowa, Dylew,
zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy	<ul style="list-style-type: none"> – zachowanie istniejących obiektów budowlanych z możliwością remontu i przebudowy oraz budowa nowych obiektów budowlanych, – minimalna wielkość wydzielanych działek budowlanych dla zabudowy rekreacyjnej, mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej – 1000 m², – maksymalna intensywność zabudowy działki budowlanej dla zabudowy rekreacyjnej, mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej – 0,6, – minimalna powierzchnia biologicznie czynna działki budowlanej: <ul style="list-style-type: none"> • dla zabudowy rekreacyjnej i mieszkaniowej jednorodzinnej – 60 %, • dla zabudowy usługowej i usługowo-mieszkaniowej – 40 %, – maksymalna wysokość budynków rekreacyjnych, mieszkalnych i usługowych – 10 m - 2 kondygnacje nadziemne, – geometria dachów budynków mieszkalnych i usługowych - dachy dwuspadowe lub wielospadowe, – maksymalna wysokość ogrodzeń – 1,8 m, – zapewnienie miejsc parkingowych w granicach działki budowlanej w liczbie co najmniej: <ul style="list-style-type: none"> • 1 m. p. na 1 lokal mieszkalny, • 1 m. p. na 50 m² powierzchni lokalu użytkowego.
ochrona i kształtowanie ładu przestrzennego	<ul style="list-style-type: none"> – sytuowanie budynków na działkach wzdłuż dróg i pozostałych przestrzeni publicznych w taki sposób, aby tworzyły one uporządkowane ciągi – jednorodną linię zabudowy, – budynki zlokalizowane w danej jednostce planistycznej lub w danym obszarze, wyodrębnionym z przestrzeni, powinny tworzyć harmonijny, jednorodny układ urbanistyczny oraz nawiązywać do lokalnej tradycji budowlanej poprzez ustalenie cech charakterystyczne dla danej jednostki, takich jak: <ul style="list-style-type: none"> • proporcje wysokości ścian do wysokości dachu, • wysokość całkowita budynku, • kształt i rodzaj dachu, ilość połaci dachowych i kąt ich nachylenia, sposób usytuowania kalenicy dachu, • detale, kolorystyka i rodzaj materiałów wykończeniowych ścian i dachu, – ochrona walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • ochronę obiektów zabytkowych i stanowisk archeologicznych, • zachowanie i uzupełnianie zieleni na terenie działek, zadrzewień ulicznych i przydrożnych, zieleni łąkowej i nadwodnej, • stosowanie rozwiązań niepowodujących zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, gleb oraz wód powierzchniowych i podziemnych, poprzez, np. pozyskiwanie energii ze źródeł ekologicznych, podłączanie budynków do zbiorczej kanalizacji sanitarnej

	odprowadzającej ścieki do oczyszczalni oraz segregację i gromadzenie odpadów w urządzeniach do tego przystosowanych oraz wywóz na składowisko odpadów,
zakazy i nakazy	<ul style="list-style-type: none"> – zakaz realizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem inwestycji celu publicznego, zgodnie z przepisami odrębnymi, – obowiązek zgłoszenia przed budową obiektów o wysokości 50 m i większej (wież, kominów, masztów, słupów, itp.) do właściwego organu wojskowego, zgodnie z przepisami odrębnymi, – obowiązek zagospodarowania dróg i przestrzeni publicznych oraz obiektów budowlanych o charakterze ogólnodostępnym w sposób umożliwiający korzystanie osobom niepełnosprawnym, – na terenach znajdujących się w strefach bezpieczeństwa lub pasach technologicznych od sieci infrastruktury technicznej obowiązują ograniczenia w zagospodarowaniu terenu opisane w punkcie B.VI, – przy lokalizacji ogrodzeń wzdłuż publicznych wód powierzchniowych, obowiązek zachowania odległości umożliwiającej dostęp do tych wód, zgodnie z przepisami odrębnymi, – na terenach zmeliorowanych, obowiązek dokonania, przed realizacją obiektów budowlanych, odpowiednich zabezpieczeń lub przebudowy urządzeń melioracyjnych umożliwiających funkcjonowanie systemu na terenach sąsiednich, – na terenach sąsiadujących z lasami obowiązek sytuowania budynków w odległości ustalonej w przepisach odrębnych, – zakaz stosowania ogrodzeń z prefabrykatów betonowych.

2. STREFA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ.

W tej strefie wydzielono następujące rodzaje przeznaczenia oznaczone symbolami:

- **UP** – tereny usług o charakterze publicznym, ogólnodostępnym,
- **U** – tereny usług,
- **US** – tereny usługi sportu, rekreacji i turystyki,
- **P** – tereny strategiczne - produkcja, magazyny, obiekty handlowe o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m², usługi, obsługa komunikacji samochodowej,
- **PG** – tereny i obszary górnicze posiadające koncesję na eksploatację kopaliny.

USTALENIA DLA TERENÓW OZNACZONYCH SYMBOLAMI:	
UP – TERENY USŁUG O CHARAKTERZE PUBLICZNYM, OGÓLNODOSTĘPNYM	
przeznaczenie	<ul style="list-style-type: none"> – usługi o charakterze publicznym, ogólnodostępnym, w tym: obiekty administracyjno - biurowe, oświaty, kultury, zdrowia, sportu, terenowe obiekty sportowe, obiekty Policji, Ochotniczej Straży Pożarnej, itp. – infrastruktura drogowa i techniczna, – urządzenia i obiekty związane z wykorzystaniem energii geotermalnej (np. ośrodek balneologiczny) na terenie Specjalistycznego Szpitala Gruźlicy, Chorób Płuc i Rehabilitacji w Tuszynie,
lokalizacja przeznaczenia	– tereny na obszarze miasta i gminy, głównie w centrum miasta i centrum dzielnicy Tuszyń-Las oraz we większych wsiach,
zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy	<ul style="list-style-type: none"> – zachowanie istniejących obiektów budowlanych z możliwością remontu i przebudowy oraz budowa nowych obiektów budowlanych, – minimalna powierzchnia biologicznie czynna działki budowlanej: 30 %, – wysokość budynków z dostosowaniem do wysokości istniejących budynków sąsiednich, ale nie więcej niż: 12 m - 3 kondygnacje

	<p>nadziemne, z wyjątkiem kościołów, obiektów sportowych i obiektów Ochotniczej Straży Pożarnej, których nie dotyczy ograniczenie wysokości,</p> <ul style="list-style-type: none"> – parametry, takie jak wielkość wydzielanych działek budowlanych, intensywność zabudowy, geometria dachów, powinny zostać ustalone w programie rewitalizacji centrum miasta lub miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, z zachowaniem następujących zasad: <ul style="list-style-type: none"> • wielkość wydzielanych działek budowlanych oraz parametry kształtowania zabudowy dostosowane do charakteru działalności usługowej, • maksymalna wysokość ogrodzeń – 1,8 m, • zapewnienie miejsc parkingowych,
<p>ochrona i kształtowanie ładu przestrzennego</p>	<ul style="list-style-type: none"> – sytuowanie budynków na działkach wzdłuż dróg, wokół placów i pozostałych przestrzeni publicznych w taki sposób, aby tworzyły one uporządkowane ciągi – jednorodną linię zabudowy, – w zwartej zabudowie pierzejowej, sytuowanie budynków mieszkalnych lub usługowych z zachowaniem jej pierzejowego charakteru, – budynki zlokalizowane w danej jednostce planistycznej lub w danym obszarze, wyodrębnionym z przestrzeni, powinny tworzyć harmonijny, jednorodny układ urbanistyczny oraz nawiązywać do lokalnej tradycji budowlanej poprzez ustalenie cech charakterystyczne dla danej jednostki, takich jak: <ul style="list-style-type: none"> • proporcje wysokości ścian do wysokości dachu, • wysokość całkowita budynku, • kształt i rodzaj dachu, ilość połaci dachowych i kąt ich nachylenia, sposób usytuowania kalenicy dachu, • detale, kolorystyka i rodzaj materiałów wykończeniowych ścian i dachu, – ochrona walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • ochronę obiektów zabytkowych i stanowisk archeologicznych, • zachowanie i uzupełnianie zieleni na terenie działek oraz zadrzewień ulicznych, • stosowanie rozwiązań niepowodujących zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, gleb oraz wód powierzchniowych i podziemnych, poprzez, np. pozyskiwanie energii ze źródeł ekologicznych, podłączanie budynków do zbiorczej kanalizacji sanitarnej odprowadzającej ścieki do oczyszczalni oraz segregację i gromadzenie odpadów w urządzeniach do tego przystosowanych oraz wywóz na składowisko odpadów,
<p>zakazy i nakazy</p>	<ul style="list-style-type: none"> – zakaz realizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem inwestycji celu publicznego, zgodnie z przepisami odrębnymi, – obowiązek zgłoszenia przed budową obiektów o wysokości 50 m i większej (wież, kominów, masztów, słupów, itp.) do właściwego organu wojskowego, zgodnie z przepisami odrębnymi, – obowiązek zagospodarowania dróg i przestrzeni publicznych oraz obiektów budowlanych o charakterze ogólnodostępnym w sposób umożliwiający korzystanie osobom niepełnosprawnym, – na terenach znajdujących się w strefach bezpieczeństwa lub pasach technologicznych od sieci infrastruktury technicznej obowiązują ograniczenia w zagospodarowaniu terenu opisane w punkcie B.VI,

	<ul style="list-style-type: none"> - przy lokalizacji ogrodzeń wzdłuż publicznych wód powierzchniowych, obowiązek zachowania odległości umożliwiającej dostęp do tych wód, zgodnie z przepisami odrębnymi, - na terenach zmeliorowanych, obowiązek dokonania, przed realizacją obiektów budowlanych, odpowiednich zabezpieczeń lub przebudowy urządzeń melioracyjnych umożliwiających funkcjonowanie systemu na terenach sąsiednich, - na terenach sąsiadujących z lasami obowiązek sytuowania budynków w odległości ustalonej w przepisach odrębnych, - zakaz stosowania ogrodzeń z prefabrykatów betonowych.
U – TERENY USŁUG	
przeznaczenie	<ul style="list-style-type: none"> - usługi, w tym obiekty handlowe o powierzchni sprzedaży do 2000 m², targowiska, usługi związane z rolnictwem, itp. - produkcja nieuciążliwa, związane z zaspokojeniem podstawowych potrzeb mieszkańców, - zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna jako uzupełnienie funkcji usługowej, - infrastruktura drogowa i techniczna,
lokalizacja przeznaczenia	<ul style="list-style-type: none"> - tereny na obszarze miasta i gminy, głównie wzdłuż drogi krajowej nr 1 oraz w rejonie targowiska w Tuszynie,
zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy	<ul style="list-style-type: none"> - zachowanie istniejących obiektów budowlanych z możliwością remontu i przebudowy oraz budowa nowych obiektów budowlanych, - minimalna wielkość wydzielanych działek budowlanych – 1000 m², - maksymalna intensywność zabudowy działki budowlanej – 1 - minimalna powierzchnia biologicznie czynna działki – 30 %, - maksymalna wysokość budynków usługowych i mieszkalnych – 12 m - 3 kondygnacje nadziemne, - maksymalna wysokość ogrodzeń – 1,8 m, - zapewnienie miejsc parkingowych w granicach działki budowlanej w liczbie co najmniej: <ul style="list-style-type: none"> • 1 m. p. na 50 m² powierzchni lokalu użytkowego, • 1 m. p. na 1 lokal mieszkalny.
ochrona i kształtowanie ładu przestrzennego	<ul style="list-style-type: none"> - sytuowanie budynków na działkach wzdłuż dróg, wokół placów i pozostałych przestrzeni publicznych w taki sposób, aby tworzyły one uporządkowane ciągi – jednorodną linię zabudowy, - budynki zlokalizowane w danej jednostce planistycznej lub w danym obszarze, wyodrębnionym z przestrzeni, powinny tworzyć harmonijny, jednorodny układ urbanistyczny oraz nawiązywać do lokalnej tradycji budowlanej poprzez ustalenie cech charakterystyczne dla danej jednostki, takich jak: <ul style="list-style-type: none"> • proporcje wysokości ścian do wysokości dachu, • wysokość całkowita budynku, • kształt i rodzaj dachu, ilość połaci dachowych i kąt ich nachylenia, sposób usytuowania kalenicy dachu, • detale, kolorystyka i rodzaj materiałów wykończeniowych ścian i dachu, - ochrona walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • ochronę obiektów zabytkowych i stanowisk archeologicznych, • zachowanie i uzupełnianie zieleni na terenie działek oraz zadrzewień ulicznych i przydrożnych,

	<ul style="list-style-type: none"> • stosowanie rozwiązań niepowodujących zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, gleb oraz wód powierzchniowych i podziemnych, poprzez, np. pozyskiwanie energii ze źródeł ekologicznych, podłączanie budynków do zbiorczej kanalizacji sanitarnej odprowadzającej ścieki do oczyszczalni oraz segregację i gromadzenie odpadów w urządzeniach do tego przystosowanych oraz wywóz na składowisko odpadów,
zakazy i nakazy	<ul style="list-style-type: none"> – zakaz realizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem inwestycji celu publicznego, zgodnie z przepisami odrębnymi, – obowiązek zgłoszenia przed budową obiektów o wysokości 50 m i większej (wież, kominów, masztów, słupów, itp.) do właściwego organu wojskowego, zgodnie z przepisami odrębnymi, – obowiązek zagospodarowania dróg i przestrzeni publicznych oraz obiektów budowlanych o charakterze ogólnodostępnym w sposób umożliwiający korzystanie osobom niepełnosprawnym, – na terenach znajdujących się w strefach bezpieczeństwa lub pasach technologicznych od sieci infrastruktury technicznej obowiązują ograniczenia w zagospodarowaniu terenu opisane w punkcie B.VI, – przy lokalizacji ogrodzeń wzdłuż publicznych wód powierzchniowych, obowiązek zachowania odległości umożliwiającej dostęp do tych wód, zgodnie z przepisami odrębnymi, – na terenach zmeliorowanych, obowiązek dokonania, przed realizacją obiektów budowlanych, odpowiednich zabezpieczeń lub przebudowy urządzeń melioracyjnych umożliwiających funkcjonowanie systemu na terenach sąsiednich, – na terenach sąsiadujących z lasami obowiązek sytuowania budynków w odległości ustalonej w przepisach odrębnych, – zakaz stosowania ogrodzeń z prefabrykatów betonowych.
US – TERENY USŁUG SPORTU, REKREACJI I TURYSTYKI	
przeznaczenie	<ul style="list-style-type: none"> – obiekty sportowe i rekreacyjne, w tym: hale sportowe, boiska, baseny, zbiorniki wodne służące sportowi i rekreacji, pola kempingowe, itp. – obiekty turystyczne, w tym: hotele, pensjonaty, obiekty gastronomiczne, itp. – infrastruktura drogowa i techniczna,
lokalizacja przeznaczenia	<ul style="list-style-type: none"> – tereny na obszarze miasta – przy osiedlu wielorodzinnym przy ul. Wysokiej, w rejonie istniejącego zbiornika wodnego „Młynek”, – tereny na obszarze gminy we wsiach: Bądryń, Górki Duże, Rydzynki,
zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy	<ul style="list-style-type: none"> – zachowanie istniejących obiektów budowlanych z możliwością remontu i przebudowy oraz budowa nowych obiektów budowlanych, – parametry, takie jak wielkość wydzielanych działek budowlanych, intensywność zabudowy, geometria dachów, powinny zostać ustalone w programie rewitalizacji centrum miasta lub miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, – minimalna powierzchnia biologicznie czynna działki budowlanej: 30 %, – maksymalna wysokość budynków – 12 m - 3 kondygnacje nadziemne, (ograniczenie wysokości nie dotyczy obiektów sportowych, technicznych oraz części budynków, których wysokość wynika z wymogów technicznych, konstrukcyjnych i technologii użytkowania), – zapewnienie miejsc parkingowych w granicach działki budowlanej, w liczbie co najmniej 10 m. p. na 100 użytkowników,

<p>ochrona i kształtowanie ładu przestrzennego</p>	<ul style="list-style-type: none"> – budynki zlokalizowane w danej jednostce planistycznej lub w danym obszarze, wyodrębnionym z przestrzeni, powinny tworzyć harmonijny, jednorodny układ urbanistyczny oraz nawiązywać do lokalnej tradycji budowlanej poprzez ustalenie cech charakterystyczne dla danej jednostki, takich jak: <ul style="list-style-type: none"> • proporcje wysokości ścian do wysokości dachu, • wysokość całkowita budynku, • kształt i rodzaj dachu, ilość połaci dachowych i kąt ich nachylenia, sposób usytuowania kalenicy dachu, • detale, kolorystyka i rodzaj materiałów wykończeniowych ścian i dachu, – ochrona walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • zachowanie i uzupełnianie zieleni na terenie działek oraz zadrzewień ulicznych i przydrożnych, • stosowanie rozwiązań niepowodujących zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, gleb oraz wód powierzchniowych i podziemnych, poprzez, np. pozyskiwanie energii ze źródeł ekologicznych, podłączanie budynków do zbiorczej kanalizacji sanitarnej odprowadzającej ścieki do oczyszczalni oraz segregację i gromadzenie odpadów w urządzeniach do tego przystosowanych oraz wywóz na składowisko odpadów,
<p>zakazy i nakazy</p>	<ul style="list-style-type: none"> – zakaz realizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem inwestycji celu publicznego, zgodnie z przepisami odrębnymi, – obowiązek zgłoszenia przed budową obiektów o wysokości 50 m i większej (wież, kominów, masztów, słupów, itp.) do właściwego organu wojskowego, zgodnie z przepisami odrębnymi, – obowiązek zagospodarowania dróg i przestrzeni publicznych oraz obiektów budowlanych o charakterze ogólnodostępnym w sposób umożliwiający korzystanie osobom niepełnosprawnym, – na terenach znajdujących się w strefach bezpieczeństwa lub pasach technologicznych od sieci infrastruktury technicznej obowiązują ograniczenia w zagospodarowaniu terenu opisane w punkcie B.VI, – przy lokalizacji ogrodzeń wzdłuż publicznych wód powierzchniowych, obowiązek zachowania odległości umożliwiającej dostęp do tych wód, zgodnie z przepisami odrębnymi, – na terenach zmeliorowanych, obowiązek dokonania, przed realizacją obiektów budowlanych, odpowiednich zabezpieczeń lub przebudowy urządzeń melioracyjnych umożliwiających funkcjonowanie systemu na terenach sąsiednich, – na terenach sąsiadujących z lasami obowiązek sytuowania budynków w odległości ustalonej w przepisach odrębnych, – zakaz stosowania ogrodzeń z prefabrykatów betonowych.
<p>P – TERENY STRATEGICZNE - PRODUKCJA, MAGAZYNY, OBIEKTY HANDLOWE O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2000 m², USŁUGI, OBSŁUGA KOMUNIKACJI SAMOCHODOWEJ</p>	
<p>przeznaczenie</p>	<ul style="list-style-type: none"> – obiekty produkcyjne i usługowe, – obiekty magazynowe, bazy, składy, obiekty logistyczne, – obiekty służące obsłudze komunikacji samochodowej, w tym: stacje paliw, warsztaty naprawcze pojazdów i maszyn, itp. – obiekty handlowe, również o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²

	<ul style="list-style-type: none"> - targowiska, - urządzenia infrastruktury technicznej, w tym wykorzystujące siłę wiatru do produkcji energii, instalacje radiokomunikacyjne (np. obiekty i urządzenia telefonii komórkowej), itp. - infrastruktura drogowa i techniczna,
lokalizacja przeznaczenia	<ul style="list-style-type: none"> - tereny na obszarze miasta i gminy wzdłuż drogi krajowej nr 1, autostrady A-1 oraz w rejonie węzła autostradowego „Tuszyn”, w tym targowiska handlowe w Tuszynie i Głuchowie,
zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy	<ul style="list-style-type: none"> - zachowanie istniejących obiektów budowlanych z możliwością remontu i przebudowy oraz budowa nowych obiektów budowlanych, - minimalna wielkość wydzielanych działek budowlanych – 3000 m², - maksymalna intensywność zabudowy działki budowlanej – 1, - minimalna powierzchnia biologicznie czynna działki budowlanej – 10%, - maksymalna wysokość budynków – 12 m - 3 kondygnacje nadziemne (ograniczenie wysokości nie dotyczy obiektów infrastruktury technicznej oraz części budynków, których wysokość wynika z wymogów technicznych, konstrukcyjnych i technologii produkcji), - maksymalna wysokość ogrodzeń – 1,8 m, - zapewnienie miejsc parkingowych w granicach działki budowlanej, w liczbie co najmniej 10 m. p. na 100 użytkowników, - możliwość lokalizacji urządzeń wykorzystujących siłę wiatru do produkcji energii, po przeprowadzeniu odpowiednich analiz i badań oraz sporządzeniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, w odległości ograniczającej uciążliwość urządzenia do granic terenów oznaczonych symbolem P.
ochrona i kształtowanie ładu przestrzennego	<ul style="list-style-type: none"> - budynki zlokalizowane w danej jednostce planistycznej lub w danym obszarze, wyodrębnionym z przestrzeni, powinny tworzyć harmonijny, jednorodny układ urbanistyczny, - ochrona walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • ochronę stanowisk archeologicznych, • zachowanie i uzupełnianie zieleni na terenie działek oraz zadrzewień ulicznych i przydrożnych, • stosowanie rozwiązań niepowodujących zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, gleb oraz wód powierzchniowych i podziemnych, poprzez, np. pozyskiwanie energii ze źródeł ekologicznych, podłączanie budynków do zbiorczej kanalizacji sanitarnej odprowadzającej ścieki do oczyszczalni oraz segregację i gromadzenie odpadów w urządzeniach do tego przystosowanych oraz wywóz na składowisko odpadów,
zakazy i nakazy	<ul style="list-style-type: none"> - obowiązek zgłoszenia przed budową obiektów o wysokości 50 m i większej (wież, kominów, masztów, słupów, itp.) do właściwego organu wojskowego, zgodnie z przepisami odrębnymi, - obowiązek zagospodarowania dróg i przestrzeni publicznych oraz obiektów budowlanych o charakterze ogólnodostępnym w sposób umożliwiający korzystanie osobom niepełnosprawnym, - na terenach znajdujących się w strefach bezpieczeństwa lub pasach technologicznych od sieci infrastruktury technicznej obowiązują ograniczenia w zagospodarowaniu terenu opisane w punkcie B.VI, - przy lokalizacji ogrodzeń wzdłuż publicznych wód powierzchniowych, obowiązek zachowania odległości umożliwiającej dostęp do tych wód, zgodnie z przepisami odrębnymi,

	<ul style="list-style-type: none"> – na terenach zmeliorowanych, obowiązek dokonania, przed realizacją obiektów budowlanych, odpowiednich zabezpieczeń lub przebudowy urządzeń melioracyjnych umożliwiających funkcjonowanie systemu na terenach sąsiednich, – na terenach sąsiadujących z lasami obowiązek sytuowania budynków w odległości ustalonej w przepisach odrębnych, – zakaz stosowania ogrodzeń z prefabrykatów betonowych.
PG – TERENY I OBSZARY GÓRNICZE POSIADAJĄCE KONCESJĘ NA EKSPLOATACJĘ KOPALINY	
przeznaczenie	– tereny powierzchniowej eksploatacji złóż, posiadające koncesje na wydobycie kopaliny,
lokalizacja przeznaczenia	– tereny na obszarze gminy,
zasady zagospodarowania terenu	<ul style="list-style-type: none"> – użytkowanie i zagospodarowanie terenu według koncesji i przepisów odrębnych, – po zakończeniu eksploatacji złoża obowiązek rekultywacji terenu według koncesji i przepisów odrębnych,
ochrona i kształtowanie ładu przestrzennego	<ul style="list-style-type: none"> – ochrona walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • ochronę stanowisk archeologicznych, • stosowanie rozwiązań niepowodujących zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, gleb oraz wód powierzchniowych i podziemnych,
zakazy i nakazy	<ul style="list-style-type: none"> – obowiązek eksploatacji złoża przy zachowaniu warunków bezpieczeństwa powszechnego oraz w taki sposób, aby nie powodować szkód i uciążliwości na terenach sąsiednich nieruchomości, – na terenach zmeliorowanych, obowiązek dokonania, przed eksploatacją kopaliny, odpowiednich zabezpieczeń lub przebudowy urządzeń melioracyjnych umożliwiających funkcjonowanie systemu na terenach sąsiednich, – na terenach znajdujących się w strefach bezpieczeństwa lub pasach technologicznych od sieci infrastruktury technicznej obowiązują ograniczenia w zagospodarowaniu terenu opisane w punkcie B.VI.

3. STREFA PRZYRODNICZA ORAZ ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.

W tej strefie wydzielono następujące rodzaje przeznaczenia oznaczone symbolami:

- **RU** – tereny obsługi produkcji rolniczej,
- **R** – tereny rolnicze,
- **R(DZL)** - tereny rolnicze wskazane do zalesienia,
- **RZ** – tereny rolnicze w granicach ciągów ekologicznych i obniżeń dolinnych zagrożonych powodzią,
- **ZL** – tereny lasów,
- **ZL(ALP)** – tereny lasów zarządzane przez administrację lasów państwowych (ALP),
- **ZP** – tereny zieleni urządzonej,
- **ZC** – tereny cmentarzy,
- **ZD** – tereny ogrodów działkowych,
- **WS** – tereny wód powierzchniowych śródlądowych.

USTALENIA DLA TERENÓW OZNACZONYCH SYMBOLAMI:

RU – TERENY OBSŁUGI PRODUKCJI ROLNICZEJ	
przeznaczenie podstawowe	<ul style="list-style-type: none"> – usługi związane z rolnictwem, ogrodnictwem, – produkcja rolnicza, ogrodnicza,
przeznaczenie dopuszczalne	<ul style="list-style-type: none"> – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna dla właściciela usług, – infrastruktura drogowa i techniczna,
lokalizacja przeznaczenia	<ul style="list-style-type: none"> – tereny na obszarze gminy, we wsiach Wodzin Majoracki i Kruszów,
zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy	<ul style="list-style-type: none"> – zachowanie istniejących obiektów budowlanych z możliwością remontu i przebudowy oraz budowa nowych obiektów budowlanych, – minimalna wielkość wydzielanych działek budowlanych – 1000 m², – minimalna powierzchnia biologicznie czynna działki – 30 %, – maksymalna wysokość budynków usługowych i mieszkalnych – 10 m - 2 kondygnacje nadziemne, – maksymalna wysokość ogrodzeń – 1,8 m, – zapewnienie miejsc parkingowych w granicach działki budowlanej w liczbie co najmniej: <ul style="list-style-type: none"> • 1 m. p. na 50 m² powierzchni lokalu użytkowego, • 1 m. p. na 1 lokal mieszkalny,
ochrona i kształtowanie ładu przestrzennego	<ul style="list-style-type: none"> – budynki zlokalizowane w danej jednostce planistycznej lub w danym obszarze, wyodrębnionym z przestrzeni, powinny tworzyć harmonijny, jednorodny układ urbanistyczny. – ochrona walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • ochronę stanowisk archeologicznych, • zachowanie i uzupełnianie zieleni na terenie działek oraz zadrzewień ulicznych i przydrożnych, • stosowanie rozwiązań niepowodujących zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, gleb oraz wód powierzchniowych i podziemnych, poprzez, np. pozyskiwanie energii ze źródeł ekologicznych, podłączanie budynków do zbiorczej kanalizacji sanitarnej odprowadzającej ścieki do oczyszczalni oraz segregację i gromadzenie odpadów w urządzeniach do tego przystosowanych oraz wywóz na składowisko odpadów,
zakazy i nakazy	<ul style="list-style-type: none"> – obowiązek zgłoszenia przed budową obiektów o wysokości 50 m i większej (wież, kominów, masztów, słupów, itp.) do właściwego organu wojskowego, zgodnie z przepisami odrębnymi, – obowiązek zagospodarowania dróg i przestrzeni publicznych oraz obiektów budowlanych o charakterze ogólnodostępnym w sposób umożliwiający korzystanie osobom niepełnosprawnym, – na terenach znajdujących się w strefach bezpieczeństwa lub pasach technologicznych od sieci infrastruktury technicznej obowiązują ograniczenia w zagospodarowaniu terenu opisane w punkcie B.VI, – przy lokalizacji ogrodzeń wzdłuż publicznych wód powierzchniowych, obowiązek zachowania odległości umożliwiającej dostęp do tych wód, zgodnie z przepisami odrębnymi, – na terenach zmeliorowanych, obowiązek dokonania, przed realizacją obiektów budowlanych, odpowiednich zabezpieczeń lub przebudowy urządzeń melioracyjnych umożliwiających funkcjonowanie systemu na terenach sąsiednich, – na terenach sąsiadujących z lasami obowiązek sytuowania budynków w odległości ustalonej w przepisach odrębnych,

	– zakaz stosowania ogrodzeń z prefabrykatów betonowych.
R – TERENY ROLNICZE	
przeznaczenie podstawowe	– uprawy rolne, ogrodnictwo i sadownictwo,
przeznaczenie dopuszczalne	– obiekty budowlane związane z gospodarką rolną, – powierzchniowa eksploatacja złóż, – urządzenia wykorzystujące siłę wiatru do produkcji energii, – infrastruktura drogowa i techniczna,
zasady zagospodarowania terenu	– zachowanie istniejących obiektów budowlanych z możliwością remontu i przebudowy oraz budowa nowych obiektów budowlanych, – możliwość powierzchniowej eksploatacji złóż na glebach klasy V i VI, po sporządzeniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego i uzyskaniu koncesji na eksploatację kopaliny, – możliwość lokalizacji urządzeń wykorzystujących siłę wiatru do produkcji energii, po przeprowadzeniu odpowiednich analiz i badań oraz sporządzeniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, a dodatkowo dla urządzeń o mocy przekraczającej 100 kW lokalizowanych w formie farm wiatrowych obowiązek zachowania odległości co najmniej: <ul style="list-style-type: none"> • 500 m - od terenów przeznaczonych pod mieszkalnictwo lub istniejących budynków mieszkalnych na pozostałych terenach, • 200 m – od terenów lasów.
ochrona i kształtowanie ładu przestrzennego	– ochrona walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • ochronę stanowisk archeologicznych, • zachowanie zadrzewień przydrożnych, zieleni śródpolnej, leśnej, łąkowej i nadwodnej, • zachowanie naturalnego ukształtowania terenu, • niezanieczyszczanie powietrza atmosferycznego, gleb oraz wód powierzchniowych i podziemnych,
zakazy i nakazy	– zakaz budowy nowych budynków nie związanych z gospodarką rolną, – obowiązek ochrony obszaru bezpośredniego zagrożenia powodzią, zgodnie z wymogami przepisów odrębnych z możliwością ograniczenia zasięgu wody 1% dla rzeki Wolbórki, poprzez realizację przedsięwzięć z zakresu ochrony przeciwpowodziowej, – obowiązek zgłoszenia przed budową obiektów o wysokości 50 m i większej (wież, kominów, masztów, słupów, itp.) do właściwego organu wojskowego, zgodnie z przepisami odrębnymi, – na terenach znajdujących się w strefach bezpieczeństwa lub pasach technologicznych od sieci infrastruktury technicznej obowiązują ograniczenia w zagospodarowaniu terenu opisane w punkcie B.VI, – obowiązek eksploatacji złoża przy zachowaniu warunków bezpieczeństwa powszechnego oraz w taki sposób, aby nie powodować szkód i uciążliwości na terenach sąsiednich nieruchomości, – zakaz sytuowania reklam, – zakaz wykonywania robót utrudniających ochronę przeciwpowodziową, – zakaz niszczenia urządzeń melioracyjnych, – zakaz składowania odpadów, – przy lokalizacji ogrodzeń wzdłuż publicznych wód powierzchniowych, obowiązek zachowania odległości umożliwiającej dostęp do tych wód,

	<p>zgodnie z przepisami odrębnymi,</p> <ul style="list-style-type: none"> – na terenach sąsiadujących z lasami obowiązek sytuowania budynków w odległości ustalonej w przepisach odrębnych, – zakaz stosowania ogrodzeń z prefabrykatów betonowych.
R(DZL) - TERENY ROLNICZE WSKAZANE DO ZALESIENIA	
przeznaczenie	– uprawy rolne, ogrodnictwo i sadownictwo,
przeznaczenie dopuszczalne	<ul style="list-style-type: none"> – zalesienia, – obiekty budowlane związane z gospodarką rolną lub leśną, – powierzchniowa eksploatacja złóż, – infrastruktura drogowa i techniczna,
zasady zagospodarowania terenu	<ul style="list-style-type: none"> – możliwość zalesienia nieużytków oraz gruntów rolnych nieprzydatnych do produkcji rolnej, zgodnie z przepisami odrębnymi, – gospodarka leśna zgodnie z planem urządzenia lasu oraz przepisami odrębnymi, – zachowanie istniejących obiektów budowlanych z możliwością remontu i przebudowy oraz budowa nowych obiektów budowlanych, – możliwość powierzchniowej eksploatacji złóż na glebach klasy V i VI, po sporządzeniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego i uzyskaniu koncesji na eksploatację kopaliny,
ochrona i kształtowanie ładu przestrzennego	<ul style="list-style-type: none"> – ochrona walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • ochronę stanowisk archeologicznych, • zachowanie istniejących zbiorników wodnych, oczek, cieków i kanałów, • zachowanie naturalnego ukształtowania terenu, • niezanieczyszczanie powietrza atmosferycznego, gleb oraz wód powierzchniowych i podziemnych,
zakazy i nakazy	<ul style="list-style-type: none"> – zakaz budowy nowych budynków nie związanych z gospodarką rolną lub leśną, – obowiązek zgłoszenia przed budową obiektów o wysokości 50 m i większej (wież, kominów, masztów, słupów, itp.) do właściwego organu wojskowego, zgodnie z przepisami odrębnymi, – na terenach znajdujących się w strefach bezpieczeństwa lub pasach technologicznych od sieci infrastruktury technicznej obowiązują ograniczenia w zagospodarowaniu terenu opisane w punkcie B.VI, – obowiązek eksploatacji złoża przy zachowaniu warunków bezpieczeństwa powszechnego oraz w taki sposób, aby nie powodować szkód i uciążliwości na terenach sąsiednich nieruchomości, – zakaz sytuowania reklam, – zakaz wykonywania robót utrudniających ochronę przeciwpowodziową, – zakaz niszczenia urządzeń melioracyjnych, a w przypadku zalesienia terenu zmeliorowanego, obowiązek dokonania odpowiednich zabezpieczeń (zapewnienie pasa wolnego od nasadzeń oddzielającego teren zalesiany od rowów melioracyjnych i rzek w celu umożliwienia ich prawidłowej eksploatacji) lub przebudowy urządzeń melioracyjnych umożliwiających funkcjonowanie systemu na terenach sąsiednich, – zakaz składowania odpadów, – przy lokalizacji ogrodzeń wzdłuż publicznych wód powierzchniowych, obowiązek zachowania odległości umożliwiającej dostęp do tych wód, zgodnie z przepisami odrębnymi,

	<ul style="list-style-type: none"> – na terenach sąsiadujących z lasami obowiązek sytuowania budynków w odległości ustalonej w przepisach odrębnych, – zakaz stosowania ogrodzeń z prefabrykatów betonowych.
RZ – TERENY ROLNICZE W GRANICACH CIĄGÓW EKOLOGICZNYCH I OBNIŻEŃ DOLINNYCH ZAGROŻONYCH POWODZIĄ	
przeznaczenie podstawowe	<ul style="list-style-type: none"> – łąki, pastwiska, uprawy rolne, – rzeki, cieki wodne, stawy, oczka wodne,
przeznaczenie dopuszczalne	<ul style="list-style-type: none"> – zbiorniki i kanały retencyjne wraz z urządzeniami i instalacjami towarzyszącymi, – infrastruktura drogowa i techniczna,
zasady zagospodarowania terenu	<ul style="list-style-type: none"> – zachowanie istniejących obiektów budowlanych z możliwością remontu, przebudowy, rozbudowy, nadbudowy i odbudowy, pod warunkiem wykazania, że te obiekty nie są narażone na niebezpieczeństwo powodzi, – zachowanie istniejących oraz budowa nowych zbiorników wodnych i kanałów służących retencji,
ochrona i kształtowanie ładu przestrzennego	<ul style="list-style-type: none"> – ochrona walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • ochronę stanowisk archeologicznych, • zachowanie zadrzewień przydrożnych, zieleni śródpolnej, leśnej, łąkowej i nadwodnej, • zachowanie istniejących zbiorników wodnych, oczek, cieków i kanałów, • zachowanie naturalnego ukształtowania terenu, • niezanieczyszczanie powietrza atmosferycznego, gleb oraz wód powierzchniowych i podziemnych,
zakazy i nakazy	<ul style="list-style-type: none"> – obowiązek ochrony obszaru bezpośredniego zagrożenia powodzią, zgodnie z wymogami przepisów odrębnych z możliwością ograniczenia zasięgu wody 1% dla rzeki Wolbórki, poprzez realizację przedsięwzięć z zakresu ochrony przeciwpowodziowej, – obowiązek zgłoszenia przed budową obiektów o wysokości 50 m i większej (wież, kominów, masztów, słupów, itp.) do właściwego organu wojskowego, zgodnie z przepisami odrębnymi, – na terenach znajdujących się w strefach bezpieczeństwa lub pasach technologicznych od sieci infrastruktury technicznej obowiązują ograniczenia w zagospodarowaniu terenu opisane w punkcie B.VI, – zakaz budowy nowych budynków poza granicami istniejących siedlisk i gospodarstw rolnych, – zakaz budowy nowych budynków nie związanych z gospodarką rolną, – zakaz sytuowania reklam, – zakaz wykonywania robót utrudniających ochronę przeciwpowodziową, – zakaz niszczenia urządzeń melioracyjnych, – zakaz składowania odpadów, – przy lokalizacji ogrodzeń wzdłuż publicznych wód powierzchniowych, obowiązek zachowania odległości umożliwiającej dostęp do tych wód, zgodnie z przepisami odrębnymi, – na terenach sąsiadujących z lasami obowiązek sytuowania budynków w odległości ustalonej w przepisach odrębnych, – zakaz stosowania ogrodzeń z prefabrykatów betonowych.
ZL – TERENY LASÓW	

przeznaczenie	– lasy,
przeznaczenie dopuszczalne	– powierzchniowa eksploatacja złóż, – infrastruktura drogowa i techniczna,
zasady zagospodarowania terenu	– gospodarka leśna zgodnie z planem urządzenia lasu oraz przepisami odrębnymi, – zachowanie istniejących obiektów budowlanych z możliwością remontu, przebudowy, rozbudowy, nadbudowy i odbudowy, – możliwość powierzchniowej eksploatacji złóż na glebach klasy V i VI, po sporządzeniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego i uzyskaniu koncesji na eksploatację kopaliny,
ochrona i kształtowanie ładu przestrzennego	– ochrona walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • ochronę pomników przyrody, • ochronę stanowisk archeologicznych, • zachowanie istniejących zbiorników wodnych, oczek, cieków i kanałów, • zachowanie naturalnego ukształtowania terenu, w tym istniejących wydm, • niezanieczyszczanie powietrza atmosferycznego, gleb oraz wód powierzchniowych i podziemnych,
zakazy i nakazy	– obowiązek ochrony obszaru bezpośredniego zagrożenia powodzią, zgodnie z wymogami przepisów odrębnych z możliwością ograniczenia zasięgu wody 1% dla rzeki Wolbórki, poprzez realizację przedsięwzięć z zakresu ochrony przeciwpowodziowej, – obowiązek zgłoszenia przed budową obiektów o wysokości 50 m i większej (wież, kominów, masztów, słupów, itp.) do właściwego organu wojskowego, zgodnie z przepisami odrębnymi, – na terenach znajdujących się w strefach bezpieczeństwa lub pasach technologicznych od sieci infrastruktury technicznej obowiązują ograniczenia w zagospodarowaniu terenu opisane w punkcie B.VI, – zakaz budowy nowych budynków nie związanych z gospodarką leśną, – obowiązek eksploatacji złoża przy zachowaniu warunków bezpieczeństwa powszechnego oraz w taki sposób, aby nie powodować szkód i uciążliwości na terenach sąsiednich nieruchomości, – zakaz sytuowania reklam, – zakaz składowania odpadów.

**ZL(ALP) – TERENY LASÓW
ZARZĄDZANE PRZEZ ADMINISTRACJĘ LASÓW PAŃSTWOWYCH (ALP)**

przeznaczenie	– lasy,
przeznaczenie dopuszczalne	– infrastruktura drogowa i techniczna, – obiekty budowlane związane z gospodarką leśną,
zasady zagospodarowania terenu	– gospodarka leśna zgodnie z planem urządzenia lasu oraz przepisami odrębnymi, – zachowanie istniejących obiektów budowlanych z możliwością remontu, przebudowy, rozbudowy, nadbudowy i odbudowy,
ochrona i kształtowanie ładu	– ochrona walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • ochronę lasów zarządzanych przez Administrację Lasów

przestrzen- nego	<p>Państwowych (ALP) według przepisów odrębnych,</p> <ul style="list-style-type: none"> • ochronę pomników przyrody, • ochronę stanowisk archeologicznych, • zachowanie istniejących zbiorników wodnych, oczek, cieków i kanałów, • zachowanie naturalnego ukształtowania terenu, w tym istniejących wydm, • niezanieczyszczanie powietrza atmosferycznego, gleb oraz wód powierzchniowych i podziemnych,
zakazy i nakazy	<ul style="list-style-type: none"> – obowiązek ochrony obszaru bezpośredniego zagrożenia powodzią, zgodnie z wymogami przepisów odrębnych z możliwością ograniczenia zasięgu wody 1% dla rzeki Wolbórki, poprzez realizację przedsięwzięć z zakresu ochrony przeciwpowodziowej, – obowiązek zgłoszenia przed budową obiektów o wysokości 50 m i większej (wież, kominów, masztów, słupów, itp.) do właściwego organu wojskowego, zgodnie z przepisami odrębnymi, – na terenach znajdujących się w strefach bezpieczeństwa lub pasach technologicznych od sieci infrastruktury technicznej obowiązują ograniczenia w zagospodarowaniu terenu opisane w punkcie B.VI, – zakaz budowy nowych budynków nie związanych z gospodarką leśną, – zakaz sytuowania reklam, – zakaz składowania odpadów.
ZP – TERENY ZIELENI URZĄDZONEJ	
przeznaczenie	– zieleń urządzona,
przeznaczenie dopuszczalne	– usługi i mieszkalnictwo w istniejących obiektach,
lokalizacja przeznaczenia	<ul style="list-style-type: none"> – park w centrum miasta, – park przy ul. Wczasowej w dzielnicy Tuszyn-Las, – zieleń leśna w rejonie szkoły w dzielnicy Tuszyn-Las, – obiekt archeologiczny – grodzisko w Górkach Dużych, – parki podworskie w Żerominie, Kruszowie i Górkach Małych,
zasady zagospodaro- wania terenu	<ul style="list-style-type: none"> – zachowanie istniejących obiektów budowlanych z możliwością remontu, przebudowy, rozbudowy, nadbudowy i odbudowy, – minimalna powierzchnia biologicznie czynna terenu – 70 %, – poza zielenią wysoką i niską, możliwość zagospodarowania części terenu jako ścieżki piesze, place zabaw dla dzieci, terenowe urządzenia sportowe, dojazdy do istniejących budynków, obiekty małej architektury, itp. – maksymalna wysokość ogrodzeń – 1,8 m,
ochrona i kształtowanie ładu przestrzen- nego	<ul style="list-style-type: none"> – ochrona walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • ochronę obiektów zabytkowych i stanowisk archeologicznych, • ochronę pomników przyrody, • zachowanie i uzupełnianie istniejącej zieleni, • stosowanie rozwiązań niepowodujących zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, gleb oraz wód powierzchniowych i podziemnych,
zakazy i nakazy	<ul style="list-style-type: none"> – zakaz budowy nowych budynków, – zakaz sytuowania wielkogabarytowych reklam, – zakaz stosowania ogrodzeń z prefabrykatów betonowych.

ZC – TERENY CMENTARZY	
przeznaczenie	– cmentarz z obiektami i zielenią towarzyszącą,
lokalizacja przeznaczenia	– na obszarze miasta – dwa czynne cmentarze: przy ulicy Ks. Ściegiennego oraz ulicy Św. Antoniego oraz nieczynny cmentarz ewangelicki przy ul. Poprzecznej, – na obszarze gminy – nieczynny cmentarz ewangelicko - augsburski we wsi Zofiówka,
zasady zagospodarowania terenu	– zachowanie istniejących obiektów budowlanych z możliwością remontu, przebudowy, rozbudowy, nadbudowy i odbudowy, – budowa nowych obiektów budowlanych związanych z działalnością cmentarza, – możliwość zagospodarowania części terenu jako zieleni wysoką i niską, ścieżki piesze, obiekty małej architektury, itp. – maksymalna wysokość ogrodzeń – 1,8 m,
ochrona i kształtowanie ładu przestrzennego	– ochrona walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • ochronę cmentarzy wpisanych do gminnej ewidencji zabytków, • zachowanie i uzupełnianie istniejącej zieleni,
zakazy i nakazy	– zakaz sytuowania reklam, – zakaz stosowania ogrodzeń z prefabrykatów betonowych.
ZD – TERENY OGRODÓW DZIAŁKOWYCH	
przeznaczenie	– ogrody działkowe z towarzyszącą zabudową w formie altan ogrodowych,
lokalizacja przeznaczenia	– ogrody działkowe na obszarze miasta przy ulicy Molenda,
zasady zagospodarowania terenu	– zachowanie istniejących obiektów budowlanych z możliwością remontu i przebudowy, – budowa nowych obiektów budowlanych w formie altan ogrodowych, – minimalna powierzchnia biologicznie czynna terenu – 70 %, – poza zielenią wysoką i niską, możliwość zagospodarowania części terenu jako ścieżki piesze, place zabaw dla dzieci, dojazdy do istniejących budynków, obiekty małej architektury, itp. – maksymalna wysokość ogrodzeń – 1,8 m,
ochrona i kształtowanie ładu przestrzennego	– ochrona walorów środowiska przyrodniczego poprzez: zachowanie i uzupełnianie istniejącej zieleni,
zakazy i nakazy	– zakaz sytuowania reklam, – zakaz stosowania ogrodzeń z prefabrykatów betonowych.
WS – TERENY WÓD POWIERZCHNIOWYCH ŚRÓDLĄDOWYCH	
przeznaczenie	– wody powierzchniowe śródlądowe, w tym rzeki, kanały, ciek wodne, zbiorniki retencyjne, stawy, oczka wodne, itp.
lokalizacja przeznaczenia	– na obszarze miasta i gminy, m. in. rz. Wolbórka, rz. Dobrzyńka, rz. Dłutówka, stawy w Żerominie, zbiorniki retencyjne „Młynek” i „Rydzynki”,

ochrona i kształtowanie ładu przestrzennego	<ul style="list-style-type: none"> – ochrona walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • zachowanie zieleni łąkowej i nadwodnej, • zachowanie istniejących zbiorników wodnych, oczek, cieków i kanałów,
zasady zagospodarowania terenu	– zachowanie istniejących oraz budowa nowych zbiorników wodnych i kanałów służących retencji oraz obiektów budowlanych towarzyszących tym zbiornikom z możliwością remontu i przebudowy.
zakazy i nakazy	<ul style="list-style-type: none"> – obowiązek ochrony obszaru bezpośredniego zagrożenia powodzią, zgodnie z wymogami przepisów odrębnych z możliwością ograniczenia zasięgu wody 1% dla rzeki Wolbórki, poprzez realizację przedsięwzięć z zakresu ochrony przeciwpowodziowej, – zakaz zanieczyszczania wód, – zakaz zmiany stosunków wodnych.

4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.

W zakresie infrastruktury technicznej wydzielono następujące rodzaje przeznaczenia oznaczone symbolami:

- **E** – tereny infrastruktury elektroenergetycznej – Główny Punkt Zasilania,
- **G** – tereny infrastruktury gazowniczej – stacje redukcyjne gazu,
- **W** – tereny infrastruktury wodociągowej – ujęcia wód i stacje wodociągowe,
- **K** – tereny infrastruktury kanalizacyjnej – oczyszczalnie ścieków,
- **O** – teren składowiska odpadów.

USTALENIA DLA TERENÓW OZNACZONYCH SYMBOLAMI: E, G, W, K, O	
przeznaczenie	urządzenia i obiekty infrastruktury technicznej (E - elektroenergetycznej, G – gazowniczej, W – wodociągowej, K – kanalizacyjnej, O – składowania odpadów)
lokalizacja przeznaczenia	na obszarze miasta i gminy,
zasady zagospodarowania terenu	<ul style="list-style-type: none"> – zachowanie istniejących obiektów budowlanych z możliwością remontu i przebudowy oraz budowa nowych obiektów budowlanych, – zapewnienie dojazdu do obiektów, – zagospodarowanie terenu oraz parametry, takie jak wielkość wydzielanych działek budowlanych, intensywność zabudowy, wielkość powierzchni biologicznie czynnej, wysokość budynków, geometria dachów, powinny zostać ustalone w programie rozwoju danej sieci i projektach budowy urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej, zgodnie z przepisami odrębnymi w oparciu o miejscowe palny zagospodarowania przestrzennego,
zakazy i nakazy	zakaz ponadnormatywnego zanieczyszczania powietrza atmosferycznego, gleb oraz wód powierzchniowych i podziemnych, obowiązek zgłoszenia przed budową obiektów o wysokości 50 m i większej (wież, kominów, masztów, słupów, itp.) do właściwego organu wojewskiego, zgodnie z przepisami odrębnymi, na terenach zmeliorowanych, obowiązek dokonania, przed budową obiektu, odpowiednich zabezpieczeń lub przebudowy urządzeń melioracyjnych umożliwiających funkcjonowanie systemu na terenach

sąsiednich.

5. KOMUNIKACJA.

W zakresie komunikacji wydzielono następujące rodzaje przeznaczenia oznaczone symbolami:

- **KDA** – teren autostrady,
- **KDS** – teren drogi ekspresowej,
- **KDGP** – teren drogi głównej ruchu przyspieszonego,
- **KDZ** – tereny dróg zbiorczych,
- **KDL** – tereny dróg lokalnych,
- **KPX** – plac miejski.

WYTYCZNE DLA TERENÓW OZNACZONYCH SYMBOLAMI: KDA, KDS, KDGP, KDZ, KDL, KPX	
przeznaczenie	drogi i place publiczne,
lokalizacja przeznaczenia	na obszarze miasta i gminy,
zasady zagospodarowania terenu	<ul style="list-style-type: none"> - możliwości lokalizacji w liniach rozgraniczających dróg i placów: kiosków ulicznych, obiektów małej architektury, zieleni urządzonej, ciągów komunikacji pieszej i rowerowej, miejsc parkingowych ogólnodostępnych, przystanków komunikacji zbiorowej, urządzeń związanych z eksploatacją dróg oraz sieci i urządzeń infrastruktury technicznej, - możliwość lokalizacji w liniach rozgraniczających drogi krajowej Nr 1 pomocniczych dróg dojazdowych służących obsłudze terenów przyległych do tej drogi,
ochrona i kształtowanie ładu przestrzennego	<ul style="list-style-type: none"> - ochrona walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego poprzez:<ul style="list-style-type: none"> • ochronę stanowisk archeologicznych, • maksymalne zachowanie istniejącej zieleni, w tym drzew przydrożnych, - zharmonizowanie formy, kolorystyki i rodzajów materiałów użytych do budowy nawierzchni, w szczególności chodników i miejsc postojowych, kiosków ulicznych, obiektów małej architektury (słupy ogłoszeniowe, latarnie, kosze, ławki, itp.), tablic z nazwami ulic i nr posesji, urządzeń infrastruktury technicznej (szafki energetyczne i telekomunikacyjne, stacje transformatorowe itp.),
zakazy i nakazy	zakaz sytuowania reklam, dla autostrady, drogi ekspresowej i krajowej: <ul style="list-style-type: none"> • zakaz budowy nowych skrzyżowań i zjazdów na działki nie wyznaczonych w projektach budowy lub modernizacji tych dróg, • zakaz lokalizacji infrastruktury technicznej w pasach drogowych, obowiązek zagospodarowania terenu dróg i placów w sposób umożliwiający korzystanie osobom niepełnosprawnym, obowiązek zgłoszenia przed budową obiektów o wysokości 50 m i większej (wież, kominów, masztów, słupów, itp.) do właściwego organu wojewódzkiego, zgodnie z przepisami odrębnymi, na terenach zmeliorowanych, obowiązek dokonania, przed budową, odpowiednich zabezpieczeń lub przebudowy urządzeń melioracyjnych umożliwiających funkcjonowanie systemu na terenach sąsiednich.

B.III. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK.

B.III.I. USTALENIA WYNIKAJĄCE Z UWARUNKOWAŃ FIZJOGRAFICZNYCH I PRZYRODNICZYCH.

Z punktu widzenia warunków gruntowo - wodnych, rejonami predysponowanymi dla rozwoju urbanizacji jest praktycznie cały obszar wysoczyzny miasta i gminy, z wyjątkiem obniżeń dolinnych, lokalnych obniżeń terenowych oraz pagórów o większych spadkach.

Niewskazane dla zabudowy są także obszary zbudowane z sypkiego materiału eolicznego, zwłaszcza formy wydmowe. Lokalnie mniej przydatne warunki dla zabudowy wynikają głównie z potencjalnie gorszych stosunków wodnych (wody śródoglinowe, płytkie wody wierzchówkowe).

Ograniczeniem dla rozwoju urbanizacji są tereny zmeliorowane, licznie występujące złoża surowców mineralnych oraz kompleksy gleb wysokich klas bonitacyjnych.

Ochrona obniżeń dolinnych.

Generalnie obowiązuje zakaz zabudowy w obrębie terenów obniżeń dolinnych z uwagi na:

1. względy techniczne (zabudowa nie wskazana na gruntach słabonośnych lub nienośnych),
2. względy przyrodnicze (doliny stanowiące naturalne korytarze ekologiczne z zielenią oraz rynnę wentylacyjne winny bezwzględnie pozostawać jako tereny otwarte),
3. względy bezpieczeństwa (są to obszary narażone na podtapianie w okresach występowania wielkich wód oraz potencjalne zalewanie).

Obowiązuje również zakaz przegradzania i ogradzania cieków i rowów, uniemożliwiającego dostęp do wód.

Ochrona terenów zmeliorowanych.

Grunty zmeliorowane winny być użytkowane zgodnie z ich przeznaczeniem. Dla ochrony terenów zmeliorowanych i nawadnianych ustala się głównie rolnicze zagospodarowanie terenu. Tereny zmeliorowane powinny być chronione jako tereny rolne i wyłączone z zabudowy.

W przypadku lokalizowania terenów zurbanizowanych i terenów pod zalesienie na obszarach wyposażonych w urządzenia melioracyjne, konieczna będzie po wcześniejszym uzgodnieniu z Wojewódzkim Zarządzeniem Melioracji i Urzędzeń Wodnych w Łodzi, przebudowa urządzeń melioracyjnych w sposób umożliwiający funkcjonowanie sieci na terenach sąsiednich, jak również konieczne będzie wystąpienie o wykreślenie z ewidencji urządzeń melioracji szczegółowych. Na terenach zmeliorowanych, a przewidzianych w „Studium...” do zalesienia należy zapewnić pas wolny od nasadzeń oddzielający teren zalesiany od rowów melioracyjnych i rzek w celu umożliwienia ich prawidłowej eksploatacji.

Ochrona surowców mineralnych.

Wszystkie udokumentowane złoża podlegają ochronie przed trwałym zainwestowaniem. Złoża te zabezpieczają lokalne zapotrzebowanie miasta i gminy na ten surowiec.

Dopuszcza się powierzchniową eksploatację złóż surowców na gruntach klasy V-VI.

Ochrona gleb.

1. Przed zmianą użytkowania na podstawie przepisów odrębnych podlegają gleby wysokich klas bonitacyjnych I–III stanowiące wartościowy zasób przyrodniczy gminy.

W uzasadnionych przypadkach dopuszcza się zabudowę na terenach na których występują gleby chronione pod warunkiem uzyskania zgody Ministra na wyłączenie z użytkowania rolniczego.

2. Przed zanieczyszczeniem środkami chemicznymi wykorzystywanymi w rolnictwie poprzez prowadzenie właściwej gospodarki tymi środkami.
3. Przed zanieczyszczeniami komunikacyjnymi kumulującymi się wzdłuż dróg o dużym nasileniu ruchu przez wprowadzenie obudowy biologicznej dróg.
4. Przed składowaniem odpadów i zanieczyszczeniem terenów poeksploatacyjnych i wyrobisk.

B.III.II. USTALENIA WYNIKAJĄCE Z UWARUNKOWAŃ SANITARNYCH.

Zakładając zrównoważony i proekologiczny rozwój gminy, obowiązuje zachowanie właściwych standardów sanitarnych. Na terenach wyznaczonych dopuszcza się wszelką działalność gospodarczą (usługową i produkcyjną) o uciążliwości nie wykraczającej poza granice działki, tj. zastosowanie rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych, które wyeliminują szkodliwe oddziaływanie na środowisko poza terenem, do którego jednostka ma tytuł prawny, a w przypadku usług wbudowanych, poza lokal. W uzasadnionych przypadkach może być konieczne opracowanie raportu oddziaływania na środowisko, zgodnie z przepisami odrębnymi.

Ponadto obowiązuje:

Ochrona wód.

1. dążenie docelowo do osiągnięcia planowanej czystości wód powierzchniowych;
2. zakaz odprowadzania nieoczyszczonych ścieków do gruntu i wód powierzchniowych zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi;
3. likwidacja nieszczelnych szamb;
4. opróżnianie taborem asenizacyjnym do punktu zlewnego zbiorników bezodpływowych na ścieki sanitarne. Zbiorniki bezodpływowe powinny posiadać atest szczelności;
5. dążenie docelowo do coraz pełniejszego uzbrojenia sieciowego w wodociągi, a zwłaszcza w kanalizację;
6. modernizacja urządzeń wodnych w celu osiągnięcia wymaganych standardów jakościowych wody pitnej;
7. udostępnienie rowów dla prowadzenia prac porządkowych, oczyszczających i udrażniających. Obowiązuje pozostawienie pasa technicznego wzdłuż jednego z brzegów;
8. zachowanie istniejącej sieci rowów w celu zapewnienia prawidłowego funkcjonowania urządzeń melioracji szczegółowych i właściwych warunków odbioru wód powierzchniowych;
9. konieczność zapewnienia dostępu do rzek Dobrzyńki i Wolbórki, zgodnie z wymogami przepisów odrębnych;
10. gospodarowanie uwzględniające potrzebę ochrony wód podziemnych w strefach zasilania głównych i użytkowych zbiorników wód podziemnych, poprzez zakaz lokalizacji obiektów budowlanych, robót lub innych czynności, które mogą spowodować zanieczyszczenie gruntów lub wód bez zaprojektowania i wykonania odpowiednich zabezpieczeń. Nowe inwestycje w tym obszarze powinny być realizowane przy zastosowaniu wszelkich zabezpieczeń technicznych dla ochrony środowiska, szczególnie wód podziemnych i powierzchniowych;
11. retencjonowanie wody. W Wojewódzkim Programie Małej Retencji przewiduje się budowę zbiorników:
  - a. "Młynek" w zlewni rzeki Pilicy na rowie, dop. Wolbórki. Powierzchnia zbiornika wynosi 5,0 ha, a pojemność 43 tys m³,
  - b. "Rydzyński" w zlewni rzeki Warty na rzece Dobrzyńce. Powierzchnia zbiornika

wynosi 7,0 ha, a pojemność 105,0 tys m³. Zbiornik położony jest w miejscowości Rydzynki.

Ochrona powietrza.

W systemie ogrzewania indywidualnego należy sukcesywnie przechodzić na paliwa bezpieczne ekologicznie (gaz, olej opałowy, także energia elektryczna) szczególnie w rejonach dużych zgrupowań zabudowy. Dla projektowanych większych rejonów urbanizacji należy rozważyć możliwość zastosowania kotłowni lokalnych, bazujących również na ekologicznych nośnikach energii.

Ochrona przed hałasem.

W terenach możliwych przekroczeń dopuszczalnego poziomu hałasu komunikacyjnego, tj. wzdłuż głównych dróg, w szczególności wzdłuż drogi krajowej nr 1, na terenach o funkcji chronionej (zabudowa mieszkaniowa, lotniskowa, usługi oświaty i zdrowia itp.) należy liczyć się z koniecznością odpowiedniego zabezpieczenia w postaci pasów zieleni wysokiej (w miejscach gdzie pozwalają na to warunki terenowe), ekranów akustycznych lub okien dźwiękoszczelnych, ewentualnie innych skutecznych rodzajów zabezpieczeń. Wszelkie działania w zakresie ochrony przed hałasem powinny być prowadzone kompleksowo, w celu zapewnienia odpowiedniej ochrony zdrowia mieszkańców miasta i gminy.

Racjonalna gospodarka odpadami.

1. modernizacja składowiska odpadów komunalnych w Kruszowie,
2. prowadzenie segregacji śmieci w każdym gospodarstwie domowym poprzez oddzielenie biomasy. Właściwa, prawidłowo zorganizowana zbiórka i wywóz śmieci, połączone z zagospodarowaniem szkła, makulatury, tworzyw sztucznych, złomu, olejów, itp.

Ograniczenia rozwoju wynikające z istniejących i projektowanych stref sanitarnych i bezpieczeństwa.

Obowiązuje zakaz lokalizacji nowych funkcji chronionych w wyznaczonych strefach ochrony sanitarnej od istniejących cmentarzy: Cmentarza rzymsko – katolickiego pw. Św Krzysztofa przy ulicy 3-go Maja w Tuszynie oraz cmentarza rzymsko – katolickiego pw. Św. Witalisa w Tuszynie oraz w strefach bezpieczeństwa od linii elektroenergetycznych i gazociągów.

B.III.III. USTALENIA WYNIKAJĄCE Z UWARUNKOWAŃ EKOLOGICZNYCH I OCHRONY PRAWNEJ.

W celu zachowania bioróżnorodności, utrzymania zdolności ekosystemów do odtworzenia zasobów przyrodniczych oraz odpowiedniego kształtowania krajobrazu, należy dążyć w powiązaniu z rozwojem zabudowy do zabezpieczenia przestrzennego i funkcjonalnego systemu wszystkich elementów przyrody poprzez:

1. **ochronę zieleni:**
  - a. maksymalne zachowanie i ochrona istniejących kompleksów leśnych,
  - b. prowadzenie gospodarki leśnej zgodnie z planami urzędowania lasów,
  - c. zwiększenie wskaźnika lesistości poprzez zalesienie gleb najsłabszych klas bonitacyjnych o małej przydatności dla produkcji rolnej,
  - d. ochronę parków, cmentarzy i innych urządzonych grup zieleni wysokiej,
  - e. maksymalną ochronę wszelkich zadrzewień, w tym szczególnie szpalerów przydrożnych, jak również zieleni łąkowej i śródpolnej.

2. **ochronę prawną wartości przyrodniczych:**
  - a. ochrona istniejących Rezerwatów przyrody „Molenda” i „Wolbórka” zgodnie z zasadami wskazanymi w aktach prawnych ustanawiających te objekty;
  - b. ochrona pomników przyrody zgodnie z zasadami wskazanymi w aktach prawnych ustanawiających te objekty. Pielęgnację pomników przyrody powinny przeprowadzać przedsiębiorstwa posiadające stosowne uprawnienia.
  - c. ochrona parków podworskich.
3. **obszary projektowane do objęcia ochroną:**
  - a. projektowany Obszar Chronionego Krajobrazu Tuszyńsko – Dłutowsko – Grabiański
Zasady ochrony tego obszaru zostaną wskazane w akcie ustanawiającym ten obszar.

4. **ochronę krajobrazu:**

Generalnie w celu ochrony krajobrazu oraz włączenia terenu miasta i gminy w wielkoprzestrzenny system obszarów chronionych (istniejących korytarzy ekologicznych Pilicy i Bzury - Neru oraz projektowanych Zespołów Przyrodniczo – Krajobrazowych: Miazgi – Wolbórki i Dobrzyńki - Neru) proponuje się stworzenie wewnętrznego systemu przyrodniczego gminy w oparciu o:

- a. węzły przyrodnicze – istniejące kompleksy leśne i parki podworskie, o dużych walorach przyrodniczych (różnorodność gatunków, naturalność zbiorowisk, stabilność), odgrywające rolę zasilającą w funkcjonowaniu systemu,
- b. korytarze ekologiczne – doliny rzeczne, głównie Dobrzyńki i Wolbórki – strefy, których cechy przyrodnicze predysponują je do pełnienia roli łączników między węzłami,
- c. sięgacze ekologiczne – doliny boczne, łączące główne systemy dolinne z obszarami wysoczyznowymi i węzłowymi,
- d. łączniki przyrodnicze – strefy łączące system lokalny, bazujące na mniejszych obniżeniach terenowych, wykorzystujące większe skupiska zieleni (ogrody, zieleń przydrożną, obszary proponowanych zalesień i inne).

Wskazuje się w w/w obszarach i strefach uwzględnianie warunków ochrony przedstawionych wyżej (dot. ochrony terenów dolinnych, wód, zieleni) a także w miarę możliwości maksymalne nasywanie stref zielenią (zadrzewienia śródpolne, przydrożne, przydolinne, pasy wiatrochronne, zalesienia) w celu wytworzenia ciągłości systemu oraz więzi krajobrazowej z terenami sąsiednimi. Strefy te powinny być chronione przed przerywaniem lub osłabianiem ciągłości.

B.IV. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.

B.IV.I. ZASADY OCHRONY OBIEKTÓW WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTKÓW.

Dla obiektów wpisanych do rejestru zabytków obowiązują ustalenia zawarte w ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, tj. wszelkie prace przy obiektach wpisanych do rejestru i mogące wpłynąć na wygląd zabytku oraz prace archeologiczne i wykopaliskowe, a także prowadzenie robót budowlanych w otoczeniu zabytku wymagają pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Wykorzystanie na cele użytkowe zabytku wpisanego do rejestru zabytków może odbywać się wyłącznie w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości. WKZ na wniosek właściciela lub posiadacza zabytku może wydać zalecenia konserwatorskie określające sposób korzystania z zabytku, jego zabezpieczenia, wykonania prac konserwatorskich, a także zmian dopuszczalnych w zabytku.

Dla parków objętych ochroną w ramach wpisu do rejestru zabytków, znajdujących się w Kruszowie, Żerominie i Górkach Małych ustala się:

1. wszelkie zabiegi zmieniające układ kompozycyjny parku muszą być uzgodnione z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,
2. na usunięcie drzew i krzewów jest konieczne uzyskanie zezwolenia WKZ,
3. wprowadzenie nowych nasadzeń i ogrodzeń jest możliwe po uzgodnieniu z WKZ,
4. zakaz umieszczania reklam,
5. zakaz prowadzenia napowietrznych linii energetycznych i telefonicznych,
6. zakaz podziału na odrębne działki budowlane.

Wykaz obiektów i parków podworskich wpisanych do rejestru zabytków znajduje się w części A niniejszego tekstu, w punkcie A.III.IV.III. W tabeli podano funkcje obiektów, adres oraz rodzaj własności. Miejsce lokalizacji obiektów wraz z numerem porządkowym, zgodnym z tabelą pokazano również na rysunku studium, w części B.

B.IV.II. ZASADY OCHRONY OBIEKTÓW WPISANYCH DO GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTEKÓW.

Celem ochrony jest zachowanie walorów architektonicznych i historycznych obiektów i obszarów wskazanych w gminnej ewidencji zabytków.

W odniesieniu do w/w obiektów i obszarów obowiązują następujące ustalenia:

1. przed przystąpieniem do sporządzenia projektu prac budowlanych obejmujących obiekt zabytkowy należy wystąpić do WKZ w Łodzi o wytyczne konserwatorskie do planowanej inwestycji,
2. ustala się obowiązek uzgadniania z WKZ wszelkich działań przy obiektach zabytkowych i przy zagospodarowaniu ich otoczenia, m. in. prac związanych z ich przebudową, rozbudową, remontami, zmianami bryły i elewacji budynku, rozbiórki lub wyburzenia,
3. ewentualna rozbiórka obiektu wpisanego do ewidencji zabytków jest dopuszczalna po uzyskaniu pozytywnej opinii WKZ na podstawie orzeczenia o stanie technicznym, analizie opłacalności remontu i prac renowacyjnych i po przedłożeniu stosownej dokumentacji inwentaryzacyjnej.

Wykaz obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków znajduje się w punkcie A.III.IV.IV. W tabeli podano funkcje obiektów, adres oraz rodzaj własności. Miejsce lokalizacji obiektów wraz z numerem porządkowym, zgodnym z tabelą pokazano również na rysunku studium, w części B. Dopuszcza się aktualizację gminnej ewidencji zabytków obejmującą dodanie lub usunięcie obiektów.

B.IV.III. ZASADY OCHRONY OBIEKTÓW ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W STREFACH OCHRONY UKŁADU URBANISTYCZNO - ARCHITEKTONICZNEGO.

Przedmiotem ochrony jest rozplanowanie ulic, placów i dróg w historycznych liniach rozgraniczających, historyczne linie zabudowy, granice podziałów własnościowych, historyczna zabudowa miejska (w tym obiekty wpisane do rejestru zabytków i gminnej ewidencji zabytków), charakter wnętrza miejskich określony przez elementy nawiązujące do lokalnej tradycji kształtowania zabudowy: gabaryty budynków, podziały elewacji, proporcje otworów, formy i pokrycie dachów oraz powiązania widokowe, zespoły zieleni zabytków, skala i tradycje kształtowania zabudowy.

Obowiązuje zachowanie i eksponowanie elementów historycznego układu przestrzennego.

W obrębie strefy ochrony układu urbanistyczno- architektonicznego obowiązują następujące ustalenia:

1. ustala się obowiązek uzgadniania z WKZ wszelkiej działalności związanej z obiektami zabytkowymi i ich otoczeniem, nakaz uzyskania zgody na wszelkie prace budowlane

- proawdzone w strefie (w tym wyburzeniowe),
2. ustala się nakaz uzgadniania z WKZ lokalizacji, formy i gabarytów nowo realizowanych obiektów w ramach w/w strefy. Przy realizacji zabudowy uzupełniającej (plombowej) lub modernizacji istniejącej zabudowy ustala się obowiązek uwzględnienia lokalnych tradycji kształtowania zabudowy - głównie gabarytów, form i charakterystycznych podziałów elewacyjnych wpływających na kształt pierzei (linie gzymsów pośrednich, wieńczących, układ i wielkość otworów na elewacji, itp.) oraz stosowanych materiałów wykończeniowych elewacji, stolarki zewnętrznej i pokrycia dachu. Należy dążyć do uzyskania efektu zabudowy zwartej.
  3. ustala się obowiązek uzgadniania z WKZ prac prowadzonych na terenach placów, dróg, w zakresie: napowietrznej infrastruktury technicznej, obiektów małej architektury, rozmieszczenia i formy oświetlenia, lokalizacji reklam, ukształtowania i kompozycji nawierzchni, realizacji zieleni urządzonej.

Strefami ochrony układu urbanistyczno - architektonicznego objęto, na podstawie gminnej ewidencji zabytków, układ przestrzenny historycznego centrum miasta Tuszyna i dzielnicy miasta Tuszyn-Las oraz wsi Górki Duże i Szczukwin. Granice stref pokazano na rysunku studium, w części B. Dopuszcza się aktualizację zasięgów stref ochrony układu urbanistyczno – architektonicznego, w tym rezygnację w części lub całości niektórych stref wskazanych w studium, w oparciu o nowe badania naukowe.

B.IV.IV. ZASADY OCHRONY OBIEKTÓW I STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH.

W granicach **stanowisk archeologicznych**, obowiązuje przeprowadzanie badań archeologicznych przed wydaniem pozwolenia na budowę. Na prowadzenie badań archeologicznych należy uzyskać pozwolenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. O pozwolenie należy wystąpić nie później niż 21 dni przed rozpoczęciem badań.

Strefy ochrony archeologicznej obejmują obszary istniejących i potencjalnych stanowisk archeologicznych. W strefie ochrony archeologicznej obowiązuje przeprowadzenie nadzorów archeologicznych przy wszelkich inwestycjach związanych ze zmianą zagospodarowania terenu, tam gdzie prowadzone będą roboty ziemne. Na prowadzenie nadzorów archeologicznych należy uzyskać pozwolenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. O pozwolenie należy wystąpić nie później niż 21 dni przed rozpoczęciem inwestycji.

W sytuacji ujawnienia nowego stanowiska archeologicznego w obszarze ochrony archeologicznej wymagane jest wykonanie badań archeologicznych. W takiej sytuacji wszelkie prace budowlane powinny zostać przerwane, a teren udostępniony do badań archeologicznych. Wszystkie nowoodkryte stanowiska archeologiczne należy oznaczyć, zabezpieczyć i powiadomić Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Dopuszczalne jest powiększenie strefy ochrony archeologicznej po odkryciu nowych stanowisk i wciągnięciu ich do ewidencji zabytków archeologicznych.

Przy wszystkich inwestycjach liniowych dłuższych niż 20 m i szerszych niż 30 cm, wymagających prac ziemnych należy uzgodnić z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków konieczność przeprowadzenia prac archeologicznych.

Na obszarze stanowisk wpisanych do rejestru zabytków obowiązuje zakaz prowadzenia jakiejkolwiek działalności inwestycyjnej, rolniczej czy leśnej. W przypadku planowania dużych inwestycji celu publicznego, jakiejkolwiek działania naruszające strukturę gruntu, należy uzgodnić z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Łodzi.

Stanowisko wpisane do rejestru zabytków znajduje się we wsi Górki Duże (dec. z 10 czerwca 1969 r. KL.IV-680/10/69, nr rej. 1043/WKZ Piotrków Tryb.). Jest to grodzisko nizinne, stożkowate, z okresu wczesnośredniowiecznego o pow. ok. 2000 m².

Wszystkie stanowiska archeologiczne wraz ze strefami ochrony archeologicznej pokazano na rysunku studium, w części B.

B.V. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI.

Podstawowym rodzajem komunikacji w gminie Tuszyn jest transport drogowy.

Drogi pełnią dwie główne funkcje: służą obsłudze komunikacyjnej oraz kształtują strukturę przestrzenną gminy. Dostępność do dróg wpływa na zagospodarowanie, wartość terenu i możliwości jego rozwoju.

Zasady polityki komunikacyjnej oraz kierunki rozwoju oparto o analizy stanu istniejącego, zadania i wnioski z planów wyższego rzędu – Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego oraz obowiązujących Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Tuszyn.

Kierunki polityki przestrzennej w zakresie komunikacji:

1. stworzenie warunków do rozwoju przestrzennego gminy, poprzez usprawnianie i rozbudowę sieci komunikacyjnej,
2. zapewnienie powiązania wewnętrznego układu komunikacyjnego gminy z układem zewnętrznym, głównie z drogą krajową nr 1, projektowaną autostradą A-1 poprzez węzeł „Tuszyn” oraz projektowaną drogą ekspresową S-8 poprzez węzeł „Rzgów”,
3. zapewnienie obsługi komunikacyjnej do terenów przeznaczonych pod zabudowę i inwestycje,
4. ograniczenie lokalizacji zabudowy wzdłuż dróg tranzytowych, o wysokiej kategorii technicznej, poprzez wyznaczanie terenów pod inwestycje z dala od takich dróg i zapewnienie osobnej obsługi komunikacyjnej, służącej wyłącznie za dojazd do poszczególnych terenów i działek,
5. podnoszenie parametrów technicznych dróg istniejących, poprzez dostosowanie do pełnionej przez drogę funkcji i natężenia ruchu,
6. rozszerzenie sieci dróg gminnych,
7. rozszerzenie zasięgu pasażerskiej komunikacji zbiorowej, zwłaszcza rozwój połączeń między targowiskiem w Tuszynie i Głuchowie, a gminami i miastami sąsiednimi,
8. budowa ścieżek rowerowych łączących tereny mieszkaniowe z rekreacyjnymi i usługowymi.

B.V.I. Układ drogowy.

Podstawowy system drogowy na terenie gminy obejmuje drogi następujących kategorii:

1. KDA – autostrada:

- **A-1** - istniejący i projektowany odcinek autostrady relacji Gdańsk – Łódź – Katowice – przebiega przez gminę Tuszyn w kierunku północ-południe po jej wschodnich krańcach. Odcinek istniejący zaczyna się w węźle „Tuszyn” w Głuchowie i biegnie na południe. Węzeł „Tuszyn” stanowi powiązanie układu dróg gminnych poprzez drogę krajową nr 1 z południową częścią autostrady, a po rozbudowie również z częścią północną. Lokalizacja węzła stwarza możliwość wyznaczenia w jego rejonie terenów pod inwestycje o charakterze handlowym, produkcyjnym, magazyny, bazy logistyczne, itp. pod warunkiem zapewnienia obsługi tych terenów poprzez budowę dróg pomocniczych mających powiązanie z drogą krajową nr 1. W granicach gminy znajduje się również fragment węzła autostradowego „Wrocław”, będącego skrzyżowaniem z projektowaną drogą ekspresową S-8. Teren przeznaczony pod autostradę ma zmienną szerokość w granicach od około 80 do 140 m z poszerzeniami na węzłach. Dodatkowe poszerzenia występują w miejscach skrzyżowań z istniejącymi drogami, gdzie planowana jest budowa bezkolizyjnych dwupoziomowych przejazdów ponad autostradą.

2. KDS - drogi ekspresowe:

- **S- 8** – projektowana droga ekspresowa relacji Wrocław – Sieradz – Łódź – przebiega wzdłuż północnej granicy gminy Tuszyn. Posiada w granicach gminy planowany węzeł z autostradą A-1 i tuż poza granicami na terenie gminy Rzgów – węzeł z drogą krajową nr 1.

- **S- 74** - postulowana droga ekspresowa będąca przedłużeniem S-8 na wschód od autostrady A-1 w kierunku Tomaszowa Maz., Kielc, Radomia.
- 3. KDGP – drogi główne ruchu przyspieszonego:**
- **droga krajowa nr 1** – istniejąca droga relacji Gdańsk – Toruń – Łódź – Głuchów – węzeł „Tuszyn” z autostradą A-1. Droga ta przebiega przez środek gminy w kierunku północ-południe. Obecnie jest to droga dwujezdniowa z dwoma pasami ruchu na każdej jezdni, docelowo ma posiadać po 3 pasy ruchu w obu kierunkach jazdy. Część tego planu została zrealizowana na odcinku od północnej granicy gminy do skrzyżowania z ulicą 3 Maja na terenie miasta, gdzie droga ma 3 pasy ruchu na obu jezdniach. Planowane jest bezkolizyjne rozwiązanie skrzyżowania z ulicami Rzgowską i Świętokrzyską, ze względu na duży ruch jaki się na nim odbywa. Jest to główne skrzyżowanie w mieście, stanowiące wjazd z drogi krajowej do centrum Tuszyna i do dzielnicy Tuszyn-Las. Droga krajowa nr 1 stanowi obecnie obok zrealizowanego odcinka autostrady A-1 (od południowej granicy gminy do Głuchowa) główne połączenie z zewnętrznym układem komunikacyjnym. Wzdłuż drogi krajowej zakłada się budowę gminnych dróg dojazdowych służących obsłudze terenów inwestycyjnych położonych przy drodze. Dzięki takiemu rozwiązaniu zakłada się zmniejszenie obecnej ilości skrzyżowań i zjazdów na działki. Niektóre drogi przecinające drogę nr 1 będą przebiegały na wiaduktach.
  - **droga krajowa nr 91** - istniejąca droga relacji Głuchów – Piotrków Trybunalski – Radomsko – Częstochowa. W granicach gminy znajduje się odcinek, który rozpoczyna się w Głuchowie w węźle autostradowym „Tuszyn”, na przedłużeniu drogi krajowej nr 1 i biegnie na południe w kierunku Piotrkowa Trybunalskiego. Droga posiada dwie jezdnie po dwa pasy ruchu w obu kierunkach.
- 4. KDZ – drogi zbiorcze:**
- **droga powiatowa nr 1512E** – od drogi powiatowej nr 2902E w Modlicy, w kierunku Pałczewa,
  - **ciąg dróg: droga powiatowa nr 2902E – droga gminna nr 106808E – droga gminna nr 106874E - droga gminna nr 106847E** – od drogi powiatowej nr 1512E w Modlicy, przez Tuszyn, do skrzyżowania ulic Jagiełły - Starościańska z drogą krajową nr 1,
  - **droga powiatowa nr 2900E** – od drogi gminnej nr 106874E, przez Żeromin, w kierunku Czarnocina,
  - **droga powiatowa nr 2929E** – od skrzyżowania ulic Jagiełły - Starościańska z drogą krajową nr 1 do drogi powiatowej nr 3313E w Górkach Małych,
  - **droga projektowana** – od ul. Starościańskiej w Tuszynku Majorackim do ul. Góreckiej w Tuszynie,
  - **ciąg dróg: droga gminna nr 106868E – droga powiatowa nr 2904E** – od skrzyżowania ulic Rzgowska - Moniuszki z drogą krajową nr 1, przez Tuszyn, Dylew, Wolę Kozubową w kierunku Dłutowa,
  - **ciąg dróg: droga gminna nr 106814E – droga gminna nr 110152E** – od drogi powiatowej nr 2904E w Tuszynie do drogi powiatowej nr 3313E w Górkach Małych,
  - **ciąg dróg: droga gminna nr 106865E – droga powiatowa nr 2928E** – od drogi powiatowej nr 2904E w Tuszynie, przez Zofiówkę, w kierunku Pabianic,
  - **droga powiatowa nr 2902E (ul. Poddebina)** – od drogi powiatowej nr 2928E w Tuszynie (ul. Rzeczna) do drogi krajowej nr 1,
  - **droga powiatowa nr 2901E (ul. 3 Maja)** – od skrzyżowania ul. 3 Maja z drogą krajową nr 1 do drogi gminnej nr 106843E (ul. Pabianicka),
  - **ciąg dróg: droga gminna nr 106843E – droga gminna nr 106868E – droga gminna nr 106854E** – od drogi powiatowej nr 2902E (ul. Poddebina) do drogi powiatowej nr 2901E (ul. 3 Maja),
  - **ciąg dróg: droga gminna nr 106605E – droga gminna nr 110152E** od drogi powiatowej 2928E w Zofiówce, przez Bądzyń, Wolę Kozubową, Dylew, Górki

- Małe, do drogi powiatowej nr 3313E w Górkach Małych,
- **droga powiatowa nr 3313E** – z kierunku Dłutowa, przez Górki Duże, Górki Małe, Garbów, Kruszów, w kierunku Wolborza,
- **droga powiatowa nr 2931E** – od drogi powiatowej nr 3313E w Górkach Dużych, przez Jutroszew, w kierunku Rusocin,
- **droga powiatowa nr 2930E** – od węzła „Głuchów” na drodze krajowej nr 1 w Głuchowie, przez Wodzin Prywatny, Wodzin, Mąkoszyn, w kierunku Grabicy,
- **droga powiatowa nr 2932E** – od drogi powiatowej nr 2930E w Mąkoszynie do autostrady A-1.

5. KDL – drogi lokalne:

- **droga powiatowa nr 1512E** – od zachodniej granicy gminy we wsi Mąkoszyn do drogi powiatowej nr 2902E,
- **droga gminna nr 106408E** – od drogi powiatowej nr 1512E w Mąkoszynie, w kierunku Kalinka,
- **droga gminna nr 106602E** – od drogi powiatowej nr 1512E w Mąkoszynie, w kierunku Romanowa,
- **droga gminna nr 106833E (ul. Modlicka)** – od drogi powiatowej nr 1512E w Mąkoszynie do drogi powiatowej nr 2902E w Tuszynie,
- **droga gminna nr 106832E (ul. Młynkowa)** – od drogi gminnej nr 106870E (ul. Tylna) do drogi powiatowej nr 2902E (ul. Kępica),
- **droga istniejąca** - łącząca drogę gminną nr 106832E (ul. Młynkowa) z drogą powiatową nr 2902E (ul. Kępica),
- **ciąg dróg: droga gminna nr 106849E (ul. Polna) – droga gminna nr 106873E (ul. Wielkopole)** – od drogi powiatowej nr 2902E (ul. Brzezińska) do drogi gminnej nr 106833E (ul. Modlicka),
- **droga gminna nr 106862E (ul. Stodolniana)** – od drogi gminnej nr 106838E (ul. Noworzgowska) do autostrady A-1,
- **ciąg dróg: droga powiatowa nr 2910E (ul. Rzgowska) – droga gminna nr 106838E (ul. Noworzgowska)** – od skrzyżowania ulic Rzgowska - Moniuszki z drogą krajową nr 1 do drogi gminnej nr 106874E (ul. Wysoka),
- **droga powiatowa nr 2902E (ul. Brzezińska)** – od drogi gminnej nr 106849E (ul. Polna) do drogi powiatowej nr 2900E (ul. Żeromskiego),
- **ciąg dróg: droga gminna nr 106829E (ul. Łódzka) – droga powiatowa nr 2900E (ul. Żeromskiego)** – od drogi powiatowej nr 2910E (ul. Rzgowska) do drogi gminnej nr 106874E (ul. Wysoka),
- **droga powiatowa nr 2904E (ul. Króla Władysława Jagiełły)** – od drogi powiatowej nr 2900E (ul. Żeromskiego) do drogi gminnej nr 106847E (ul. Tysiąclecia),
- **droga powiatowa nr 2908E (ul. Wschodnia)** – od drogi gminnej nr 106874E (ul. Wysoka) do drogi powiatowej nr 2900E (ul. Żeromskiego),
- **droga gminna nr 106812E (ul. Bolesława Prusa)** – od drogi powiatowej nr 2902E (ul. Poddebina) do drogi powiatowej nr 2901E (ul. 3 Maja),
- **ciąg dróg: droga powiatowa nr 2903E (ul. Narutowicza, Karłowicza, Słoneczna)** – od drogi powiatowej 2901E (ul. 3 Maja) do drogi gminnej nr 106854E (ul. Domowicza).
- **droga gminna nr 106858E (ul. Jana Sobieskiego)** – od drogi powiatowej nr 2903E do drogi gminnej nr 106868E (ul. Moniuszki),
- **droga gminna nr 106868E (ul. Moniuszki)** – od drogi gminnej nr 106854E (ul. Domowicza) do skrzyżowania ulic Rzgowska - Moniuszki z drogą krajową nr 1,
- **ciąg dróg: droga gminna nr 106866E (ul. Szymanowskiego) – droga projektowana** – od drogi gminnej nr 106868E (ul. Moniuszki) do drogi powiatowej nr 2928E (ul. Poddebina),
- **droga powiatowa nr 2928E (ul. Poddebina)** – od drogi gminnej nr 106865E (ul. Szpitalna) do drogi gminnej nr 106868E (ul. Świętokrzyska),
- **ciąg dróg: droga gminna nr 106819E (ul. Kocha) – droga powiatowa nr**

- 2904E (ul. Ks. Ściegiennego)** – od drogi powiatowej nr 2928E (ul. Poddębina) do drogi powiatowej nr 2929E (ul. Starościańska),
- **droga projektowana** – od drogi gminnej nr 106819E (ul. Kocha) do drogi gminnej nr 106814E (ul. Górecka),
- **ciąg dróg: droga gminna nr 106835E (ul. Niedas Leśny) – projektowana droga przez Tuszynek Majoracki, Kruszów, Żeromin, Tuszyn (ul. Królewska)** – od drogi gminnej nr 106814E (ul. Niedas) do drogi powiatowej 2908E (ul. Wschodnia w Tuszynie),
- **ciąg dróg: droga gminna nr 106604E – droga projektowana** – od drogi powiatowej nr 2900E w Żerominie, w kierunku Grabina Wola,
- **droga powiatowa nr 1512E** – od Rydzynek, w kierunku Dłutowa,
- **droga istniejąca (ul. Rzeczna)** – od drogi powiatowej nr 2928E w Rydzynkach do drogi powiatowej nr 1512E w Rydzynkach,
- **droga istniejąca (ul. Komarowa)** – od drogi powiatowej nr 1512E w Rydzynkach do ul. Wczasowej w Rydzynkach,
- **droga istniejąca (ul. Wczasowa)** – od Rydzynek, w kierunku Pabianic,
- **droga gminna nr 110152E** – od drogi gminnej nr 106605E w Woli Kazubowej, w kierunku Dłutowa,
- **droga gminna nr 106610E** – od drogi powiatowej nr 2931E w Jutroszewie, w kierunku Redocin,
- **droga istniejąca w Górkach Małych (ul. Dylewska)** – od drogi gminnej nr 110152E do drogi powiatowej nr 3313E,
- **droga powiatowa 2929E** – od drogi powiatowej nr 3313E w Górkach Małych, przez Szczukwin, Garbów, Głuchów do drogi krajowej nr 1,
- **droga gminna nr 106606E w Garbowie** – od drogi powiatowej nr 3313E do drogi powiatowej nr 2929E,
- **droga gminna nr 106607E w Głuchowie** – od drogi krajowej nr 1 do autostrady A-1,
- **droga gminna nr 106609E** – od drogi powiatowej nr 2929E w Szczukwinie do drogi powiatowej nr 2931E w Jutroszewie,
- **droga gminna nr 106608E** – od drogi powiatowej nr 2929E w Szczukwinie, przez Wodzin Majoracki, Wodzinek, w kierunku Srocka,
- **droga istniejąca w Syskach (ul. Piotrkowska, Grabicka)** – od drogi powiatowej nr 2930E w kierunku Lutostawic.

W studium wyznaczono generalny układ dróg, poczynając od autostrady, drogi ekspresowej, dróg krajowych, po drogi powiatowe i gminne, ograniczając się do dróg lokalnych. Nie wyznaczono przebiegu dróg niższych klas – dróg dojazdowych ani dróg wewnętrznych, gdyż doprecyzowanie obsługi poszczególnych terenów i działek należy do zadań planu miejscowego. W celu wskazania ewentualnej możliwości obsługi dużych terenów przeznaczonych pod zainwestowanie ustalono orientacyjny przebieg uzupełniających dróg dojazdowych, których układ i parametry należy uściślić w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

B.V.II. Pasażerska komunikacja zbiorowa.

Zbiorową obsługę komunikacją gminy, w zakresie przewozów osób zapewnia Przedsiębiorstwo Państwowej Komunikacji Samochodowej oraz prywatni przewoźnicy (szczególnie na trasie Łódź - Tuszyn).

B.V.III. Ścieżki rowerowe.

Na terenie gminy Tuszyn nie ma urządzonych ścieżek rowerowych, rowerzyści poruszają się po istniejących drogach, które często nie posiadają odpowiedniej szerokości,

umożliwiającej obok ruchu samochodowego, jazdę rowerem.

Na rysunku studium zaznaczono przebieg szlaku rowerowego – ścieżki rowerowej im. Józefa Domowicza, która powstała przy udziale dyrekcji, nauczycieli, uczniów Gimnazju Nr 1 w Tuszynie i pomocy Urzędu Miasta w Tuszynie. Ścieżka ta biegnie przez miejscowości Tuszyn, Garbów, Górki Małe, Wole Kazubową, Dylew, Budzyń, Zofiówkę i Rydzynki.

Ścieżka rowerowa im. Józefa Domowicza uzupełniona o ścieżki zaproponowane w Miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego miasta Tuszyn tworzy obwodowy układ z siatką wewnętrznych powiązań, łącząc centrum Tuszyna i dzielnicę Tuszyn – Las, a w nich najważniejsze obiekty użyteczności publicznej (szkoły, urzędy, ośrodki zdrowia) z najgęściej zamieszkałymi sąsiednimi sołectwami: Rydzynki, Zofiówka, Bądryń, Dylew, Górki Małe, Garbów, Tuszynek Majoracki.

Ponieważ wyznaczona ścieżka przebiega poza drogami o dużym nasileniu ruchu, może funkcjonować w oparciu o istniejące jezdnie, choć lepszym, bezpieczniejszym rozwiązaniem jest budowa ścieżek rowerowych wyodrębnionych z jezdni. Możliwe jest to jednak wyłącznie w drogach, których szerokość umożliwia oprócz umieszczenia jezdni i chodnika lub poboczy, budowę pasa dla ruchu rowerowego.

B.VI. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.

B.VI.I. Zaopatrzenie w wodę.

Gmina Tuszyn jest i nadal będzie zaopatrywana w wodę z zasobów wód podziemnych. Istniejące rezerwy w źródłach poboru wody wskazują na możliwość zaspokojenia potrzeb obecnych i przyszłych odbiorców z dotychczasowych systemów wodociągowych, pracujących w oparciu o ujęcia głębinowe w Tuszynie, Tuszynie Lesie i Niedasie, Modlicy, Rydzynkach, Górkach Dużych i Szczukwinie.

Zwiększenia poboru wody z ujęć i wydajności stacji wodociągowych następować będzie zgodnie z możliwościami określonymi w rozpoznaniu hydrogeologicznym i przyszłymi potrzebami gminy.

Istniejące systemy wodociągowe funkcjonujące w układzie jednostopniowego podawania wody do sieci (Tuszyn Las, Tuszyn Niedas i Modlica) powinny podlegać przebudowie na układy dwustopniowe, celem ich dostosowania do wydajności ujęć wody. Dla poprawy niezawodności dostaw wody i uniknięcia lokalnych deficytów kontynuować należy realizację połączeń między systemami wodociągowymi, umożliwiającą ich wzajemną współpracę i alimentację.

Dla utrzymania sprawności funkcjonowania systemów wodociągowych i zapewnienia warunków dla dalszego rozwoju urbanizacji prowadzić należy:

1. modernizację i rozbudowę stacji wodociągowej przy ul. Wschodniej w Tuszynie, w zakresie zgodnym z opracowanym projektem budowlanym, obejmującym:
  - rozbudowę zbiorników wyrównawczych, instalację dodatkowych zespołów filtracyjnych do uzdatniania wody i nowego zestawu pompowego umożliwiającego dwustopniowy układ dostarczania wody do sieci,
  - budowę studni awaryjnej lub włączenie do eksploatacji studni wodociągowej przy ul. Piotrkowskiej;
2. modernizację i rozbudowę stacji wodociągowych w Tuszynie - Lesie, Modlicy i Rydzynkach w zakresie dostosowania ich wydajności do możliwości ujęć wody; uruchomienie studni awaryjnej na ujęciu w Modlicy;
3. rozbudowę sieci wodociągowej w Górkach Małych w zakresie umożliwiającym spięcie systemu wodociągu komunalnego w Tuszynie z wodociągami lokalnymi w Górkach Dużych i Szczukwinie – celem współpracy i wzajemnej alimentacji;
4. sukcesywną rozbudowę sieci wodociągowej na terenach zainwestowanych nie wyposażonych w sieć wodociągową lub wyposażonych w stopniu niewystarczającym w Tuszynie i w Tuszynie - Lesie, na terenach wiejskich: w Głuchowie, Górkach Dużych, Rydzynkach i Zofiówce oraz na terenach wyznaczonych dla rozwoju przedsiębiorczości i komercyjnych usług przyległych do drogi krajowej Nr 1.

Należy prowadzić działania ochronne, mające na celu zabezpieczenie dobrej jakości ujmowanej wody. Ochroną zasobową należy objąć ujęcia wodociągów gminnych, jeśli potrzeba zostanie stwierdzona w ramach aneksów do dokumentacji hydrogeologicznych, zgodnie z obowiązującymi przepisami w sprawie ustanawiania stref ochronnych źródeł i ujęć wody.

Przebiegający przez północno-wschodnią część gminy rurociąg przesyłowy Ø 1600 mm z ujęcia w Bronisławowie do Zakładu Produkcji Wody „Kalinko”, ustala się do zachowania. Strefa ochronna dla wodociągu wynosi 15 m z każdej strony przewodu, licząc od skrajnej krawędzi. W pasach ochronnych obowiązuje zakaz lokalizowania budynków i innych naniesień trwałych bez zgody użytkownika rurociągu.

Dopuszcza się korzystanie z indywidualnych ujęć własnych i zakładowych istniejących i nowobudowanych.

B.VI.II. Odprowadzanie ścieków.

Stan gospodarki ściekowej miasta i gminy Tuszyn będzie ulegał systematycznej poprawie w związku z przeprowadzoną modernizacją i rozbudową oczyszczalni ścieków przy ul. Brzezińskiej, wykonaniem przepompowni ścieków przy ul. Poprzecznej i kanału przerzutowego ścieków z Tuszyńska - Lasu do układu kanalizacji miasta Tuszyńska.

Rozbudowa układu sieci kanalizacji sanitarnej w systemie miejskiej oczyszczalni ścieków będzie kontynuowana, dla uzyskania możliwie największego zasięgu jej oddziaływania.

W oparciu o Koncepcję programową gospodarki ściekowej miasta i gminy Tuszyn, opracowaną przez firmę WIDUCH w Kielcach w 2001 roku, przewiduje się:

1. rozbudowę układu sieci kanalizacji sanitarnej grawitacyjno-pompowej i ciśnieniowej na zurbanizowanych i przeznaczonych do urbanizacji terenach w Tuszyńsku i Tuszyńsku Lesie, w tym:
  - realizację kolejnych etapów (II, III i IV) kanalizacji sanitarnej w dzielnicy Tuszyńsku Las,
  - rozbudowę sieci kanalizacyjnej w Tuszyńsku, na terenach zabudowanych nie wyposażonych w sieć kanalizacyjną oraz na nowych terenach wyznaczonych do zabudowy;
2. włączenie w system kanalizacji miasta Tuszyńska ścieków z terenów wsi podmiejskich: Tuszyńsku Majoracki, Garbów, Kruszów i Głuchów, a docelowo również z miejscowości Jutroszew, Szczukwin Piaskowy i Gliniany; alternatywnie dla miejscowości: Jutroszew, Szczukwin Piaskowy i Gliniany możliwe jest rozwiązanie wariantowe i odprowadzanie ścieków do niezależnej oczyszczalni ścieków, lokalizowanej w Szczukwinie Piaskowym, zamiast przepompowni kierującej ścieki do Tuszyńska;
3. odprowadzanie ścieków z miejscowości Modlica poprzez układ kanalizacji grawitacyjno-pompowej bezpośrednio na oczyszczalnię ścieków;
4. dla miejscowości: Rydzynki, Zofiówka i Bądzyń, położonych w zlewni rzeki Dobrzyńki budowę niezależnego systemu zbiorczej kanalizacji sanitarnej i lokalnej oczyszczalni ścieków w Rydzynkach; odbiornikiem oczyszczonych ścieków będzie rzeka Dobrzyńka;
5. odprowadzanie ścieków ze wsi Syski w lokalnym systemie sieciowym, na oczyszczalnię ścieków lokalizowaną na terenie wsi lub poza obszarem gminy Tuszyńska, w porozumieniu z gminą Grabica;
6. zachowanie istniejącej oczyszczalni ścieków w Żerominie pod warunkiem dostosowania technologii oczyszczania ścieków do wymagań ochrony środowiska;
7. stosowanie w zabudowie rozproszonej, oddalonej od projektowanych systemów zbiorczej kanalizacji sieciowej przydomowych oczyszczalni ścieków, wszędzie tam gdzie warunki gruntowo-wodne są korzystne i pozwolą na ich stosowanie; w przypadku niekorzystnych warunków (wysoki poziom wód, grunt nieprzepuszczalny) ścieki należy gromadzić w zbiornikach bezodpływowych na terenie nieruchomości i okresowo je wywozić do stacji zlewnej na oczyszczalnię ścieków w Tuszyńsku.

B.VI.III. Odprowadzania wód opadowych.

Stan wyposażenia miasta w kanalizację deszczową jest niewystarczający i powinien być rozbudowywany w ramach modernizacji istniejących lub budowy nowych ulic. Na terenach stref wyznaczonych dla rozwoju przedsiębiorczości powinny być realizowane indywidualne (zakładowe) systemy odprowadzania wód opadowych, z retencją tych wód i ich oczyszczaniem we własnym zakresie i w granicach terenu do którego inwestor ma tytuł prawny. Odprowadzanie wód opadowych nadmiernych do istniejących odbiorników powierzchniowych, za zgodą i na warunkach określonych w pozwoleniu wodno-prawnym, (udzielanym przez właściwe służby i uzgodnionych z władającym wodami), zgodnie z przepisami odrębnymi.

Działania prowadzone na obszarze gminy powinny zmierzać w kierunku zapewnienia prawidłowych warunków odbioru tych wód przez odbiorniki naturalne. Wymaga to utrzymania dobrego stanu technicznego rzek, rowów melioracyjnych i odwadniających oraz zapewnienia ich drożności przez systematyczną konserwację. Należy rozbudowywać systemy melioracyjne w terenach o nieuregulowanych stosunkach wodnych, realizować zbiorniki retencyjne. Należy zapewnić dostęp do rzek, obowiązuje zakaz zmiany stanu wody na gruncie oraz groźnego nieruchomości w odległości mniejszej niż pozwalają na to obowiązujące przepisy prawne.

Konieczne jest prowadzenie działań na rzecz poprawy jakości i ochrony wód powierzchniowych. Obok porządkowania gospodarki ścieków sanitarnych ważne jest utrzymywanie w czystości zlewni oraz instalowanie odpowiednich urządzeń oczyszczających ścieki deszczowe wszędzie, gdzie ich spływ stanowi potencjalne zagrożenie dla środowiska (tereny magazynowe, składowe, przemysłowe, bazy transportu, stacje paliw, drogi główne, autostrady, parkingi, tereny targowisk i inne).

B.VI.IV. Elektroenergetyka.

Na terenie opracowania nie istnieje Główny Punkt Zasilania – GPZ 110/15 kV. Doprowadzanie energii elektrycznej do odbiorców odbywa się ze źródeł zewnętrznych, t. j. przede wszystkim RPZ „Kalinko” - 110/15 kV w gminie Rzgów i wspomagająco RPZ „Łaznów” - 110/15 kV i GPZ „Piotrków Trybunalski” - 220/110/15 kV.

System elektroenergetyczny, w skład którego wchodzi: napowietrzno-kablowa sieć dystrybucyjna średniego napięcia SN - 15 kV, stacje transformatorowo-rozdzielcze 15/0,4 kV oraz sieć niskiego napięcia 0,4/0,231 kV w pełni zabezpiecza obecne zapotrzebowanie na moc i energię elektryczną.

Zgodnie z przyjętymi kierunkami rozwoju gminy zakłada się stopniowy wzrost zapotrzebowania na moc i energię elektryczną. Wzrost ten będzie kształtowany postępującą racjonalizacją użytkowania energii, stopniową eliminacją odbiorników energochłonnych, poziomem cen za energię elektryczną oraz opłat za usługi przesyłowe związane z jej dystrybucją.

Wynikające z przyjętych kierunków rozwoju gminy warunki prawidłowego zasilania w energię elektryczną wymagać będą przede wszystkim:

1. sukcesywnej modernizacji istniejącej sieci dystrybucyjnej Sn – 15 kV i niskiego napięcia poprzez budowę stacji trafo 15/0,4/0,231 kV i skracanie obwodów liniowych niskiego napięcia,
2. budowy sieci dystrybucyjnej średniego napięcia SN – 15 kV i niskiego napięcia 0,4/0,231 kV na terenach przewidzianych do zainwestowania,
3. budowy w okresie perspektywnym głównej stacji zasilającej GPZ 110/15 „Tuszyn” dla uniezależnienia dostawy energii elektrycznej tylko z zewnętrznych źródeł oraz zapewnienia właściwych parametrów jakości i ciągłości dostawy energii.

Lokalizację stacji zasilającej GPZ 110/15 „Tuszyn” planuje się w Kruszowie przy gminnym składowisku odpadów. Dla zasilania planowanej stacji zakłada się wybudowanie napowietrznej linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia – 110 kV z RPZ „Kalinko”. Trasę

linii przewiduje się poprowadzić wzdłuż projektowanej autostrady. Wzdłuż trasy linii występuje strefa bezpieczeństwa o szerokości 36 m (po 18 m od osi linii w każdą stronę), w której nie powinny być zlokalizowane budynki przeznaczone na stały pobyt ludzi oraz roślinność wysoka. Zagospodarowanie innego rodzaju wymaga opinii zakładu energetycznego.

W zakresie istniejącej sieci przesyłowej najwyższych napięć (zgodnie z pismem PSE-Centrum S. A. z 2009 r.) , t. j. 220 kV i 400 kV dopuszcza się budowę linii elektroenergetycznej 400 kV lub linii wielotorowej, wielonapięciowej po trasie istniejących linii elektroenergetycznych 400 i 220 kV. Dopuszcza się także odbudowę, rozbudowę, przebudowę i nadbudowę istniejących linii oraz linii, które w przyszłości zostaną ewentualnie wybudowane na ich miejscu. Realizacja inwestycji po trasie linii nie wyłącza możliwości rozmieszczania podziemnych, naziemnych lub nadziemnych obiektów i urządzeń niezbędnych do korzystania z linii w innych niż dotychczasowe miejscach. W przypadku zmiany przebiegu linii elektroenergetycznej zmianie ulega jednocześnie przebieg pasa technologicznego.

Dla linii LN 220 kV ustala się pas technologiczny o szerokości 50 m (25 m od osi linii w każdą stronę), natomiast dla linii LN 400 kV – 80 m (40 m od osi linii w każdą stronę).

W pasach technologicznych linii 220 kV i 400 kV obowiązuje:

1. zakaz realizacji obiektów budowlanych przeznaczonych na stały pobyt ludzi, tj:
  - a. budynków mieszkalnych i wymagających szczególnej ochrony, jak szpitale, internaty, żłobki, przedszkola i podobne,
  - b. miejsc stałego przebywania ludzi w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą, turystyczną , rekreacyjną,
2. uzgadnianie z właścicielem linii warunków lokalizacji wszelkich obiektów i zmian w zagospodarowaniu terenu,
3. zakaz lokalizacji roślinności wysokiej pod linią i w odległości 6,5 m mierząc od rzutu poziomego skrajnego przewodu fazowego do korony drzewa dla linii 400 kV i 5,5 m dla linii 220 kV,
4. zakaz kwalifikowania terenu jako teren przeznaczony pod zabudowę mieszkaniową lub teren związany z działalnością gospodarzą właściciela linii,
5. uzgadnianie z właścicielem linii wszelkich zmian w kwalifikacji terenu w obrębie pasa technologicznego i w jego najbliższym otoczeniu,
6. uzgadnianie z właścicielem linii zamiaru zalesienia terenów położonych w granicach pasów technologicznych,
7. uzgadnianie z właścicielem linii lokalizacji budowli zawierających materiały niebezpieczne pożarowo, stacji paliw i stref zagrożonych wybuchem oraz ferm wiatrowych w bezpośrednim sąsiedztwie pasów technologicznych.

B.VI.V. Gazownictwo.

Sieć gazowa wysokiego ciśnienia.

Planuje się, że podstawowym źródłem gazu ziemnego będzie istniejący gazociąg wysokiego ciśnienia DN 400. Zaopatrzenie w gaz będzie realizowane poprzez stację redukcyjno-pomiarową pierwszego stopnia (SRP I°) zaprojektowaną w Głuchowie. Stację wykonano w roku 2009 w bezpośrednim sąsiedztwie w/w gazociągu. Stacja zacznie pracować po wybudowaniu projektowanego gazociągu średniego ciśnienia o średnicy 250 do Garbowa.

Dla gazociągu wysokiego ciśnienia zabezpieczono podstawową odległość od obiektów terenowych po 17,5 m od osi gazociągu na każdą stronę.

Istniejąca stacja redukcyjno-pomiarowa pierwszego stopnia w Tuszynie-Lesie oraz gazociąg wysokiego ciśnienia DN 200 zasilający ją będą wyłączone z pracy.

Sieć rozdzielcza średniego i niskiego ciśnienia.

Doprowadzenie gazu do odbiorców będzie odbywało się tak jak dotychczas z sieci przewodowej średniego i niskiego ciśnienia. Sieć niskiego ciśnienia obejmująca swoim zasięgiem Tuszyn i Tuszyn-Las pracuje w oparciu o dwie stacje redukcyjno-pomiarowe

drugiego stopnia (SRP II°) zlokalizowane w w/w miejscowościach. Sieć średniego ciśnienia jest rozbudowana w mniejszym zakresie.

Powyższe dotyczy terenów zurbanizowanych, na których te systemy pracują.

Na terenach obecnie niezgazyfikowanych i przewidzianych do zainwestowania planowane jest doprowadzenie gazu siecią rozdzielczą średniego ciśnienia.

Dostawa gazu do nowych odbiorców jest uwarunkowana spełnieniem kryteriów opłacalności budowy sieci oraz muszą być zawarte odpowiednie porozumienia z odbiorcami bądź gminą.

Gazociąg wysokiego ciśnienia Tuszyn-Dłutów.

Opracowana w latach 90-tych koncepcja budowy gazociągu wysokiego ciśnienia dla potrzeb gminy Dłutów jako odgałęzienie od gazociągu wysokiego ciśnienia DN 200 (obecnie i tak nie byłoby to możliwe, bo gazociąg zostanie wyłączony z pracy) nie została wdrożona w życie. Zamiennie w stosunku do koncepcji rozważa się możliwość gazyfikacji Dłutowa w oparciu o istniejącą i projektowaną sieć średniego ciśnienia na terenie Grabowa. Parametry techniczne tej sieci DN 160/225/250 umożliwiają jej rozbudowę w kierunku Dłutowa.

Powyższe nie wyklucza docelowej budowy gazociągu wysokiego ciśnienia Tuszyn-Dłutów jeżeli w przyszłości zaistnieją warunki ekonomicznej opłacalności dla takiej realizacji.

Transport i składowanie dwutlenku węgla (CO₂) z PGE Elektrowni Bełchatów S. A.

Zobowiązanie Polski do ograniczenia emisji CO₂, którego źródłem głównym jest energetyka stanowi podstawę do wprowadzenia technologii CCS (przechwytywanie i podziemne składowanie CO₂).

Na terenie województwa największym emitorem CO₂ jest Elektrownia Bełchatów. Alternatywnie wskazano trzy lokalizacje do magazynowania CO₂ w strukturach geologicznych:

- wariant I – Buków (gm. Ujazd);
- wariant II – Łazin (gm. Bielawy);
- wariant III – Rydzyny (gm. Pabianice).

Zgodnie z wariantem II zakłada się możliwość realizacji rurociągu do transportu CO₂ z Elektrowni Bełchatów do Łazin przez wschodnie tereny gminy Tuszyn.

Zaznacza się że o wyborze najkorzystniejszej średnicy rurociągu oraz lokalizacji magazynu zadecydują dalsze analizy geologicznych miejsc składowania oraz sumaryczne nakłady na cały projekt CCS.

B.VI.VI. Ciepłownictwo.

Na terenie gminy nie występuje zorganizowana gospodarka energią ciepłą.

Zaopatrzenie w ciepło będzie realizowane nadal z lokalnych kotłowni i indywidualnych źródeł ciepła wbudowanych u poszczególnych odbiorców.

W celu ograniczenia efektu „niskiej emisji” zakłada się w miarę możliwości modernizację istniejących źródeł ciepła oraz tworzenie nowych, w których jako czynnik grzewczy planuje się wykorzystanie:

1. konwencjonalnych paliw ekologicznych, t.j. gaz, olej opałowy, energia elektryczna i inne,
2. energii pozyskiwanej ze źródeł niekonwencjonalnych, w tym odnawialnych, t. j. energia wiatru, promieniowania słonecznego, wody, energia z przetwarzania biomasy oraz wykorzystanie ciepła wód geotermalnych.

Powyższe jest zgodne z programem ochrony powietrza w celu ochrony środowiska i bezpieczeństwa zdrowia ludzi.

B.VI.VII. Wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych.

Do niekonwencjonalnych źródeł energii elektrycznej i ciepłej, w tym źródeł odnawialnych należą:

1. elektrownie wodne (energia spiętrzonej wody),
2. elektrownie wiatrowe (konwersja energii wiatru w energię elektryczną),
3. słoneczne kolektory do produkcji ciepła,
4. słoneczne ogniwa fotowoltaniczne do produkcji energii elektrycznej,
5. wody geotermalne (eksploatacja ciepłej wody z wnętrza ziemi poniżej 2 000 m),
6. biomasa (substancja pochodzenia organicznego):
  - a. w formie stałej jako paliwo do bezpośredniego spalania (drewno, słoma, osady ściekowe),
  - b. w formie płynnej (olej, alkohol),
  - c. w formie gazowej (biogaz z wysypisk śmieci, z fermentacji gnojowicy, z fermentacji osadów ściekowych).

Na terenie gminy są możliwości do rozwoju energetyki wiatrowej a także planuje się wykorzystanie energii cieplnej z wód geotermalnych.

Przed lokalizacją siłowni wiatrowej konieczne jest, oprócz zbadania wietrzności na danym terenie, możliwości przyłączenia wiatrowni do sieci energetycznej oraz możliwości dojazdu do terenu, wykonanie analiz wpływu przedsięwzięcia na środowisko, a także wykluczenie kolizji z istniejącym zagospodarowaniem oraz infrastrukturą lotniczą.

Na szczegółową analizę przyrodniczo-środowiskową składają się:

1. analiza ornitologiczna (ocena występowania i migracji ptaków),
2. analiza przyrodnicza (występowanie roślin i zwierząt chronionych, wrażliwość ekosystemów na oddziaływanie elektrowni),
3. analiza akustyczna (określenie zasięgu oddziaływania akustycznego, zidentyfikowanie obszarów ochrony akustycznej),
4. analiza krajobrazowa (oddziaływanie elektrowni na krajobraz).

Końcowym etapem badań nad możliwością lokalizacji siłowni wiatrowej jest uzyskanie decyzji środowiskowej.

Rozwój energetyki wiatrowej jest zgodny z zakładanym wzrostem udziału energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych w krajowym zużyciu energii elektrycznej.

B.VI.VIII. Telekomunikacja.

Zakłada się pełną dostępność mieszkańców i podmiotów gospodarczych do usług telekomunikacyjnych. Wiąże się to ze wzrostem wskaźnika gęstości telefonów (obecnie 20 NN/100 Mk) oraz rozbudową lokalnej sieci telekomunikacyjnej, szczególnie w południowej części gminy.

W zakresie telefonii bezprzewodowej zakłada się pełny dostęp do sieci. Potrzeba rozwoju systemów telefonii komórkowej jest wynikiem przewidywanego intensywnego rozwoju obszarów zabudowy mieszkaniowej i terenów aktywności gospodarczej.

W studium zabezpiecza się pas ochronny o szerokości 500 m dla linii radiowej. W pasach ochronnych obowiązują ograniczenia zabudowy wysokiej. Wysokość zabudowy w granicach pasa ochronnego należy uzgadniać z zarządzającym siecią.

B.VI.IX. Gospodarka odpadami.

Gospodarka odpadami w gminie Tuszyn odbywa się na zasadach przyjętych w „Planie Gospodarki Odpadami dla Gminy Tuszyn” przyjętym uchwałą Rady Miejskiej w Tuszynie nr XVIII/118/04 z dnia 18 czerwca 2004 r.

Składowisko odpadów.

Odpady z terenu Gminy Tuszyn nadal będą składowane na składowisku odpadów komunalnych, które zlokalizowane jest w miejscowości Kruszów w odległości ok. 4 km od Tuszyna.

Składowisko składa się z dwóch pól składowych. Pole I (południowe) eksploatowane było w latach 1980 – 1999 i zostało zrehabilitowane.

W latach 1997 – 1998 przeprowadzona została modernizacja składowiska związana z

budową II (północnego) pola składowego. Pojemność II pola składowiska wynosi 80.000 m³, a jego eksploatację przewiduje się do 2020 r. Jednakże podany czas eksploatacji składowiska jest realny do osiągnięcia jedynie przy zagęszczaniu śmieci na wysypisku spychaczem do osiągnięcia stopnia zagęszczenia równego co najmniej 2 oraz wstępnej segregacji odpadów na etapie zbierania przez ustawienie pojemników na szkło, makulaturę, butelki plastikowe oraz oddzielenie na składowisku złomu i opon, zmniejszając ich objętość o 25%.

Składowisko w całości jest ogrodzone i otoczone wysokim lasem. Do I pola składowego prowadzi droga zaopatrzona w brodzik dezynfekcyjny. Nową drogę i brodzik należy wybudować również do II pola składowego. Do składowiska doprowadzona jest energia elektryczna i oświetlenie, a także wybudowana została studnia głębinowa, która w wystarczającym stopniu zapewnia wodę do celów technologicznych i przeciwpożarowych.

Na użytkowniku składowiska odpadów spoczywa obowiązek badań monitoringowych oddziaływania składowiska na atmosferę, grunty i wodę. Badania takie powinny być prowadzone w okresie eksploatacji. Celem tych badań jest określenie strefy oddziaływania składowiska.

Po zakończeniu eksploatacji składowiska obowiązkowa jest rekultywacja terenu i kontrola jego wpływu na środowisko przez 10 lat po zakończeniu eksploatacji. Rekultywacja terenu składowiska polega na odtworzeniu lub ukształtowaniu nowych wartości użytkowych gruntu. Rekultywacja powinna odbywać się również w trakcie eksploatacji składowiska poprzez systematyczne zapełnianie składowiska i przysypywanie zagęszczonych warstw odpadów ziemią z wykopów.

Gmina Tuszyn mocą decyzji Starosty Powiatu Łódzkiego Wschodniego została zobowiązana do dostosowania składowiska odpadów do wymogów przepisów o odpadach, które zgodne są ze standardami Unii Europejskiej. W tym celu konieczne jest:

1. wykonanie instalacji odgazowującej, a także wyznaczenia miejsc poboru prób do dalszych badań monitoringowych dla gazu składowiskowego,
2. poddawanie gromadzonych odcieków oczyszczaniu w stopniu umożliwiającym ich przyjęcie na oczyszczalnię ścieków lub odprowadzenie do wód lub do ziemi,
3. wyznaczenie miejsc poboru prób do dalszych badań monitoringowych dla wód odciekowych,
4. wyposażenie składowiska w wagę przeznaczoną do ważenia odpadów oraz spycharko-ugniatarkę i ładowarkę,
5. wyposażenie składowiska w urządzenia pomiarowe do kontroli osiadania powierzchni składowiska.

Kierunki rozwoju gospodarki odpadami.

Głównym celem rozwoju gospodarki odpadami jest ograniczenie ilości odpadów trafiających na składowisko odpadów komunalnych. Osiągnąć to można poprzez:

1. selektywną zbiórkę odpadów, z których można pozyskać surowce wtórne: plastik, szkło, papier - w tym celu na terenie gminy rozstawione zostały pojemniki do segregacji odpadów, a dbiorem odpadów z tych pojemników zajmuje się, na zlecenie gminy, firma prowadząca działalność w tym zakresie, która przekazuje surowce do dalszego odzysku,
2. zbiórkę odpadów ulegających biodegradacji lub kompostowanie na posesjach mieszkańców gminy - do odbioru bioodpadów zobowiązane są firmy prowadzące odbiór odpadów komunalnych,
3. odzysk odpadów wielkogabarytowych z odpadów komunalnych poprzez utworzenie punktu zbiórki odpadów wielkogabarytowych na terenie składowiska odpadów w Kruszowie,
4. zmniejszenie ilości komunalnych osadów ściekowych poprzez ich kompostowanie, wykorzystanie do nawożenia gleb, termiczne unieszkodliwianie w instalacji do spalania,
5. odzysk i unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych, w tym odpadów azbestowych,
6. budowę instalacji do termicznego przekształcania odpadów (spalarni), jaką planuje

się zlokalizować, zgodnie z Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami dla województwa łódzkiego, w rejonie miasta Łodzi - mogłaby ona obsługiwać oprócz Łodzi również sąsiednie miasta, w tym Tuszyn,

7. podnoszenie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców poprzez stworzenie programu edukacji ekologicznej.

B.VII. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM.

Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym to inwestycje, które wykraczają zasięgiem i oddziaływaniem poza obszar gminy.

Na obszarze gminy Tuszyn nie występują przedsięwzięcia umieszczone w programach zadań rządowych, natomiast występują inwestycje określone w Planie zagospodarowania przestrzennego Województwa Łódzkiego.

Do inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, wyznaczonych dla gminy Tuszyn w Planie zagospodarowania przestrzennego Województwa Łódzkiego należą:

1. realizacja projektowanej autostrady A-1, relacji Gdańsk – Katowice,
2. realizacja projektowanej drogi ekspresowej S-8, relacji Wrocław – Łódź oraz postulowanej drogi ekspresowej S-74, będącej przedłużeniem S-8 na wschód od autostrady A-1 w kierunku Tomaszowa Maz., Kielc, Radomia,
3. modernizacja istniejącej drogi krajowej Nr 1 - droga główna ruchu przyspieszonego relacji Gdańsk - Toruń - Łódź – Głuchów i Nr 91 relacji Głuchów – Piotrków Trybunalski,
4. magistralne uzbrojenie: linie energetyczne przesyłowe 400 kV oraz 220 kV, magistrala wodociągowa o średnicy 1600 mm zaopatrująca w wodę mieszkańców Łodzi w ramach Wodociągu Sulejów - Łódź ze Zbiornika Sulejowskiego na rzece Pilicy, magistrala gazowa wysokiego ciśnienia o średnicy 400 mm relacji Piotrków Trybunalski – Łódź,
5. budowa zbiorników retencyjnych „Rydzyński” i „Młynek” wg „Programu małej retencji dla województwa łódzkiego”,
6. ochrona terenów najbardziej wartościowych przyrodniczo - projektowany Tuszyńsko – Dłutowsko - Grabiański Obszar Chronionego Krajobrazu oraz istniejące rezerwy przyrody: Rezerwat przyrody Wolbórka i Rezerwat przyrody Molenda,
7. ochrona terenów najbardziej wartościowych kulturowo - historyczny układ przestrzenny miasta Tuszyn i dzielnicy Tuszyn-Las oraz wsi Szczukwin i Górki Duże, objęte strefą ochrony układu urbanistyczno - architektonicznego.

B.VIII. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM.

Inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym to inwestycje, które nie wykraczają zasięgiem i oddziaływaniem poza obszar gminy, czyli służą wyłącznie potrzebom mieszkańców gminy.

Inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym określone zostały w Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Tuszyn na lata 2008 – 2013. Należą do nich:

1. w zakresie ochrony środowiska:
  - a. rozbudowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej,
  - b. budowa lokalnych oczyszczalni ścieków wraz z kanalizacją zbiorczą na terenach wiejskich,
  - c. budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach wiejskich,
  - d. rozbudowa systemu selektywnej zbiórki odpadów,
  - e. utworzenie punktu zbiórki odpadów wielkogabarytowych,
  - f. modernizacja składowiska odpadów komunalnych w Kruszowie,
  - g. budowa systemu ogrzewania geotermalnego oraz wykorzystanie wód geotermalnych do celów leczniczych,

2. w zakresie infrastruktury społecznej:
  - a. modernizacja budynków szkolnych oraz doposażenie szkół w pomoce dydaktyczne, specjalistyczne sale np. do nauki języków obcych,
  - b. budowa Domu Opieki Społecznej dla osób samotnych, chorych i w podeszłym wieku,
  - c. poprawa stanu technicznego budynków Specjalistycznego Szpitala Gruźlicy, Chorób Płuc i Rehabilitacji,
  - d. budowa boisk do tenisa ziemnego na terenie gminy,
  - e. modernizacja Miejskiego Stadionu w Tuszyn – Lesie,
  - f. budowa boiska treningowego przy Stadionie Miejskim w Tuszynie,
  - g. budowa publicznych punktów dostępu do sieci internet.
3. w zakresie infrastruktury technicznej i drogowej:
  - a. uzbrojenie terenów inwestycyjnych w infrastrukturę drogową i techniczną,
  - b. budowa, przebudowa i modernizacja dróg gminnych oraz powiatowych,
  - c. rozbudowa sieci wodociągowej przy wykorzystaniu istniejących ujęć i stacji uzdatniania wody po ich modernizacji,
  - d. rozbudowa kanalizacji sanitarnej,
  - e. budowa lokalnych oczyszczalni ścieków sanitarnych, na terenach trudnych do skanalizowania oraz z rozproszoną zabudową,
  - f. zwiększenie pojemności telekomunikacyjnych urządzeń numerycznych i sieci przewodowej, zwłaszcza dla potrzeb południowej części obszaru gminy,
  - g. modernizacja sieci elektroenergetycznej 15 kV i 0,4 kV w miejscowościach Mąkoszyn i Wodzinek,
  - h. remont istniejącej stacji redukcyjnej gazu, usytuowanej obecnie na gazociągu DN 200 relacji Piotrków – Tuszyn, bądź budowa nowej stacji redukcyjnej pierwszego stopnia,
  - i. modernizacja obecnych kotłowni węglowych poprzez zamianę na gazowe, między innymi w Specjalistycznym Szpitalu Gruźlicy, Chorób Płuc i Rehabilitacji i kotłowni osiedlowej przy ul. Noworzgowskiej.

B.IX. OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNYCH.

Zgodnie z art.2 pkt.6 ustawy z 27 marca 2003 o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym za „obszar przestrzeni publicznej należy uznać obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspakajania potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno przestrzenne, określony w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy”.

W studium wyznaczono najważniejsze obszary istniejących przestrzeni publicznych, którymi są:

1. plac Reymonta,
2. park w centrum miasta,
3. przestrzeń wokół kościoła p. w. św. Witalisa,
4. obszar leśny w dzielnicy Tuszyn-Las.

Powyższe przestrzenie pokazano na części B rysunku studium - polityka przestrzenna i kierunki rozwoju.

Oprócz powyższych istniejących obszarów przestrzeni publicznych studium dopuszcza wyznaczenie jako przestrzenie publiczne istniejące i projektowane: place, rynki skwery, parki, drogi i ulice (oprócz dróg tranzytowych, takich jak droga krajowa nr 1, autostrada, droga ekspresowa), itp. jako miejsca życia społecznego, przestrzenie krystalizujące strukturę urbanistyczną, budujące centra miejskie, osiedlowe lub wiejskie.

Ze względu na skalę niniejszego opracowania, doprecyzowanie miejsc lokalizacji przestrzeni publicznych powinno nastąpić w planach miejscowych.

B.X. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE

MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.

Spośród obszarów, dla których wymagane jest sporządzenie planów miejscowych, w studium wyznaczono obszary przestrzeni publicznych, co zostało opisane w pkt B.IX. Wyznaczono również obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m². Oznaczono je symbolem P, a szczegółowe zasady zagospodarowania określone zostały w punkcie B.II „Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania i użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy”.

Nie wyznaczono natomiast obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziałów nieruchomości.

B.XI. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE.

Obowiązujące obecnie plany zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Tuszyn uchwalono w 2004 roku. Sporządzono je na podstawie ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 7 lipca 1994 r., która w dniu 27 marca 2003 r. została zastąpiona ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Z tego względu część ustaleń w nich zawartych może być niezgodna z obowiązującymi przepisami lub wymagać innego sformułowania. Ponadto ze skali, w jakiej sporządzono obowiązujące plany miejscowe (1:10 000 – dla gminy i 1:5 000 – dla miasta), wynika ich niewielka szczegółowość.

Wszystkie zmiany w sposobie zagospodarowania, które wykraczają poza ustalone w obowiązujących planach miejscowych zapisy wymagać będą sporządzenia „zmian” tych planów.

Kierując się zasadą realizacji priorytetowych celów rozwoju przestrzennego gminy, za tereny wymagające szczegółowego opracowania należy uznać:

1. **Centrum miasta Tuszyna** zawierające się w strefie ochrony układu urbanistyczno - architektonicznego wraz z otaczającymi ją kwartałami i wjazdem do miasta od strony drogi krajowej nr 1. Prace projektowe powinny skupić się na procesie rewitalizacji centrum miasta przy uwzględnieniu współczesnych potrzeb mieszkańców z zachowaniem dóbr kultury. Opracowywane plany i tworzone do nich programy powinny oprócz określenia parametrów przekształcenia i realizacji inwestycji prywatnych, odnowy przestrzeni i budynków publicznych, prowadzić do rozwiązywania problemów społecznych oraz służyć pozyskiwaniu środków finansowych. Podstawowym zadaniem tego opracowania powinno być porządkowanie zainwestowania poprzez precyzyjne określenie gabarytów zabudowy (dokładna wysokość, kształt dachu), usytuowania na działce, wyglądu zewnętrznego (kolorystyka, podziały elewacji, otwory i kolorystyka) i funkcji nowych, wymienianych, przebudowywanych lub remontowanych obiektów i elementów wyposażenia.
2. **Dzielnice Tuszyn - Las** w celu ochrony charakteru „miasta ogrodu”, miasta w lesie. Opracowanie powinno zawierać ustalenia krystalizujące układ przestrzenny poprzez stworzenie, organizację lub poprawę funkcjonowania przestrzeni publicznych jako centrum życia społecznego. Istniejąca i nowa zabudowa musi podlegać rygorom zachowania dotychczasowego przeznaczenia, charakteru i skali. Zasadnym wydaje się wzbogacanie obszaru obiektami użyteczności publicznej.
3. **„Nową dzielnicę Tuszyn - Las”** jako miejsce żywiołowego i nieskoordynowanego ruchu budowlanego na obrzeżach uformowanego już osiedla Tuszyn-Las. Brak zasad podziału przestrzeni podstawowym układem komunikacyjnym prowadzi tu do tworzenia indywidualnego systemu dróg wewnętrznych. Tereny te wymagają więc uporządkowania istniejącego zagospodarowania poprzez organizację systemu dróg i wprowadzenie nowych przestrzeni publicznych z obiektami użyteczności publicznej jako podstaw funkcjonowania dzielnicy.
4. **Miejscowości letniskowe Zofiówka i Rydzynki** jako główne miejsca migracji i

wypoczynku ludności spoza gminy. Z racji żywiołowego i nieskoordynowanego charakteru procesów budowlanych dalszy rozwój powinien opierać się o szczegółowe plany, które ustalą obsługę komunikacyjną i infrastrukturalną terenu z uwzględnieniem wszystkich wymogów prawnych. Oceniając obecny stan zagospodarowania uporządkowanie tych miejscowości wymagać będzie dużej determinacji (skomplikowana struktura własnościowa, wąskie, nieprzelotowe drogi). Prace należy wykonać niezwłocznie, póki stopień zainwestowania jest nieznaczący. Niepodjęcie działań grozi odcięciem gruntów położonych w głębi obszaru od możliwości organizacji dojazdu i wykorzystania działek zgodnie ze swoim przeznaczeniem, degradacją przestrzenną oraz budową nieracjonalnych ekonomicznie dróg i systemów infrastruktury (zbyt gęsta siatka nieprzelotowych dróg tworzonych indywidualnie na każdej działce). Miejscowości te wymagają stworzenia i organizacji przestrzeni publicznych jako centrum życia społecznego.

5. **Strefy aktywności gospodarczej - usługowej, przemysłowej, targowo - handlowej** przy autostradzie A-1 i drodze krajowej Nr 1, w miejscach **Tuszyn, Kruszowie i Głuchowie** jako strategicznych obszarów rozwojowych gminy. W szczegółowych planach miejscowych obszary te wymagają dookreślenia zasad obsługi komunikacyjnej. Na rysunku studium pokazano propozycję podstawowego układu drogowego z włączeniem do skrzyżowań i jezdni serwisowych, który należy uściślić podczas sporządzania planów miejscowych. Na terenach tych projekt powinien uwzględniać możliwość podziału na mniejsze jednostki inwestycyjne z zapewnieniem dojazdu, obsługi infrastrukturalnej, miejsc parkowania i zasad wzajemnego oddziaływania. Ważną kwestią do rozwiązania w planach miejscowych jest określenie zasad sąsiedztwa z terenami przyległymi. Również zapewniony w studium szeroki wachlarz możliwych do realizacji funkcji powinien ulec doprecyzowaniu i uszczegółowieniu w planach miejscowych. W jednostkach dopuszcza się realizację wielkopowierzchniowych obiektów handlowych o powierzchni powyżej 2000 m².

Zasięgi w/w obszarów pokazano na części B rysunku studium - polityka przestrzenna i kierunki rozwoju.

Do pozostałych terenów, dla których zasadne jest wykonanie nowych planów miejscowych należą:

1. obszary istniejącej koncentracji zabudowy, dla których wymagane jest ustalenie obsługi komunikacyjnej oraz szczegółowych zasad zagospodarowania i użytkowania terenu,
2. obszary niezainwestowane przeznaczone pod zabudowę, dla których wymagane jest określenie zasad obsługi komunikacyjnej oraz zagospodarowania i użytkowania terenu,
3. obszary zabytkowych parków podworskich z otoczeniem oraz skupiska obiektów zabytkowych,
4. obszary ochrony układów urbanistyczno-architektonicznych w Szczukwinie i Górkach Dużych.

Zmiana obowiązujących obecnie planów miejscowych będzie konieczna również na obszarach przeznaczonych pod zainwestowanie, a położonych na gruntach rolnych lub leśnych, dla których wymagana jest zmiana przeznaczenia na cele nierolnicze i nieleśne. Zasięgi w/w obszarów pokazano na części B rysunku studium - polityka przestrzenna i kierunki rozwoju.

Gmina przystąpi do aktualizacji planów miejscowych w momencie i w zakresie podyktowanym prowadzoną polityką przestrzenną.

B.XII. KIERUNKI KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.

Tereny otwarte, cenne przyrodniczo kompleksy leśne, rolne, dolin rzek i cieków

wodnych studium chroni przed nadmierną presją zainwestowania.

Tereny otwarte zostały zakwalifikowane do stref funkcjonalnych zgodnie ze swoim obecnym użytkowaniem i przeznaczeniem. Dzielą się one na: R – tereny rolnicze, R(DZL) – tereny rolnicze wskazane do zalesienia, RZ – tereny rolnicze w granicach ciągów ekologicznych i obniżeń dolinnych zagrożonych powodzią, ZL – tereny lasów, ZL(ALP) - tereny lasów zarządzane przez administrację lasów państwowych, ZP – tereny zieleni urządzonej, ZC – tereny cmentarzy, ZD – tereny ogrodów działkowych, WS – tereny wód powierzchniowych śródlądowych.

Zakres możliwych działań na tych terenach, zawiera rozdział „Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania i użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy”. Cechą wspólną owych zapisów jest zakaz lokalizowania nowej zabudowy, adaptacja istniejącej rozproszonej oraz nakaz prowadzenia gospodarki rolnej bądź leśnej.

Obecny stan gospodarki rolnej w gminie Tuszyn wymaga restrukturyzacji. Lepsze wykorzystanie gruntów może nastąpić po wypracowaniu przez zrzeszenia rolników i jednostki samorządowe nowego profilu działalności rolnej. Przy dużym rozdrobnieniu i małym areale gospodarstw zasadnym wydaje się prowadzenie wysoko specjalistycznej produkcji rolnej oraz zalesianie gruntów najłabszych klas bonitacyjnych oraz nieużytków.

Na rysunku studium, w części B wyznaczono obszary lasów z wyodrębnieniem lasów państwowych zarządzane przez Administrację Lasów Państwowych (ALP), a także wskazano tereny do zalesienia.

B.XIII. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH.

Dla doliny rzeki Wolbórki, przepływającej przez teren miasta i gminy Tuszyn, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie opracował operat określający zasięgi wód powodziowych (dla wody 1%). Na jego podstawie wskazano w studium obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi. Obejmują one część doliny rzecznej w północnej części miasta Tuszyn, południowej części wsi Modlica i północnej części wsi Żeromin PGRyb. Wyznaczony w operacie zasięg wód powodziowych obejmuje tereny niezabudowane (łąki, pastwiska, lasy) z wyjątkiem fragmentu terenu we wsi Modlica, przeznaczonego w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Tuszyn na cele budowlane. Ograniczenie zasięgu wylewu wielkiej wody może nastąpić po wykonaniu odpowiednich prac z zakresu ochrony przeciwpowodziowej i wykonaniu nowego operatu określającego zasięg wód 1%.

Dla pozostałych rzek i cieków nie wykonano operatów określających zasięg wód powodziowych. W związku z powyższym opierając się na wcześniejszych opracowaniach planistycznych – obowiązującego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, opracowania ekofizjograficznego do planów miejscowych oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Tuszyn – przyjęto, że tereny obniżeń dolinnych, łąk, pastwisk i cieków wodnych mogą być narażone na podtopienie lub powódź. Na tych terenach obowiązuje zakaz lokalizacji nowej zabudowy. Weryfikacja zasięgów tych obszarów wymaga specjalistycznych opracowań wykonywanych na podstawie przepisów odrębnych.

Na terenie miasta i gminy Tuszyn nie ma udokumentowanych obszarów narażonych na osuwanie się mas ziemnych.

B.XIV. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY.

Na terenie miasta i gminy Tuszyn nie występują obiekty i obszary, dla których

wyznacza się złożu kopaliny filar ochronny.

B.XV. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ (zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady).

Na terenie miasta i gminy Tuszyn nie występują obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych w rozumieniu ustawy z dnia 7 maja 1999r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady.

B.XVI. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCENÍ, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI.

Rekultywacja to przywracanie wartości użytkowych i przyrodniczych terenom zdewastowanym i zdegradowanym przez działalność człowieka, taką jak: górnictwo, przemysł, rolnictwo. Rekultywacja gruntów rolnych polega głównie na przywróceniu zdewastowanym terenom ich dawnej wartości przyrodniczej, użytkowej i produkcyjnej, poprzez zasypywanie wyrobisk, nawożenie gleb, neutralizację szkodliwych środków w glebach zanieczyszczonych chemicznie, wprowadzanie roślinności pionierskiej, czyli takiej która może rosnąć w bardzo złych warunkach. W przypadku rekultywacji terenów leśnych działania skupiają się na zalesianiu wypalonych przez pożar lub wyciętych fragmentów lasu.

Rekultywacja odnosi się również do terenów przemysłowych, poeksploatacyjnych i składowisk odpadów. Wówczas przyjmuje się rolny, leśny lub wodny kierunek rekultywacji.

W przypadku terenów poeksploatacyjnych prace naprawcze polegają na zasypywaniu wyrobisk i niwelowaniu hałd, regulacji stosunków wodnych, użyznieniu gleby oraz obsadzeniu roślinnością, często leśną lub wypełnianiu zagłębień wodą w celu rekreacyjnego wykorzystania.

Rekultywacja składowisk odpadów polega na neutralizacji substancji szkodliwych i zabezpieczeniu przed przenikaniem ich do gleby, przykryciu hałdy warstwą gleby i nasadzeniu roślinności oraz budowie instalacji do pozyskania biogazu służącego do wytwarzania energii cieplnej.

Na terenie gminy Tuszyn rekultywacja odnosi się głównie do terenów poeksploatacyjnych powstałych w wyniku wydobywania złóż kopaliny oraz składowiska odpadów po zakończeniu ich użytkowania. Rekultywacja tych terenów powinna być zgodna z kierunkiem wyznaczonym przez odpowiednie decyzje i przepisy wydane przez upoważnione organy.

Rehabilitacja natomiast odnosi się do zdegradowanych obszarów zabudowanych, budynków oraz obiektów infrastruktury technicznej i drogowej. Działania zmierzające do poprawy tego stanu polegają na rewitalizacji, czyli ożywieniu zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich, które w wyniku przemian gospodarczych, społecznych, ekonomicznych, itp. utraciły swoją dawną funkcję. Rewitalizacją najczęściej obejmowane są śródmieścia miast, które utraciły rolę centrum życia społeczno-handlowego, wielkie osiedla mieszkaniowe, w których zanizona jest jakość życia mieszkańców oraz tereny przemysłowe. Rewitalizacja jest zespołem wielokierunkowych działań z zakresu budownictwa, planowania przestrzennego, ekonomii i polityki społecznej.

Na terenie gminy Tuszyn rewitalizacji w pierwszej kolejności powinny podlegać tereny po dawnych folwarkach i PGR-ach w Żerominie, Kruszowie i Górkach Małych wraz z parkami podworskimi wpisanymi do rejestru zabytków i znajdującymi się w nich zabytkowymi obiektami. Przekształceń wymagają tereny centrum miasta i dzielnica Tuszyn-Las oraz wsie Szczukwin i Górki Duże objęte strefą ochrony układu urbanistyczno – architektonicznego. Rewitalizacji wymaga zespół szpitala chorób płuc w Tuszyń-Lesie wraz z zabytkowymi obiektami i otaczającym lasem.

W tych obszarach konieczna jest modernizacja i ochrona przed dalszym niszczeniem obiektów zabytkowych, uzupełnianie ciągów zabudowy pierzejowej, zmiana funkcji

niektórych obiektów lub przywrócenie funkcji pierwotnej, likwidacja elementów dysharmonijnych, wyposażenie terenów w infrastrukturę techniczną i drogową. Konieczne jest również uzupełnienie tych działań programami mającymi na celu ożywienie gospodarcze i rozwiązywanie problemów społecznych.

Natomiast przekształceniu powinien ulec zalesiony teren przy szkole w dzielnicy Tuszyn-Las. Przekształcenie tego obszaru powinno polegać na nadaniu mu funkcji wypoczynkowo-rekreacyjnej dla mieszkańców pobliskich osiedli – organizacji ścieżek pieszo-rowerowych, miejsc wypoczynku, placów zabaw dla dzieci wraz z ochroną istniejącej roślinności jako elementu najważniejszego.

Uporządkowania wymagają również nieczynne, ujęte w gminnej ewidencji zabytków cmentarze: cmentarz ewangelicki przy ul. Poprzecznej w Tuszynie oraz cmentarz ewangelicko - augsburski we wsi Zofiówka. Działania na tych terenach powinny polegać na stworzeniu ogólnodostępnej przestrzeni, uporządkowaniu istniejących nagrobków i otaczającej zieleni, wytyczeniu ścieżek i ogrodzeniu.

B.XVII.GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH.

Na terenie miasta i gminy Tuszyn nie występują tereny zamknięte i ich strefy ochronne.

B.XVIII. INNE OBSZARY PROBLEMOWE.

Z racji braku na szczeblu ponadlokalnym (Plan Zagospodarowania Województwa Łódzkiego) i lokalnym (dokumenty, programy, plany gminne) innych terenów problemowych, studium nie wyznacza takowych obszarów.

B.XIX. UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH W STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY TUSZYN.

Rada Miejska w Tuszynie w dniu 29 sierpnia 2007 r. podjęła uchwałę nr X/53/07 w sprawie: przystąpienia do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Tuszyn uchwalonego przez Radę Miejską w Tuszynie Uchwałą Nr XXXIV/235/2001 z dnia 31 sierpnia 2001 r. Konieczność zmiany dotychczas obowiązującego „Studium...” wynika z wprowadzonej w życie w dniu 27 marca 2003 roku nowej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717). Ustawa ta zmieniła wymogi w zakresie sporządzania studium i planów miejscowych zarówno pod względem formalno – prawnym jak i merytorycznym oraz nałożyła obowiązek zgodności przepisów planu miejscowego z ustaleniami studium.

Wprawdzie miasto i gmina Tuszyn posiadają plany miejscowe dla całego obszaru w obrębie granic administracyjnych, jednakże one również powstały na podstawie poprzedniej ustawy o planowaniu przestrzennym i nie wyczerpują do końca obecnej problematyki planu. Oznacza to, że nie dają możliwości do realizacji wszystkich zamierzeń władz miasta i gminy Tuszyn w zakresie gospodarki przestrzennej, jak również uniemożliwiają działania mieszkańców.

Przystępując do studium przeanalizowano wnioski zgłoszone przez instytucje i organy państwowe, a także wnioski od mieszkańców i wszystkich zainteresowanych zmianami w opracowaniu. Z wniosków wypłynęły dodatkowe uwarunkowania, które miały wpływ na kształt ustaleń.

Rozwiązania przyjęte w niniejszym opracowaniu stanowią więc kontynuację kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego gminy określonych w dotychczas opracowanych dokumentach planistycznych, zarówno dotąd obowiązującym „Studium...”, jak i planach miejscowych dla miasta i gminy Tuszyn, uzupełnionych o wnioski mieszkańców i instytucji, wytyczne określone w „Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego” oraz „Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Tuszyn na lata 2008-2013” z uwzględnieniem istniejącej struktury funkcjonalno - przestrzennej miasta i gminy Tuszyn, uwarunkowań oraz

sytuacji prawnej i gospodarczej.

B.XX. SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY TUSZYN.

Za główne założenie polityki przestrzennej gminy Tuszyn uznano: **koncentrację środków i działań w wybranych priorytetowych miejscach gminy**, tak aby zapewnić warunki przestrzenne dla trwałego zrównoważonego rozwoju gospodarczego i społecznego, chronić dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze oraz poprawić warunki życia mieszkańców.

Wyznaczone w „Studium...” cele polityki przestrzennej gminy Tuszyn obejmują:

1. **poprawę ładu przestrzennego**, czyli takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne, poprzez:
  - a. wyznaczenie czytelnych stref funkcjonalno-przestrzennych, z uwzględnieniem ich zróżnicowanej struktury: strefa mieszkalna, strefa działalności gospodarczej, strefa przyrodnicza oraz rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej uzupełnione o komunikację drogową i infrastrukturę techniczną,
  - b. określenie zasad zagospodarowania i zabudowy poszczególnych stref,
  - c. ograniczenie działań inwestycyjnych na terenach cennych przyrodniczo w celu ich ochrony przed niszczeniem i zabudowywaniem,
  - d. ustalenie ochrony obiektów i obszarów o znaczeniu historyczno-kulturowym w celu zachowania zabytków i pierwotnego układu urbanistycznego miasta i wsi w możliwie nienaruszonej formie,
  - e. wyznaczenie obszarów przeznaczonych na usługi o charakterze publicznym, mające na celu zaspokojenie potrzeb mieszkańców i poprawę ich życia,
  - f. wyznaczenie przestrzeni publicznych jako miejsc koncentracji życia społecznego mieszkańców.
2. **dążenie do zrównoważonego rozwoju**, poprzez wprowadzenie spójnego modelu rozwoju przestrzennego gminy zapewniającego zarówno rozwój gospodarczo-społeczny, poprzez wyznaczenie terenów o funkcjach produkcyjno-usługowych i zaspokajających potrzeby mieszkańców w postaci terenów pod zabudowę mieszkaniową, z zapewnieniem obsługi komunikacyjnej i infrastrukturalnej, przy jednoczesnej ochronie pierwotnej rolniczej funkcji gminy oraz jej walorów przyrodniczych i kulturowych,
3. **ochronę obszarów o walorach historyczno - kulturowych**, jako kulturalnego dorobku społecznego, poprzez:
  - a. objęcie ochroną w formie stref ochrony układu urbanistyczno-architektonicznego historycznego centrum miasta, dzielnicy Tuszyn-Las jako miasta-ogrodu oraz charakterystycznego dla regionu układu osiedleńczego wsi Górki Duże i Szczukwin w celu zachowania ich pierwotnych cech i wytyczenia kierunków dalszego rozwoju,
  - b. objęcie ochroną obiektów zabytkowych ujętych w rejestrze zabytków i gminnej ewidencji zabytków w celu zachowania wartościowych cech architektonicznych, świadczących o regionalnej tradycyjnej technice budowlanej,
  - c. objęcie ochroną stanowisk archeologicznych poprzez wytyczenie stref ochrony archeologicznej, w obrębie których mogą znajdować się ślady dawnej ludzkiej działalności.
4. **ochronę obszarów o walorach przyrodniczych**, mających priorytetowe znaczenie dla rolniczego charakteru gminy, przekształcającej się w zaplecze mieszkalno-rekreacyjne aglomeracji łódzkiej, poprzez:
  - a. określenie zasad zagospodarowania dla terenów przyrodniczych: pól uprawnych, łąk, lasów, dolin rzecznych z zakazem lub ograniczeniem zabudowy,
  - b. wyznaczenie korytarzy ekologicznych wzdłuż cieków wodnych i obszarów

- wskazanych do zalesienia w celu powiązania istniejących kompleksów leśnych w węzły przyrodnicze,
- c. określenie systemów odbioru i składowania odpadów oraz zasad zaopatrzenia terenów inwestycyjnych i budowlanych w sieci infrastruktury technicznej z uwzględnieniem dbałości o czystość środowiska naturalnego,
  - d. ochronę najcenniejszych przyrodniczo obiektów i obszarów: rezerваты przyrody: „Molenda” i „Wolbórka”, pomniki przyrody, parki podworskie w Kruszowie, Żerominie i Górkach Małych,
  - e. postulowane utworzenie „Obszaru Chronionego Krajobrazu Tuszyńsko – Dłutowsko – Grabiańskiego”.
5. **rozwój systemów komunikacyjnych**, jako podstawy funkcjonowania gminy Tuszyn - ośrodka handlu targowiskowego o znaczeniu ponadlokalnym z predyspozycją do rozwoju funkcji produkcyjno-logistyczno-usługowych, poprzez:
- a. zapewnienie powiązania wewnętrznego układu drogowego gminy z zewnętrznym systemem dróg krajowych i autostrad - drogą krajową nr 1 i 91 (relacji Gdańsk-Łódź-Piotrków Trybunalski-Częstochowa) tworzących węzeł z projektowaną autostradą A-1 (relacji Gdańsk-Łódź-Katowice) oraz drogą ekspresową S-8 (relacji Wrocław-Łódź) i postulowaną drogą S-74 (przedłużenie S-8 w kierunku Kielc-Radomia),
  - b. rozbudowę układu dróg gminnych zapewniających bezpośredni dostęp do terenów inwestycyjnych,
  - c. ograniczenie lokalizacji zabudowy wzdłuż dróg tranzytowych w celu usprawnienia ruchu i zapobiegania degradacji ich transportowej roli.
6. **rozwój systemów infrastruktury technicznej**, niezbędnych do poprawy jakości życia mieszkańców i rozwoju gospodarczego gminy, poprzez:
- a. modernizację i rozbudowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w celu zapewnienia dostępu do wody i kanalizacji wszystkim terenom zurbanizowanym i przeznaczonym do zainwestowania,
  - b. modernizację i rozbudowę sieci elektroenergetycznej, w tym budowę stacji zasilającej GPZ w celu uniezależnienia dostaw energii elektrycznej od źródeł zewnętrznych oraz zapewnienia ich ciągłości,
  - c. modernizację i rozbudowę sieci gazowej, w tym budowę stacji redukcyjno-pomiarowej pierwszego stopnia,
  - d. zapewnienie dostępności do usług telekomunikacyjnych – rozwój systemów telefonii komórkowej,
  - e. objęcie wszystkich mieszkańców systemem zorganizowanej zbiórki odpadów oraz wdrożenie selektywnej zbiórki odpadów, a także modernizację składowiska odpadów w celu ochrony środowiska naturalnego,
  - f. umożliwienie wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych, poprzez wytyczenie terenów pod lokalizację siłowni wiatrowych i urządzeń wykorzystujących energię geotermalną.

Realizacja powyższych założeń zapewni możliwość zrównoważonego rozwoju gospodarczo-społecznego miasta i gminy Tuszyn oraz poprawy jakości życia mieszkańców z zachowaniem ładu przestrzennego.